

HÁRMAS-KÖRÖS

HITBUZGALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZOCIALPOLITIKAI FOLYÓIRAT

Előfizetési árak:

Negyedévre 20 fillér.

Megjelenik minden hónap 15-én.

Felelős szerkesztő:

STEFÁN BÉLA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Endrőd, Széchenyi utca 2.

Hirdetéseket

kedvezményes feltételek mellett közlünk.

KATOLIKUSOK!

A társadalom mai szörnyű válságában, a politikai, közgazdasági és szellemi élet szörnyű harcaiban, melynek szenvedő tanuja a jelen idők inséggel, nyomorral küzdő népe, a leg-hatalmasabb, legbefolyásosabb fegyver, melytől valóságok fejlődése és hanyatlása, világnézetek, gazdasági elméletek és politikai célkitűzések sikere és sorsa függ: a sajtó.

Fejedelmi akaratot, diplomatak csatáit, parlamentek küzdelmeit, kormányzatok politikai irányzatát, nép felfogását és döntő állásfoglalását irányítja és befolyásolja ma az ujság, az ólom betű.

Napoleon nagyhatalomnak nevezte a sajtót, mert a betű hadserege eljut mindenhová és állandó agitációjával, következetes befolyásolásával országok határait, korok hangulatát és felfogását, népek jövőjét irányítja, változtatja és befolyásolja.

A katolicizmusnak is legerősebb modern fegyvere — az igehirdetésen kívül — a sajtó.

A betűk ne csak a gonoszsgot, az erkölcsteleniséget, a visszaéléseket terjesszék és védelmezzék, de legyenek apostoli követői Krisztus hitének, tanítói a valláserkölcnek, világító fáklyái a természetfölötti világnézetnek és sugalmazói a Szentlélek Isten felvilágosító és erősítő kegyelmeinek.

Az endrődi róm. kat. egyházközség képviselőtestületét is azon nemes cél vezette a „Hármas-Körös“

megindításában, hogy mindazon hiveinek, akik a nagy távolság, vagy más fontos körülmények miatt az Ur házáat nem látogathatják, a lap hasábjain módot adjon a krisztusi felfogás és igazságok elsajátítására, közvetlen érintkezést keressen az egyházközség vezetősége és a hivek ezrei között, az értékes és fontos tudnivalók közlésével elősegítse a nép általános művelődését, az egyház természetfeletti igazságainak hirdetésével, az örök cél azonosságával erősítse a hivek lelki kapcsolatát és öntudatos, kellően képzett és erőslelkű katolikus gárda megteremtésével — a krisztusi diadalmas világnézet felséges és boldogító eszméit bevigye az egyéneken keresztül — a családba, egyesületekbe, társadalomba, a közélet minden vonatkozásába egyaránt.

Komoly törekvésű, a közélet javítását önzetlenül szolgálni akaró, községünk fejlődését elősegítő, valláserkölcsei és hazafias felfogást terjesztő — ujsággal léptünk a nagy nyilvánosság elé.

„Hármas-Körös“ nevet adtunk az ujszülöttnak azért, mert nemcsak helybeli vonatkozású közleményeket akarunk hozni, de katolikus szövívője óhajtunk lenni az egész endrődi esperesi kerületnek, tehát a Hármas-körös vidékének is.

A Pápa Őszentsége nemes intencióit akarjuk szerény tehetségünkhöz és viszonyainkhoz képest szol-

gálni, amikor az „Actio Catholica“ hűséges hirnöküül és bátor csatlósául felsorakozunk!

Szeretettel híftestvéreink, ragaszkodással véráztatta ősi földünk, megbecsülés-sel jószándéku magyar fajtestvéreink iránt göngyöltük ki lapunk fehér zászlaját.

Önzetlen vállalkozásunk és a nemes ügy érdekében — szeretettel kérjük Endrőd és vidékének, a vármegye északi része jőzán, becsületes katolikus népének — érdeklődő figyelmét és hűséges mellénkállását.

Isten nevében előre!

CSERNUS MIHÁLY
apátplebános.

A munkásság leghívebb barátja itt a földön a katolikus egyház.

A teremtés két hatalmas tényezőjének: a munkának és a tőkének a termelés eredményéből minél nagyobb rész biztosítása végett egymás ellen kiépített hadállásai, szervezetei, kartelljei, trösztjei, u. n. racionalizálási törekvései, amelyek többnyire nem eredményeznek egyebet a munkásság szempontjából, mint a termelés korlátozását s a munkahelyek apasztását, — a termelésnek az automatizálódás felé haladása, de ugyanakkor a javakban való részesedés régi jogcíménél a végzett munkamennyiség fenntartása — olyan zsákutcába vitték a gazdasági életet, amelyben csak egy új kirobbanás árán látszik lehetségesnek a kibontakozás!

A gép száz és ezer ember munkáját végzi el. Newyerseiben a közelmúltban alapítottak egy olyan műselyemgyárat, mely tökéletesen automatarendszerű s az egész gyár a testi és szellemi munkások százai és ezrei helyett egyetlen mérnököt foglalkoztat, aki az automatát megindítja, vezeti és leállítja.

Egyáltalán a termelés mechanizálódása olyan hatalmas méreteket öltött, hogy pl. Amerikából, ahol ma már óriási számban vannak automatikus üzemek, Arkright egyenesen azt mondja, hogy ott „az embernek, mint erőegységnek jelentősége megszűnt.“

Azt jelenti ez, hogy mint munkás, szellemével és erejével mindig kisebb és kisebb részt vesz a termelésben, illetőleg teljesen kiszorul a termelési folyamatból.

Ha ez tovább is így megy, úgy néhány évtized alatt a munkás-

kezek millióit teszik feleslegessé hatalmas gépparázusok. Ha pedig a gazdasági javak elosztásának mai rendje nem változik, akkor a gépparászusok szaporodásához képest a munka és foglalkozás nélküli tömegek egyre nagyobbak és nagyobbak lesznek. Hiszen ha csak egy kicsit is körülnézünk a magunk látókörében, elég példát találunk (vetőgép, aratógép, cséplőgép stb.) arra, hogy a technika haladása sok-sok munkahelyet elfoglalt az embertől.

És az eredmény? Elég gyakran olvastuk az elmúlt hónapokban, hogy búzát, kávé, marhát, juhot, gyapot és cukornádültvényekkel milyen rengeteg mennyiségben semmisítették meg, hogy a megmaradó mennyiség árát tartani, esetleg emelni is lehessen, pedig a javak fogyasztására hivatottak százai, ezrei, milliói épen azért voltak embertelenül keserves nélkülözések árán kénytelenek tisztázódni a megsemmisítésével kibebbitett javak fogyasztásától, mert azok árát nem tudták megfizetni.

Az eredmény tehát: fogyasztási cikkek óriási tömegei, amelyeket megsemmisítettek és fogyasztók óriási tömegei, amelyek éheznek, ruhátlanok és mindenben szűkölködnek, amivel az áruaktárak tele vannak, amikor azonban hozzá nem juthatnak, mert az ut, mely odavezet, egy szakadékkal el van vágva. Az ut: embermunkáért pénz, pénzért áru, munka ellenben nincs. Azt elvégezte a gép, az állat, a szerencsésebb ember. Lopni nem szabad, rabolni még kevésbé. Marad tehát: az éhhalál, vagy...

Katolikus actió

Mi a katolikus actió.

No épen ez a vagy! Vagy a gazdasági életet úgy kell át alakítani, hogy a javak elosztása hozzásimuljon a gazdasági élthez.

S épen azért leghivebb barátja a munkásságnak a katolikus egyház, mert ennek az átalakításnak az elveit a munkásság érdekében összefoglalta, a világ lelkiismerete elé tárta s egész hívő seregének: kicsinynek és nagyoknak, munkásnak és munkaadónak, uralkodónak és alattvalónak lelkiismereti kötelességévé tette azoknak a közös magánéletben érvényre juttatását. Az ő és ujszövetségnek a munkás igazát védő parancsait nemcsak elterjesztette az egész művelt világban, hanem számtalan fiában és leányában, szentjeiben, szerzeteseiben és a tökéletesség útján előbbre haladt híveiben, Krisztus jelesebb követőiben élő példákat is állított az emberi társadalom elé, hogy az evangéliumi parancsok hívebb betartására buzdítsa a világot. Mikor pedig a láthatár nagyon besötétedett, mikor a világ nagyon elmerült önző érdekeinek szolgálatában, hatalmas pápai szövegekben fordul a világ lelkiismeretéhez és villám vakító fényességével mutatta meg a szakadékokat, amely felé az önzés hajhászása ragadja az emberi társadalmat, hogy azt a romlás útján megállapítva és az örök cél: Isten felé irányítsa és ezzel földi boldogulását is legjobban szolgálja.

A modern társadalmi és gazdasági élet eltévelyedései között különösen XIII. Leó és XI. Pius pápa gyűjtöttak ilyen eligazító fáklyát a *Rerum Novarum* és *Quadragesimo Anno* kezdetű pápai enciklikákban, körlevelekben, melyekben a kivezető utat abban jelölik meg, hogy vissza kell térni őszintén és teljesen az evangéliumi tanításhoz, annak a Krisztusnak a parancsaihoz, kinél az örök élet ígérei vannak és azt a rendet kell megvalósítani, amelyben „minden az Istenhez, a teremtettermelő örök első és végső céljához irányul, az Istenen kívül pedig minden csak eszköz, amit úgy kell használni, amint az az utolsó cél eléréséhez segít, hogy minden gazdasági kereset történetjék az Isten törvényének tartozó engedelmességgel és a más jogainak sérelme nélkül — a hit és lelkiismeret természetes alapelvei szerint” — s amelyben „minden erőfeszítéssel rajta kell lenni, hogy a termelt javak csak méltányosan halmozódjanak a birtokosoknál, ellenben bőségesen jussanak a munkásoknak.” (Quadragesimo Anno.)

A *Rerum Novarum* enciklikát amelynek gerince a keresztény szeretet és igazságosság, egy ki-

Igy nevezik azt az új megmozdulást, mely most az egész világon szervezkedik a katolikus hívek között. Sokan nem értik, mi is ez az új mozdulás, van-e rá szükség, s ha igen, mit kell tennünk a megvalósulásáért.

Lapunk az actió katolika jegyében indul meg, természetesen tehát, hogy megfelelünk mindjárt ezekre a kérdésekre.

Az *actio catholica* nem egyik, vagy másik testvérünk gondolata, hanem egyenesen az egyház fejének, XI. Pius pápa *Őszentségének újból, meg újból sürgetett óhaja, melytől az egyes ember és az egész emberi társadalom megújodását reméli*. Magyarra fordítva katolikus cselekvést, munkálkodást jelent. Cselekvést, munkálkodást Isten országáért, a katolikus hitért. Még pedig más eszközökkel való munkálkodást, mint amiket eddig használtunk. Eddig az Isten országának munkásai a papok voltak, s az ő közvetlen segítők, tanítók, apácák, szóval egyházi emberek. Az *actio catholica* elgondolása szerint a vezetés a papságé, de a munkában minden katolikus embernek szerepe van és azért *Őszentsége* kifejezése szerint „*az actio catholica a világi hívek részvétele a papság apostoli munkájában*” (1927 febr. 24). Erre a munkára a bérmálásban minden katolikus ember mintegy felszentelési kapott, mint Szent Péter mondja: „Ti pedig választott nemzet, királyi papság, szent nemzet, szerzett nép vagytok, hogy hirdessétek annak erényeit, akik sötétségből hívott titeket az ő csodálatos világosságára” (I. 2, 9) S mint a nagy német püspök, Faulhaber mondotta: A keresztiségben Isten házának építő köveivé lettünk, a bérmálásban Isten építészévé hivatalunk el, hogy másokat is beépítsük Isten országába.

Pacelli, az egyházi állam államalkotóra 1928-ban a magdeburgi katolikus napon arról ezt mondotta: Szentatyának elgondolása szerint az *actio catholica* a világi hívek részvétele a papi apostolokodásban. Az apos-

váló egyházi író egyenesen a *munkás gazdasági jogai deklarációjának* nevezi — s azért lapunk kötelességének érzi, hogy a két hatalmas pápai szövegnek, az emberről és munkásról, a magántu-

lkodásnak két alkotó eleme van. Egyik a világiak tevékeny és erőteljes apostolokodása, kinek-kinek állapota és képessége szerint, tehát első sorban azok apostolokodása, akik képzettségük és állásuk folytán Krisztus és az egyház ügyéért legtöbbször tehetnek. Ma az egyház szükségletei és feladatai oly nagyok és súlyosak, hogy a papok nem nélkülözhetik a világiak segítségét. A másik elem: a világiak apostolokodásának beleépítése az egyház felfogásába... a világiaknak zárt sorokban való csatlakozása... a papság munkája mellé, egy jól rendezett sereg sorbállítására... Amit a katolikus actio első sorban adni akar a kath. élet kiépítéséhez: katolikus öntudat, katolikus elvhűség, egyöntetű katolikus gondolkodás, akarás és cselekvés. Mint Kaas prelátus, a német katolikusok vezére kijelentette: A kat. actio nem politika, de vezéreket akar adni a kath. népnek, akik mindig tisztán és világosan képviselik a kat. álláspontot mindenütt, ahol a kultúra, a gazdasági élet és a politika a vallási és erkölcsi élet hátlárait érintik.

Aki ezeket figyelmesen olvasta, már készen van a felelettel, hogy az actio cal.-ra ma szükség van. Azok az eszközök, amiket az egyház eddig használt: a szószék, az iskola, egyletek, ma már nem elégségesek. Ma a színház, a rádió, a mozi, az irodalom, a művészet és ludomány adják sok embernek a világnézetét és bizony ezek sokszoros ellenséges álláspontot foglalnak el az egyházzal szemben. Ha az ellenségei ébren vannak, saját fiaik sem alhatnak. Ha az egyház ellenségei beszélnek, harátai nem halgathatnak. Ha annyian elmerülnek az új pogányságba, akkor mindenkinek, aki kereszténynek vallja magát, hitvallónak és apostolnak kell lennie. (Faulhaber.)

Marad a harmadik kérdés, mit tegyünk az actio cal. megvalósításáért?

Először magunkban meg kell valósítanunk az igaz kat. em-

bert. Kellő tudásra szeri tennünk a hitben, a hit védelmének alapjaiban. Kellő tájékozottságot szerzeni az egyház állapotáról. Bátran kell megvallanunk hitünket mindenütt és minden módon. Élünk a hit szerint. Nagy hiba volt, hogy régen beérték anyakönyvi katolikus voltal, sőt ilyen emberek vezető szerephez juthattak. Legjobb megindulás egy zárt lelkigyakorlat a Manrézában.

Azulán ott lenni mindenütt, ahol az egyház ügyeiről szó esik, vagy eshelik, s ott úgy tekinteni és úgy képviselni az egyház álláspontját, mint a mi legbensőbb ügyünket, aminél semmi sem fontosabb reánk nézve. S ott lenni mindenütt, ahol ott van az ellenség. Frontot a fronttal szemben.

Erre akar ránevelni ez a lap is, tehát időszerű, fontos és lelkiismeretbe vágó célt szolgál. Sorakozzunk köréje, mint Krisztus jól rendezett serege.

FETZER JÓZSEF
pápai kamarás, esp. plébános.

A Jézus Szive Szövetség

június 24-én a nagymise után tartja havi gyűlését a polgári iskolában. Kérjük a szövetség csoportvezetőit, hogy ez alkalommal nemcsak maguk kivétel nélkül jelenjenek meg, de tagjaikat is értesítsék és szólítsák fel a gyűlésen való megjelenésre.

Az Eucharistikus Férfi-liga tagjai június 30-án este 6 órakor tartják havi ájtatosságukat. E templomi istentiszteleten olyan férfiak is részt vehetnek, akik még nem tagjai a Ligának, de készséges örömmel vesznek részt a Szent Szív tisztelére felajánlandó ájtatosságban.

A Szivgárda fiú tagjai július elsején reggel 6, a leánytagok július 5-én d. u. fél 6 órakor járulnak a szokásos havi szentgyónás és áldozáshoz.

A Jézus Szive Szövetség Leányegyesülete szintén július 5-én este 6 órakor végzi havi ájtatosságát és közös szentgyónását. Ugyanekkor a Leányclub tagjai is jelenjenek meg.

Szent Ferenc III. rendje június 17-én, az Oltáregyesület június 24-én d. u. fél 4 órakor tartja havi ájtatosságát a templomban.

lajdonról és annak használatáról, a társadalom szervezetről s munkabérről való kijelentéseit a következő számokban részletesen ismertesse. H.

Egyesületi élet

A jubileumi szentév kiterjesztése.

Szentséges Atyánk XI. Pius Pápa — a megváltás 1900 éves jubiliuma alkalmával engedélyezett rendkívüli szentév kegyelmeit, melyek folyó év husvéthétfőjéig csak Rómában voltak elayerhetők, apostoli rendeletével ez év februárnapjától a jövő 1935. év februárnapjáig az egész világra kiterjesztette.

A szentév kegyelmeit elnyerhetik azok, akik bűneiket őszintén megbánva — a szentgyónás és szentáldozáshoz — buzgó lélekkel járulnak, a kötelező templomlátogatásokat és a Pápa Őszetsége szándékának teljesülésére előírt imákat elvégzik.

Az Anyaszentegyház látható Fejének: a Pápanak pedig közismerten az az üdvös szándéka, hogy az egyház szabadsága mindenütt helyreálljon, a nemzetek hékéhez, egyetértéshez és igaz boldoguláshoz jussanak, hitfértők kilarló munkássága minél gazdagabb eredményeket lánson, a bűnösök megjavuljanak, s a másvallásúak Jézus Krisztus egy aklába szerencsésen visszalérjenek.

A Szentatya kívánatosnak tartja, hogy az egész világra kiterjesztett szentév folyamán

az isteni Fölségen esett súlyos sérelmet, melyet nemcsak a bünözök, méginkább a „harcias iszentelenek“ átkos lörekvései okoznak, imádsággal és vezekléssel — lehetőségünk mérleke szerint — kiengeszteljük.

„Az összes keresztlények nyujtsanak elégtételt és könyörögiék ki a nagyirgalmasságu Isentől, hogy az iszentelenek szörnyü lámadása, amely nemcsak minden vallás, hanem a polgári rend és az egész emberi művelődés romlására törekszik, végrevalahára megálljon és összeomljon. Még azt is kérjük a hivek imádságaikban és vezeklésük közben, hogy az emberiség Megváltója az islentagadók és islentgyölölők elvakult lelkét a mennyei világosság sugarával érintse, őket bűneik szégyenlésére és megbántására indítsa és atyai keblére irgalmasan visszavonzza.“

A jubileumi bucsut mindkét nembeli hivek megnyerhetik, azok is, akik azokat már tavaly megnyerték.

Az endrődi egyházközség hivei az ősz folyamán — nagy közös ájtalosságot és templomlátogatásokat végeznek a bucsu elnyerése céljából.

Az endrődi Népművelési Bizottság tevékenysége az 1933—34. évben.

Rendkívül széleskörü munkásságot fejtett ki a Csernus Mihály apátplebános ur szellemi irányításával működő népművelési bizottság. Az elmúlt tanévben 120 előadást rendezett a bellerületen. Szindarabokkal, szavallatokkal és ének-számokkal élénkített előadásokat tartottak a népház mozi-termeiben a tanítóföldi és a mihóli iskolában. A következő egyesületekben, körökben voltak előadások: Népszövetségi Kisgazdakör, Ipartestület, Katolikus Polgári Társulat, Keresztény Szocialista Egyet, Levente Egyesület. A népművelési bizottság rendezte a polgári iskolával karöltve és az Iparos Dalkör közreműködésével a március 15-i és a hősök emlékűnnepét. 11 nívós műkedvelő előadást is rendezett, amelyek szintén igen népszerűek voltak. A gyomavégi iskolában egy alapismeretterjesztő és egy közismereti, a hadirokkantak oltthonában egy közismereti tanfolyamot tartot-

tak nagyszámu hallgatóval.

Valláserkölcsi tárgyu előadás 32, történelmi 17, földrajzi 2, gazdaságtani 12, természetudományi 2, egészségügyi 8, jogi 2, nemzeti munkavédelmi 15, társadalomtudományi 14, állategészségügyi 5 előadás hangzott el.

Előadtak: Csernus Mihály apátplebános, Baranyai István takarékpénztári igazgató, dr. Cseh József orvos, Csókási Béla tanár, Fehérvári Ferenc tanító, Fölföldy Béla káplán, Dinya Vilmos szabó, Kiss László káplán, Kovács Mátás igazgató-tanító, Klinghammer László tanító, dr. Haller József ügyvéd, özv. dr. Maác Jánosné tanár, Stefan Béla tanár, Tóth József tanító, Tóth Józsefné tanító, Orbók József igazgató-tanító, Orbók János ny. tanító, Uhrin Nándor dr. orvos, Székely Imre káplán, Wallhier György polg. iskola igazgató, Zeleziny Olga tanár, Palotai Ferenc tanító.

I s k o l a

Az endrődi polgári iskola.

Tíz éve áll-fenn-községünkben a polgári iskola. Ez idő alatt növendéklétszámaival és az elért szép eredménnyel bebizonyította életképességét. Az elmúlt 10 esztendő alatt 1109 tanuló iralkozott be, az utóbbi években az állagos létszám 150—160. A polgári iskola általános műveltséget nyujt, amely alapja egyrészt a továbbtanulásnak, másrészt pedig a könnyebb boldogulás lehetőségét adja meg azoknak, akik mint gazdálkodók, iparosok, vagy kereskedők akarnak hasznos polgárai lenni a társadalomnak. Ma olyan világban élünk, hogy csak a kiválóak, a nagyobb képzettségűek tudják maguknak kiharcolni a mindennapi kenyeret. Emberi köteleesség, hogy mindenki arra törekedjék, hogy jobb-falatot verkedjék ki magának. Erre pedig feltétlenül szükséges a négy középiskolai végzettség.

Az endrődi r. k. egyházközség éppen azért minden lehetől meglesz, hogy alkalmat és módot nyujtsa a szülőknek gyerekeik taníttatására. Az országban az illeni polgári iskolában kell a legcsekélyebb tandíjat fizetni (évi 40 pengő), azonkívül tandíjkezdvezményt ad a szegény-

sorsu szülők jeles és jó előmenetelü gyermekeinek, a hadirokkantak gyermekeinek, illetve a hadiárvánok pedig a legnagyobbfoku kedvezmény biztosítja. Téves az a felfogás, hogy polgári iskolába csak azok a gyermekek járhatnak, akik előírt formaruhát csináltatnak. Ilyen előírás nincsen, mindenki olyan ruhát visel, amilyen anyagi ereje megenged, a fontos csak az, hogy tiszta, rendes ruhában járjanak a gyermekek.

A polgári iskolának növendékei csekély ellenszolgáltatásért tankönyvszegélyben is részesülnek, csaknem ingyen jut a tanulók nagyrésze tankönyvekhez.

A jövő tanévre a beiratások június hó 25 és 26-án délelőt lesznek. A beiratáskor semmit sem kell fizetni. Volt növendékeink csak bizonyítványukat, míg az ujonnan beiratkozók elemi iskolai értesítő könyvecskéjüket és lehetőleg keresztleveleket és újraoltási bizonyítványukat hozzák el. Mindenki már júniusban iralkozzék be, mert kölcsöntankönyveket a sorrendjében adunk.

Polgári iskola hirei:

Évzáró istentisztelet június hó 24-én 7 órakor.

Évzáró ünnepély június hó 24-én délután 4 órakor. Ekkor osztjuk ki a bizonyítványokat, jutalmakat. A szülőket és érdeklődőket szívesen látjuk.

Június hó 25 és 26-án beírás.

Mindennemü felvilágosítási készséggel ad júniusban mindennap és július—augusztusban minden kedden és csütörtökön délelőt 10—12 óráig az igazgatóság.

Magánvizsga. A nagylaposi magániskolában június 11-én folyt le a Nagylapos körüli tanyák magántanulóinak vizsgája. A kir. tanfelügyelő Lesniczky István csejli tanítót bízta meg a vizsgálat vezetésével.

Évzáró az endrődi elemi iskolában. A vizsgálatok június 1—8 napjain folytak le az endrődi róm. kat. elemi iskolában. A vizsgálatokon Csernus Mihály apátplebános isk. sz. elnök, Kalmár Vince egyházközségi világi elnök, Orbók József igazgató és az egyházközségi képviselőtestület vizs-

gabiztos-tagjai nagy számmal voltak jelen. A növendékek alapos és szigorú kérdésére kiváló eredményről tett tanubizonyosságot. Különösen a számtanban, történelemben, földrajzban és a nyelvtani elemzésben tünnek ki az endrődi kisdíjak. Június 11-én hálaadó istentisztelet után évzáró ünnepély folyt le a községi sétakeriben, amikor is vidám éneklés, szavallatok és a várvavári „cukoreső“ zuhogása után Csernus Mihály apátplebános lelkes szavakkal bezárta az elmúlt tanévet.

Főispán az öregkerti vizsgálaton. Vármegyénk köztisztelében álló, népszerű főispánia június elsején, amikor is községünkben az aszállysúlyolta buzaáblákat vizsgálta meg, tudomást szerzett arról, hogy az öregkerti iskolában a tanévvégi vizsgálatok folynak. Timár Imre bíró kíséretében belért az iskolába, ahol Csernus Mihály apátplebános üdvözölte az illusztris vendéget. A Főispán ur löbb növendék feleletét meghallgatta és elismerését fejezte ki a szép eredmény fölött.

Hírek a nagyvilágból

Kállay Miklós földmivelségi miniszter Endrődön.

Biztató reménykedéssel fogadta Endrőd gazdálkodó népe a hírt, hogy a kormány megértéssel tekinti a Tiszántul aszálysújtotta népére és Kállay Miklós földmivelségi miniszter személyesen vizsgálja meg a szomorú látványt nyújtó silány búzafáblákal. Június 9-én délelőtt 10 órakor érkezett a Miniszter. autója az endrődi halárhoz, ahol dr. Pálka Pál főszolgabíró, dr. Zeőke Antal képviselő, Timár Imre bíró, Finta Albert főjegyző és dr. Tüköry József földbirtokos fogadták a magyar gazdák vezéréit. A Miniszter ur fájdalommal nézte a szárazság szörnyű pusztítását, annál is inkább, mert országos viszonylatban is jelentős kárt okozott az aszály, hisz a legkiválóbb tiszavidéki búzát termő vidéket sújtotta. Kilátásba helyezte a Miniszter ur, hogy a m. kir. kormány a lehetőséghez képest segítséget fog nyújtani az inséget szenvedő gazdáknak és különös gondja lesz a földmunkásokra is. Községünkben Gyománál Biharmegyébe utazott a Miniszter.

Lemondott a főispán.

Dr. Korossy György ny. államtitkár, vármegyénk főispánja lemondott állásáról. — Nagy meglepetéssel és őszinte sajnálkozással hallottuk e hírt, mert a vármegye népe vallás- és pártkülönbség nélkül igaz tisztelettel és bensőséges szeretettel övezte a kiváló közigazgatási szaktudással bíró, — a lakosság bajait átérző és orvosolni mindig kész, nagy munkabírási, kiváló férfiút. Távozása igen nagy veszteséget jelent a vármegyére, melynek békéjét és fejlődését igen erőteljesen szolgálta nyugodt, higgadt modorával, pártatlan igazságszeretetével.

Cseng a kasza, peng a sarló, arának... Az idej különleges időjárás a keményebb szikes talajokon korán érlelte a kalászosokat és amire csak a nagyon öregek emlékeznek, pár nappal előbb helyenkint megkezdődött aratás. Az ered-

mény szomorúan igazolja — a lakosság rellégését. Magyar holdankint 7—8—10 keresztéről számolnak be. Ha a vetőmagot, géprészt, esetleges aralórészt leszámítjuk, még kenyérre sem lesz elég a maradvány!

A Katolikus Népszövetség kisgazdakörben felvelődött az eszme, hogy az inségsújtotta gazdák forduljanak vetőmagért a Földmivelségi Minisztériumhoz. Az egységes búzatermeléssel kapcsolatban 15 kg. félárral lehetett bányai búzához jutni. Most az volna a lakosság kérése, hogy felár nélkül kapják a nemesített vetőmagot, de annak ellenértékét csak az 1935. évi termésből fizessék vissza. Kalmár Imre elnök felhívja a község kisgazdáit, hogy akik községgel bizonyítottan igazolni tudják búzatermésük silányváltát, jelentkezzenek a Kat. Népszöv. Kisgazdakörben, hogy onnan egységesen indítsák meg a vetőmag segélyakciót.

Vessünk takarmánynövényeket. A tavaszi aszály nemcsak a kalászosokban okozott helyrehozhatatlan kárt, de lönkretefte a legelőket és minimálisra csökkentette a lóhere és lucerna termést is. Egyetlen menekvés a fenyegető takarmányhiány és ezzel összefüggő állatelpocsékolás ellen az, ha a kisgazdák minden késedelem nélkül, azonnal a kalászosok lekasálása után, tehát a tarlóföld kiszáradása előtt felszántják tarlóikat és takarmánynövényeket vetnek bele. A földmivelségi Minisztérium a vármegyei gazdasági felügyelőségek útján 20.000 pengős hitelkeretet bocsátot az 50 kat. holdon aluli birtokosok részére a célból, hogy az idej takarmány inségen a tarlóba és kiszántott búzaföldekre vethető takarmány magvak kiutalásával segítsen. Az akeiöt egy évi kamatmentes hitellel bonyolítják le.

(Fával fizethetik adójukat Ausztriában) az államkincstárnak nemrég kiadott rendelete szerint a karinthiai erdőtulajdonosok. Az alsóausztriai erdőtulajdonosok most hivatalozva arra, hogy éppen olyan siralmas helyzetben vannak, mint a karinthiaiak, kérték, hogy Alsóausztriára is terjesszék ki ezt a kedvezményt. Valószínű, hogy a kedvezményt általánossá teszik és a jövőben Ausztria egész területén fávat fogják leróni adójukat az er-

dőbirtokosok. Ugyan így ez nem lehetne nálunk búzával fizetni? Az állam is jó járna, a gazda is!

Közügyülés. Az Endrőd-örögkeri „Hangya-szövetkezet” június 3-án tartotta évi rendes közgyűlését. A tagok jóleső érzéssel fogadták az üzlet-eredmény ismertetését, mely 5 %-os osztalékhoz juttatta őket a mai mostoha közgazdasági viszonyok között is. Majd az igazgatóság és felügyelő bizottságól egészítették ki. E szövetkezet kisbirtokosok és munkások alapítása. Szabó Lajos, majd Dinya Imre nevéhez fűződik az alapítás és helyes vezetés fő érdeme. A jelenlegi vezetők: Uhrin Á. József, Timár Miklós és Deines Izra a régiók nyomdokain vezetik a szövetkezetet és így minden remény megvan arra, hogy évről-évre erőteljesen gyarapodjék.

Tanyai szentmise szolgáltatók. A körösöntuli lakosság részére június 24-én délelőtt fél 10 órakor; a varjasi róm. kat. iskolában, — a tanítóföldi és kuriai munkásság részére június 29-én d. e. 9 órakor a tanítóföldi iskolában, — az öregkeri és ugar lakosság részére július 8-án az öregkeri kápolna iskolában mutatunk be az Urnak szentmise áldozatot. Kérjük a híveket, hogy a Megváltó e legszentebb áldozatán minél nagyobb számban vegyenek részt.

Halálozás. Jun. 7-én örök álmra hunyta le szemét, hosszú áldozatos élet után özv. Makovits Béláné, aki boldog-émlékű Schiffner Ede évtizedeken át hűséges gondozója volt. Pénzfekén a résztvevők nagy tömege kísérte utolsó útjára a szarvasvégi temetőbe.

Ingyenes oltó-anyag. A vármegyében fellépett sertésbetegség elleni védekezés céljából a m. kir. Földmivelségi Miniszter ur a törvényhatóság részére 30 liter sertés peslis szárumot engedélyezett díjlanul azzal a kikötéssel, hogy annak felhasználásával rászoruló szegénysorsú sertés-tulajdonosok sertésein propaganda szimultán oltások végeztessenek. Ezek a szimultán oltások a fertőzött községekben folyamatban vannak.

A „Brassói Lapok”-ban olvassuk: A tiszta magyar lakosságu Csikszereda költségvetését az oláh belügyminiszter megváltotta úgy, hogy a

róm. kat. magyar iskola részére felvett segélyből 20.000 lelt levont és az oláh iskola javára írt át, úgyhogy most az oláh iskola kap 100.000 lelt támogatást, a magyar iskolának pedig csak 8000 lelt jut.

A „Reichspost” jelenlése szerint az elszakított nyugatmagyarországi részekben is megszüntették a kötelező polgári házasságot.

Az „Erdélyi Lapok” írja: A Seregvárra tervezett országos magyar ifjúsági dalversenyt beállították, a város szász intézményei pedig értesítették a magyar érdeklőköröket, hogy eredeti ígéretük dacára, nem hajlandók szállást adni a magyar ifjúsági dalosoknak.

Az „Arbeiter Sonntag” közli: Magyarország külpolitikai helyzete a római paktum által nagyon megjavult. Egy negyed évvel ezelőtt még teljesen el volt szigetelve Magyarország, de most levegőhöz jutott. A magyarok csak maguknak köszönhetik, hogy kikerültek a veszedelmes helyzetből, mert hiszen a nagyhatalmak rákényszerítették volna őket, hogy minden revíziós eredmény nélkül fogadják el a dunai kérdés rendezését. A zárt nemzeti akarat szívósága és rendíthetlensége azonban győzött. Franciaország is tudja, hogy minden dunai megoldás középpontjában puszkaporos hordó maradjon, ha legalább részben bizossá nem teszik a magyar revíziós igények kielégülését.

Kinevezték az új főispánt.

Lapunk zártkör kaptuk a hírt, hogy a Kormányzó — dr. Korossy Györgynek, vármegyénk főispánjának, ez állásától saját kérelmére történt felmentése alkalmával, kiváló szolgálatai elismerésül a II. osztályu magyar érdemkeresztet a csillaggal adományozta és utódául a feleki kerület országgyűlési képviselőjét, dr. Fáy István földbirtokost nevezte ki.

Az új főispán huzamos időt töltött el a vármegyei közigazgatás szolgálatában, tehát miként elődje is, vérbeli szakember, mint kertes huszár pedig a világháborúban vett részt és szerzett szép kitüntetések.

Terefere

Csejti: Dicsértessék az Ur Jézus Krisztus cimborák. Mire végzik?

Mirhói: Mindörökké pajtás. Éppen azt beszéltem, hogy miként jártam a multkoriban a pesti kalauzzal.

Csejti: Hát kezdje előlről, hogy én is hallhassam.

Mirhói: Hát a vonathoz igyekeztem. De mert attól jéltem, hogy lekések, felültem a villanyosra. Ugy sem voltam rajta soha, hát legalább kipróbálom. Egyszer csak jön a kalauz és rám szól nagy mérgesen: Nem tudja kend, hogy a kocsiiban nem szabad dohányozni? Szörnyen resteltem a dolgot, merthogy azok a pesti nagyságák összeviharogtak és kuncogtak rajtam. Hát már csak nem hagyom annyiban, gondoltam magamban és oda szóltam az egyenruhás alyafinak: mi a feki baja van velem, hát pipálok én? — Hát hogyne pipálna, mondja ő, hiszen a szádjában van a pipa?! — Hát amán igaz, felelém én. De lássa csak, a lábam meg a csizmában van, ozt mégse járkálok!? — Erre aztán őt nevelték ki a pesti utasok.

Csejti: Ejnye, de jól megadta kend neki. Azt hiszik azok, hogy ők mündért huztak, hát rögtön megnőtt az eszüktokja.

Gyomavégi: Pörüljárt a kalauz, mint az egyszeri endrődi fiatal ur.

Ugari: Hát az hogy is volt, nem hallottunk róla.

Gyomavégi: Előadás volt a Népházban. Amikor vége vól és eloltották a lámpákat, az egyik tüzes legényke a sötétben meg akarta csókolni az egyik szereplő kisasszonyt. Az ám, csak hogy elvétette a dolgot, s a kisasszony helyett a mamát találta el, aki szörnyen tiltakozott a váratlan támadás ellen. A fiatal ur azóta messziről kerüli meglévesztett tündérét.

Zugi: Ügyetlen volt a fickó, kivághatta volna magát, mint az egyszeri lurkó.

Mirhói: Kend is mondjon már valamit, ne csak somolyogjon?!

Zugi: Hát a rokonoknál a gyerekek anyjáról témáztak, ozt az egyik azt mondta, hogyszörnyen hamis nyelve van az asszonynak. De a gyerek sem volt rest, hanem imígyen mentegette anyját: már azt ne mondják, hogy a nyelve hamis?! A kaja, meg a foga, az hamis, de a nyelve az aztán igazi!

Ugari: Ez aztán jól kivágtá az anyját. Ha a fiatal emberke is így magyarázta volna a dolgot, hát még jobban belemerült volna a slamasztikába.

Kocsorhegyi: Legjobb az ilyesfélét huszárvágással kettévágni, mint a mi vezérünk tette.

Szarvasvégi: Ejnye, de sok minden történik a falunkban, amiről nem hallunk. Hát csak szükségese az a Hármaskörös, mert ápertén megírja a dolgokat. De mond már öcsém, hogy miről van szó?

Kocsorhegyi: Hát bekólerozták a községhez az ipset egy teljes napra valamiféle kihágás miatt. Reggel kezdte az ártisimot, de nem várta meg a másik reggelt, hanem este leverte az ajtóról a zárat, kilökte az ajtót, s a rendőr tiltakozása ellenére hazatért. Azt mondta, hogy gyűjjenek Kocsorhegyre, ha vele akarunk beszélni!

Ugari: Hü a manóját, ennek fele sem trefa ám. Ez nagy megsértése a törvénynek. Hát ozt mit tett belőle?

Kocsorhegyi: Nem tudjuk még. A Toth jegyző az ártisim parancsnoka, ő tudja, hogy mit kell tenni és mi a hátulütő. Ugy vélem, hogy még tán a járásbíróság elé is kerülhet a dolog.

Zugi: Csakhogy ez nem beütés, hanem kitörés volt?

Mirhói: Egy kutya az. Csak a hatóság ellen vetett ő.

Zugi: Biztosan úgy gondolta, hogy ő leüti a felit, a másikat meg az ülje le, aki megbüntette, vagy felszejtette?!

Csejti: A rendőrséggel nem lehet tréfálni. Az egyszeri ember is megjárta, mert megbüntették. Pedig csak az ut pászitjára futott rá, nehogy elgázolja az autót. Hiába mentegetőzött, hogy felt az elgázolástól, a rendőr felírta kihágásért és megbüntették. No és mi lett volna, ha az autót elgázolta? Kérdezte bosszúakodva a magyar? Akkor a soffört irtam volna fel, válaszolta a rend pontos óre.

Zugi: No hiszen sokat is nyert volna vele, ha már elgázoltok?!

Csejti: Hiába, a paragrafust muszály betartani. A kocsorhegyi vitéz is ráfizelhet a hősködsére. Nem nőnek a fák az égig?!

Mirhói: Kell is, hogy rend legyen. Ha megussza a dolgot, boldog lenne, aki valamikor is jelentkezne a büntetés leülésére.

Ugari: Kiváncsi vagyok, hogy mi lesz a folytatása. Legközelebb tán többet tudunk. (Mindnyájan távoznak)

Bevált Baján a „kolduspénz.”
Egy esztendeje vezette be Baján városa az ugynevezett kolduspénzt. Ez annyit jelent, hogy a bajai koldusoknak pénz helyett városi érmekeket adnak, amelyekért vásárolni semmi sem lehet. Baján város szegényügyi hivatalában azonban élelmet és szállást kapnak a pénzért, de csak bizonyos munka elvégzése ellenében. A kolduspénz rendszere különben bevált, mert a vidéki csavargók és munkakerülők nem mennek be Bajánba koldulni. Hir szerint több vidéki város be akarja vezetni a kolduspénzt.

A Nemzeti Egység munkaközössége

A Nemzeti Egység közelmultban megalakult Munkaközösségének nagyvonalu megszervezése és máris értékes munkája nagy visszhangot keltett a magyar közvéleményben.

Az új megmozdulás, melynek élén vitéz **Marton Béla** országgyűlési képviselő áll, természetes továbbépítése annak a — Gömbös Gyula által három év óta hirdetett és megvalósulás utján haladó — törekvésnek, mely a komoly alkotó munkát tekintli a nemzet boldogulásáért folyó harc legbiztosabb fegyverének. A Nemzeti Egység gondolata tehát a Munkaközösségben nem minit politikai eszme nyilatkozik meg, hanem mint a munka végzésének hazafias kötelessége. Ez a multban parlagon maradt és nemzeti szempontból nem volt kihasználva. Ezeket az értékes egyeni magyar energiákat: a tudást és a munkát kívánja a nemzeti munkaközösség egybe kövacsolni.

Minden becsüleles magyar

hazafi lelkében állandóan égell a vágy évek, vagy évlizedek alatt értékke növekedett szak tudásait, élettapasztalatait, munkakészségét a magyar nemzeti célok szolgálatába állítani.

Új szellemnek, új irányzatnak kellett jönnie, hogy a parlamenti és parlamenten kívül álló magyar értékek szellemi munkáját a boldogabb nemzeti jövő elérésére egységesen és maradéktalanul érvényesítse.

Az erős új Magyarországnak nemcsak reprezentáns politikusokra, ió szónokokra, hanem nagy tudásu, törekvő munkatereit, meggyőződéses szellemi szakmunkásokra is nagy szüksége van. Ilvenket csapatostul nevelt a magyar jövő számára a háboru utáni évek küdelmes időszak. Az ő felkészült agyuk együtt dolgozásának, magyarszívuk egybedobásának és egyelátarásának munkaközössége nagyban hozzá fog járulni az új magyar élet alapjait lerakó Nemzeti Munkaterv megvalósulásához.

Erős kritikák

hangzottak el az újév első napjaiban a NEP szervezkedése miatt. Érdekes, hogy a nyilatkozó és újság cikkeiben támadó régi politikusok szemrebbenés nélkül állták egykoron a szociáldemokraták szakszervezeti munkáját, s akkor nem fájt úgy a fejük?! Pedig a forradalmi idők szomorú tanulságot nyújtanak arról, hogy mi vár az országra, polgári társadalomra, keresztény egyházakra, ha a nemzetközi társaság uralomra jut. Lehetnek es vannak is hibák a NEP szervezkedési munkáiban. De tény az, hogy a polgári társadalmat oly egységbe iparkodnak tömöríteni, amely minden internacionalista kísérletet megakaszt. Évek óta hangsúlyoz-

zuk, hogy más vezetési, alapos szervezést kívánunk a katolikus politikai táborból is. A választások előtti 1—2 héti nem elegendő a katolikus erők összefogására. E szervezelletség, minden friss gondolatnak és eszmének rideg látvortarlása okozta azt, hogy a 67 százalékos többségű katolikus tábor magárahagyatoltságában oda fordul, ahol munkát, tevékenységet és céltudatos erő kifejlést lát. Ne az olcsó kritikák lelkiismeretel elaltató és munkátlanságot palástoló frázisaival mentegessék magukat a vezérurak, de új és rátermelt munkakerők beállításával, az ifjabb nemzedék lelkes fellétekészségének felhasználásával kezdjék meg alaposan és céltudatosan ők is a szervező munkát.

Andaházi-Kasnyát

négy havi fogházra ítélte a kir. tábla. Indokolás szerint „bűnösnek kellett kimondani Andaházi-Kasnya Bélát hatósági rendelkezés elleni izgatás vétségében, mert Kasnya a felizgatott tömeg jelentélében olyan kijelentéseket tett, melyek nagyon alkalmasak voltak arra, hogy a csendőrséggel szemben a tömeget izgassák.”

A kir. ügyész súlyosbblásáért, a védelem a bűnösség megállapítása miatt fellebbezett a Kuriahoz.

A Kuria azonban már nem hozhat végső ítéletet Kasnya ügyében, mert a Kormányzó közkegyelmet adott a választ-

ások alatt elkövelet büncselekményekre. Ez vonatkozik Kasnya ügyére is.

Kasnya egyik fővárosi lapban megjelent nyilatkozata szerint sajnálja, hogy endrődi szerepét a legfelsőbb bíróság nem üsztázhatta, de nem követte Eckhardt Tibor és Hegymegi Kiss Pál példáját, akik nem fogadták el a kegyelmet, hanem a bíróság döntését kívánják. A gyomai kerület választói elvárták és megkivánták volna, hogy Kasnya is kövesse pártvezére példáját és adjon lehetőséget a Kurianak arra, hogy „a magyar legfelső bíróság ártatlanságát megállapíthassa.”

Sport

KUPAMÉRKŐZÉSEK. Endrődön ismét fellendült a futballélet. Az ETK gondos előkészítés után benevezett a Mezőturi-Kupamérkőzésbe. Az eddigi eredményekre büszke lehet Endrőd sporttérő közönsége, mert az eddig lejátszott mérkőzésekből mindig győztesen került ki. A kupamérkőzéseken Békésszentandrás 1, Gyoma 3, Mezőtúr 2, Szarvas 1, Turkeve 1 és Endrőd 1 csapattal vesz részt. Az ETK eddig a következő eredményeket érte el: ETK—TAC 8:0, ETK—GyTK 3:1, ETK—Bocskai (Szarvas) 3:2, ETK—GySC (3:2), ETK—MAFC 5:0, ETK—Gy. Levente 25:1. Eszerint az ETK a maximális 12 pontot szerezte, gólaránya 47:6. Az ETK csapatának minden egyes tagja tudásának javát adta, lelkesedéssel játszottak. Nemcsak eredményes játékra törekedtek, hanem szép, szemrevaló játékot is mutattak.

ETK—Gy. Levente 25:1

Gólzápor hullott a Gyomai Leventék kapujába. Az ETK szép összjátékkal győnyörködtette az endrődi közönséget. A gólok jórésze úgy szállt a gyomaiak kapujába, hogy nem is értek a labdához. A közvetlen védelemnek nem volt nehéz dolga. A fedezet sor mindvégig okosan dolgozott, nem engedte lélekzethez ellenfelüket. A csatársor élvezetes összjátékkal nyomult percről-percre előre és mintaszerű akciókkal helyezte be a gólokat. A gólokat Kovács Imre 8, Büngösi Béla 6, Kurilla József 5, Farkas Elemér és Kurilla Vincze 3—3 rúgták. A bírót jól vezette a mérkőzés.

Humor

Jól felelt.

— Háziasszony: Zsuzsi, maga ebben a hónapban már 22 pengő áru edényt tört el. Mit csináljak magával, hisz ez az összeg több, mint az egész havi bére?!

— Cseléd: Nagysága kérem, tessék duplájára emelni a fizetésem, akkor kifutja.

Számtan órán.

— Náci, — szólítja fel a tanító egy kereskedő fiát — mond meg nekem, ha én apádnak száz pengőt adok kölcsön azon feltétellel, hogy havonként 20 pengőt törleszt, akkor mennyivel fog nekem tartozni 4 hónap múlva.

— Száz pengővel és a kamatokkal — válaszolja a nagyreményű csemete.

— De hát nem hallod, hogy havonként 20 pengőt köteles visszafizetni?

— Ojjé tanító úr, én jobban tudom. Maga nem ismeri az én apukámat.

Munkáskérdés

A földmunkás-kérdés megoldása.

Az államhatalom, közületek és társadalmi egyesületek — 3—4 év óta — segély és „inségmunka” címén oly hatalmas összeget fordítottak a munkásság nyomorúságos helyzetének enyhítésére, hogy azt a közutak, csatornák földmunkálataira, szikes területek megjavítására költve — igen nagy értékhez jutatták volna a magyar közgazdasági életet, a mellett, hogy rendszeres munkadíj fizetés ellenében nem szoktatták volna rá a munkásság egy nagy tömegét munkátlanságra és tulzott követelődésre, amelyek az átmeneti segélyezés és legelőször céltalan „inség munka” nyújtása előidézték.

A földmunkás kérdés olyan megoldást igényel, amely évekre nyugalmi állapotot teremti a társadalom legsúlyosabb viszonyok között élő osztályában és lehetőségét nyújt arra, hogy becsületes, szorgalmas munkával az élelfenntartás minimális követelményei kielégíthetők legyenek.

A józanabb munkástömegek rájöttek arra, hogy a téli hónapok napszáma (október-március) — a mai nehéz gazdasági helyzetben — legfeljebb 8—10 kg. buza ára szintjén mozoghat.

E redukált napszám mellett — hosszú évekre biztosítani lehet alábbi tervek megvalósításával — a földmunkásság szerény megélhetését.

1. Az első és legsürgősebb leendő az ármentesítő társulatok államosítása vagy legalább is szigorú állami ellenőrzése volna.

E társulatok személyzetének túlmagas dotációja, költséges adminisztrációs kiadásai felémészlik a társulatok jövedelmének nagy részét, a nélkül hogy külön állami segély vagy kölcsön nélkül jelentősebb s a munkások nagy tömegét foglalkoztató munkát végeztetnének.

Szigoru rendelettel kellene szabályozni azt, hogy e társulatok költségvetése és zárszámadása szigorú állami ellenőrzés mellett készíthessék, hogy az álláshalmozás kizárásával a líszlviselők fizetése — a hasonló végzettségű és szolgálati idejű állami líszlviselők dotációjával egyenlő legyen! Ha még az adminisztrációs kiadásokat is kellőképpen csökkentik, bizonyos az, hogy a mai nagy ártéri adó mellett igen nagy számú munkást tudnának foglalkoztatni vízműveiknél.

2. A munkásság kereseti lehetőségének egyik alapját az ország szikes területeinek termőre-
teggel való borítása képezheti.

Békésvármegye több helyén (Endrőd, Gyoma, Szarvas stb.) évlizedek óta eredményes kísérletek történtek e célból és nagy darab területeket varázsoltak jó minőségű szántóká azáltal, hogy a 200—300 cm. mélyből kitermelt sárgafölddel borították be — a még libalegelőnek is alig alkalmas, csaknem értéktelen területeket. E 10—12 cm. vastagságban borított földek a legsúlyosabb és legmagasabb sikertartalmu búzát termik, másrészt pedig e sárgaföldön a szik újra állórni nem tud.

A talajjavítás nagy anyagi előnyhöz juttatná a tulajdonost, de szolgálná a föld értékjavításával az ország egyetemes érdekét is.

E nagy munkálatok végzésére azonban állami kölcsönre van szükség!

Az állam évente legalább 50.000 kat. hold beborításához nyújtson kölcsönt. A birtokosság saját igájának, másrészt pedig a földmunkások téli, tehát olcsóbb foglalkoztatásával, 240 P. befektetéssel 10—12 cm. vastagságban tud beborítani 1 kat. hold földet. Évenként tehát 12 millió P. kölcsönre volna szükség. Ezt még a mai viszonyok között is elő tudja teremteni az államhatalom.

A kölcsönt a községek előjárósága után vennék igénybe a birtokosok úgy, hogy annak legalább $\frac{2}{3}$ -át a kubikmunkát végző munkások, $\frac{1}{3}$ -át pedig az igájával dolgozó birtokos kapná kézhez az előjáróságtól ellenőrzött munka végeztével.

A kölcsönt igénybevevő birtokosok a második évtől kezdődőleg 10 év alatt fizetnék vissza a kamat nélküli vagy az utolsó 5 évben 3 százalékos kamattal adott kölcsönt.

8—10 év alatt Magyarország

összes szikesterületei termőké válóznának; addig a munkásság segélyezés megszűnne, a birtokosok új jövedelmi forrásához, az állam újabb adóbevételekhez jutna. 500.000 kat. hold „terméselőbblete” az egész ország munkásságának a kegyere! biztosítaná.

Ugyanezen idő alatt az állam visszakapná az egész kölcsönt, tehát fölösleges kiadása nem volna semmi.

Annál inkább megvalósítandó ez, mert a szikes területek megjavításával az erdősítés is gyorsabb tempóban indulhat meg, ami szintén nagy közgazdasági érdek.

Évenként 50.000 kat. hold új szántó 5000 arató párnak nyújtana aratási munkaalkalmat, ami szintén figyelemreméltó segítség volna a mezőgazdasági munkások nehéz sorsában.

Olaszország tudott a mo-csarakból, miért ne tudna Magyarország a szikes területekből termőföldet teremteni.

Kockázat nincs, több ezer hold már megjavított föld garantálja a biztos sikert!

„Minden vétek elengedte-tik a világon, csak az nem, hogy a tömegnél nagyobb valál. Állj magasan s a tá-volból feltekintve hozzád, parányinak fognak hirdetni. Ereszkedjél le hozzájuk s a sárba vonnak. Legyenek nagy eszméid, bolondnak tartanak, legyen jószived s higvelejünek mondanak. Törd szét rabláncaidat és panaszkodni fognak, hogy megsértéd karjaikat. Vezesd győzelemre őket s gyűlölnék apró sebeikért. Mutasd nekik Is-tenüket és elfordulnak tőled, hogy a bálványt, az aranyborjut imádják.”

Eötvös.

Szerkesztésért és kiadásért felelős:

Stefán Béla.

Nyomtatta a „Hungária” könyvnyomda vállalat, Gyomán.

Felelős üzemvezető: Teket Sándor.

Endrőd-Gyomai Takarékpénztár

Részvénytársaság Endrőd

Fiókiintézet: Gyoma. Telefon: Endrőd 2.

Folyósít rövidlejáratú mezőgazdasági kölcsönöket. Elfogad felmondás nélküli betéteket a legmagasabb kamatozás mellett. Foglalkozik a banküzlet minden ágával, szelvénybeváltások, arany és ezüstpénzek, valamint külföldi pénznemek beváltása a mindenkori legmagasabb árfolyamon. Mindennemű felvilágosítással és útbaigazítással díjtalanul áll rendelkezésre az Igazgatóság.

HÁRMAS-KÖRÖS

HITBUZGALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI FOLYÓIRAT

Előfizetési árak:
Negyedévre 20 fillér.
Megjelenik minden hónap 15-én.

Felelős szerkesztő:
STEFÁN BÉLA
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Endrőd, Széchenyi utca 2.

Hirdetéseket
kedvezményes feltételek mellett
közlünk.

Katolikusok Magyarországon.

Erősen szaporodnak.

Irta: **Kóródi Katona János** országgyűlési képviselő.

Még 1920-ban Magyarországon 5.281.030 katolikus volt, tehát az ország 66.1 %-a, addig 1930-ban már 5.835.196 volt a katolikusok száma, tehát 67.2 %-a az országnak. Tíz év alatt a katolikusok 554.166 lélekkel szaporodtak, míg a reformátusok csak 142 ezerrel, az evangélikusok pedig 36 ezerrel. Jelenleg a katolikusok száma hazánkban már elérte a kerek 6 milliót.

Jó ezt tudomásul venni és megszívlelni a Tiszántul katolikusainak, ahol még nem érte el a katolikusok száma az országos átlagot, de ahol szintén örvendően szaporodik a számuk.

Mi a tanulság és mi a teendő?

1. Minden katolikus szülő szeresse a gyermeket. A sokgyermekes családok legyenek büszkéek az „Isten áldására“! Egy-egy életfakadás a legnagyobb kincs a földön, amelyért bárminő áldozatot és lemondást örömmel vállalnak a becsületesen gondolkodó szülők. Jézus is szerette a gyermekeket és megáldotta őket. Amelyik családban nem szeretik a gyermeket, onnan eltávozott a Krisztus. A jobbmódúak, tehetősek pedig ne csak becsülik, de támogassák a sokgyermekes családokat; adjanak munkát a szülőknek, ruhát, cipőt, orvosi gyógykezelést a szegény családoknak.

2. A katolikusok közül egy se hagyja el a vallását. Ha megtudjuk, hogy valaki ingadozik vallásában, azt keressük fel és beszéljünk

lelkére. Ne engedjük, hogy a katolikusok közül csak egyet is a baptisták, adventisták, nazarénusok és más ember által kitalált felekezetek elhódítsanak. A kereszténység sem lehet száz féle, — egy az Isten, tehát az igazság is csak egy lehet! Ezt őrsi és tanítja a Krisztustól 33-ban alapított katolikus Egyház. Hála Istennek 370 millió katolikus él a földön a világ minden népéből. Igyekezünk azon, hogy azok is visszatérjenek Krisztus egy aklába, akiknek ősei elhagyták az Egyházat. De ne feledjük, hogy térfeni és lélekben hódítani csak *szerezzel és jópéldával* lehet.

3. Ha úgy hozná a sora valakinek, hogy vegyesházasságot köt, álljon erős meggyőződéssel hite mellett. Ne bántsa a másikat, de *az összes gyermekeket nevelje a katolikus vallásban*. Szomorú ellentételekre vezet az, ha egy családban a lányok katolikusok, a fiúk más vallásúak s ezután gúnyolják egymást. A vegyesházásoknak tehát *reverzálist* kell adni, mert csakis így esketik meg őket katolikus templomban, csakis így gyónhatnak és áldozhatnak. Ez nem játék, nem fölösleges akadékoskodás, ez nagyon is komoly dolog: a katolikus házaspár és gyermekek lelki békéjének és üdvének biztosítása.

4. A katolikusok közül irtsuk ki a válást. Krisztus mondta: „Amit Isten megköt, azt ember szét ne válassza!“ A katolikus házaspárak élete legyen békés,

nyugodt, egymás iránt türelmes és ha akad is közük valami nézeteltérés, béküljenek meg azonnal. Ezt hirdessük mindenütt. És meri a katolikus Egyház—Krisztus tanítása nyomán—nem ismeri el a házastársak válását, minden elválás után kötött újabb házasság nem más, mint *vadházasság és ágyasság* az Egyház szemében. Jegyezzük meg ezt jól.

5. Legyünk rajfa, hogy a katolikus Egyház igazságait a Tiszántul azon községeinek lakossága is megismerje, ahol eddig nem ismerték, vagy nem helyesen ismerték. Minden katolikus legyen missionáriusa az Ur Jézusnak, aki azt akarta, hogy valamennyien egyek legyünk. Ez jelentené valóban az igazi sziklaszilárd nemzeti egységet is.

6. Végezetül tartsunk össze. Földműves, napszámos, gazda, iparos, kereskedő és tisztviselő mind valamennyi támogassa hitestvérét. Legfontosabb katolikus kötelesség pedig: kenyereit azoknak, akiknek nincs megélhetésük!

Az első rajzás után.

Alig pár hete kopogtatott a nyilvánosság tágas kapuján a „Hármas Körös,“ örömmel jelenthetjük, hogy hangos „szabad“-dal fogadták és engedték be a közvélemény porondjára.

A „Nemzeti Ujság“-gal az élén a keresztény sajtó sok orgánuma üdvözölte az új jövevényt, aki az igazság, szeretet és köztisztesség fehér tógájában jelent meg az arénán.

De szeretettel köszöntöttek és sok sikert kívántak magas egyházi méltóságok, kiváló politikusok és közéleti tényezők is — meglátván lapunk nagy kulturális és szociális missióját.

Több mint 2000 példány fogyott el az első számból.

Reméljük, hogy ezt a meleg érdeklődést, népünk szeretetét és támogatását komoly munkánkkal és lapunk nivós szerkesztésével a jövőben is ki fogjuk érdemelni.

S-n.

Hithű római katolikus vagyok

— hangsúlyozta klasszikus székfoglaló beszédében a vármegye új főispánja: dr. Fáy István.

Felfigyelt e bátor és öntudatos kijelentésre az egész törvényhatóság, mert bizonyára nyomós indok készítette a Főispán urat a valláshoz való tartozandóság program ismertetésben szokatlan kijelentésére.

A választ megadta ő maga: „tisztelettel viseltetem a többi felekezetekkel szemben is...“, mert tudom, hogy a magyar nemzet a mai súlyos időkben nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy felekezetek szerint tagozódjék... Előttem nincs felekezeti érdem, hanem csak *rátermettség, szorgalom és tudás*.”

Amidőn katolikus részről teljes tisztelettel és hozzájárulással fogadjuk ezt az önértékes, tárgyilagos és vezető álláshoz méltó kijelentést, a vármegye békeje és az osztó igazság jegyében feltétlenül elvárjuk és megkívánjuk ennek honorálását azok részéről is, akik a távozó főispánnal és a nyugalomba vonult tanfelügyelővel szemben — felekezeti szempontokat kívántak érvényesíttetni.

A vármegye katolikus, református és evangélikus lakossága számra nézve jelentéktelen különbséget mutat. Abszolút többséggel egyik sem dicsekedhetik, tehát felekezeti érvényesítést kár követelni és ezzel a vármegye békéjét zavarni.

A gyomai járás 27.000 lakosából 16.700 katolikus, tehát cca 62 százalék. A járás többsége és kat. papsága sohasem tett kifogást az ellen, hogy a járás két főbírája protestáns, mert a főispán ur bölcs véleményét osztotta: felekezeti szempontok érvényesülését nem kívánta és csak a rátermettséget nézte.

Ezt a loyális, megértő magyar mentalitást kívánjuk — más vallásu magyar testvéreinktől is!

(+)

„Két neme van a bőkezűségnek: a jótétemény nyújtásában áll az egyik, — viszonzásában a másik. — Nyujtsunk-e, nem-e, jótéteményt, az hatalmunkban van. De a nyujtottat nem viszonzni, az becstelen és tilos a derék ember előtt.“
Cicero.

KATOLIKUS ACTIÓ

KATOLIKUSOK, ÉBREDJETEK!

Mintegy 35—40 éve annak, hogy a magyar katolicizmus erőlejesen szembefordult a múlt század kapitalista és liberális irányzatával, hogy meguihódott lelkiélet kialakítása nyomán — *öntudatosan gondolkodni, megfontoltan és elszántan akarni, s bátran cselekedni tanítsa meg* az ország többségét jelentő, de lomha mozdulatlanságában tehetetlen katolikus tömegeket.

A nagyszerű felbuzdulások és nekilendülések — a széltárgazó törekvések és rendszerellen szervezkedések miatt — még egy Zichy Nándor, Prohászka, Apponyi tüneményes tehetsége és lankadatlan munkássága mellett sem eredményezték — a kifejtett munkához, lemerdek szellemi és anyagi áldozathoz méltó sikert és kívánt hatást.

A kitűzött cél: a társadalom vallás erkölcsi, kulturális, közigazdasági és államéletének Krisztus örökérvényű, a jog és kötelességeket — minden tekintet nélkül — igazságosan és méltányosan rendező isteni tanaira való tökéletes átépítésében, s e nemes, az egész világot átalakító, megreformáló, jobb és szebb földi életet biztosító törekvés elérésére — a megmozgatott katolikus milliók öntudatos, egyetértő akaratnyilvánításában és döntő jellegű cselekvésében állana.

A csaknem emberfelelő nagy cél: az emberiség élete megjavításának, civisfelőbb sorsának, az Örökkévalóság útjain való haladásának biztosítására tervszerű, harmonikus együttműködésre, mindent átfogó, céltudatos erőlködésre van szükség.

Ezt szolgálja, ezt jelenti az „Actio Catholica.”

Az egyház látható fejének: XI. Pius pápának gondviselés-szerű programja ez, hogy *megszilárduljon Krisztus királyi*

uralma a lelkekben és az egész emberiségben!

Múlt havi számunkban — az endrődi kerület Esperese nagyvonalú cikkben világosan magyarázta meg, hogy az actió — cselekvést, katolikus actió pedig általános apostolkodó lelkérékészséggel és munkálkodással jelent.

Krisztus apostolainak munkáját: *Isten országának terjesztését, s ezzel együtt a föld népének boldogulását elősegíteni*, nagyszerű és felséges működés. Amíg Isten dicsőségén munkál és nemesíti saját életét, ugyanakkor terjeszti Krisztus egyházát, s szolgálja felebarátja földi javát és örök boldogságát.

A világ megjavítására, a társadalom boldogítására induló nagy keresztes hadjárat bátor, hős katonául azonban csak azokat lehet besorozni, akikben Krisztusból táplálkozó, meggyőződéses katolikus felfogás, apostoli lelkület, vallásos érzés, állhatatos munkakészség és önzetlen felebaráti szeretet él.

Az ilyen katolikusokból szervezett lábor — bölcs és egységes irányítás mellett — apostoli lelkületű gárdája lesz Krisztusnak és az emberiséget üdvösségre vezető egyháznak, de bátor, kitartó rohamcsapata a katolikus közszellem és egészséges szociális élet kialakulásának is. *Az Actio Catholica munka eszközei: az ima, önfegyelmelés, jöpdáadás, hivatásbeli kötelességek hűséges teljesítése, a katolikus egyesületi szervezkedés elősegítése.*

Egyesületeink apostolképző iskolák legyenek, ahol megnyerjük hűveink a hitbéli jártasság, cselekvőképesség, becsületeselelem és apostoli buzgóság kívánatos erényeit!

Katolikusok! Sorokozatok és lépjétek be Krisztus országának apostoli munkára kész seregébe! (†)

AZ ACTIO CATHOLICA ORSZÁGOS KONFERENCIÁJA.

Az Actio Catholica dr. Glattfelder Gyula esanádi püspök ügyvezető elnöke vezetésével június hó 25, 26 és 27-én háromnapos országos lelképásztori konferenciát tartott Budapesten mintegy 300 lelképásztor jelenlétével. Az előadók az Actio Catholica legaktuálisabb kérdéseivel foglalkoztak. Záróbeszédében különösen hangsúlyozta dr. Glattfelder Gyula püspök, hogy *Actio Catholica gondolata ne legyen formalizmus, szemalizmus, ne legyen csak szokás és nagy elgondolások s ígéretek tömege, hanem állandó tevékenység, alkotás, kísérletezés és ebből kialakuló, kinövő élet.*

A hívő egyszerű nép nap nagy tömegei ép úgy, mint a művelt

osztály képviselői, a papságot nem idegen elemnek tekintik a magyar nemzet testében, hanem megértéssel akarják és a vele való lelki harmonia szükségességét átérzik. Ez a körülmény az Actio Catholica sikerének Magyarországon egyik nagy biztosítója.

Halalmas taps fogadta a püspök záróbeszédét.

A nagyváradi esonkaegyház-megyéből jelen voltak: dr. Madarász István prelátluskananok, dr. Czapik Gyula apátluskananok, Csernus Mihály apátlplebános, Ruszka Zoltán c. kananok, Felzer József és Varju Lajos esperesplebánosok, dr. Domanek Pál ib. esperesplebános, Erdődy Bakacs Iván és Ambrus Tibor plebánosok, Kovács Sándor püspöki tanácsos és Takács Dénes karkáplán.

Reflektorfények a pápai körlevelekből.

Az ígértük ehelyűl, hogy XIII. Leó és XI. Pius pápák hatalmas körleveleinek, a *Rerum Novarum*-nak és a *Quadragesimo-Anno*-nak a munkásság legfőbb kérdéseit érintő állásfoglalását folytatólag ismertetni fogjuk. Mindenesetre legjobb lenne ezeket a pápai szövegeket egész terjedelmükben rendelkezésükre bocsátani olvasóinknak, hogy elméjükbe, lelkükbe véshessék azok minden betűjét. Emberi és katolikus öntudatuk emelését szolgálja ez s a társadalmi és gazdasági zür-zavarban csalahatalan eligazodásukat, — legfőképpen pedig saját jogállásuk biztos megismerését. Lapunk szűkreszabott hasábjai azonban ezt nem engedik meg, azért kénytelenek vagyunk megelégedni azzal, hogy a körlevelekből egy-egy uimulató megnyilatkozást idézzünk, mint amelyek reflektorfénytel világitják meg a munkásságot legközelebből érdeklő, de sokszor homályban maradt kérdéseket.

XIII. Leó *Rerum Novarum* enciklikája például mindennek elől megállapítja, hogy „látjuk azt a nyilvánvaló lényt, hogy a legszegényebb sorsu emberek hamarosan és alkalmasan segíteni kell, mert az emberiség nagyrésze méltánytalanul szomorú és nyomorult viszonyok között tengődik.”

Ennek a tengődésnek, sőt immár valóságos halodásnak orvoslása a munkásság legfőbb kérdése. Végső alapjában a *magántulajdon jogának kérdévé* lett ez. A szociáldemokraták ugyanis, akik a munkásság kizárólagos képviselőinek szeretik magukat fellolni, a bajok orvoslására a magántulajdon eltörlését és az összes termelő eszközök köztulajdonba vételét ajánlják. A nagypápa ez az orvosságot, a magántulajdon eltörlését elveti, mert arra nézve úgy mond „*hogy magántulajdon elközösítése maguknak a munkásoknak is kárakra volna.* Könnyű belátni, hogy bármely iparágban a munkás elsősorban azon célból vállalja el a fáradságot, hogy szerezzen magának valamit, *azt magánjogon, mint sajátját és tulajdonát* bírhasa. Mindön ugyanis erejét és iparkodását más hasznára szenteli, *azt azon okból teszi, hogy életének fölállítására megszerezze a szükségeseket* s a végzett munkáért teljes jogot nyer nemcsak arra, hogy bérét követelhesse, hanem arra is, hogy azt letszése szerin elhelyezze. Ha tehát kiadásainak megszorítása által valamit megtakarít s takarékoságának gyümölcsét biztosabb megőrzés végett fekvő birtokba helyezi el: *ezen birtok nem egyéb, mint a munkabér más alakja* s éppen azért az így szerzett fekvőség éppen úgy képezi az ő birtokát, mint a munkájával megkeresett bér.

A szocialisták tehát, midőn az egyesek javait elközösíteni

akarják, *valóságban az összes bémunkások helyzetét fordítják rosszabbra*, mert megszüntelik a munkabér elhelyezésének szabadságát.

Sőt nyilvánvalóan igazságtalan orvoslást ajánlanak, *mert a magántulajdonhoz az embernek természetes joga van.* A magántulajdon összhangban áll az emberi természettel. Mind azt, ami az élet fölntartására s magasabb színvonalra való emelésére szükséges, a föld ugyan nagy bőségben termeli, de önmagától, az emberek művelése és gondozása nélkül nem teremhenné. Mivel pedig az ember a munkában szellemi tehetségét, testi erőt fekteti az anyagba s ilykép az általa munkált darabját a természetnek szorosabban önmagához fűzi s mintegy saját belyegét nyomja rá: a méltányosság és jog egyaránt kívánják, hogy e darabot sajátjául bírja s ezen jogát senki meg ne sértse... Hiszen a föld a megmunkáló keze alatt elváltozik: erdőből szántó, terméketlenülből termő lesz, s ami által megjavul, az vele úgy egybevegyül és benne marad, hogy többnyire tőle semmiképpen már külön nem választható. Már pedig miképpen lünné azt az igazságosság, hogy más birtokba vegye és élvezze azt, amiért más fáradozott? *Azért az egész emberiség néhány különnek ellenkzó véleményével mit sem törődve s a természetet nyitott szemmel szemlélve a magántulajdon*, mint az ember természetével és a békés és nyugodt együttéléssel leginkább megegyező jogot *minden időben tényleg elismerte.* A polgári törvények a magántulajdonjogot megerősítik és erőszakkal is megvédik. Sőt *szentesíti azt az isteni törvényhozó, aki a más tulajdonának még a megkivánását is illja.* „Ne kívánd meg felebarátod feleségét, se mezéjét, se szolgáját, s. b.” 1. Mó. 5. 25.

Hangsúlyozottan eméli ki a körlevél, hogy a *magántulajdon jogát a család érdeke is követeli.* „A természetnek szent törvénye, hogy a család a gyermekeit minden szükségességgel ellássa; — s e törvény maga a természet odamagyarázza, hogy az alya gyermekeinek annyit iparkodjék szerezni, hogy magukat az élet képes folyásában a nyomortól tisztességesen megóvhassák. Ezt pedig csak gyümölcsöző s gyermekeire örökségképpen hagyott birtok által teheti.”

Abból azonban, hogy a katolikus egyház a pápai körlevélből is különleg védi a magántulajdon jogát, *nem következik, hogy annak korlátait nem ismeri.* Ezekről a gondolatokról pedig — épen a társadalmi igazságosság és béke érdekében — ugyanacsak kell, hogy szó legyen. Legközelebb! (—)

Közgyűlések

Egyházközségi képviselőtestületi közgyűlés.

Az endrődi egyházközségi képviselőtestület f. hó 5-én rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a tagok nagyszámmal jelentek meg.

Elnök és a tagok mint vizsgálóbiztosok örömmel szögezték le, hogy a tanterület az elmúlt tanévben is nagyszerű munkát végezett és más jellegű iskolák eredményével összehasonlítva nagy elismerés illeti őket.

A községi iskolafenntartási segéllyel kapcsolatban, néhány fellebbező kérelmére — a község közigazgatását felülvizsgáló vitéz dr. Bartha miniszteri titkár és egyik miniszteri főszámvevő átvizsgálta az egyházközség költségvetését és zárszámadását, nemkülönben az elmúlt évek alatti végzett építkezések elszámolását igazoló VKM. leiratokat is. Az elnök — a két községi jegyző jelenlétében — készséggel bocsátotta rendelkezésre a kívánt iratokat, melyek világosan igazolták az egyházközségi vagyonkezelés és zárszámadások tiszta képét és helyességét. A képviselőtestület helyesléssel fogadta az ismertetést.

Egyháztanács előterjesztésére kimondotta, hogy a Dinya Ilona tanítónő lemondásával megüresedett és meghirdetett állásra korábbi határozata fenntartásával csak kántoriakban jártas férfi tanerőt választ.

Az egyházi Főhatóság 1161/1934 sz. leirata értelmében képviselőtestület hozzájárult a Kovács Dániel endrődi és Varga Ferenc bucatelepi tanítók álláscserejéhez, s a lemondott Kovács Dániel helyére titkos szavazással egyhangulag Varga Ferenc tanítót választotta meg.

Az évi tüzelőanyag beszerzésé-

Községi képviselőtestületi közgyűlés.

Endrőd község képviselőtestülete július 3-án Timár Imre bíró elnöklété alatt rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen 30 tárgyban hozott határozatot.

Több államérvő borfogyasztási adójának hátralékára Polányi István javaslatára a képviselőtestület nem adott haladékok. Kényszervágások esetén jövőben csak forgalmi adót, dobó-lási és kimerési díjat szednek a felektől.

Az évi tüzelőanyagot képviselőtestület a Kereskedelmi Rt.-től vásárolja meg.

Varju Elek és társai kérelmére a vadászati haszonbért 1934. évi aug. 1-től 50 százalékban mérsékelte.

Az egyenes vonalban nyitandó ugari utnál elhatározta képviselőtestület a kisajánlás engedélyének kérelmezését.

A kondorostanyai utnál Kovács-Tóth bizottsági tagok a régi hosszabb cikk-cakkos utirány mellett érveltek. Hornok István és Kalona Imre bizottsági tagok a sokkal rövidebb, kevesebb összegbe kerülő egyenes utirány szorgalmazták. Rácz Lajos — mint a képviselőtestületől kiküldött bizottság tagja — nehézményezi, hogy előjáró-

val a gazdasági bizottságot biztalmeg.

Majd a jövő évi költségvetést tárgyalta le a takarékoság elvének szigorú alkalmazásával az egyháztanács előterjesztése értelmében.

Az elemi iskola bevétele 28.700, összkiadása 37.500 pengőt tüntet fel. A fedezetlen összeget — mint iskolafenntartási segélyt a törvény értelmében a politikai községtől kérelmezi az egyházközségi képviselőtestület.

A polgári iskola 9300 P. bevétel és 9300 P. kiadás mellett költségvetési hiányt nem tüntet fel.

Az egyház dologi és személyi kiadásainál rendkívüli kiadasként mutatkozik és csak részben nyer fedezetet a 10 év előtt vásárolt és kifizetett „Becker“-féle egyházi szántó állami és községi illetéke cca 2500 P. Képviselőtestület akként határozott, hogy ennek törlesztésére több éves haladékokat kér.

Képviselőtestület a költségvetés 15 napos közszemlére tételét rendelte el.

Képviselőtestület végül — hálás köszönetét tolmácsolja az Egyházmegye Főpásztorának és Zadravecz István püspök úr Öccselencijának a bémálás szentségének kegyes kiszolgáltatásáért. Ugyancsak köszönetet mond a főpásztorok fogadásában résztvevő illetékes hatóságoknak és egyesületeknek, nemkülönben Uhrin Péter képviselőtestületi tagnak a bandérium szervezéséért és vezetéséért.

Végül elhatározta képviselőtestület, hogy a tanítóföldi II. tanítói állomás államsegélyt ismét megkérelmezi és ennek megadásával korábban felterjesztett tanítónő kinevezését szorgalmazza.

ság nem a bizottság javaslatát terjesztette pártolólag a képviselőtestület elé, mert a lakosság és az anyaközség érdekeinek is a rövidebb, egyenes utirány felel meg. Többen különösnek találták, hogy ha az ugari utiránynál közérdekből nem tekintették azt, hogy vajja-e valakinek földjét, vagy nem, akkor ill. 800—1000 méterrel hosszabb, több helyütt megtörő utirányt miért forszírozzák.

Szavazati többséggel az előjáróság javaslatát fogadták el.

Az iskolák zárszámadásának elfogadása után a községi elemi iskolák költségvetését tárgyalta a képviselőtestület. A pár évvel előbb még 1141 pengős költségvetés most 7628 P. össz-szükségletet tüntet fel. A fedezeti hiány 5300 P., évi 5 százalékos pótdójt jelent. — A súlyos teher onnan származik, hogy a nagylaposi „magániskolát“ miniszteri engedély és államsegély nélkül szabálytalanul nyitotta meg a községi iskolaszék, s most az egész kiadás — minden államsegély nélkül a községet terheli. Hasonlóan akarnak iskolát létesíteni a polyákhalmon is. Allam-

Iskolaügy

A felekezeti tanítók járandóságának rendezése.

Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter kijelentte az országgyűlés előtt, az új iskolai év kezdetétől új rendszer alapján kapják illetményeiket a felekezeti tanítók.

Évek óta vajudik a kérdés. Az ország legtöbb elemi iskoláját, a különféle egyházak és szervezetek tartják fenn. Az arány 1:3 a felekezeti iskolák javára.

Az 1868. évi XXXVIII. tc. elsősorban a községre bántja a népiskolák fenntartását, azonban azt is előírja, hogy ahol a felekezetek iskoláikat saját erejükből fenntartani nem tudják, ott a községek tartoznak — teherbíró képességük szerint — iskolafenntartási segélyt nyújtani az egyházközségeknek.

Sok helyütt dícséretes módon teljesítik e kötelezettségüket a községek. Másutt azonban nem bíriák, vagy rosszakaratulag amarkoznak a segélynyújtásban.

Az elemi népoktatástígyet irányító kultuszminisztérium végül is nem térhetett ki e súlyos kérdés tárgyalása és megoldása elől.

Petry Pál dr. államtitkár, a magyar népoktatás kiváló szakértője nyilatkozata érdekesen világítja meg a kérdés mibenlétét:

„A felekezeti vagy hitvallásos iskolák működése különösen fontos, mert ezek talán még az állami iskoláknál is kiválóbb eredményeket érnek el... Az egyházi iskolák fenntartása minden konzervatív államférfiu szemében nemcsak egyházi, de nemzeti érdek is...”

Az infalációs idők elműlával folyton nagyobb nehézségeik támadtak az egyházi iskolafenntartóknak a tanítókkal szemben fennálló fizetési kötelezettségeiket illetően. A régi nyugdíjtörvény falytán az egyházakra az eddigieknél sokkal nagyobb, körülbelül hatszor akkora teher esik, mint a múltban.

A megoldási mód az volna, hogy az egyházi adóknak iskolai célokra fordított része fejében folyó évi szeptember 1-től kezdve hiánytalanul folyósítandó minden egyes tanítónak ugy államsegély természetű, mint a helyi javadalmak terhére esedékes készpénzjárandóságait a pénzügyi kormányzat.

segély nincs és még kilátás sincs rá hosszú ideig. (Ió termés van, bírja a nép?) Les-niczky József igazgató és Dinya Vilmos kifogásolták a túl nagy előirányzati összeget, de a többség elfogadta a költségvetést.

A felsőbb hatósági határozatok bemutatásánál dr. Tóth indítványára szótöbbséggel kimondotta képviselőtestület, hogy felülvizsgálati kérelemmel él a vármegyei kisgyűlés azon határozata ellen, mely az iskolafenntartási segély korábbi

A hollandi rendszer, hely szerint a betegápolási pótdójt mintájára kivett különleges általános iskolai adóból biztosítják az egyházi tanítók helyi járandóságait és nyugdíjjárulékait, a pénzügyi kormányzat — új adó bevezetésének nehézsége miatt — elcsjette.

Mindenestre nagy megnyugvást fog jelenteni a nehéz és sok gondot okozó kérdés megoldása.

Az egyházközségek nagy többségének azonban az a kívánsága és kérelme, hogy a 90 százalékos államsegély mellett a nyugdíjjárulék csökkentéséről, illetve annak átvállalásáról is intézkedjék az új rendelkezés.

A minisztérium e többlet kiadást a régi — tehát nem új — iskolaadó bevezetésével fedezhetné.

1924 ig ugyanis az ország azon lakosai, kik felekezeti iskolák fenntartásához nem, vagy jelentéktelen összeggel járultak hozzá, 5 százalékos iskolai adót fizettek.

Ha a egyházi iskolákat fenntartó adófizetők 10—35 százalékos iskolai adóterhet viselnek, s emellett állami és póladójukkal a többi állami és községi iskolák fenntartásához is hozzájárulnak, miért volna méltánytalan és sérelmes azon feltétlenül jogos intézkedés, hogy az egyházi iskolai adót nem fizető lakosok, testületek és intézmények legalább 10 százalékos iskolai pótdójt fizessenek!

Senki nem zugalódhatik ez ellen, mert a közteher viselésén alapul és nem új, hanem a régi iskolai adó ujjáélesztése.

E bevétel a mai és az általános 90 százalékos államsegély közötti különbséget, valamint a nyugdíjjárulék díját jórészben fedezné.

A dologi kiadásokra — a közös adószedéssel biztosított — mai iskolai adók elégségesek lennének.

Az egyházközségek e könynyű, gyakorlati tervezetét — tisztelettel ajánljuk az illetékesek figyelmébe.

határozatának jogerős voltát mondotta ki.

Az óvodai költségvetésnél Dinya Vilmos kifogásolta, azt, hogy az óvónők kapjanak 120-120 pengőt cselédirtásra és lassák el a kisegítő dajkai teendőket is. A mai szociális viszonyok azt kívánják, hogy egy-egy szegényebb család alkalmas nőtágia kapja e fizetést, aki nemcsak a takarítást és vízhozást végzi el, de tényleg segít az óvodakötelesek gondozásában is. A többség elfogadta a költségvetést.

H I R E K A N A G Y V I L Á G B Ó L

Negyvenéves papi jubileum Irázon. Helinger József ny. tanítóképző intézeti igazgató, szentszéki bíró, újrírzi plébános július 1-én ünnepelte felszentelésének 40 éves jubileumát. E napra esett az 1924-ben Nagyváradon végzett tanítók 10 éves találkozója is. A lélekemelő ünnepélyre a Nagyváradon volt tanítóképző intézeti tanárok és ott végzett tanítók igen szép számmal jelentek meg, hogy emeljék volt igazgatójuk jubileumának fényét. Az ünnepséget bensőséges szent mise vezette be, melyen a volt tanárok és tanítványok közös áldozással járultak az oltárhoz. Meghatóan kedves volt a már felnőtt volt tanítványok ministrálása. Mise után a róm. kat. iskolába gyűltek össze ünneplésre, amikor is elismerő, kedves szavakkal méltatták a jubiláns hervadhatatlan érdemeit. E lélekemelő ünneplés közös ebéddel végződött, mely alatt dr. Molnár Imre, a kerület országgyűlési képviselője és a hálás tanítványok őszinte pohárköszöntőkkel hódoltak kiváló volt igazgatójuknak. Endrődről Fehérváry Ferenc és Bencze József rk. tanítók voltak jelen.

25 éves tanítói jubileumát tartotta június 14-én egyszerű keretek között Lenkei Pál róm. kat. kántortanító Szeghalmon. 25-ödször lépett mint vizsgáztató tanító tanítványai elé, kiknek szülei, — mint mindenkor — most is szép számban jelentek meg. Azonban ez a vizsga nemcsak győzelmes küzdelem volt a tudomány harcán, hanem benső ünneppé vált, mert a kerület esperese, Felzer József pápai tükös kamarás is megjelent és örömmel közölte, hogy az egyházmegyei főhatóság Lenkei Pál kántortanító urat lelkiismeretes és hűséges szolgálatára való tekintettel, hogy egy negyed évszázadon keresztül az ifjúságot leljes odaadással nevelte és az iskolán kívüli — is úgy a népnevelés, mint a társadalmi léren — megbecsülést és közlést szerzett magának: igazgató-tanítói címmel tüntette ki. Hogy mennyire egybeforrt a tanító lelke tanítványainak lelkével, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a gyermekek e kijelentésre minden előkészítés és figyelmeztetés nélkül örömmel egy hangon kiáltották: Isten éltesse! A gratulálók lömegéhez miisörömmel csatlakozunk.

„A félnék megijed a veszély előtt, a gyáva a veszélyben, a bátor a veszély után.“ Jean Paul.

Primícia. A csonka váradi egyházmegye két új áldozópapja mutatta be első szent miséjét a debreceni katolikus templomban. **Béres Audor** és **Nógrády Nándor** újmisések járultak először az áldozatoltárhoz. Béres Andor nemrégiben még a Tiszántúli Hírlap nyomdávalat nyomdásza volt. A hivatalos kegyelmét felismerve — fáradhatatlan szorgalommal tanulni kezdett és előbb az érettséget szerezte meg, majd a kalocsai érseki lyceumban öt esztendő tanulás után pappá szentelték. Oltárhoz vezelője maga az egyházmegye főpásztor: dr. Lindenberger János apostoli kormányzó volt. **Nógrády Nándor** szintén debreceni születésű, aki a győri főiskolán végezte szemináriumi tanulmányait. Derék vallásos iparos családból származik. Atyja egyike Debrecen legkiválóbb kovácmestereinek. Oltárhoz vezelte az Apostoli Kormányzó úr megbízásából Mellau Márton preláus, helynök, míg a primíciai szentbeszédet az újmisési régi hitoktatója és a család régi barátja: Csernus Mihály endrői apátplébános mondta. Az ünnepély fényét különösen emelte a híres debreceni Szent László-vegyeskar ünneményesen gyönyörű éneke.

Zlehovszky Pál subdiaconus. Dr. Hanauer István váci megyéspüspök Péter-Pál ünnepén szentelte alszerpappá Zlehovszky Pál endrői V. éves theológust. Gratulálunk.

Az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt. járásunk-egyetlen önálló pénzügyintézele, június 17-én tartotta negyvenedik évi rendes közgyűlését. Igazgatósági jelentéséből — melyben válaszva a rendkívüli súlyos gazdasági viszonyokat és a pénzügyintézetek nehéz helyzetét — valamint mérlegéből is megállapítható az intézet megalapozottsága és szilárdsága. A vezetés a legnagyobb fokú takarékoság, óvatosság, előrelátó irányítás mellett mindenkor szemelőtt tartja az intézet és polgárság érdekeit. A helyi jelleg és érdekesség tudatában, adósaival szemben mindenkor a legnagyobb fokú előzékenységgel és kimélettel viselkedik. Az intézet jó bonitását jellemzi azon körülmény is, hogy a védett gazdaadósok 27 létele összkihelyezésének mintegy cca 30 százalékát teszi ki és 40 szerez szorzaton felüli adósa csak két kisebb tételben szerepel. Elnök a belétek növekedésére hívta fel a lehelősebb részvényeseket, mert enélkül a gazdasági életben enyhülés nem várható.

Templom búcsúk.

Szent László napján ünnepelte Kondorostanya népe a tanyai templom védőszentjének emléknapját. Az ünnepi szentmisét és szentbeszédet, amelyen az anyaközségből is sokan voltak jelen, Csernus Mihály apátplébános végezte nagy segédlettel. A környék lelkészei közül jelen voltak a búcsúnapon Gáspár István mezőberényi, Szabó Frigyes szeghalmi, Riegel Géza füzesgyarmati plébánosok, Ancsin György kondorosi adminisztrátor és Fölföldy Béla endrői káplán. Szentmise után az egyházközségi képviselőtestület kondorostanyai csoportja és a Hangya szövetkezet vezetősége tisztelt Hunya Ince vezetésével az apátplébános előtt, aki szerelő szavakkal köszönte meg a hívek figyelmét és megértő, közös munkára hívta fel a tanya népét. — Délben Timár Gyula helyi lelkész vendégelt meg az ünnepen összegyűlt papságot.

A **szarvasi** plebániatemplom búcsúja augusztus 12-én: szent Klára napján lesz a kegyuri család és a környékbeli papság részvételével.

Az **endrői-öregkerti** kápolna búcsúünnepét Nagyboldogasszony napján ünnepli a körzet katolikus népe.

Július 26-án: szent Anna napján tartják a **dévaványai** templom búcsúünnepét, melyen a környék katolikus egyházközségei búcsúiskolákban szoktak résztvenni.

Doktorrá avatás. Hunya Sándor középiskolai tanárt, községünk szülőfőtt bölcsészeti doktorrá avatták a szegedi egyetemen. Ez annál is nagyobb örömet szerzett, mert disszertációjában Endrőd történelmét dolgozta fel a legrégibb időktől napjainkig. Gratulálunk!

Az új tanítónénik. A tanítóképző-intézetek (diáknyelven: „liba-magazinok“) szürke, emelletes fellegrárból kiröpiültek a leképesítőzők galambok, hogy mindazt a szép-jól-nemest és hasznost, amelyet öt hosszú esztendő alatt elraktároztak fogékony szívükbe és bájos fejcskéjükbe, friss energiával, hivataluk szeretetével beleplántálják a jövőndő magyar nemzetek koponyájába és lelkébe. Négy endrői leány lobogtatja nagy büszkeséggel a szép oszlatyafalakkal ékes képesítő: **Kálmár Etelka, Orbók Erzsébet, Pintér Eszter és Zlehovszky Margit.** Az élet kapuja előtt friss reményekkel állnak s mindjárt először is a trianoni nyomor és állástalanság köszönti őket. Bizalom, hamarosan szükség lesz még a most fölösszamu magyar tanítóokra és tanítónőkre!

Visszatérések. Amióta megtörtént a szocialista uralmat a bécsi községbanácsban, megszűnt az atheista propagandát előmozdító terror is. Sok ezren tértek vissza azok közül, akik a lefolyt 15 év alatt felekezetenküliekké lettek. Egy áprilishavi statisztikai kimutatás egyedül Bécs városában 22.000 ilyen „visszatérő” tud, de még egyre jelenkeznek.

Havi ájtatosságok sorrendje.

Az endrői hitbuzgalmi egyesületek havi összejövetelüket az alább jelzett időben és helyen tartják:

Július 22-én d. u. 1/4 órakor lesz az Oltáregyesület havi ájtatossága a templomban. Szentbeszédet mond az apátplébános.

Július 29-én a Jézus Szíve Szövetség csoportvezetői gyülekeznek össze a polgári iskolában, ahol az apátplébános szentbeszéd keretében ismerteti és kiosztja a jövő havi imaszándékot.

Augusztus 2-án este 1/6 órakor a leányegyesület és szivgárda közös ájtatosságát vezeti és predikál Kiss László káplán.

Augusztus 4-én este 1/6 órakor az Eucharisztikus Férfitliga ájtatosságát tartja a plébános.

A Katolikus Népszövetség Temetkezési Segítőpénztára

ulján mindenki könnyíthet az elhalálozás miatt jelentkező gondon, megnyugvást szerezhet magának és családjának.

Iratkozzék be tagul

merl ezáltal csekély havi tagsági díj ellenében oly összegű temetési segélyről gondoskodik, amelyből a gyógykezelés, temetés minden kiadása fedezhető. A temetési segélyakciót a nagyvárad egyházmegyei Apostoli Kormányzó ur 1933/1933 sz. alatt jóváhagyta és ajánlja.

Tagfelvétel és a díjak befizetése az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt.-nál Endrődön, hol mindennemű felvilágosítással és utbaigazítással díjtalanul szolgálnak.

Tag lehet minden 14—65 év közötti egyén.

Orvosi vizsgálat nincsen! Legkisebb havi díj 50 fillér.

Endrőd római katolikus egyházközségi képviselőtestülete pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett XIII. sorszámú külterületi tanítói állásra. Javadalma: törvényes fizetés és lakáspénz, vagy természetbeni lakás az iskolaszék határozata szerint. Csak kántorlakban jártas térfitanörök pályázhatnak. Előnyben részesülnek azok, akik gyakorlati kántori tudásukat az iskolaszéki elnök előtt bemutatják. A kérvényhez az illetékes plébános által kiállított erkölcsi bizonyítvány is csatolandó. A válaszbélyeggel ellátott kérvények július hó 21-ig a plébánia hivatalhoz küldendők. Ha ezen állásra már helyben működő választatnék meg, a beérkezett kérvények az így megüresedett külterületi állás betöltésénél vételemek figyelembe. Helyi pályázók is vannak.

A kereszt a porosz bíróságonál. A porosz törvényszékek egyrésze ismét kifüggesztette a keresztet a tárgyalótermekben. Az indokolás azt mondja, hogy ezzel a „törvénykezés szent és ünnepélyes voltát akarják kifejezni.“ A liberális-vallástalan korszakban a törvényszéki keresztet áladták az egyházi hatóságoknak, vagy a muzeumoknak (l.) Most megkeresték az illetékes tényezőket, hogy ezeket a keresztet ismét adják vissza.

T e r e f e r e

(Színhely a piactér)

Páskumi: Hallom, hogy elcsépeltek kendtek Mihály sógor. Hány magot adoti?

Csejti: Hát bizony nagyon megcsall bennünket. Huszonnégy magyar holdon 280 kereszt 42 q. első búzát adott. — A gépészeknek, meg a munkásoknak kiadtam 3 mázsa 78 kilót, egy aralónak és marokverőnek 4 mázsát, a vetőmag volt 18 mázsa, a kenyérnek való 8 családtag részére 16 mázsa. Ez 41 mázsa 78 kiló. Adóra-kamatra egy fillér sem jut.

Ugari: Mifelénk még rosszabb. Egy-egy kereszt 10—14 kilót ad. És sehol sem volt 12—14 keresztnél több egy kisholdon. Az Apálur ugari földje már csak jó trágyás és 10 holdon 70 kereszt lett. Ő is szívesen fogál.

Kondorostanyai: Nálunk a fekete földek megadják a 4 mázsát, a homokon azonban 2 mázsa az állag.

Peresi: A valóság az, hogy mindnyájan rászorulunk a vetőmag-köcsönré. Ugy hallám, hogy a bíró ur készül Gyulára emiatt. Hát csak jól kösse fel a — kardot!

Gazda: Hát csak kiírt bennünket a pap újságja. Engem meg különösen kifigurázott.

Varjasi: Kérdezze meg kigyelmed a Stefán tanárt, hogy „tréfa volt-e, vagy intrikó?”

Zugi: Alighanem azt mondaná, mint az egyszeri csizmadiamester, aki az inas helyett a feleségét találta a kaptafával, hogy „mást akartam, de véletlenül így is jó találtam.”

Mirhói: Beszéljenek már valamit kendtek a községi gyűlésről is. Csépellünk, s amiatt nem meheltem el.

Gyomavégyi: Ott volt a szerkesztő, biztosan megírta az ügyeket. Olvasd el az újságból.

Kocsorhegyi: Miféle költségvetésről tárgyaltak?

Községi ember: A számadó jegyző betérjesztette az iskolák jövő évi költség előirányzatát. No meg az ovodákét is.

Varjasi: Hát oszlán csökken-e az adó?

Községi ember: A legtöbbször keveset változott, de az elemi iskolánál négyszer annyi, mint régen volt.

Peresi: Hát ez, hogy lehet?

Ugari: Mink is nagyot néztünk, de azt mondták, hogy az új iskolák miatt van a növekedés, azért szavaztuk meg.

Gazda: Nem is szabad kitérni. Az ilyenre kell lenni pénznek, akár honnét veszik. Ne csak a papnak legyen iskolája!

Községi ember: Na-na gazd-uram. Kend is másképen beszélne, ha ide adózna. Kell a tanítás, kell az iskola, de okosabban is lehetne megoldani a kérdést. Láttam az egyházi költségvetést is. Harminc tanító után az összes személyi és dologi kiadás 37.500 pengő. Benne a 6300 pengő nyugdíj is. Ha ezt levonjuk, akkor 1050 pengő esik 1—1 tanítóra. A többi az állam adja. A községi iskolánál pedig az összes kiadás 7628 pengő. Ha megkapják az államsegélyt, akkor is 5300 pengő terheli a községet, tehát így 1760, amugy pedig, ha államsegélyt nem adnak, több mint 2000 pengőbe kerül minden tanító. Pedig itt csak egy tanító nyugdíjárólka van beszámítva.

Ugari: De hát miért csinálják a dolgot éppen most, amikor még kenyérünk is alig lesz? Nem várhatnának pár évig?

Tanító: Az apálur mindig azt mondta, hogy amíg államségély nincs, addig nem szabad iskolát állítani. Mert ha a miniszterium azt látja, hogy a község amugyis állit és fenntart iskolát, akkor nem könnyen ad államsegélyt. Az új iskolaszék elsielte a dolgot. Meg kellett volna magyarázni az embereknek, hogy az iskola szervezésre a Miniszteriumtól engedélyt és államsegélyt kell kérni a képviselőtestületnek. A valóság az, hogy előzetesen engedélyt nem kértek, államsegély folyósításra ígérelt nem kaptak a Miniszteriumtól, és minden felszerelés és tanter nélkül megnyitották a nagylaposi iskolát. A lakosság fizelhet, mint a köles, — az eredmény pedig gyenge.

Simai: Hát iszen igaz, hogy máskor többet tudtak a gyermekeink, de hát lényeg nem is tanulhattak, mert sokáig még pad sem volt, ahová leüljenek.

Csejti: De hát miért engedte ezt a tanfelügyelő ur, hisz november elején kinn volt a megnyitáson?

Tanító: A tanfelügyelő ur nem hibás. Vándor iskolák máshol is vannak. Itt a helybeli iskolaszék hamarkodta el a dolgot. Éveken át el tudtak menni a gyermekek a kitűnő varjasi iskolába sárban-vizben, egy-két évig még nyugodtan eljárhattak volna most, amikor kövesüljök van. Különben is a nagylaposi ujtélep legfeljebb 2—2 és fél kilométernyire van a varjasi öregiskolától. De ha már mindenképpen meg akarták nyitni az iskolát, akkor társulati jelleggel — mint a lakosság iskoláját nyitották volna meg, melyhez a község segélyt adott volna. Ugyanakkor megfolyamodták volna az államsegélyt, s ennek biztosítása után

Közgazdaság

Az önálló vidéki takarékpénztárak.

Széchenyi már 100 évvel ezelőt hirdette, hogy hitel nélkül nincsen normális gazdasági élet! Sokan megértették az Ő nagy eszméit, elgondolásait és így nem sokkal később megalapították az első magyar takarékpénztárt. —

A múlt század negyvenes éveiben már mind löbb és több vidéki pénztintézet létesült.

A kezdet sok nehézségén kellett keresztülvergődniök. A bizalom hiánya s különösen a szabadság utáni gazdasági krízis, époly nagy mértékben veszélyeztette a polgári társadalom javait, mint ma. Amikor azonban látták, hogy a vidéki magyar takarékpénztárak milyen szilárd alapokon nyugszanak, a polgári társadalom belátta, hogy a polgárság jóléte és a gazdasági válság megszűnése teljesen össze van forrva a vidéki pénztintézetek által követelt hitelével. Lassan megindult a betét, a tőkeképződés, majd ennek nyomán a normális hitelélet.

A kisgazda, iparos és kereskedő-oszlály tagjai mindinkább bizalommal keresték fel a vidéki takarékpénztárakat, hogy részben megtakarított kis tőkéiket gyümölcsöztesse, vagy pedig hitelhez júlva, megalapozhassák jövőjüket. Jórészt a vidéki magyar hitelszerveknek volt köszönhető az, hogy a gazda berendezhette kis gazdaságát, kiélezthette jószágállományát, földjéhez még további földet vásárolhatott. Az iparos-és kereskedő-társadalom is innen szerzte szükséges forgótőkét.

A vidéki önálló magyar takarékpénztárakra ma talán még nagyobb mértékben van szükség. A nagy világháború után ismét vidéki pénztintézetek voltak az elsők, melyek segítségével nyújtottak az oláhoktól kifosztott vidéki polgári társadalomnak ahhoz, hogy újból berendezkedhessenek.

Négy év előtt elért bennünket is a világgazdasági válság hulláma. A felelőtlen és lelkiismeretlen egyének nagy demagógiával, ezért a vidéki pénztintézeteket okol-

ták. Pedig a vidéki pénztintézetek nem voltak hibásak. Tíz év előtt a fővárosi nagyobb pénztintézetek konjunkturát és jó hasznolálva a vidéken, vidéki nagy fiókhálózatukat minden jelentősebb helyen erősen kiépítették. Ennek következtében olyan éles lett a verseny a vidéken, hogy mindenkinek aranylálcan kínálták a kölcsönöket. Lehetőséget nyújtottak mindenkinek, hogy nyakló nélkül adósságot csináljon s ezáltal hamarosan elérkeztünk oda, hogy az ország polgárságának nagy része eladósodott. A vidéki önálló pénztintézetek ennek egyáltalában nem okai. Jól ismerve a polgárság helyzetét, tudták, hogy kinek mennyi kölcsönt lehet és kell adni.

Ezek a vidéki takarékpénztárak mindenkor kimélettel voltak adósaikkal szemben, amit legjobban bizonyít azon tény is, hogy adósaikat csak a végső szükségben és igen minimális esetben perellék.

Egyedül a vidéki önálló takarékpénztárak vannak hivatva ma is arra, hogy a közületek és helybeli polgárság tőkéit összegyűjtve, azt gyümölcsöztesse és ott helyben használja, nem mint a nagyobb pénztintézetek vidéki érdekeltiségei és fiók szervei felszivják a vidék fölösleges tőkéit, azt elvonják a falvakból és annak minden hasznát és jövedelmét más helyeken használják fel.

Ha nem volna ma még valahol helyi érdekű önálló vidéki takarékpénztár, azt még áldozatok árán is létre kellene hozni, ahol pedig megvan, azt támogatni kell.

A mai nehéz pénzügyi helyzetben ugyanis csak ezeken keresztül tudják előteremteni azt a hiteltőkét, amely feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a termelés munkája meg ne akadjon és egészséges pénzkihelyezések nyomán a vagyonosodás, jólét és boldogulás útja nyitva álljon.

Ne üssük tehát, hanem támogatassuk a helyi vidéki pénztintézeteket, mert akkor saját magunkat és a falu népét támogatjuk. Baranyai István ügyv. igazg.

vette volna át kezelésébe az iskolát a község.

Kondorostanyai: Csak igaz az a közmondás, hogy „szuster, maradjon kaplancánál!” Alkotni szeretnek, de a keserű és nagy tandíjjal fizesse a nép.

Községi ember: Ne zúgolódjék kend. Az egyszeri küldöttség vezetője azt mondta a Miniszteriumban: „Endrőd község

gazdag, még államsegély nélkül is vállalja az iskolát.” Ezt tanuk előtt erősítette meg a miniszteri tanácsos ur. Ezt tudta már kend. És ha mégis pártolja őket, hát nyögje az igát.

Zugi: Ugy van. Ki, amit főzött, azt élvezze. — (Tovább nem irhattuk, mert jött a publikáló irnok.)

Munkáskérdés

Az új főispán és a munkások.

Dr. Fáy István főispáni székfoglaló beszédében erősen aláfestette a mezőgazdaság nemzeti jelentőségét, majd a következő érdekes nyilatkozatot tette a vármegye munkásrétegéhez:

„Jöjjen hozzám mindenki bizalommal, szegény és gazdag egyaránt, hogy szemtől-szemben állván, nyíltan, őszintén tárgyaljunk meg és intézzük el a problémákat.

A munkásság helyzetét máról hónapra nem lehet megváltoztatni, de kijelentem, hogy ügyükkel magyar testvéri szívvel karolom fel minden igyekezetemmel azon leszek, hogy sorsukon javítsak. Ezzel szemben azonban azt kérem tőlük, hogy ők is helyezkedjenek a nemzeti egység alapjára, mert az ő sorsukon is könnyebben tudunk segíteni akkor, ha nem véli ellenfelekként állunk szemben egymással, hanem egy táborban leszünk, eggyé forrva a nemzeti egység gondolatában. Őszintén, megszívlelendő beszéd.

A társadalom minden osztálya egy-egy tagja a nemzeti testének.

Bármelyik tagja beleg a testnek, a fájdalmat, szenvedést átérzi az egész test.

A nemzet-test is akkor erős és hatalmas, ha annak minden tagja, tehát minden osztálya ép, egészséges, erős.

A test-tagjai harmónikusán összedolgoznak és egymást segítik az agy és a szív irá-

nyitása szerint.

Ez a harmónia és egyetértő munka szükséges a különféle társadalmi rétegek között is, mert nemzeti megerősödésről, ujjaszületésről, fellámadásról és fejlődésről beszélni másként képtelenség.

Ma minden társadalmi osztály szenved, nélkülöz, gondban él. És bár a holnapja is ködös és nyugtalanító, mégis valamennyi megértő szívvel nézi és segíteni hajlandó a lehetőséghez képest a nincstelenséggel és megélhetéssel küzdő testvéreink: a munkásosztályon.

Közös kívánságot tolmácsol a vármegye főispánja, amikor azt kívánja, hogy a munkásság is becsülje meg saját fajtaját és a nemzet balsorsában osztályostársait, ne üsse meg a segíteni kész testvéri kezét, hanem végre térjen magához és csonkaságában, nyomorúságában is szeresse azt a földet, amelyen élünk és halunk kell.

A fronton egységes volt a magyar. A társadalom minden osztálya közösen és együtt szenvedte a háboru borzalmait.

A béke nehéz küzdelmében ne tudna egymásra találni a magyarság?

Ne hallgassanak a lelkiismeretlen, önérdéküket hajhászó felbujtókra, hanem kövessék azok szavát, kik nyílt, becsületes szándékkal nyújtanak kezét nekik és testvéries megértéssel ölelik és emelik fel őket!

A summások köszönete.

Az elmúlt napokban követésében járt az endrődi plebánián Lapusnyik András öregkerti munkás. Ötven summásleány nevében mondott köszönetet az Apálplebános urnak, amiért az ókigyósi József-memorandum elhelyezte őket. Hálás elismeréssel nyilatkozik Sliaszny Ödön főintéző úrról, aki nagy megértéssel és jóindulattal bánt az endrődi summásokkal. — Ime, a hála érzés nem veszett még ki az egyszerű magyar szívekből.

Ezzel kapcsolatban listelel felkérjük a vidék nagybirtokosait és bérleltjeit, hogy összes mezőgazdasági munkásait és cselédségüket — ajánlatunkra fogadják fel. — Kezességüket vállalunk azért, hogy valóságos erkölcsi és nemzeti tekintetben megbízható, becsüleltető, szorgalmas munkásokat ajánljunk. Endrőd 1000 mun-

kás családjának 75 %-a feltétlenül megbízható és kitűnő munkateljesítményi nyújt. Mészáros földön hire van azoknak az endrődi munkásoknak, akik — hála Istennek nagyobb számban — nem kacérkodnak a kommunistákkal és demokratákkal. Minden költség nélkül szívesen vállaljuk a kiválogatást, ami által nagy megnyugvást szerzünk a birtokos osztályoknak.

Sport

Kupamérkőzés Endrődön. Az ETK júl. 15-én az első forduló utolsó mérkőzését fogja játszani a Békésszentandrás Hunyadi SC jónévű csapatával. Az ETK veretlenségét akarja megtartani, azért legerősebb összeállításában áll porondra. Mivel a Hunyadi mindent el fog követni, hogy az ETK-át diadalutjában megakassza, szép élvezetes küzdelemben lesz része az endrődi sportkedvelő közönségnek. A mérkőzés délután fél 6 órakor kezdődik.

KÜLÖNFÉLÉK

A PÉNZ ÉRTEKE.

Arne Garborg a norvégek világhírű írója egyik könyvében a következőket írja a pénz vásárló erejéről:

Pénzért sok mindent lehet, — de sok mindent nem lehet megvásárolni.

Pénzért vásárolhatok ennivalót, — de nem vásárolhatok egészséges étvdgyat.

Vásárolhatok orvosságot, — de nem vehetek egészséget.

Vásárolhatok párnákat, — de nem vásárolhatok nyugodt alvást.

Vásárolhatok szórakozást, — de nem vásárolhatok lelki örömet.

Szerezhetek pénzzel ismerősöket, — de nem szerezhetek odaadó barátságot.

Fogodhatok szolgálkat, — de nem vásárolhatom meg a hűségüket.

Szerezhetek testi élvezeteket, — de nem vehetem meg a lélek nyugalmát.

Pénzért megvehetem a dolgoknak külső burkolatát, — de nem vehetem meg a magját, az értékét.

Ha összehasonlítom, hogy mit vehetek pénzért és mit nem, akkor azt kell mondanom, hogy sok mindent vásárolhatok pénzért, de sokkal több az, és fölötte értékesebb, amit sem pénzért, sem a világ minden kincséért megvenni nem lehet, — a lélek békéje.

Hevesvármegye Gazdasági Egyesülete — tiszafüredi gazdasági gyűlésén kimondotta, hogy a magyar gazda közönség terhei csökkentését elsősorban az ármentesítési társulatok államosításában látja. — „Van olyan gazdaság, melynek 1000 P. kataszteri tiszta jövedelme mellett ugyanennyi az ármentesítési adója is.“ Az egyesület felir a kormányhoz az államosítás sürgős megvalósításáért. (Múlt havi számunkban mi szociális szempontból sürgettük ugyanezt!)

Kinek adjuk el a búzáinkat. Az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt. vezetősége, hogy — a változott viszonyok közepette is — az intézet mindjobban betölthesse hivatását, bizományi megállapodást létesített a „Magyar Gabonakereskedelmi Rt.“ budapesti legnagyobb magyar terménybevásárlási és export céggel, hogy üzletfeleinek, valamint a járás és környékbéli gazdáknak ezirányban is rendelkezésére állhasson. Megteremtette ezáltal azt a lehetőséget, hogy a termények mindenkor a legmagasabb napi áron legyenek értékesíthetők! Az intézet már megkezdte a gabonavásárlást, miért is felhívjuk gazdáink figyelmét eme kedvező értékesítési lehetőségre. Mindennemű felvilágosítást és tájékoztatást készséggel nyújt az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt.

Hírek a gabona és állatpiacról. A magyar-osztrák búza-egyezmény tarifális intézkedéseinek életbeléptetése végre valóra vált. Az első búzaszállítmányok megindultak — fővárosi értesítés szerint — Bécs felé. A kiszállítás némi áremelkedéssel biztat. E héten a tiszavidéki búzát 15.50—15.70, takarmány árpát 11, zabot 12.40, tengerit 10.70 P-ért jegyezték a tőzsdén. A ferencvárosi sertésvásáron a mangolica hizókört minőség szerint 65—72, husértékekért 70—76 fillért fizettek. A borju ára: 54—64 fillér között mozgott.

HIRDETÉS.

Endrőd—Gyomai Takarékpénztár Rt Endrőd. (Fiókinézet: Gyoma. Telefon: Endrőd 2.) Folyósít rövidlejáratú mezőgazdasági kölcsönöket. Elfogad felmondás nélküli betéteket a legmagasabb kamatozás mellett. Foglalkozik a banküzlet minden ágával, szelvénybevéltások, arany és ezüst-pénzek, valamint külföldi pénznemek beváltásával a mindenkori legmagasabb árfolyamon. Mindenemű felvilágosítással és utbaigazítással díjtalanul áll rendelkezésre az igazgatóság.

A Kat. Népházban egy üzlethelyiség kiadó!

A Ker. Fogyasztási Szövetkezetben külön cserép és téglá kapható.

Száraz akácfát vesz — az Egyházközség.

Szerkesztői üzenetek.

H. L. Endrőd. Megnyugtató, hogy a „Tereferének“ semmi személyeskedő vagy bántó célzata nincs. A falu életében előforduló józú eseteket tárja fel, hogy lapunk sok komoly cikke mellett egy-egy kis mosolyt is varázsoljunk a nehéz életviszonyoktól komor arcokra.

K. I. Görögállás. A nagylaposi iskolában azért vizsgáztattat a csejti tanító úr, mert ezen iskola szervezésére még miniszteri engedély nincs, így tehát ez csak „magán-iskola“ ez ideig. A fennálló rendelkezések szerint minden tanuló után fejenként 30 pengő vizsgadíjat kellett volna fizetniük a szülőknek. De ugyancsak a törvény feljogosítja a vármegye tanfelügyelőjét arra, hogy „igazolást szegénység, vagy más különös, méltánylást érdemlő esetekben (betegség, elemi csapás stb) felére mérsékelheti vagy elengedheti a magánvizsgálati díjat.“ A kir. tanfelügyelő úr dicséretreméltó különös jóindulattal nemcsak a szegények, de a birtokos szülők gyermekeinek is elengedte a díjat. Ezért mentesültek a fizetéstől. Valószínűleg nem haragudsznak a szülők érte.

Gy. Gy. Mezőtúr. Lapunk nemcsak Endrőd, de a Tiszántul e nagy körzetének is katolikus tudósítója. Ezért kértük a szomszédos plebániákat is, hogy híveik között terjesszék. Mindenhová nem juthat el az Isten szolgálja. Helyette elküldheti e lapot, hogy olvasás és felolvadjanak a katolikus közösségekben.

Tanító. Helyben. A Tereferé anyagát köszönjük, kérjük a jövőben is.

„Az Egyházmegyei Hatóság 1238/1934. számú engedélyével.“

Szerkesztésért és kiadásért felelős:

Stefán Béla.

Hungária könyvnyomdavidallat, Gyoma Felelős ügyvezető: Teket Sándor.

HÁRMAS-KÖRÖS

HITBUZGALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI FOLYÓIRAT

Előfizetési árak:

Negyedévre 20 fillér.

Megjelenik minden hónap 15-én.

Felelős szerkesztő:

STEFÁN BÉLA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Eendröd, Széchenyi utca 2.

Hirdetéseket

kedvezményes feltételek mellett közlünk.

Szent István

A nemzet Atyjának, a keresztény magyar állam megalapítójának: Szent István első magyar királynak ünnepét üli augusztus 20-án az ország népe.

A katolikus egyház a hitlértő nagy apostollal: a szentet, — az államhatalom, az ország-alapító, alkotmányadó bölcs és jószágos fejedelmet, a magyar nép a dicső ősök csodás sorozatából kimagasló, érényekben tündöklő nagy férfiu.

Kilencszáz éve múlt, hogy az állala emell székesfehérvéri templomban pihenni lért, de nagy alakja ma is él minden igaz magyar szívében.

A sölt magyar égen ő a „tündöklő csillag“, aki rávilágít a régi dicsőség horizontjára, de világító sugár a magyar jövő útjain is, hogy mutassa, merre menjünk, ha megcsontított, szenvedő hazánkat újra boldogítani akarjuk.

A történelem igazolja, hogy az isteni Gondviselés — a nemzetek bölcsőjéhez kiváló férfiakat rendelt, akik ragyogó szellemi képességeikkel, követésre vonzó érényes életükkel irányítói, pártfogói és védelmezői voltak a világ néptengerében csecsemő-kori élő nemzetüknek, fajtájuknak.

A keresztény Magyarország bölcsőjéhez Szent Istvánt választotta ki a magyarok Istene, hogy ezt az örökös harcokban, kalandozásokban elvadult, rabláshoz-gyilkoláshoz szokott, kegyellen és makacs népet szenvedélyeinek fékezésére, az Evangelium békés és szereltem követelő igéinek elfogadására és átélése megtanítsa, s ezáltal a maroknyi magyarság fennmaradását biztosítsa.

Emberfeletti erő, a hivatalos nagy átérzése és a munka nagy-szerűségében és sikerében való szent meggyőződés kellett ahhoz, hogy e hitellenül nagy nagy erőfeszítést kívánó apostoli küldetésnek megfeleljen.

Kilencszáz év alatt a szent-istváni sziklaalapokat felrobantani, országunkat megsemmisíteni sem az idő fergetege, sem a gyűlölködő szomszéd népek gyilkos fegyvere nem tudta!

Bölcs éleslátással rájött arra, hogy a nyugati nemzetek nagyságának lelke: kulturális fejlődés, a nép sajátos faji tulajdonainak megnevelése és az egyéneket-családokat-lörzseket erős nemzeti egységbe olvasztó és a művelt népek családjához kapcsoló nagy szellemi áramlatnak: a keresztény hitnek átültetésében és átélésében rejlik.

Megismerte, megszerelte és követte Krisztust, Tudatos meggyőződéséből és bensőséges buzgalomból kiáradt „az új hit“ és az egész magyarság lelke állított a megváltói tanok hevítő, átalakító és megsemmisítő erejétől.

Boldogan láthatta, hogy a katolikus egyház papjai pár évtized alatt csodás munkát végeztek az évszázados pogány babonassággal átitalt, de hajlékony és fogékony magyar lelkekben. Példáját az imában és érényes életben nemcsak az ország nagyjai, de a nép nagy lömege is követte. A *katolikus anyaszentegyházat nemzeti magyar egyházzá tette, s a történelem tanúsága szerint addig volt nagy, erős és boldog a magyar, amíg egységes volt fajiságában és hitében.*

A tatárjárás pár évtized alatt kiheverte az egységes katolikus magyarság, — míg a kisebb pusztulást jelentő mohácsi csatát követő török megszállást 145 évig szenvedte — a hitújítás folytán hitében darabokra tört, sok vallási viszályt és háborúságot átszenvedő, s ezáltal közös erő kifejtésben megbénított nemzet.

A csonka-ország népe ma kesergő ajakkal éneklő: „Hol vagy István király, Téged magyar kíván, Gyászos öltözetben te előled sírván.“

A szent Király szelleme azt hirdeli a bánkódó, lötrreményű trianoni magyarságnak: Térjetelek Istenhez, — legyetek hűségesek erkölcesilekben és életetekben az Árpádok hitéhez, a magyarság egységét szolgáló katolikus egyházhoz és szeressétek önzellen, áldozatos élettel e drága magyar földet!

A „szent jobb“, ez az áldott „vezérkéz“ irányi és utat mutat ma is a nemzetnek! Dicsőségesen forgatta hajdanában a

magyar kardot, de magasan lobogtatta a szent kereszt királyi zászlaját is és azt tanítja, hogy ha a kard szerezte is meg, de a kereszt és az ennek lövében fakadó kultúra és erkölcs tartotta fenn és védte meg Szent István ezeréves or-

szágát! Azt hirdeli ma is, hogy a nemzet jövője, feltámadása és nagysága hitében, tiszta erkölcsében és erős hazaszeretetésében gyökerezik.

Éljünk Szent István szellemében és ismét boldog lesz a magyar.

NAGYBOLDOGASSZONY.

Ma ünnepli az Anyaszentegyház a Boldogságos Szűz mennybevitelét.

A világ 360 millió katolikus egy pillanatra fölemeli örömtől és boldogságtól sugárzó szemét az égre és ujjongva zengi: „Üdvözlégy Mennország Királynéja“.

De van egy nemzet, melynek égre szegzett szemét könnyfátyol borítja, amelynek bús, szomorú az éneke: „Dicsőséges Mennben könyörülő Anyánk, Szánd meg síró néped, áldd meg szegény hazánkat!“

Immár 900 esztendeje, hogy első szent királyunk Nagyszonyunknak ajánlotta fel országát és népét. Azóta valami sajátságosan meleg kegyelet fűzte őseinket hozzá. Harcba álló magyar csapatok este a táborláz mellett hangosan imádkozták a szentolvasót, zászlóinkon ott tündöklött a Boldogságos képe és „ha el kellett vesznünk, zászlója lett szemfödönk s csendítésünk az Ave Maria estharang szava.“ (Prohászka.)

És 900 év óta mennyi vész-

vihart kiállottunk. Mert mindig tudtuk, hogy Mária „anyai palástját oltalmunkra fordítja“ mindig bizalommal csendül meg ajkunkon a magyar nép vérivaláros századában készült ének: Boldogságos Anyánkról, régi nagy Pátrónánkról.

Most ismét felhők tornyosulnak a magyar égen. Viharosabbak mint bármikor. Ezért könnyes a szemünk, ezért oly bús az énekünk: „Ne feledkezzél meg szegény magyarokról.“

Mennyei csillagos lakából jószágos szemekkel néz „Mária országára“ a Nagyboldogságos. Várja, hogy a magyarság a Szent Lászlók, Nagy Lajosok, a Hunyadiak hitével ismét hozzá forduljon.

Krisztus megbecsülte, mindenkinél jobban szerette, mert édesanyját választotta.

Mi is hasonló tisztelettel és szeretettel közeledjünk Hozzá.

Csendüljön meg ajkainkon Eszterházi Pál nádor régi könyörgő fohása: „Kelj fel édes jó Anyánk! Te uralkodjál felettünk és szent Fiad Jézus Krisztus, a mi Üdvözítőnk“

Egy hős mártir.

Nemes és tiszteletreméltó az, ha egy-egy férfi esztét, munkaerejét és vagyonát önzellenül áldozza a közért, hazájáért, de még nagyobb elismerést és hálát érdemel az, aki meghal a hazájáért. Halandó szív löböt nem adhat.

Tüneményes ludását, fáradhatatlan munkakészségét és végül érényekben gazdag életét áldozta hazájáért: Ausztria népének függelenségéért és boldogulásért a régi társország világhírű kancellárja: dr. Dollfuss Engelbert.

Az átkereszténység lögájába öltözött, elvelemült nemzeti szocialista orgyilkos fegyvere oltotta ki nemes életét a kiváló államférfiúnak, aki éveken át szívós kitartással, bölcs irányítással védte megcsontított hazáját — a kommunista-szociáldemokrata vörös rémuralom és a horogkereszties lúzló irányzat aknamunkája ellen.

Vallásos, szegény földműves szülők gyermeke volt. Öntudatos katolikus hitét nemcsak átélte és tiszta, példás családi életének központjává tette, de

KATOLIKUS ACTIÓ

Munkatere és eszközei.

A Nagyméltóságú Püspöki Kar — a Katolikus Actió főirányító és egységesen vezető szervéül — az egyházközségi képviselőtestületeket jelölte ki és bízta meg.

A képviselőtestület — az egyházközség legbuzgóbb cselekvésre-, munkarakész tagjaiból — legalább három, nagyobb helyeken öt szakosztályt alakít, s ezek részére egységes ügyrendet, munkaprogramot állapít meg.

E szakosztályok élén 1—1 alelnök és titkár áll. Havonként vagy legalább negyedévenként gyűlést tartanak, ott megbeszélnek és részletesen kidolgozzák a plebános és képviselőtestületől kijelölt általános munka programot, — megállapítják a kiviteli módokat és eszközöket, beosztják a falu körzeteit és utcáit.

És hogy e szakosztályok lelkes, kitarló és fegyelmezett munkáscsapata — az egyház és lelkek védelmében, a Krisztusi igazságok általános érvényesítésének szolgálatában komoly, érdemleges munkát végezzenek, a szakosztályok keretén belül külön rajok, vagy törzsek szervezésével indítjuk meg az apostoli munkát a lelkek nagy harcmezéjének öt legfontosabb stratégiai pontján: a vallástalan irányzatoktól állandóan ostromlott: *templom, iskola, család, sajtó és társadalmi egyesületek* krisztusi szellemben való megjárása vagy meghódítása, erősítése és védelme érdekében.

A katolikus cselekvés eme öt munkahelye adja és jelöli ki — az egyes szakosztályok működési körét és iránykeretét.

1. A **templom** — a **hitbuzgalmi szakosztály** működési központja. az apostoli munkában segítő tagok lelki energia-forrása.

E szakosztály legsürgősebb munkaprogramja:

1. Vasár-és ünnepnapokon a templom megtöltése, egyéni felvilágosítás és családi látogatások révén a kötelező husvét-, majd karácsonyi, de még inkább a gyakori szentgyónás és szentáldozás terjesztése, bétegek látogatása és a végső szentségekre való előkészítése, az első vasárnapi szentségimádások szervezése, a nagyszombati, úrnapi és más vallásos körmenetek vezetése, külön-külön női és férfi lelki gyakorlatok szervezése, bucsujárások előkészítése, a

templom díszítése, az egyházi felszerelések pótlására gyűjtés stb.

A hitbuzgalmi szakosztály — a megindított munka méretéhez képest az egyházközség aktív, rátermett és érdek nélkül buzgólkodó tagjai közül kiegészíti önmagát. De hasznos segítő munkát végeznek az egyes munkakörre beosztott: Olláregyesület, Jézus Szive Szövetség, Eucharisztus Férfiliga vagy Crédó-egyesület, a Mária társulat, Legényegylet, Leány-kongregáció és Szívgyárda ügyesebb levékenyebb tagjai is.

A hitbuzgalmi szakosztály évnegyedes gyűléseire e hitbuzgalmi egyesületek vezetői is meghívandók, amikor részletesen megállapítják a következő évnegyed munkaprogramját és beszámolót adnak a végzett apostoli munkáról. A nyert lapaszlatok alapján ilyenkor kulatják és állapítják meg a hívek buzgósága és álhatalossága kifejtésének fontos és eredménnyel biztató eszközeit is.

Kisebb egyházközségekben az erkölcsvédelmi és charitatív szakosztály munkáját is jó részben a hitbuzgalmi szakosztály látja el, de erről majd bővebben a legközelebbi számunkban.

„Katolikus nap” Csanádapácán.

A csanádi egyházmegye e nagy hitközségének új agilis plebánosa Gönczy Károly aug. 16-án — az actió katolika keretében — nagy egyházközségi gyűlést rendez. „A kat. actióról és a kat. sajtó fontosságáról” Csernus Mihály endrői apátplebános. „Az ifjuság helyzetéről” Karácsony Guidó szeged-somogyitelepi plebános, a „Munkákérdésről” Bergendy Szilveszter tanár tart előadást. Mint tudósítónk írja, a szomszéd egyházközségek is részt vesznek a nagyszabásúnak ígérkező gyűlésen.

Istentiszteleti sorrend az endrői templomban.

Augusztus 26-án d. u. 12 órákor az Olláregyesület, szeptember 1-én d. u. 6 órákor az Eucharisztikus Férfiliga, szeptember 6-án d. u. 6 órákor a Leányegyesület tartja havi ajátosságát. — Szeptember 8-án szentmisét mutatunk be az Öregkerti Kápolnában. Szeptember 16-án a varjasi, 23-án a csejti iskolákban tartunk istentiszteletet.

KATOLIKUS NAGYGYŰLÉS.

Az Actió Catholica Országos Elnöksége szeptember 22—25. napjain rendezi meg — nagyszabású jubiláris ünnepek keretében — a XXV. Országos Katolikus Nagygyűlést.

Az Elnökségnek az a terve, hogy egyes nagy központokból 62 százalékos kedvezménytel kulturvontokat indít, hogy minél többben és minél kevesebb költséggel vehessenek részt az ünnepeken. Tanácsosnak vélnénk, hogy az endrői esperesi kerület plebániájának hívei egységesen jelentkezzenek a részvételre. Ezáltal a kulturvont indítását biztosíthatnók. Szerkesztőségünk készséggel vállalja az eljárási munkálatokat.

Magyarország bíboros Hercegnéjének alábbi felhívást intézi az ország katolikus népéhez:

Katolikus Magyar Testvérek! Országos Katolikus Nagygyűléseink a hit szerint való élet sürgetésével és irányításával az egyén és a család megszentelését, az Egyház és a Haza felvirágoztatását célozták mindenkoron, úgy, hogy egyszerre vallásos és hazafias munkát is végeztek. Ma pedig, amikor a világháború nyomán reánk szakadt gazdasági és erkölcsi válság következtében az egész emberiséggel együtt nemzetünk is nagybeteg: az Actió Catholica irányítása mellett, Krisztus nevében, Krisztus Egyházának hitével és erkölcsi erejével elsősorban gyógyítani igyekedünk nemzetünket, hogy azután felvirágoztathassuk. — Hogy szent, nemzetmentő törekvésünket biztos siker koronázza: elsősorban a nemzetnek Istentől rendelt alapsejtiét, a családot kell meggyógyítanunk. Ezért XXV. jubiláris országos katolikus nagygyűlésünkön, melyet Budapesten szeptember 22—25. napjain tartunk, családjaink méltóságát és szentségét logiuk ottalmunkba venni. Jöjjön tehát minden, a hazáért aggódó katolikus testvérünk jubiláris nagygyűlésünkre: legyen részt tanácskozásainkon, családaink és nemzetünk sorsáért könyörgő eucharisztikus körmenetünkön.

Észtergom—Budapest, 1934. július hava. Dr. Serédi Jusztinián s. k. bíborosnak, hercegnéjének, az Actió Catholica országos elnöke.

A jelentkezések aug. 25-től kezdődnek a plebániákon.

Ausztria új alkotmányának gerincéül is a krisztusi világnézetet választotta.

Jézus hűségese fia és egyházának hitvalló lelkes szolgája volt életében, aki gyakran gyónt és áldozott, egyellen vasárnapi szentmiséről el nem marad, de aki mindenkitől meg is követte, hogy Krisztus hitét és egyházát megbecsülje, erkölcsi törvényeit megtartsa.

Halálában is gyönyörű példáját adta a Jézus Szive szerinti élő katolikus férfiúnak. Szent István vértanú nyomán imádkozott gyilkosaiért: „Azoknak, akik ezt tették velem, bocsáson meg az Isten!” Majd papot kért, de elvetemült gyilkosai meglagadták tőle.

Elhagyottan, minden emberi segítség és vigasz nélkül folyt el vére annak a kiváló férfiúnak, aki hazájának függetlenségét, haladását, népének boldogabb jövőjét — fáradhatatlan önzellenséggel, utolsó leheletéig szolgálta.

A magyarság egyik legjobb barátját veszítette benne, aki a két ország gazdasági kapcsolatának és együttműködésének megteremtésével és erősítésével — a magyar nép gazdasági talpraállásának is jóindulatú támogatója volt.

A közélet harcmezéjén cselelt nagy katolikus államférfi emlékével kegyelettel őrizi a katolikus magyarság is.

POLGÁRI ISKOLAI HIREK.

Az endrői róm. kat. polgári iskolában a beiratások szeptember hó 6-és 7-én lesznek. Beiratasi és mellékdíjak évi összege 40 P. Szegénysorsú és legalább jó előmenetelű tanulók tandíjkezdményben, a legalább jó tanulmányi előmenetelt elért hadiárva és hadigyámoltak teljes tandíj- és mellékdíjmentességben részesülnek. Az iskola növendékei csekély ellenszolgáltatásért tankönyveket is kapnak.

A javítóvizsgálatok szeptember hó 4-én, a különbözeti és felvételi vizsgálatok szeptember hó 5-én lesznek.

Tanév ünnepélyes megnyílása szeptember hó 9-én délelőtt 7 órákor ünnepélyes szentmisével és utána ünnepély.

Rendes tanítás kezdete szeptember hó 10-én délelőtt 8 órákor.

Mindenféle felvilágosítást a nagyszünidőben kedden és csütörtökön délelőtt készséggel ad az igazgatóság.

Búcsúztatók nyomtatását, vagy bármilyen nyomtatványok készítését vállalja a „Hungária” könyvnyomda Gyoma. Kossuth Lajos út 64 (Wagner falelep).

KÖZGYŰLÉSEK

ISKOLAÜGY

Egyházi közgyűlés.

Az endrői egyházközség képviselőtestülete augusztus 6-án népes közgyűlést tartott, amelyen 65 tag jelent meg.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után a Dinya Ilona tanítónő lemondásával megüresedett-décspáskumi tanítói állásra tükös szavazással egyhangulag Paróczai Gergely örménykúti tanítót választották meg. Az így megüresedett állásra 10 tanító pályázott. A VKM. 69030/1934 VI. ii. o. sz. rendeletének ismertetése és a minősítési táblázat bemutatása után elrendelt tükös szavazás eredménye az volt, hogy Kalmár Ákos 46, Szabó Miklós 12 és Szabó Elek 6 szavazatot nyert. Így szótöbbséggel a kántori leendőekben eléggé járatos és szép hanggal rendelkező Kalmár Ákos választott meg. Az egyházközségi képviselőtestület e lényével viszonyozni és julalmazni akarta az endrői Kalmár-család évszázados hitűségét, öntudatos katolikus magatartását és az endrői iskolák fejlesztése körül mutatott értékes tevékenységét.

Végül felterjesztéssel élt képviselőtestület a VKM-hez, hogy az 1926 óta helyettesi minőségben működő Csékási Béla polgári iskolai tanárnak — a rendes tanári államségélyt folyósítsa.

Községi képviselőtestületi közgyűlés.

Endrőd község képviselőtestülete július 31-én rendkívüli közgyűlést tartott. A tárgysorozat legfontosabb pontja a polyákalmi iskola megszervezésének kérdése volt. Rácz Lajos azt indítványozta, hogy a décspáskumi második tanterem lebontásával az egyházközség építse fel polyákalmi a szükséges tantermet. Lesiczky József igazgatótanító kimondani kívánta, hogy csak az 50 %-os államségély elvi biztosítása mellett nyitassék meg az új iskola. Ha az állam azt látja, hogy község a saját erejéből is képes megnyitni és fenntartani az iskolát, nem ad államségélyt. A Pénzügyminisztérium újabb állásokhoz különben sem folyósít segélyt, azért kár elharmarkodni e fontos és a lakosság lehelet súlyosan emelő iskola létesítését. Képviselőtestület szótöbbséggel elfogadta az előjáróság indítványát és szeptemberben megnyitja az új iskolát.

Dr. Bartha János kondoros-tanyai megbízott orvos-halott-

Hogyan is épültek az új iskolák?

A nagylapos ujtelepi és polyákalmi iskolák szervezésével kapcsolatban részint a képviselőtestületi ülésen, részint a körökben a valóságnak meg nem felelő és sokakat megfélemlítő kijelentések történtek. — Most, amikor a báború után szervezett iskolák rövid történetét adom, első sorban ezekre az iskolákra térek ki.

A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 46.869/1928. számú leiratában elrendelte, hogy az iskolák zsúfoltságának megszüntetésére 7 tanterem és 3 tanítói lakás építése vált szükségessé Endrődön. Még pedig azt kívánta, hogy a község a csejti iskola mellett egy második tantermet és a nagylaposi ujtelepen 1 tantermet és tanítói lakást, — viszont az endrői róm. kat. egyházközség a varjasi II., a décspáskumi II., az Öregkertekben két tanterem és 1 lakás és a simai halom tájékán 1 tanterem és 1 lakást építsen.

A Minisztérium a csejti és a nagylapos ujtelepi 2 tanterem és egy tanítói lakás építéséhez a községnek 21.000 P építési segélyt és 9000 P kölcsönt ígéri.

Az egyházközségnek az 5 tanterem és 2 tanítói lakás építéséhez 52.000 P segélyt helyezt kilátásba, viszont a községtől is 20.000 P építési segélyt kívánt, mely összeget azonban a Minisztérium kölcsönözte volna Endrőd községnek.

Endrőd község előjárósága, majd képviselőtestülete Kovács István bíró elnökei alatt megtagadta a 20.000 P. építési segélyt és felterjesztéssel élt a Minisztériumhoz, hogy a csejti iskola mellett nem szükséges új tanterem, hanem ehelyett — államségély biztosítása mellett a koplalón és a nagylaposi ujtelepen egy oltárfülkés iskolát tanítói lakással s a polyákalmi 1 tanterem és lakás helyett a tanítóföldön óhajtott építeni.

A Minisztérium 865-40-1743—1929. sz. rendeletében nem fogadta el a koplalói iskola-építést és kijelentette, hogy „a községnek azt a határozatát, hogy a polyákalmi iskola helyett az un. tanító-

kém havi lisztelediját 20 pengővel emelni javasolta az előjáróság. Rácz Lajos a mai nehéz adózási viszonyok között indokolatlannak tartotta a fizetésemelést. Dr. Kovács pártoló felszólalása után képviselőtestület szótöbbséggel elfogadta az előterjesztést. Több más jelentéktelen ügyben hozott még határozatot a képviselőtestület.

földön épült ujtelepen kíván iskolát építeni, érdemlegesen csak a tanítóföldi adatok ismerete alapján lesz módomban tárgyalni.“

A község felterjesztette az adatokat, amelyeknek alapján Minisztérium 865-40-2095. sz. rendeletével hozzájárult a község azon tervéhez, hogy a tanítóföldön 3 tanterem és 1 szolgálakás építessék. Megengedte, hogy „a polyákalmi iskola építéséhez kilátásba helyezett 10.000 P segély és 10.000 P kölcsön, valamint a csejti iskola bővítésére engedélyezett 7000 P segély és 3000 P kölcsön, összesen tehát 17.000 P segély és 13.000 P kölcsön — a község által a tanítóföldi iskola építésére használtassék fel.“

Ebből látható tehát, hogy a polyákalmi iskola ígért segélye a tanítóföldi iskola építéséhez lett engedélyezve és használva.

Az egyházközségnek az öregkerti 2 tanterem és 1 lakás, a décspáskumi 1 tanterem és a varjasi 1 tanterem, összesen tehát öt objektum építésére 46.000 P segélyt utalt ki a Minisztérium.

Amíg a község 1 tanterem után tehát csak 5700, addig az egyház 1 tanterem után 9200 pengő segélyt kapott.

Ezért erősködött az Apát úr azon, hogy lehetőleg minden iskolát az egyházközség építsen, mert így több segélyt adnak és kevesebbe kerül az endrői adófizető népnek.

Az egyház külön felírt a Minisztériumhoz, hogy a décspáskumi II. tantermet a polyákalmi tanterem helyesnek építtetni.

A Minisztérium a 865-40-642—1929. sz. rendeletében leírt, hogy „az egyház azon kéréséhez, hogy a décspáskumi rk. elemi iskola második tantermének építése mellőztessék, nem járulhatok hozzá, mert az iskola zsúfoltsága a Polyákalmi létesíteni kívánt iskola megnyitása esetén is zsúfoltt maradna“. Ezért épült a régi iskola mellett a décspáskumi II. tanterem.

Később újra tett felterjesztést az egyházközség és kért segélyt a polyákalmi iskola építéséhez, de elutasították — a nehéz pénzügyi helyzetre hivatkozással.

Világos tehát, hogy nem az egyházközségen és nem az Apát úron múlt a polyákalmi iskola építésének elmaradása. Azok között van a tettes, akik legjobban uszítanak!

(Folytatjuk.)

KATOLIKUS ISKOLÁK BÉKÉSVÁRMEGYÉBEN.

Hercsuth Kálmán kir. tanfelügyelő érdekes statisztikát állított össze a vármegye népoktatási ügyéről. — Az ő pontos adataiból közöljük az alábbiakat:

A vármegye 248 népiskolájából: 53 állami, 52 községi, 41 róm. kat., 42 ág. h., 23 ref., 3 gör. k., 1 unit., 6 izr., 2 érdekeltiségi, 25 uradalmi és magán iskola. Ha most azt tekintjük, hogy az uradalmi iskolák közül sok uradalmi kat. jelleggel működik, az esetben együtt a vármegyében a kat. iskolák száma a legnagyobb.

A 40.313 tankötelesből 9552 az állami, 4652 a községi, 8142 a róm. kat., 8121 az ág. h., 7756 a ref. iskolákba járt, a többi az előbb felsorolt kisebb iskolák között oszlott meg.

Egy-egy tanítóra az állami iskolákban 51, a községiéknél 64, a katolikus iskolákban 65, az evangélikusoknál 68, reformátusoknál 61 növendék esik.

Külön kiemeli a tanfelügyelői jelentés azt, hogy „a vármegye tanítóságának túlnyomó része hivatásának magaslatán áll, sőt igen sok helyen átlagonfeletti dícséretes eredményt találunk“.

Amidőn megállapítja a kir. tanfelügyelő azt, hogy a vármegyében „sok tanterem nem megfelelő“, ugyanakkor leszögezni a viszonyok bölcs mérlegelése után, hogy „új tanterem építéséről a mai gazdasági viszonyok mellett egyáltalán szó sem lehet“!

E megállapítást részben onnan meríti a kir. tanfelügyelő, hogy az adófizető polgárság anyagi leromlása miatt újabb terhekkel és adókkal nem sújtható, másrészt mert a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium sem iskolai építési segélyt, sem újabb tanítói állások után államségélyt belátható ideig, illetve a viszonyok javulásáig nem utal.

E szomorú valóság józan megfontolást kíván minden-

HIREK A NAGYVILÁGBÓL

Dr. Lindenberger János egyházmegyénk apostoli kormányzója, aki több hélig betegeskedett, az elmúlt napokban Körösladányban Fehér Lajos pápai kamarás, plébános vendégszerelő házában pihent.

Dr. Beóthy György az egyházmegye főtanfelügyelője a napokban Gyulán tartózkodott.

Vitéz Márki Barna dr. alispán megkezdte nyári szabadságát.

Fetzer József az endrői kerület esperese az elmúlt napokban érkezett haza Szilagyvármegyéből, ahol édesanyját látogatta meg.

Gáspár István mezőberényi plébános nyári pihenőjél rokonai körében a Székelyföldön tölti.

Dr. Zeőke Antal a kerület agilis országgyűlési képviselője a napokban választókerületében járt, hogy személyesen győződjön meg a gazdasági bajokról és meghallgassa választóinak panaszait, ügyes-bajos dolgait. Az elmúlt hetekben erősen tevékenykedett azon, hogy kerületének aszály-sújtotta gazdáit velőmagot kapjanak.

Örömmel közöljük, hogy Elek Lajos ideiglenes pénzügyigazgatót a Kormányzó miniszteri tanácsosi címmel pénzügyigazgatóvá nevezte ki. Kinevezése tisztelői és barátai körében őszinte örömet szerzett, mert olyan egyént ért ezen magas kitüntetés, aki tapintatos modorával, erélyes, de megértő lelkével és intézkedéseivel az egész megyében nagy tiszteltnek és népszerűségnek örvendő. Mi is melegen gratulálunk.

Dr. Haller József távozása. Endrőd-élőkelő társadalmi július 31-én bucsu-vacsorára gyűlt egybe a Népházba, hogy ezzel is kifejezze tiszteletét és ragaszkodását dr. Haller József ügyvéd iránt, aki Budapestre költözött. Őszintén fájjaljuk főmunkatársunk távozását. Finom előzékenységével, kiváló ügyvédi talentumával, megnyerő modorával rövid időre alatt is sok igaz barátot és őszinte elismerést szerzett. A jó Isten áldása kísérje új munkahelyén.

P. Timár Máté jézusistársasági atyát, Endrőd szülőltől főtáborosága a Manzéra házfőnök helyettesévé és házgondnokává rendelle.

Tizgyermekes család adómentes. Olaszországban tíz gyermekes szülők adót nem fizetnek. Az a legényekre 25—60 éves korig telemes különadót vetnek ki.

Személyi változások a nagyváradi egyházmegye magyar részén. Dr. Lindenberger János apostoli kormányzó az egyházmegye személyzetében a következő változásokat eszközölte: Ruszka Zoltán tb. kanonok, derecskei plébános nyugalomba vonult. Endrőd két régi káplánját: Kovács Sándort és Szabó Imrét püspöki tanácsosokká nevezte ki. Kovácsot most egy újabb kitüntetés érte. Az Actio Catholica országos elnöksége meghívta titkáruul. A kitűnő tollú, fényes szónoki tehetségű paptársunknak új munkakörében kegyelemdús áldást és sok sikert kívánunk. — Dávid Béla gyulai és Szvefics Viktor szarvasi káplánok átlomást cseréltek. — Novák Gyula Debrecenbe, Szuromy András és Kidon László Ujkígyósrá, Démusz Tihamér Békésre, Nógrády Nándor Gádosra, Holecz István Orosházára, Juhász Ferenc Hosszupályiba, Béres András pedig a debreceni klinikai segédlelkézi állomásra nyert beosztást.

Szörnyű vég. Néhány évvel ezelőtt a vármegye több helyén káplánkodott Nemcsik Lehel rk. segédlelkész. Nemrégiben — elhagyta hivatalát, meglagadta hitét és megnősült. Az ezalatt emberen az utóbbi időkben súlyos idegbántalmak mutatkoztak. Az elmúlt héli egyik éjszakáján pedig felugrott ágyából, kiltörte az ablak üvegtábláját és félelmes kiáltások között — éjjeli ruhában az utcára ugrott. Mentselek meg a pokoltól! kiáltotta szüntelenül a megléteződött szerencsétlen pap. Kényszerzubbonyban villék a gyulai körház elmebajosok osztályára.

Hornok Józsefnél Kondorostanyán aug. 8-án lakodalom volt. A lakodalom vig hangulatát megzavarta Vaszkó Mátyás 52 éves gazdálkodó halálosa, akit az udvaron holtan találtak. Kezdetben gyilkosságra lehetett gondolni, azonban az orvosi boncolás a halál okául szívszélhűdést állapított meg.

A kondorostanyai Dalárda Bencze József kántorral tanító-karnagy vezetésével aug. 19-én dalos ünnepélyt rendez. Ezen alkalommal az endrői Műkedvelő Gárda Urbán János irodatiszt vezetésével előadja Erdélyi—Szántó; Mit susog a fehér akác c. nagyszerű operáját.

Fekécs Esztert az endrői központi óvodában dajka—teendőket végző cselédel magzatelhajtás-miatt az ügyészségi fogházba szállították Gyulára.

Az Actio Catholica Szociális-charitatív hölgybizottsága megkezdte az élelmiszer gyűjtést a község területén, hogy a tél folyamán napokint 100 szegény iskolás-gyermeket meleg ételhez juttassanak. Ezulon is kéri a lehetősebb polgárokat, hogy valamivel járuljanak hozzá a nemes akcióhoz.

Egyesületi élet. Az Iskolánküli Népművelési Bizottság helyi csoportjának elnöksége megkezdte a jövő évi munkaprogram összeállítását. A különféle körökben, a fanyai iskolákban, a Népház mozitermében, a Levente egyesületben tartják — a vallásos és hazafias irányú előadásokat és tanfolyamokat. A legényekből külön előadói gárdát alakítottak, hogy megfelelő előkészítés után szerepelhessenek az előadásokban.

Gyujtogatás. Nagylaposi uradalomban aug. 6-ára virradóra nagy tűz volt. Egy búza asztal és cséplőgép összes tartozékaival együtt leégett. A kár mintegy 15.000 P. A csendőrség megindította a nyomozást és megállapította a tettest Tóth Sándor 16 éves fiatalkorú személyében, aki bosszúból követte el a gyujtogatást, mert az uradalom lopás miatt előzőleg elbocsájtotta.

Békésvármegye Iskolánküli Népművelési Bizottsága most adta ki Tantó József vármegyei titkár szerkesztésével: „Népművelési Évkönyv“-ét. A könyv részletesen ismereti a bizottságnak az egész megye területén 1933/34. isk. évben végzett munkáját. Őszinte örömmel állapíthatjuk meg Tantó József évkönyvéből, hogy a népművelés terén a vármegyében az elmúlt évben is dicsérendő eredményes munkát fejtettek ki. 2 városban, 28 községben, 153 fanyai körzetben 4488 népművelési előadás volt. Szabályszerű vizsgálattal befejezték 8 analfabéta, 7 alapismeretterjesztő, 32 gyakorlati és ügyességi, 27 nőnevelési stb. tanfolyamot. Népművelési órák száma 11.127 az előadók száma 1.186. Fogalomban volt 122 könyvtár melyből 12.526 egyén 46.693 könyvet kölcsönzött ki. A népművelést szolgálta ezenkívül 14 rádió, grammofon, 57 vetítógép, 26 mozgószínház és 2 muzeum. Működött 32 daloskör 1330 taggal. Ezzel a hatalmas munkával oly eredményt értek el a megye területén, amely áldásos hatásait már mutatja. A jól végzett önzellen munkáért minden közreműködő megérdemli az elismerés pálmáját.

Az Endrői Iparos Dalkör f. hó 5-én a Népligetben jól sikerült kabaréval egybekötött hangversenyt rendezett. A népünnepélynek az idő is kedvezett s így a hallgatók igen nagy számban jelentek meg. A magánszámokban szép sikerrel szerepeltek: Orbók Magduska, Szujó Irénke, Hanyecz Mariska, Valah Jolika, Dávid Esztiike, Jakus Lajos, Gubucz János és Timár László. Szóló ének-számokkal nagy sikert értek el: Szedlák Teruska, Timár János és Kurilla János... A közönség nagy derűltséggel hallgatta Zoro és Huru a menyországban c. páros jelenetét, melyet Szebeni István és Csuvár József természetes hűséggel adtak elő. Több ízben klasszikus darabokat énekelt a dalárda együttese: Palotay Ferenc karnagy vezetésével. A hangverseny sikerét semmi sem mutatja jobban, mint az, hogy a közönség a műsor-számok után még sokáig maradt együtt hangos jókedvvel.

Rejtélyes betörés. Az elmúlt hetekben vészes hír járta be Endrőd községet: a központi leányiskolából Kocsorhegy érdemes tanítójának, eittint saját készítményű csolnakja. Az iskola tárva-nyitva volt, a folyósón alvó iskolaszolga nem ébredt fel a „betörők“ látogatása idején. A tanító dühtől remegő ajkkal szaladt a csendőrségre, ahol ismeretlen tettesek ellen megtette a feljelentést. A csendőrség úgy jött nyomára a tetteseknek, hogy másnap néhány festékes ruházatú urat láttak az iskola tájékán lődörögni, akik nyilván a hatást lesték és jóleső érzéssel mosolyogtak a könnyes szemekkel száladgáló tanító szörnyű baján. Végül kitudódott, hogy az iskola igazgatója távolította el a csolnakot az engedély nélkül igénybe vett tanteremből. A 80 kilós nehéz vízijárművet négy kollega cipelte el éjnek idején a Népházba és nagyot kacagott a megijedt tanító rémületén. De ő sem volt rest. Szigorúan követelte a nyomozás lefolytatását, s csak amikor arról értesült, hogy a hecc atyamestere maga az igazgatója, akkor vonta vissza a feljelentést — a gyulai törvényszékhez való kellemlen utazástól fájni kezdő „delikvensek“ nagy megnyugvására. A nagy riadalom vidám „csolnak-avatás“-ban nyert békés befejezést.

Egy anglikán apáca megtérése. Angliában évenként 12—14 ezer protestáns tér át a katolikus vallásra, nagyrészt intelligens emberek, akik komolyan keresik az igazságot. Ezek között sok olyan férfival is találkozunk, akik lelkészi pályán működtek. Azonban méltó feltűnést kellett Hockaday Franciskának a megtérése, aki 20 évig tagja volt a Belhánia-ról nevezett anglikán vallású szerzetnek és 10 évet töltött az afrikai missziókban. Az igazságnak hosszú keresése után végre megtalálta az erős sziklát és az elmúlt hónapban Londonban letette a katolikus hitvallást.

T e r e f e r e

Szarvasvégi: Adjon az Uristen jó reggelt földik. Miért hallgatnak kendtek olyan elkámpicsorodott ábrázattal?

Csejti: Ugyan ne is kérdezze. Most halljuk, hogy milyen kevés vetőmagot kapunk, pedig nemcsak az aszály, de még a jég is megpaskolt bennünket.

Varjasi: Hát bizony úgy áll a dolog, hogyha elvetjük a kis termést, akkor nem lesz kenyérnek való, ha pedig megőrletjük, akkor nem tudunk vetni, — Venni pedig miből vegyüünk?

Peresi: Úgy igaz, hogy amit a tengeri és a jószágspanorulat ígér, az kell ruhára, élelemre, valamint az adóra, így abból vetőmagra nem telik.

Varjasi: Pedig a Zeőke képviselő ur az Apát urral együtt még a Miniszteriumban is eljárta és kérték a vetőmag mennyiség jelemelését.

Községvázi: Ugy hallom, hogy a főispán ur is készül Endrődre. A Népszövetségi Kisgazda Körben már is javasolták, hogy küldöttsegileg kérjék Öméltségát a vetőmag szaporítására és az inaséges termelők adófizetésének halasztására. Hát majd legyenek ott kendtek is.

.

Polyákhalmi: No végre meglesz a mi iskolánk is annyi sok huzavona után.

Varjasi: Hát maguktól is lával volt az eddigi iskola? Hisz úgy tudom, hogy a décsi iskolától a szarvasi határig összesen csak 4 kilométer távolság van?

Polyákhalmi: Csakhogy ott sűrűn lakunk. És csak jobb az, ha 1—2 kilométernél nem mennek messzibb a gyerek!?

Községi ember: No iszen Endrődön eddig sem panaszkodhattak. A határban 14 iskolában 18 külterületi tanító működött. Mondjon még kend a vármegyében egy helyet, ahol annyi külterületi iskola van.

Tanító: Igaza van. Akik előbb korholták az Apát urat, hogy mit akar annyi iskolával, most azok sürgetik legjobban a szaporítást.

Ugari: Mond valamit Tanító ur, de akkor még alig volt állás nélküli endrődi tanító, most meg úgy szaporodnak, mint az ürge. Hát ezeknek is kell kenyér, nemcsak maguknak.

Községvázi ember: Megértem a célzást. Rendén is volna a dolog, csakhogy nagyon drága kenyérszegés lesz ez a lakosságnak, mert teljesen a község nyakába szakad minden kiadás. Az államsegélyt az egész ország népe fizeti, tehát mi is hozzájárulunk az állam többi iskoláinak segélyéhez. Az új iskoláknál azonban államsegély nem jön hozzánk a pénzügy nehéz helyzete miatt, s

így a többi iskolák terhe mellett ez a két új iskola csak minket nyom.

Csejti: Nem hiába a tűznél ül kend, de igaza is van. Vagy korábban kellett volna 4—5 esztendővel csinálni a nagylaposi és polyákhalmi iskolákat, vagy várni még pár évig, amikor újra adnak államsegélyt.

Gazda I.: Miért nem csinálta az Apát a décspáskumi II. tantermet a polyákhalomra, akkor nem volna semmi baj.

Gazda II.: Én úgy tudom, hogy nem rajta mult. A tanító úr talán többet tudna mondani a dologról?

Tanító: Én is hallottam, hogy egyes uszítók az egyházra kenik a polyákhalmi iskola építésének elmaradását, pedig másként áll a dolog. A „Hármas Körös“-ben ismertetni fogom a háború után épített iskolák történetét, abból kiolvashatják az igazat. Annyi bizonyos, hogy ha a község akkori vezetősége nem ujaskodik az Apát úrral, akkor már régen tető alatt van nemcsak a nagylaposi, de a polyákhalmi iskola is. A huzavonának az lett a vége, hogy elmaradt az államsegély és így elmaradt a két iskola építése.

Öregkerti: Ugyan minek is az a sok iskola. Majd minden héten jön cirkusz a faluba, kezdve a két esztendő gyerektől végig a 80 éves öregasszonyokig, ott van mindenki. Tanulhat ott elég huncutságot!?

Mirhói: Hát ez már szentigaz, hogy megbolondult a nép. Kenyere sincs, ruhája sincs, sokszor még egy kis sóra sem jut, de azért esténként ezer, meg ezer ember tolong a cirkusz körül.

Zugi: A régi világban is azt követelte a nép a római császároktól, hogy „kenyeret és cirkuszt“ adjon nekik. Ugy látszik, hogy ismét ide jutottunk. Pedig nem két krajcárba került ám ez a mulatság! Ugy hallottam, hogy esténként 50—120 pengő között volt a bevétel. Ebben az évben 6 vagy 7 cirkusz-társulat volt itt. Több mint 30 előadást rendeztek. Csak 70 pengővel esténként ez több, mint 2000 pengő. Inségmunkára is jó lett volna ez.

Tanító: A másik hiba az, hogy kis gyerekek este 8-tól 11-ig is ott voltak. A gyenge kosztolás mellett ez az éjszakázás a testi fejlődésre is káros volt. A szülőknek több esziük lehetett volna.

Gyomavégi: Az Apát úr prédikált is erről, de falra hányl borsó volt. Ha ajánlotta volna a cirkuszt, akkor biztosan nem ment volna el a nép.

Peresi: Elég szomorú dolog az, hogy mindenféle gyűttmentnek hisznek és beugranak, azoknak a szavára pedig, akik az Istentől rendell vezetőink, nem hallgatnak a kótyagosok. A forradalom és

Szociálpolitika

TÁRSADALMI IRÁNYZATOK TÜKÖRKÉPE.

A népek életében csaknem minden korszak vett fel méhéből egy-egy újabb eszmeáramlatot vagy „irányzatot“, amelyek hosszabb-rövidebb ideig befolyásolják és vezetnek a társadalom különféle rétegeit, sőt gyakran népek, országok intéző köreit, hatalmasságait is.

Lapunk terjedelméhez képest csak néhány újabbkori irányzatot sorolunk fel, hogy azoknak működéséből és való cselekvéséből maga az olvasó vonjon le bölcs tanulságot.

I. A XVIII. századvégi francia forradalomnak szülöttje a „szabadelvűség“ vagy latinul „liberalizmusnak“ nevezett társadalom és államszemléleti irányzat.

Az egyén, a „polgár“ korlátlan szabadságának és teljes egyenlőségének jelszavával bontotta ki zászlaját a liberalizmus, amíg a fejlődési önkényuralom, zsarnokságok, egyes társadalmi osztályok túlzott előjogai és az emberi szabadság indokolatlan és jogtalan korlátozása ellen küzdött, nagy érdemeket szerzett a szabadságjogok kiterjesztésében, s a tehetőségesebb életrevalóbb, szorgalmasabb egyedek kiválasztásában és boldogulásában.

A XIX. században egyetlen eszmeáramlat nem csinált oly nagy hódítást, mint a liberalizmus: a világ „kultur-nemzetei“, mondhatni az egész társadalom a liberalizmus tanai alapján rendezkedett be.

A mult század közepén azonban a liberalizmus apostolai szélsőségekbe, tulásba csaptak át. Befolyásuk, érvényesülésük és uralmuk biztosítására az intelligenciá nagy tömegét az általuk alapított és vezetett „szabadkőművespáholyc“-ba csalogatták be, amelyek a kezükben levő sajtó óriási fegyverével — hosszú évtizedekre magukhoz ragadták a politikai, kereskedelmi és gazdasági élet teljes egyeduralmát.

A gondolat és vallásszabadság nevében hadat üzentek Krisztus Egyházának és a vesztegetések, etetések-ítások révén nyert parlamenti többség által hozott törvényekkel kimondották az állam és egyház szétválasztását. A vallási és egyházi élet szabadságát „az állami mindenhatóság“ kényekedvtől tették függővé; „lábbal tapodva az Isten és Egyház törvényeit“ kierőszakolták a polgári

házasságot; zsarnoki önkénnyel eltávolították Krisztus keresztjét az iskolákból és mindent elkövettek, hogy az ifjúságot vallástalan nevelésben részesítve, hitétől megfosszák és egyházától elhódítsák.

Amíg azonban a kormányzat befolyását és hatalmának érvényesítését követelték az egyházzal szemben, ugyanakkor *lagadásba vették az állam irányító és beavatkozási jogkörét*, amikor az államhatalom — a klikkek, tőkecsoportok és nagyvállalat tulajdonosok érdekét önzően szolgáló más osztályok jogos érdekeit súlyosan érintő, liberális túlkapaszkodás, s egyoldalúan vezetett kereskedelem, ipar és gazdasági irányzat káros tevékenykedését — a közjó és társadalmi egyensúly biztosítása érdekében — kellő merderbe terelni megkísérelte.

Amikor az európai országokban egymásután kulturharcot indítottak az Isten és Egyháza ellen, akkor az államhatalom törvényes erejére és szuronyára támaszkodtak. De amikor arról volt szó, hogy a „szabad verseny elve“ mégsem jelentheti a tőke kiméltelen és gyakran embertelenül kizsákmányoló zsarnokságát, akkor sajtójuk révén és még az egyetemi katedrákat is elhódító „páholytesiverek“ ujján — az egyéni szabadság jogvédelmének álarcá alatt bekiáltották a világba, hogy „a mai modern államban, a polgári jogegyenlőség idején“ az államhatalomnak nincs és nem lehet más jogköre, mint biztosítani a belső békét és fenntartani az ország külső biztonságát.

„A népek boldogulásának és a gazdasági élet fejlődésének legfőbb irányítója a jól felfogott *önérdek*“, mert az emberi ügyességet és képességet ez tudja legjobban érvényesülésre indítani. Hirdették és vallották ők.

Ma már látjuk, hogy e téves és hamis felfogás arra vezetett, hogy a tőkeerősebb, vagy szellemi és testi erőben kiválóbb, de gyakran a visszaélés, csalás és hamisság eszközeivel dolgozó „ügyesebb“ elnyomja a gyengébb kvalitású, vagy becsületes eszközökkel dolgozó egyént, s a profitéhség — igazságtalan kielégítésével — a társadalmi bajok, osztály-összeütközések és harcok szörnyű folyamata indult meg.

A szélsőséges liberalizmus volt tehát szülő-anyja az úgynevezett *kapitalizmusnak*, melyről a jövő számunkban értekezünk.

oláh megszállás megokosíthatta volna az embereket. Akkor is beálltak a sok kommunista csavargónak, s aztán ököllet törülheltük a szemünket. Most se vezet ez jóra.

Községi ember: Igaza van kendnek. A városi nép egészen

más. Eszére tért és Istenhez fordult. A falu népe majd évek mulva jut el oda, ha nem lesz későn!

Tanító: Tartsanak össze a jobb-érzésűek, keréssék és világosítsák fel a népet, akkor más lesz a falu népe is. De induljunk testvérek, mert ránk harangoznak.

MUNKÁSKÉRDÉS

Mussolini
a munkásokért

Mussolini egyik legfőbb törekvése a heli munkaidő leszállítása, hogy a felfokozott gépmunka és az emberi munka között megteremtse a kiegyenlítődést. Mussolini abból indul ki, hogy a modern, újabb és újabb gépek nem arra valók az iparban, hogy a munkásokat kiszorítsák munkahelyeikről s őket munkanélküliekké, kenyértelenekké tegyék, hanem arra, hogy a munkás munkáját megkönnyítsék. Ezt a célt szolgálja Mussolini nem régen megjelent tanulmánya a 40 órás munkahét bevezetéséről, amelyben kifejti, hogy mindent el kell követni a munkaidő nemzetközi szabályozásának és a heli munkaidő leszállításának az érdekében. A gazdasági szakemberek azt állapították meg, hogy a munkanélküliség főoka a technikai eszközök, a gépek nagyarányú fejlődése amelyek az emberi munkaerőt kiszorítják, a minimumra szálítják le az iparban. Az újabb gépek évenként átlag 1.000.000 embert tettek munkanélkülivé. Amit Mussolini szükségesnek tart, az az egyensúly helyreállítása az emberi szükségletek és a gép nélkülözhetetlensége között. Ezért az olasz küldöttség a Nemzetközi Munkaértekezleten azt az indítványt terjesztette elő, hogy loglalkozzék az értekezlet a 40 órás munkahét bevezetésének a szükségével, továbbá a fogyasztó-képesség fokozásának az eszközeivel és módjaival.

Idegen cséplőmunkások
Endrődön.

Nagy feltűnést keltett a lakosság körében, hogy néhány géptulajdonos idegen munkásokat alkalmazott gépjénél a cséplési munkálatokra. Érdeklődésünkre a következőkkel okolták meg eljárásukat a gépészek.

„Évek óta mindinkább szokásba hozták a helybeli munkások, hogy a cséplési munka közepén leszúrták a villát, megállították a gépet és stájeroltak. Volt eset reá, hogy amikor a gazda az új követeléseket nem állta, ott hagyták a munkát. Ezt a szociálista trükköt meg kell szüntetni. Most csak ízelítőül pár géphez hoztunk idegen munkásokat, de ha az endrődiek nem jönnek észre és nem hagyják abba eddigi lehetetlen magatartásukat, akkor jövőre több géphez jönnek majd idegen munkások.”

Megértjük a gépészek elkeseredését, de a nehéz munkásviszonyokra tekintettel, mégis kérjük őket, hogy ne mellőzzék a helybeli munkásokat. Ne fogadják fel a notórius szociáldemokratákat „első embernek”. Vallásos, becsületes, megbízható egyéneket válasszanak, akkor nem lesz baj a többi munkással sem.

KÖZGAZDASÁG

Emelkedik a búza ára.

Amire régen vártak a gazdálkodók, végre eljött a 15 pengős helyi búzaár is. Sajnálatos, hogy eladó mennyiség nagyon kevés van, de akinek valami feleslege van, legalább tűrhető áron adhat túl rajta. A gazdák persze tartózkodnak az eladástól, mert az amerikai nagy aszály miatt még erős áremelkedésre van kilátás.

Megjelent az új csöves tengeri is a piacon. Négy pengő 50 fillért fizettek érte mázsánként.

Az árpa és zab kisebb mennyiségben 12 pengőjével cserélt gazdát.

A sertésár a gyomai piacon 52—56 fillér között mozgott. — Szopós borjúért — minőség szerint 30—40 fillért adtak kg.-ként. A választási malac párja 12—20 pengő volt.

Békésvármegye búzája
a legjobb az egész
országban.

A földmivelségi minisztérium jelentése az ideai termésről most jelent meg. A termésjelentés szerint a legjobb minőségű búza Békésvármegyében termelt. Az országos átlagos búzatermés kat. holdanként 6 mázsa. Békésvármegye déli része eléri ezt az átlagot, az északi községek legnagyobb részén azonban alig üti meg a 4 mázsát. Ezévi termésünk mintegy 10 millió métermázsával kevesebb a múltévénél.

Endrődön az országos állat-és kirakodóvásár augusztus 18-án, szombaton lesz.

Sertésorbánc. A vármegyei állatorvosi hivatalhoz érkezett jelentések szerint Öcsödön és Kondoroson nagyméretű sertésorbánc járvány lépett fel.

A hadikölcson tulajdonosok összeget segítyt kapnak. Jelenleg 4 milliárd korona névértékű hadikölcson van még forgalomban. A kormány a jövő évre 3 millió 200.000 pengőt irányzott elő segélyezési célokra. Kérvényezőknak a belügyminisztériumhoz kell fordulni. Az új segély kiosztás október 1-én kezdődik.

200.000 mázsa magyar búzát vásároltak az elmúlt hónapban Ausztria részére.

Az oroszok magyar hússal és zsírral akarják ellátni az inséget szenvedő Dél-oroszország egy részét.

Az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt. vezetősége megkezdte a gabonavásárlást, miért is felhívjuk gazdáink figyelmét a kedvező értékesítési lehetőségre. Mindenemű felvilágosítást és tájékoztatást készséggel nyújt az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt.

NYILTTÉR

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Olvastam a tereferében, hogy a községi iskolai adó erősen megnövekedett. Azt is hallottam az egyházközségi képviselőtestület gyűlésén, hogy a 27%-os iskolaadó nem fedezi az elemi iskolai kiadásokat. Arra kérném a tisztelt Szerkesztő urat, adjon pontos adatokat arra, hogy milyen jellegű iskola volna a legolcsóbb és leghasznosabb reánk nézve? Kondorostanya, 1934. július 28.

Tisztelettel:
NÉVALÁÍRÁS.

Szíves felvilágosításul közöljük a következőket:

A 29 endrői rk. tanító fizetése államsegéllyel (1933) 59.985-70 P
Nyugdíj járulék — — 6.364-80 P
Helyettesítésekre, szolgai fizetésekre és egyéb személyi kiadásokra — — 2.731-80 P
69.082-50 P

Iskolai fenntartási költségek mint dologi kiadások végösszege (1933) — — 19.942-13 P
89024-63 P

I. Állami iskoláknál a dologi kiadásokat **mindenütt** a község fizeti. Ha a személyi kiadásokat 100%-ban az állam viselné, az esetben ez újabb állami adó növekedést jelentene. A mai állami költségvetésben ugyanis erre fedezet nincs. Ezért nem adnak újabb állások után most államsegélyt sem.

II. A községi jellegű iskolánál a dologi kiadás teljes egészében a községet terhelné, a tanítók fizetésének pedig még jobb időkben is legalább 50%-át viselnie kellett. (Mivel pedig újabb állások után államsegélyt jelenleg nem adnak, most 100%-ban a községet terhelné a személyi kiadás is.)

Azaz a tanítók fizetéséhez helyi járulék volna 50% mellett — — — — 29.992-85 P
Nyugdíj járulék — — — — 6.364-80 P
Szolgai fizetésekre, helyettesítésekre stb. — — — — 2.731-80 P
Dologi kiadások összege 19.942-13 P
59031-58 P

A mostani községi iskolák 5300 pengős kiadásán felül még ennyivel növekedne a község iskolai kiadása, ami 55%-os újabb pótdadót jelentene.

III. A kat. jellegű endrői iskolák tanítói fizetéséből az állam fizet évenként 50.679 P-t. **Az egyház csak 10%-ot és lakbért fizet; tehát összesen 9306-70 P-t. Évenként tehát az állam 20686-15 pengővel ad többet az egyháznak, mint a községnek adna.** Ez körülbelül 19% pótdadó csökkenés.

Ha e 19%-ot levonjuk az előbb jelzett 55%-ból, az esetben 36% volna az egyházközség iskolaadója. Mivel azonban a peresi szántó és legelőt cirka 1500—2000 pengőt jövedelmez, s **mert a községtől évenként a nyugdíj-járulékhöz segítyt kérünk**, azért nem 36, hanem csak 27% az iskolai adó.

Egyik tekintélyes egyházközségi képviselő azt indítványozta egy ízben, hogy az iskolák jellege maradjon katolikus, de az adót a község szedje s az összes kiadásokat is ő fedezze.

Semmi más kifogás nem volt ellene, mint az a fontos momentum, hogy mert a község viselné az összes terheket, az állam könnyen 50%-ra szállítaná le az államsegélyeket, s ez esetben újabb 20.000 pengő esne az adófizető népyakára. Pedig a terhek így is súlyosak.

Mindezekből látható, hogy a 90%-os államsegély mellett anyagilag a katolikus jellegű iskolák kerülnek a legkevesebbe az adózóknak.

Ami pedig az erkölcsi nevelést és értéket illeti, a múlt számunkban idéztük a Minisztérium kiváló államtitkárá-

nak megállapítását, hogy „a hitvallásos iskolák működése különösen fontos, mert ezek talán még az állami iskoláknál is kiválóbb eredményeket érnek el...”

Nem pap, hanem a magyar tanügy hírneves főintézője mondta ezt. Ugy véljük, hogy e színtiszta igazságok ismertetésével megnyugtattuk az érdeklődő hittestvért.

Stefán Béla szerkesztő.

„Akik hitüket félelemből vagy emberi tekintetből megtagadják és megvallani nem merik, azok elvesztik tekintélyüket embertársaik előtt is“ olvassuk egy kiváló tudós könyvében. — **Konstancius császár megparancsolta keresztény udvari szolgálóinak, hogy a bálványoknak áldozzanak. Néhányan félelemből és érdekből megtették ezt, tehát gyáván hittagadásba estek. A császár ezeket hűtlen embereknek tartotta, mint akik őt is cserben hagynák és elhocsátotta őket szolgálataiból.**

Endrőd-Gyomai
Takarékpénztár Rt.
Endrőd

Fiókinézet: Gyoma. Telefon: Endrőd 2. Folyósít rövidlejáratú mezőgazdasági kölcsönöket. Elfogad felmondás nélküli betéteket a legmagasabb kamatozás mellett. Foglalkozik a banküzlet minden ágával, szelvénybevételek, arany- és ezüstpénzek, valamint külföldi pénz nemek beváltásával a mindenkori legmagasabb árfolyamon. Mindennemű felvilágosítással és útbaigazítással díjtalanul áll rendelkezésre az igazgatóság.

TÜZ- és villámcsapás, belőrése ellen legelőnyösebben biztosíthat a Katolikus Népszövetség Biztosítási Irodája útján. A biztosítási iroda **endrői** megbízottja felvesz tűzkár elleni biztosítást: lakóházak, gazdasági épületek, valamint ezek berendezése, mezőgazdasági átalány, házbútorok, termények, gépek, áruaktár, állatállomány, egyéb ingó és ingatlan vagyontárgyak biztosítását. Jégkár elleni biztosítást mindennemű terményre. Életbiztosítást, temetkezési költségbiztosítást, gyermek és kiházasítási biztosítást. Gépjáró és traktor biztosítást. Balesetbiztosítást. **Endrői megbízott: Fülöp János, lakik Selyem utca 28 szám alatt**

A Kat. Népházban egy üzlethelyiség kiadó.

A Ker. Fogyasztási Szövetkezetben kítűnő cserép és téglá kapható.

Kítűnő és olcsó fajorok kaphatók Kresznerics Ferenc pincészetében.

Szuperfoszfát műtrágya jövő évi fizetésre előjegyezhető Wagner Márton Fiai cégnél Gyomán.

„Az Egyházmegyei Hatóság 1238/1934. számú engedélyével.“

Szerkesztésért és kiadásért felelős:
Stefán Béla.

Nyomtatta a „Hungária“ könyvnyomda vállalat, Gyomán.

Felelős üzemvezető: Teket Sándor.

HÁRMAS-KÖRÖS

HITBUZGALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI FOLYÓIRAT

Előfizetési árak:

Negyedévre 20 fillér.

Megjelenik minden hónap 15-én.

Felelős szerkesztő:

STEFÁN BÉLA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Endrőd, Széchenyi utca 2.

Hirdetéseket

kedvezményes feltételek mellett
közlünk.

Katolikusok családjáért

Szeptember 22-én este megkondultak a harangok és hirdetik szerle a csonka hazában, hogy a katolikus magyarság seregszemléit tart és nagy ünnepekre gyűlt össze az ország fővárosában.

A lelki összekapcsolódás és együttérzés nagy napjai lesznek ezek, amikor az ország Főpapja körülhordozza az Úr Jézust az Oltárszentség titokzatos valóságában és nyomában áhítatos lélekkel, az emberi gyarlóság tudatától megalázoltan, a kegyelem ösztönző erejétől megérintett szívvel sorakoznak magánok és egyszerű falusi emberek, előkelő úrnők és alázatos lelkű cselédleányok, a magyar fűszivvelői kar legkiválóbb képviselői és szegény munkások, iparosok, földművelők stb.

Százezrek felvonulása és bátor hitvallása nem lűnhet el nyom nélkül — azok lelkében sem, akik az élet nehéz viszonyai és gondjai miatt csak távolról gondolhatnak az impozáns ünnepekre és bizonyára meghozza azt a belátó tudatot, hogy katolikusnak: Krisztus követőjének lenni boldogító és fel-emelő érzés, s amikor a szellemi kiválóságok egész légiója — mint az egyház hű fia — hódoló imádattal kíséri a szentségi Jézust, — nem kell szégyenkeznie és gyáváskodnia a falu egyszerű emberének sem, amikor az egyház szolgálja — katolikus meggyőződésének és hitvalló életének bátor megvallására hívja fel.

A nagygyűlés irányító főprogramja: a pogány és isztemetlen szellemtől megfertőzött családi élet megjavításának és erkölcsi megújulásának tárgyalása és előkészítése leendő.

A katolikus egyház, mint az emberiség erkölcsi orvosa — Krisztustól nyert küldetésénél fogva vizsgálja, kutatja és gyógyítani akarja mindazon nyavalyákat és belegségeket, melyek a Megváltó szent vérével megváltott emberi nem ősfáját veszélyeztetik és pusztítják, s arra törekszik, hogy a forradalmak, állami és társadalmi áramlatok zűrzavarában, s a modern idők anyagi felfogása és erkölcs-

telen lobzódása idején is — a hű fényével rávilágítson az Örök Isten gondviselő szeretetére és az emberi lélek nagy rendeltetésére.

Amikor pedig azt látja, hogy a társadalom és nemzeti élet legfontosabb és legjelentősebb intézménye: a család kerül válságos helyzetbe, meghúzza a vészharangot, beledörög a világba Krisztus nagy parancsát a házasság szentségéről és hitvesi kötelezettségekről, felhív mindenkit, akinek lelke mélyén még egy parányi jóézés és lelkiismeret van, hogy a pogányvilág erkölcsi mocsarába fulladni készülő, fűszlán az érzéki szenvedélyek sivar homokjába gyökerező családi tűzhely megfűszítésének apostoli munkájához nyujtsanak segédkezet.

Valóban a családvédelem a legfontosabb szociális feladat ma, amikor nemcsak a sokgyermekes családok nyomora kiáll az ég felé, de zűllést, anyagi és erkölcsi csődöt látunk ott is, ahol „üres a fűszek“, ahol a kényelem, könnyebb élet vágya, szórakozási mánia, léha, fajtalan élelközösség és a szülői érzést arcultató bűnös könnyelműség váltotta fel a régi katolikus családi, hitvesi és szülői élet gyönyörű erényeit.

A magyar családok megmentése — erkölcsi és anyagi léren — legsürgősebb feladata nemcsak a kormányzat vezéreinek, de azoknak is, akiknek akár egyházi, akár világi vonatkozásban befolyásuk és vezetőszerpük lehet a társadalom irányításában.

A falu népe sem maradhat érzéketlen és tunya.

A felvilágosítás, bátorítás, anyagi segítség nyujtás stb. azok az eszközök, amelyek céltudatos használattal jó eredményt hozhatnak.

A világi aposzolkodás — lendületes új korszakában minden katolikus serényen és odaadással buzgólkodik azon, hogy a magyar családi tűzhelyek ne a „lörvényes fajtalanság szabad bűntanyái“, de az erkölcsi élet fűszta levegőjű, boldog otthonai és a jövő magyar nemzedék termékeny melegágyai legyenek!

A magyar családok megmentése első lépés — Nagymagyarország felé!

KISBOLDOGASSZONY

bölcsője mellett állunk szeptemberben. Nézzük annak a szelid hajtásnak a szárbaszökéseit, amely az emberiség fáján a legszebb és legértékesebb viragot hozta: Krisztust.

Kisboldogasszony születésével jelenik meg az első nemesség az emberiség törzsén. Kétezer évvel ezelőtt történt ez, amikor a magyar nép csak születni készült. S ma, amikor mögöttünk van egy ezeréves múlt sok dicsőségével, diadalával, de meg több szenvedésével és tenger könnyével, amikor bajainkon sirni járunk Mariához, mert Ő volt és Ő most is egyedüli párfogónk — látjuk, hogy az a kis szelid hajtás ma is a vezérág a népek lombzatában.

A kereszti, amelynek virága Mária szívéből nőtt ki, ma is csillogó fényvel ragyog. S ha Hitler odakiálthatta a német népek, bizva a germán vérben és akaraterejében, hogy ezredévek állnak előttünk, mi katolikusok büszkén jósolhatunk életet magunknak, nem ezredévekre, hanem az idők teljességéig, mert a mi nagy és szent családunk: a keresztlénység — legnemesebb vérből származott: édesanyja a Boldogságos Szűz Mária.

Elfajzott fiu az, aki az alyai örökséget elherdálja, aki a jó édesanya emlékeit cselekedeteivel megcsufolja, aki tudásával, szívével és pénzével nem áldoz családjá érdekében. Elfajzott keresztlény az, aki a Magna Domina Hungarorum, a Magyarok Nagyasszonyának megcsufolásával nem épít, hanem rombol, nem áldoz, hanem pusztít a nagy és szent családban, amelynek keresztlénység a neve és Mária az édesanyja.

Kisboldogasszony és Mária nevenapján emlékezzünk Szent Istvánról, aki országát Neki ajánlotta fel, akinek anyai-ölében pogány vad szokásaitól mentesült a magyar nép, — emlékezzünk, hogy századokon keresztül szűz Máriás zászlók alatt haltak meg eleink Nagymagyarországiért, — emlékezzünk, hogy őseink és nagyjaink, mint Pálffy Miklós Győr felszabadítója, gróf Eszterházy Miklós nádor, Zrinyi Miklós a lörekverő hős s a többiek büszkén vallották Urnőjüknek Máriát.

Nézzünk szél a mi csonka szerencsétlen hazánkban és ismerjük be, hogy a mi csekélységünk még megmaradt, a társadalmi és erkölcsi rend,

ami még áll, az főképen az ország nagy többségét képező szűzmáriás magyarok érdeme s hogy ifjuságunk szemében a fűz, szívében a fűszta és arcán a mosoly Szűz Mária napsugaras lényének a viszlénye.

Kisboldogasszony! A Te bölcsőd mellé állunk a magyar élet boros szeptemberében és kérünk, hogy szent Fiadtól eszközölj ki több boldogságot szegény magyaroknak. F.

A „Kassai vértanúk“

1619 szeptember 7.

Évről-évre szeretettel emlékezünk meg a három boldog vértanuról, akiket Bethlen Gábor kálvinista katonái 1619 szeptember 7-én katolikus hitük miatt borzasztó kegyetlenséggel öltek meg.

Körösy Márk volt a legfiatalabb, esztergomi kanonok, a másik Grodecz Menyhért jézustársági atya, a legénységével volt beosztva mint katonalelkész. A harmadik a most is élő szentmiklósi és óvári Pongrácz-családból származó Pongrácz István jézustársági atya, aki a katolikusok lelki segítése végett tartózkodott Kassán.

Kassát Bethlen Gábor vezére, Rákóczi György 1619 szeptember 3-án körülzárta és a város átadását és Dóczy főkapitány kiszolgáltatását követelte. A városi tanács személy- és vagyonbiztonság tiszteletben tartása mellett átadta a várost, de Rákóczi, mihelyt bevonult, azonnal elfogatta Dóczyt és a három katolikus papot.

Szeptember 6-án este egy csapat hajdu tört a három papellen és előbb pénzt követeltek tőlük azután pedig azt mondták nekik: „Készüljétek a halálra.“ „Miért kell meghalnunk?“ „Mert pápisták vagytok.“ „Jó, ezért a szent ügyért készek vagyunk azonnal meghalni.“

Erre újra kegyetlenséggel támadták meg a három lelkész. Körösynek és Grodecznek rettenetes kínzás után fejüket vették Pongráczot pedig fején megsebesítve a két holtesttel együtt a szennygödörbe dobták. Pongrácz ott még reggelig élt és rettenetes gyötrelmek közt imádkozva halt meg.

A katolikus hívek tisztességes temetést akartak a vértanúknak adni. A bíró azonban, durván elutasította őket. Végül a városi tanács a hóhérral huzatta ki a testeket és azzal temettette el. Boldoggáavatásuk 1905-ben történt.

K A T O L I K U S A C T I Ó

Menjünk a nagygyűlésre

Néhány nap múlva lelkes örömmel zárandokolnak Budapest felé a katolikus magyarság százezrei, hogy résztvegyenek a huszonötödik jubirális „katolikus nagygyűlés” seregszemléjén, szint valljanak Krisztus egyházához való törhetetlen hitükről, buzdítást mérítsenek a vezérszónokok tüzettségű beszédeiből, s a bátor öntudal és hihűség lelki nagy értékeivel gazdagabban térjenek vissza otthonukba — példát és irányt mutatni az állhonnmaradt testvéreknek.

Miként már jelentettük, a nagygyűlés főünnepségei szeptember 23-án, vasárnap zajlanak le, amely napon az ország minden részéről keresztes gyorsvonatokkal, különhajókon és autóbuszokon érkeznek a vidék katolikusai a fővárosba. Az ügélőversenypályán d. e. 10 órakor kezdődik az ünnepség, ahol Serédi Jusztinián hercegprímás Veni Sanctet in tonál és szent misét pontifikál. Ennek végzetével megnyitják a nagygyűlés tanácskozásait. Az ügélőversenypályán ezen a megnyitó ünnepi ülésen Glattfelder Gyula dr. csanádi püspök, Angeló Rotte nunciás, Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter és Zichy János gróf, az Actió Catholica társelnöke mondanak beszédet.

A főünnepségek sikeres rendezése céljából Zsembery István és Huszár Károly országos alelnökök, valamint Mihalovics

Zsigmond országos igazgató vezetésével száztágu rendezőbizottság helyszíni szemlét tartott az ügélőversenypályán s ott kijelölték a helyeket, ahol a főváros, a környék és a vidék katolikuságát el fogják helyezni. A tribünökön tízezer embert tudnak elhelyezni. A versenypálya közepén tíz méternél magasabb, művészileg kiképzett oltárt emelnek.

Az ünnepi nagymise alatt 10.000 gyermekből álló énekkar fog énekelni. Délután 3 órakor tartják az Eucharisztikus körmenetet a Lipótvárosi bazilikából kiindulva az Országház teréig.

A nagygyűlés résztvevői a beszédek és énekek erősítő hangszóró útján mindenütt élvezettel hallgathatják.

Általános a panasz az eszperesi kerületben, hogy az idén kevés a jelentkezők száma. A rossz természettel indokolják. Ez igaz. De ha jobban nézzük a dolgot, mégis többen mehelnének. A keresztesgyors beállításával oly csekély a költség, hogy némi másfajta szórakozás megszorítása árán — eljuthatnának Budapestre is. Ha cirkusz volna, bizonyosan többen mennének. De hát amikor komoly és lelki dolgokról van szó, akkor fáznak az emberek. Pedig ill volna az ideje, hogy a nagy megpróbáltatások és nyomoruság között kissé az Uristenre és önmagunkra is komolyan gondolnánk.

A katolikusok Amerikában

Amerikában van egy irallan lörvény, hogy katolikus nem lehet köztársasági elnök. Smith jelöltet is vallása miatt buktatták el most 5 éve. A közszellemen még sok helyen uralkodik a régi protestáns elfogultság, annyival is inkább, hogy a katolikus bevándorlók jórésze csak a mindennapi kenyérre gondol és a közügyekkel nem foglalkozik. Az elnökök is löbbnyire nagyon hüvösen bántak a katolikusokkal. Egyik-másik néha bevett egy katolikusot a kabinelbe, löbbnyire — és ez a jellemző — az igazságügyi tárcát bizván rá, mert ez a „legbecsületesebb” tárcá. Roosevell elnök némileg másképp jár el. Állását jórészt a katolikusoknak köszönheti, akik majdnem mind rászavaztak. Főkorlese a katolikus Farley volt. Ezt meg

is lelke posztügyi miniszternek. Az igazságügyi tárcát a katolikus Walsch szenátornak akarta adni, de ez hírtelen halállal kimult, éppen mikor útban volt Washington felé. A Fülöp-szigetekre a katolikus Murphyt, Portorikóba a katolikus Gore-t küldte kormányzóknak. Ezt a józan ész már régen javallta volna, hiszen az előbbi 90%-ban, az utóbbi pedig tisztán katolikus. A lakosság sokkal jobban megkedvelte volna az amerikai uralmat, ha vallásos téren nem bosszanlják. Az elnök környezetében is vannak katolikus tisztviselők és más befolyásos állásokban is szívesen alkalmaz katolikusokat. XIII. Leó és XI. Pius pápák szociális tanait gyakran idézi és igyekszik belőlük mindtöbbet megvalósítani. Természetes, hogy ennek folytán az amerikai politikusok is sokkal inkább tömörülnek az elnök körül, mint azelőtt szokták volt.

Munkatere és eszközei

A világi apostolkodás és katolikus cselekvés második munkacsapata:

A kulturális szakosztály, mely elsősorban az iskolában, de azon kívül is igen értékes munkára hivatott.

Az iskola az új nemzedék bölcsője — a templom után a legfontosabb csalatér.

A kulturális szakosztály erőteljes felvilágosító munkával sieszen a tanítók segítségére abban, hogy a hívek különleges szeretettel és ragaszkodással viseltesenek a katolikus iskolák iránt, mint ahol a vallásos neveléssel, a lelkiismeret alapos kicsiszolásával, a kötelességérzet ránevelésével a legtöbb szellemi értéket kapják gyermekeik.

Segítsék a tantestületet a Szív-gárda, ismétlő- és elemi iskolások ifjusági előadásainak, ünnepélyeinek rendezésében, — buzgólkodjanak abban, részint mint az évi program előkészítői, részint mint előadók, hogy az iskolán kívüli népművelés nemzeti érzést és vállalkozási táplálékot és erősítést nyújtson a jól összetoborzott és szervezett hallgatóságoknak. — Külön ifjusági vezetőcsoport alakításával legyen gondjuk arra, hogy az ifjuság évenként többször helyes irányú előadások, egészséges szórakozást nyújtó, tisztá szindarabok rendezésével — a szórakozási vágy kielégítésén kívül értékes lelki művelést is kapjon.

A sajtó-szakosztállal együtt alapítsanak kat. szellemű falusi népkönyvtárakat, hogy ennek segítségével az olvasnivaló népi és ifjuság erkölcsellen irányzatú, lélekrontó olvasmányok méltányos hatásától mentesüljön. (Folytatjuk.)

Az Actió Catholica endrödi hitbuzgalmi leánycsoportja Kisasszonynapján közös szentáldozást rendezett a szent Szűz tiszteltetére. — Felemelő látvány volt, amikor több mint 200 hajadon imádságos, buzgó lélekkel járult a Szűzek Királynője isteni Fiának: az Úr Jézusnak szent testéhez.

„Minden állatnak megvan a maga természeti ösztöne: az emberé a családi szellem.”

Balzac.

† Gróf KÁROLYI JÓZSEF

A katolikus magyarság egymás után veszíti el legnagyobb fiait. Apponyi Albert után a fehérvári nagy gróf távozott el tőlünk. Izigvériig magyar, tetőtől-talpig öntudatos katolikus férfi volt, ékesége hazájának, bátor hitvallója egyházának.

A nemzeti és férfiúi erények egész sorozata tükröződött vissza nemes egyéniségén.

„Magyar volt gondolatában, tehetségében, tudásának gazdagságában, tépelődéseiben, örömeiben, bánatában és imádságában”, — jegyzi fel helyesen életirója.

Magyarsága akkor tündöklött legnagyobbban, amikor a forradalom vihara végigzugott az országon. Amikor a „nemzet színe-java” Károlyi Mihály előszobájában tolongott és várta a koncot, a kinevezést, akkor akadt egy férfi Nagymagyarországon, aki felállt Székesfehérvár közgyűlési termében és bizalmatlanságot szavaztatott a forradalom agyabálványának: Károlyi Mihálynak és rendszerének. Annál érdekesebb, mert ez a férfi Károlyi József gróf — öccse volt — a „magyar köztársaság” gyászos emlékü elnökének.

Kiváló képzettsége, reális politikai érteke praedestinálta a nyilvános életre, de soha az érvényesülését nem, hanem mindig a közjó érdekét keresve. — Távol élt a királyi udvartól, amikor a királyi hatalom fényt, díszet és kitüntetést jelentett, — de legbátrabb védője lett a királyságnak és királyi családnak, amikor e felfogás áldozatot és lemondást jelentett.

Gerince sohasem hajlott meg hatalmasságok előtt, de mindig lehajlott oda, ahol segítségre szükség volt s a gyöngéket kellett védelmezni.

Bölcsen igaz a megjegyzés, hogy „ha felvonulna az a sok ember, akiket ő juttatott kenyérhez, boldoguláshoz, akkor Károlyi Józsefnek olyan gyászmenete volna, amilyent még nem látott az ország”.

S e kivételes jellemvonását Krisztustól sajátította el, akit kora ifjuságától fogva, boldog családi életében is hűséges lélekkel követett és imádott. — Átélt hite parancsait: élete boldog éveiben és a hosszú betegség nagy kínjai között is a megfeszített Megváltó adott neki erőt, magabizalmat, bölcs elhatározásokat és hősies kitartást, de vigaszt és reménységet is.

A történelmi Magyarország aranygyapjas vitéze koporsójánál könnyes szemekkel siratja a nagyvesztéseget az értékekben oly szegény magyar nép.

KÖZGYŰLÉSEK

Iskolaszéki gyűlés

Az endrődi egyházközségi tanács mint iskolaszék augusztus 27-én tartott gyűlésen tárgyalta a Közoktatásügyi Minisztérium azon leiratát, melyben folyó év október 1-től vállalja a felekezeti iskolák tanítói összeg járandóságának utalását. Az iskolaszék Varju József, Kovács Ferenc és Varju J. Imre felszólalása kapcsán megállapította, hogy a miniszteri kiutalás sem az egyházközség, sem a lakosság szempontjából „segítség” nem jelent, mert a tanítói fizetés és nyugdíj helyi járulékaiknak megfelelő összeget — minden más adót megelőzően — az iskolai adóból levon és beutaltat Minisztérium saját pénztárába. A rossz termés és kedvezőtlen adózási viszonyok mellett — talán befolyik a nevezett két tétel, de nem valószínű, hogy az iskola fenntartására beállított és feltétlenül szükséges összegekből csak néhány % is befolyik, amely várható tény az iskolafenntartó egyházakat — a dologi kiadások fedezetének hiánya miatt igen válságos helyzetbe hozza. Mégis a tanítóság érdekében hozzájárult a fizetés állami kezeléséhez és utalásához.

Letárgyalta iskolaszék Zeleziny Olga polgári iskolai tanárnő és Czvizekné Molnár Emma tanítónő lemondását. A pályázati hirdetés eszközésével elnököt bizta meg.

Sajnálattal értesült iskolaszék a községi képviselőtestület elutasító magatartásáról az iskolai segínyt illetően. Az egyház készséggel ad 7 tantermet minden díj nélkül, még a takarítási költségeket sem kérve — a községi iskoláknak. Község helyett tantermetek ad a levanteoktatások céljára is. Tehát joggal más határozatot várhatott. A megértő jóindulattal ellenkező határozat ellen fellebbezéssel él.

Tudomásul vette a gondnok jelentését a cséplés gyenge eredményéről, s az évi tűzianyag beszerzéséről.

Végül tudomásul vette az Egyházmegyei Főhatóság azon rendelkezését, hogy a Minisztertanácsától korábban jóváhagyott egyházközségi szabályzat 1. § 2 pontja értelmében az állami egyenes adók 1 %-át „kulturadó” címén az egyházközség iskolai költségvetésébe beállítani rendeli.

Nő a pótdó

Endrőd község képviselőtestülete aug. 25-én tartott közgyűlésen tárgyalta a jövő évi költségvetést. Dinya Vilmos és Kovács Ferenc több fejezetnél rámutattak arra, hogy fölös, nem szükséges

Mennyibe kerültek az iskolai építkezések?

A múlt számunkban ismertetett 5 iskolai „objektum” építésére sok pályázó adott be ajánlatot. A gyulai m. kir. Államépítészeti Hivatal felülvizsgálván azokat, pontos táblázatot csinált a pályázatok végösszegéről és ennek alapján döntött az egyházközségi képviselőtestület 1929 évi aug. 17-én tartott gyűlésen.

Már úgy látszott, hogy valamennyi iskola építését idegen vállalkozók nyerik el jóval olcsóbb ajánlatuk alapján, amikor beérkezett Hanyecz Pál és társai, valamint Iványi és Takács vállalkozók pótbeadványa, amennyiben ők kapnák meg az építkezést, előbbi 12, utóbbi 7 %-nak megfelelő összeget hajlandó adományozni az építés előtt álló „kulturház” céljaira.

Ezen adomány levonásával magasabb vállalati összegek méréselődtek annyira, hogy az öregkeri II. sz. iskola építésével Hanyecz Pált és társait, a varjasi iskola építésével Iványi és Takács helybeli vállalkozókat, s a décspaskumi I tanterem építésével — még az engedmények után is — legolcsóbb ajánlattevőt, Belanka Mihály csabai vállalkozót bizta meg egyházközség azon kikötéssel, hogy az építkezésnél szükséges segédmunkára elsősorban endrődieket köteles alkalmazni.

Az építkezéseket a Államépítészeti Hivatal ellenőrizte. Az elszámolást és átvételt is ő eszközölte.

Az 1930. évi szeptember 4-én felvett felülvizsgálati jegyzőkönyvben foglalt végelszámolás szerint egyházközség 39.018 P. 62 f. volt köteles fizetni Hanyecz Pálnak — természetesen az engedményezett 12 % levonásával.

A varjasi építés végösszegét 16.254 P. 77 fillérben állapította meg az Államépítészeti Hivatal.

összegeket vettek fel az előljáróssági javaslatba, viszont kihagyják abból az iskolafenntartási segínyt, holott a segélynyújtással 4000 hold nem katolikus lakos pótdója is méltányosan hozzájárul az iskolák fenntartásához, tehát valóban a katolikus nagy adóterheknél könnyít a segély.

A kellően előkészített többség leszavazta a Dinya Vilmostól és Kalmár Vinczétől benyújtott ellenjavaslatot, elutasította az egyházközség segélykérését és elfogadta az előljárósságtól betérjesztett költségvetést. A „Keresztény községi-párt” tagjaiból alakult múlt évi

A décspaskumi tanterem építésének végösszege 13.593 P. 96 f. volt, mely összeget részben Belanka Mihály, részben Árvay Imre endrődi kőművesmester, aki az építkezés befejezte, osztottak meg.

Mindhárom építkezést — az összes okmányok felterjesztésével felülvizsgálta a Vallás-és Közoktatásügyi Minisztérium számvevősege, s a 72.979/1932 sz. rendelete alapján azt jóváhagyta és a 46.000 P államsegély helyes felhasználását elfogadta és azt elszámoltak tekintette.

Végeredményben megállapítható az, hogy a helyi mesterek csaknem mindig drágább ajánlatot tettek az építkezésekre, mint a vidékiek. Hogy mégis munkához és tekintélyes keresethez juthattak, azt kizárólag az egyházközség vezetősége különös jóindulatának köszönheték. O.

(Folytatjuk.)

Polgári iskolai hírek

A polgári iskolában a beiratások utolsó napja szeptember 10-e volt. Akik valami oknál fogva a rendes beiratási napokon nem jelenkezhettek, még póllólag jelentkezhetnek felvételre.

A tanévet szeptember hó 11-én ünnepélyes Veni Sancte nyitotta meg, utána tanévnyitó ünnepély volt. A rendes tanítás szeptember hó 12-én, szerdán kezdődött.

A polgári iskola fennállásának tiz éves évfordulóját ünnepli meg szeptember hó 30-án, amelyre a nagyközönség, az iskolabarátok és volt növendékek figyelmét ezulon is felhívjuk.

többség a folyó évre 43 %-os költségvetést állított össze és ebben benne foglaltatott a 6 %-nak megfelelő iskolai segély is. Az ennek levonásával 37 %-os pótdó helyett az 1935 évre 50 %-os pótdót állapít meg új költségvetés. Mint értesülünk Dinya Vilmos és Balázs István képviselőtestületi tagok fellebbezéssel éltek a pótdó emelés ellen és a kiadások csökkentése érdekében. Több kisebb tárgy elintézése után a képviselőtestület folyó év január havától visszamenőleg hadipótlékot szavazott meg Tóth Libor dr. községi jegyzőnek.

A JÓ KATOLIKUS TANÍTÓ PÉLDAKÉP

Dr. Breyer István győri püspök a tanév küszöbén arra kéri tanítóit, hogy a rájuk bízott gyermekeket úgy ápolják és védjék, hogy az egyháznak hűséges gyermekei legyenek és egy jobb magyar sors kiküzdőivé váljanak.

E magaslatos és felelősséges hivatást azonban csak akkor teljesítheti a tanító, ha az ő lelkét is hit hatja át, erkölcsi felfogása megingathatatlan és élő példaképpül szolgál tanítványainak. A fogékony gyermeki lelkekbe észrevétlenül ivódnak bele a tanító szavai, cselekedetei, egyéniségének vonásai.

Ahogy az a tanító gondolkodik az Istenről, hitről, hazáról, felebaráti szeretetről, munkáról, kötelességteljesítésről, ugyanúgy gondolkodnak majd a tanítványai is. Ahogy a tanítók szolgálják Istent, élnek a hitből, szeretik a hazát, megbecsülik embertársaikat, végzik kötelességeiket, hasonlóképen járnak majd el tanítványaik is. És mert a tanító élete és példája döntő jelentőségű a gyermeki lélek kialakulására, elsősorban élettél és példával tanítson minden tanító.

Istentisztelet

Szeptember 23-án a varjasi, szeptember 30-án a csejli, október 14-én az öregkeri kápolnás iskolában mutatunk be szentmise-áldozatot.

Szeptember 23-án d. u. fél 4 órakor szent Ferenc III. rendje, szeptember 30-án fél 3 órakor az Oltáregyesület tartja havi ájtatosságát, míg a Jézus Szive Szövetség csoportvezetői értekezlete szeptember 30-án d. u. fél 4 órakor lesz a polgári iskolában.

Október 4-én d. u. 5 órakor a Leányegyesület, október 6-án 5 órakor az Eucharisztikus Férfi-Liga tartja havi ájtatosságát a templomban.

Szülői hivatás. „A gyermekek Istennek ajándékai, a mennyei Atya gyermekei, akiket Isten csupán nevelés céljából bízott a szülőkre, s akiknek e hivatásukban Isten akaratát kell teljesíteni! (Spirágó.)

HIREK A NAGYVILÁGBÓL

Helyreigazítás. A 2-ik oldalon „A Katolikusok Amerikában” című cikk utolsó harmadik sorában amerikai „politikusok” helyett „katolikusok” értendő.

Bérmálás Dévaványán. Szeptember 13-án járultak Dévaványa katolikus gyermekei a bérmálás szentségéhez. — Az egri érsek megbízásából Kriston Endre felszentelt püspök szolgálta ki a lelki megerősítés nagy sentségét.

Bácsú Mezőberényben. Mária nevenapját követő vasárnapon, szeptember 16-án ülik templomuk búcsú-ünnepét a mezőberényi katolikus hívek. — Az ünnepi nagymisést Csernus Mihály apátplebános, a szentbeszédet Szabó Frigyes szeghalmi plebános mondja.

Schlachta Margit Endrődön. A Sociális Terüvek kiváló Főnöknője, a magyar nemzeti gyűlés első nőképviseelője október hónap folyamán Endrődre érkezik, amikor is a Női-liga és a Leányegyesület részére tart előadásokat. — Endrőd női társadalmá nagy örömmel várja az illusztris előadót.

Körszentelés. A Peres-ugari olvasókör új épületét szeptember 7-én áldotta meg a lakok és hozzátartozóiknak jelenlétében Csernus Mihály apátplebános. — Szeptember 8-án a fágas, tisztá szép helyiségben avató-vacsorát rendezett a Kör ügybuzgó, lelkes vezelője. Az ünnepélyen megjelentek Bakos József főszolgabíró, dr. Fayl Gyula a Nemzeti Egység Pártjának vármegyei főtitkára, Stefán Béla tanár, Kalmár Imre a Népszövetségi Kiszgazda Kör elnöke, Kovács Mátyás igaztanító, Klinghammer László titkár, Kovács Ferenc iparügyi elnök, Kiss László és Székely Imre segéd-lelkészek és sokan mások a község gazda és iparos rétegéből. — Timár Ignác elnök szíves köszöntő szavai után Fayl Gyula, Stefán Béla, Kovács Ferenc tartottak lelkes, hangulatos beszédeket a szép számban megjelent lakokhoz.

Dr. Fáy István főispán a napokban hazatér szabadságáról és átveszi hivatala vezetését.

Halálozás. Ószinte fájdalommal közöljük, hogy Békésszentandrás kiváló főpapjának dr. Domanek Pál esperesplebánosnak szerető édesanyja: özv. Domanek Istvánné szül. All Anna elhunyt. — A jóságos lelkű Matróna örök boldogságát esdjük az Ur Jézustól.

Gróf Csáky Imre volt külügyminiszter a napokban nejevel együtt látogatást tett Csernus Mihály endrödi apátplebánosnál.

Tüköry Jessit — Tüköry József nagybirtokos leányát az elmúlt napokban az egyik fővárosi szanatóriumban vakbélbántalmak miatt megoperálták. Mint örömmel halljuk, a műtét jól sikerült, a teljes felgyógyulás mielőbb bekövetkezik.

Házasság. Hunya Péter gazdálkodó, Vaszkó Pál volt albiró fia szept. 10-én vezette oltárhoz Hunya Margitot, Hunya Ince birtokos, a kondorostanyai „Hangya-Szövelkező” elnökének leányát.

A Nemzeti Egység Pártja Békésvármegyei titkára Endrődön. Dr. Fayl Gyula, a Nemzeti Egység Pártja Békésvármegyei titkára Bakos József a gyomai járás tb. főszolgabírójának kíséretében f. hó 8-án Endrődön járt és a községhez tanácstermében, az Ipartestületben és a Népszövetségi Kiszgazda Kör helyiségében beszámoló beszédeket tartott.

A Katolikus Népszövetségi Kiszgazda Kör „Legény-önképzőköré” szeptember 16-án szürelü mulatságot rendez a Kulturházban.

Szerencsétlenség. K. Kovács István turkevei gazda kellovas kocsija Dévaványa határában az átázott talajon megcsuszott és a 8 méter mély csatornába zuhant. Hollan találtak rá a szerencsétlenül járt emberre. A *csendőrség az Ivánfenéki Ármetsítő Társaságot teszi felelőssé* a szerencsétlenségért, mert a csatorna mellett nem helyeztek el védőkorlátokat.

Borzalmas tűzvész egy hajón. Newyorktól mintegy 5 mérföldnyire kigyulladt a „Morro Castle” nevű luxusgőzös. A hajón 558 személy tartózkodott, akik közül körülbelül 230 áldozatul esett a borzalmas katasztrófának. Megállapította a vizsgálat, hogy a tűz egy ivószobában keletkezett. A szerencsétlenséget az idézte elő és fokozta, hogy a hajón mindenki részeg volt. A hajótestet és matrózok nem értették a mentési utasításokat, mert részegek voltak, de ittasok voltak az utasok is csaknem valamennyien. Eddig 180 holttestet halásztak ki a tengerből.

Haj-kongresszus Londonban. — Szeptember közepén világrengetően fontos gyűlésre jönnek össze a női fodrász-mesterek Londonban. Ekkor döntenek el Európa összes államainak hölgyfodrászai, hogy marad-e tovább is a rövid haj divatja, vagy ismét a hosszú hajviselést fogják ráparancsolni a hajdíktátorok a hölgyvilágra. Mint értesülünk, a 40-en felüli serdültebb amazonok és ifjú nagymama-jelöltek memorandumban tiltakoznak az ósdi hosszú hajviselést divatba hozatala ellen.

Dr. Haller J. József ügyvéd irodáját Endrödről Budapesti VIII., József-körút 53. II. em. 19. sz. alá helyezte át. — Telefon: 38—3—31.

Elítélték tiltott műtétért. A debreceni törvényszék Oláh Rózát, akit már előbb 2. évi és 10 hónapi fegyháza ítélt tiltott műtétért, most egy újabb magzatelhajtás miatt 6 hónapra ítélt.

Gyermekgyilkos anya. Egyik vásárhelyi orvosnál szolgált Olasz Eszter 23 éves cseléd. Néhány nap előtt csebépedénybe gyömöszölve egy újszülött holttestét találtak. Beigazolódtott, hogy Olasz Eszter törvénytelen magzata volt a csecsemő. Beszállították a törvényszéki fogházba.

Pótdíjat kapnak a vitézségi érmek tulajdonosai. Gömbös Gyula honvédelmi miniszter a minisztertanács hozzájárulásával rendeletet adott ki, amelynek értelmében az igényjogosultak részére — ha kérelmezik, — visszamenőleg július 1-től kezdve a legénységi arany vitézségi éremmel kitüntetetteknek havi 20 pengőt, a legénységi I. osztályú ezüst vitézségi éremmel legalább három ízben kitüntetetteknek havi 10 pengőt, a legénységi I. osztályú ezüst vitézségi éremmel két ízben kitüntetetteknek pedig havi 5 pengő vitézségi érem-pótdíjat fog folyósítani.

Egy esztendő alatt 2.400.000 ember halt éhen a világon. Világnomoruság ellen küzdő bizottság, most adta ki az 1933-as év beszámolóját, amelynek során kiderül, hogy egy esztendő alatt kétfélmillióegyszázezer ember halt éhen és egymilliókétszázézer ember az éhhaláltól való félelmében öngyilkosságot követett el. Az adatok Chinából, Oroszországból, a ruténlakta Kárpátokból s egyéb európai államokból származnak.

Ugyanez a jelentés beszámol azonban arról is, hogy a sülyedő világkonjunktúra folytán olyan élelmiszertömegeket semmisítettek meg, amelyeknek egy hányada is elegendő lett volna a négy millió ember életének megmentésére. 568 000 vasuti kocsi rakomány gabona, 144.000 vasuti kocsi rizs, 276.000 zsák kávé és 2.560.000 kiló cukor, negyedmillió mázsa huskonzerv és másfélmillió mázsa friss hus került megsemmisítésre, mert forgalombahozatala esetén nyomta volna a nemzetközi árszínvonalat.

A megsemmisített élelmiszereket részben mozdonyfűtésre használták fel, így a kávé Braziliában részben pedig a tengerbe dobták vagy elégették.

Ime: Az isteni Gondviselés megadja most is mindazt, amelyre az emberiségnek szüksége van.

Az emberi „bölcesség és önzetlen szeretet” azonban belekontárkodik az Úr Isten munkájába.

És az embertömegek mégis az Istent hibáztatják és káromolják!

Egy 9 éves gyermek kimentette anyját a Tiszából. Tiszakaradon Kelemen Ferenc gazdálkodó felesége a Tiszában fürdött 9 éves Pál nevű fiával együtt. A gyermek egyszer csak megdöbbenve látta, hogy édesanyja fuldokolva elmerül a Tiszában. A kis Kelemen Pál odauszott anyjához, megragadta a már-már eszméletlen asszonyt, kivonszolta a sekély vízbe, ahonnan aztán a partról besietők segítségével kivitték a szárazra.

Életre keltettek egy villám által agyonsújtott embert két napi élesztgetéssel. A „Magyar-ság” írja: Szerémségben Sára Pazova község határában a villám becsapott Dvornik Milován szekerébe. Dvornik eszméletlenül zuhant az utestre és szíve is megszűnt dobogni. Dr. Limmer körorvos talált rá az eszméletlenül fekvő emberre beemelte kocsijába és hazavitte magához. Injekciókat adott a látszólag holt embernek és végigpróbált mindenféle kísérlettel, de Dvornik nem adott életjelet magáról. Limmer doktor nem hagyta abba az élesztgetést. Újból injekciókat adott az ember ütőerébe, majd odahívatta Dvornik hozzátartozóit barátait és egyesült erővel folytatták az élesztési kísérleteket megszakítás nélkül 48 órán keresztül. Valósággal a csodával határos az orvos kitartása és az a hite, hogy az élettelen embert életre tudja keltetni. Harmadik nap délben végül siker koronázta fáradozásait, mert Dvornikon az újból meginduló élet jelei kezdtek mutatkozni. Félórával később a szemét is felnyitotta a megmentett ember. Sára Pazova lakói fátylasmennel ünnepelték a derék orvost, aki a biztos halál karmaiból ragadott ki egy ember-életet. Hasonló esetről olvasunk Budapesten, ahol a Lipót-körút 13. sz. házban áramütéstől eszméletlenül, halottnak látszó Lengyel II. Ferenc szerelőn—maga a pesti mentők igazgató-őorvosa dr. Körmöczy Emil irányította a több óráig tartó élesztgetési munkálatokat.

Ezek után érthető a lakosság megütközése azon, hogy dr. Weisz Aladár endrödi községi orvos nem alkalmazott pár órás mesterséges lélekzési kísérletet a villanyáramtól súlytott Vaszkó Imre szerelő baleseténél.

Aranyszáju
szent János

a jó házasságról:

„Boldogok azon házások, akik romlatlan szívvel és tiszta testtel mennek az oltárhoz. A romlatlan hitves azért szereti jobban és bensőbbben élettársát, mert ez az első és egyetlen, akit szeretni tanult.”

Az endrödi téglagyár kedvező fizetési feltételek mellett eladó, esetleg földért is elcserélhető. Érdeklődők forduljanak Wagner Márton Fiai fakereskedőkhöz, Gyomán.

T e r e f e r e

Gyomavégi: Dicsértessék az egek Ura. Miről diskurálnak atyafiak?

Mirhói: Éppen az iskolai beiratkozásokról beszélgetünk. Nincs pénz a könyvekre.

Szarvasvégi: Hát iszen az iskolaszék minden iskolánál sok ingyen könyvet kioszt, nagy segítség az!?

Gyomavégi: Tudom-tudom, de az az 1—2 könyv ára is sok.

Tanítóföldi: Én meg a fiamat a polgárba irattam be. Kapott egy csomó könyvet, az Apátur ígérte, hogy fele tandíjat fizetek, ha jól tanul a gyerek, hát csak megpróbálok egy évet.

Mirhói: És ha jól tanulna a gyerek, mit nevelnél belüle?

Gyomavégi: Hát bizony én csak ügyvédet szeretnék. A világon mindig több lesz a baj és pereskedés, mint a betegség. Te hát több ügyvéd kell, mint orvos. No meg aztán az ügyvéd mindenbe beleüli az orrát, mindig a mások dolgával foglalkozik és mindig pénzt kap érte. Hát már csak jobb pálya nem lehet!

Kondorostanyai: No már az orvos se kutya. Idősebb korára földbirtokos lesz az valamennyi, még akkor is, amikor mindenki nyög a sok baj és gond között.

Peresi: No már a maguk helyettes doktora csaknem szerez földet, hiába emelték a fizetését. Mióta kiment, alig vannak betegek!?

Csejti: Nálunk is felvetették a kérdést, hogy egy orvos oda is kéne. Többen pártolták az eszmét, de a nagyobb rész mégis leszavazta azon indokolással, hogy arra a részre nem kell orvos, mert ott mindenki „természetes halállal” akar meghalni.

* * *

Szarvasvégi: Hát varjasi szomszéd, hallom, hogy letették kendet Mezőtúron a vonatról. Tán valami botrányt csinált kend?

Varjasi: Csinált a fészkesnyalva. Pusztatenyőről jöttem volna haza vonaton Nagylaposra. Megváltottam a bilétát, oszt felültem a beszaladó vonatra. Amikor már jól megindult, vettem észre, hogy baj van. Gyorsvonatra ültem, s az én jegyöm személyre szól. Sok pénzzel kell pótolni Esvány, gondoltam magamban, má pedig én nem rekirozok annyit a vasútra?! A nagy szorongásban eszembe ötlött az is, hogy a gyors nem áll meg Laposon, oszt Gyomáról kell visszabandukolni jó nagy utat. Ezt már nem vállalom. Jó eltettem a bukszámat, oszt vártam a kalauzt.

Kocsorhegyi: Hát oszt mit szólt a kondoktor?

Varjasi: Követelte, hogy fizessék rá a jegyre. Mán miért? kérdeztem nagy óvatosan. Hát azért mondja ü, mert a maga jegye személyvonatra szól, ez meg gyorsgözös. Bánom is én — mondám — nekem nem olyan sürgős a dolog ugyis öregeste lesz, amikor hazáérek, hát fütyüljön a mozdonyvezetőnek, hogy lassabban hajtsa a vonatot.

Csejti: (nevetve) Hát aztán mit szólt erre a billegfuró?

Varjasi: Rettentő dühösen rám ripakodott, hogy ne figurázzak vele, oszt vagy fizessék, vagy szálljak le. Én aztán nagy busan azt vetém oda, hogy jó, ha már annyira köszivűek a szegény emberrel szemben, hát leszállhatok. Ezalatt Mezőtúr alá értünk és ott letelessékelt a gyorsmasináról. Onnan egy óra alatt haza cihelődtem az apostolok lovain. (Neveive): Csak kibántam velük, mert kispénzért gyorsan jöttem!?

Öregkerti: Hát oszt mit halott kend az uton?

Csejti: Két vigécféle pasas emlegette, hogy a Hartenstein úr megbukott, vagyis hogy nem fizet a buzáért, amelyet oda behordtak. És hogy a bankok se adnak neki pénzt, mert tán százezer pengő is kellene.

Varjasi: Nem mondom, hogy nem sajnálom azokat, akik most nem kapnak pénzt a buzájukért, de többet ismerek, akiknek nem árt a lecke. Ha én, vagy a másik, vagy a testvére kért volna tőle, nem adott volna. Az idegenbe jobban bizott, hát most szijja a fogát.

Ugari: Bizony, nem tanulunk soha. Akik tőlünk élnek és az érdek hajtja őket, azoknak bedülünk, akik velünk élnek és éreznek, azoknak nem hajtunk a szavára. Jól mondja a közmondás: „a maga kárán tanul a magyar mindig.”

(Harangszóra a templomba indulnak.)

AZ UDVARIASSÁG NETOVÁBBJA.

— Nagyszerűen belejöttem a táncba, ugye Józsi — kérdezte egyik kedves hölgyismerősünk, aki nem régiben tanulta a helybeli alkalmi tánciskolában a modern táncokat.

— Elsőrangban Nagyságos Asszonyom. Igazán csak kettő hiányzik, hogy még az Operában is felléphessen.

— Csakugyan? Nahát igazán kedves. És mi az a két dolog?

— A két lába, — felelte az udvarias fiatalúr.

Szociálpolitika

Társadalmi irányzatok tükörképe

KAPITALIZMUS

Amikor e szót kimondjuk, bizonyos borzongás fog el bennünk azon szédítő hatalmaság látlára, melyet a „tőke” régi latinsággal „capitale” jelent. Pedig eredeti mivoltában nem volt félelmetes uralkodó a tőke, mert a munka segítségével összehozott termelő javak összességét jelentette.

Ma a pénz lévén az összes gazdasági javak értékelő és helyettesítő eszköze, s mert a megsaporodott „pénztőke” lett a nemzeti vagyonnak nagy részese, azért tőke alatt ma a pénztőkét, s kapitalizmus alatt e tőkével dolgozó gazdasági rendszert értjük.

A tőke két forrásból táplálkozik. Az első a dologi tőkehaszon, melyet törvényes korlátok között XIII. Leó pápa is jogosnak ismer el azon jogcímen, hogy a tulajdon a munka gyümölcse. — A második jövedelmi forrása a tőkének a kamatszedés. Az Egyház 1830-ig ezt uzsorának tekintette, mert a pénz korábban csak helyettesítő csereérték és nem gyümölcsöző, termelő eszköz volt. Amikor azonban a megváltozott viszonyok alapján a tőke pénzkölcsönzési forrás, tehát megélhetési alap is lett, az egyes országok törvényeikben rendezték a kamatszedés jogát, az Egyház azonban a pápai körlevelek értelmében csak azt a kamatláb maximumot fogadta el, amely nem jelent súlyos terhet és uzsorát a kölcsönzőre és csak annyi legyen, hogy a hitelezői kedvet megtartsa.

A pénzkapitalizmus e század elején jutott el legmagasabb fejlődési fokára: „az értékpapirkapitalizmusra”, amikor majdnem minden gazdasági értéket ingóttőkévé változtalott a bankgazdaság, a részvénytársaságok és a börze által.

A kapitalizmus főhibája az, hogy nem az emberiség anyagi fejlődésének, nem a társadalom minden rétege élet fenntartásának szolgálatát tűzte ki céljául, hanem nyereségvágyának szolgálatába hajlotta a munkát, az erkölcsöt, a kulturát, a politikát, szóval a társadalom minden tényezőjét. — Elmondhatjuk, hogy „ön-célúsággal” dolgozik, amikor gazdasági tevékenységének egyetlen célja: a nyereség, a saját profijának növelése.

Tény az, hogy a kapitalizmus, azaz pénztőke, a nemzetgazdaságot teljesen szolgálatába hajlotta és nagy tömegek elnyomorodását eredményezte. — A kapitalizmus büne, hogy Európában 25 millió munkanélküli nyomorog. Válságba sodorta a mezőgazdaságot is, mert például „16 millió magyar föld 1933-ban 1600 millió pengő bekebelezett teher után robotosa a banktőkének”.

A nemzetek új szabadság mozgalmában a közös jelszó: felszabadulást a kapitalizmus iga-ja alól.

A kapitalizmus visszaélt a tulajdonjog szent eszméjével és azt önöscéljaira erkölcsienül használta ki. — De kihasználta a gazdasági élet és a társadalom teljes szervezethez is. — Itt kell kezdeni az orvoslás megindítását is.

A katolikus egyház felfogása szerint az igazságos jövedelem két tényezőből levődik össze: a dologi, (nyersanyagok, szerzőszámok, gépek stb.) tőkejövetelemből és a vállalkozói munka méltányos ellenszolgáltatásából.

A társadalmat tehát át kell szervezni, hogy a termékelen pénztőke korlátlan hatalmát a termelés fölött megörje és az embert, annak a szellemi és testi munkáját a gazdasági törekvések központjába állítsa. És mert a tőke érdekeinek összhangban kell lenniök a nép egyeteme, tehát a társadalom közjával, azért az államhatalom részéről olyan törvények sürgős meghozását kívánja, amelyek szabályozzák a munkás igazságos jogait és elérhetővé teszik, hogy munkájának gyümölcséhez hozzájuthasson.

Követeli a hitelügy rendezésével a kamaluzsora letörését, a magánbankok és tőke belső ügyvitelének szigorú ellenőrzését és ezáltal a gazdasági életnek függetlenítését a tőke egyeduralma alul. A keresztény szocialista mozgalmak ezt a célt szolgálják! Amíg egy ilyenféle, az általános nemzetgazdasági érdekeket szolgáló hitel-szociálpolitika nem érvényesül a törvényhozáson keresztül, addig a kapitalizmus bástyája és „aranybornyuja” sértetlenül áll.

KÖZGAZDASÁG

A magyar kisgazda helyzete.

Az elmúlt napokban érdekes ki-mutatást hoztak a fővárosi lapok. — Azt akarja bizonyítani, hogy a 16 pengős búzaár alapján — az ideai féltérmet mellett jobb helyzetben van a magyar gazda, mint tavaly.

Nem akarunk sokat vitatkozni a fővárosi „aszfalt-bölcsességgel”. Tény az, hogy a katasztrális holddanként 3—4 mázsás termés elegendő a vetőmagra, kenyérre, cselédségre, részben az adóra, de már az adósság kamatára vagy pláne eladásra — nem jut.

A gabonakereskedőknek általános a panasza, hogy tizedrésze búza sem kerül eladásra az idén, mint tavaly. — Fájdalom, nem azért, mert a gazdák a várható magasabb árakra spekulálnak, hanem, mert nincs. — A Tiszántul nagy részén ez a helyzet!

Hogy lehet akkor állítani, hogy a gazdának az idén jobb a helyzete, mint tavaly, amikor habár 10 pengőt kapott is bolettával együtt a búzájáért, de bőven volt mit eladnia.

Nem irigylésre méltó ma a gazda helyzete!

Mezőgazdasági hírek.

Jugoszlávia szeptember hónapban Németországba 1700, Csehszlovákiába 6000 vagon búzát szállít.

Az elmúlt napokban a gabona piacon javult az irányzat és a termények ára egész vonalon emelkedett.

A 80 kilós tiszavidéki búzát Pesten 16.60—16.80-as áron jegyezték. — Az endrődi piacon az öreg takaréknak 14.90 és 15 pengőt fizetett a 80 kilós búzáért.

Rohamosan emelkedett a csövestengeri ára. — Két héttel előbb még 3.80—4.—, a csütörtöki piacon 5.20—5.50-et fizettek mázsánként. — Az árpa 13 pengőért cserélt gazdát.

Az állatvásáron is volt némi áremelkedés.

Helyben 56—60—62 fillért adtak minőség szerint sertésekért.

A szopósborju ára Pesten 70 és 78 fillér között mozgott.

A vásárokon 50—55 fillért fizettek kilónként értük.

A soványsértés ára türethető, a választási malacoké alacsony.

Nagytanácskozás Gyomán. A múlt héten gyorsan terjedt a vármegyében a hír, hogy a gyomai Hartenstein-cég fizetése képtelen lett. F. hó 9-én délután 2 órakor dr. Szabó Sándor v. országgyűlési képviselő, ügyvéd a cég megbízottja valóban tárgyalásokat folytatott a felekkel. Ekkor 17 tagu bizottságot alakítottak, kiknek feladata lesz a cég könyvelését felülvizsgálni. Ugy hallik, hogy nemcsak Gyomán, de Endrődön is sok gazdát érint a bukás, mert a tartozás sokkal nagyobbakat mutatkozik, mint a fedezet.

MUNKÁSKÉRDÉS

A belga katolikus munkásszervezetek növekedése.

Az utóbbi két esztendőben hatalmas lendülettel törtek előre Belgiumban a katolikus munkásszervezetek. Nagyon sokan kiábrándultak a vörösök agitációjából és nem nyerte meg tetszésüket a semleges és minden világnézettől távolálló munkásszervezet sem. A katolikus munkásszervezet komoly munkája és határozott állásfoglalása annyi új tagot vonzott, hogy két év alatt naponta 50 új munkás taggal szaporodott a számuk. Bár főlnyilna már a magyar munkásság szeme is!

A keresztény ember szociális felelősségéről.

Az El Debate, a spanyol katolikusok pompás lapja kemény, de józan szavakat ír a keresztény ember, különösen a munkaadó szociális kötelességeiről. Hangsúlyozza, hogy mindig voltak és most is vannak Spanyolországban munkaadók, akik igazán krisztusi értelemben élnek és dolgoznak maguk is együtt a munkással. „Ki kell azonban jelentenünk — folytatja az El Debate — hogy a mai világ teljes szellemi deficit talán sohasem jöhetett volna létre, ha a munkaadók eleget tesznek annak a szociális kötelességnek, amit XIII. Leó elébük tárt: „A munkással nem szabad úgy bánni, mint a rabszolgával, tisztelni kell személyi méltóságát és azt a nemességet, amelyet az adományoz az embernek, amit keresztény szellemnek neveznek. Valóban gyalázatos és embertelen az embereket úgy kihasználni, mintha tárgyjal lennének”.

Hány millió ember pusztult el éhen Oroszországban?

Egyik német könyvatos nyomán azt írták a lapok, hogy a szovjet területén kétféle millió német pusztult éhen, mert a vörös népbiztosok elrekkvirálták tőlük az ételmeit. Erre a hirre cáfolat jelent meg az orosz szovjet lapjában. Felháborodva hazugságnak bélyegezték meg azt a hiradást és az adatok helyesbítését követelték. Szerintük nem kétféle millió német pusztult éhen, hanem „csak” 1,700.000. Itt bizony elszólta magát a szovjet. Mintha gonosz bünyösségén ez a szám sokat változtatna? Olyanféle a mentegeltözése, mint azé a rablógyilkosé, aki a bíróság előtt kikérte magának, hogy róla hirteljeljék, mintha áldozatát 80 késszurással ölte volna meg, holott ő csak 50 izben mártotta bele áldozata testébe a gyilkos szerszámot.

Munkásgyűlés Almáskamráson.

Az eleki keresztény szocialista munkásai Gieswein Sándor tiszteletére emlékünnepet rendeztek az aradmegyei Almáskamráson. Mintegy 8—10 község munkástársadalma gyűlt össze Kamráson, ahol Reibel Mihály a kerület agilis esperesének elnöklété alatt lelkes hangulatu gyűlést tartottak. — Az Esperes szociális gondolatokban gazdák beszéde után Karácsony Guidó szegedi plebános, Bergendy Szilveszter munkástitkár és Leimenter József plebános tartottak felvilágosító, tartalmas beszédeket. A Keresztény Szocialista munkásotthonban Kiss László endrődi káplán mondott lelkesítő beszédet, aki Balázs István és Bela István endrődi munkásokkal vett részt a szép és emlékezetes ünnepélyen.

Segít az Isten.

Írta: Bartha András földmives.

Fajom átkát törtkeresztként vittem,
S nem segített senki,
Csak az Isten!

Álszentek néztek, kínlódní láttak,
És szenteltvízzel
Meg nem áldtak!

Kesergés buggyan keblemben —
Mikor a nap éjbe [mélyről, —
Fut az égről.

Tikkadva — jaj, — lassan annyit
Inaroskadlan [léptem,
Végig az éjen.

Eltöprengtem a jövőn, a mullon, —
Csak a hold porzott
A tejúton.

Lázadoztam jajos, könnyes léten —
S valamit láttam ott! —
Fönn az égén:

Egy alak volt — ember — gör-
[nyedt testtel;

Az Úr Jézus! az!... az!...
A Szentkereszttel!

Keresztjét Ő egy világért hordja,
S én ne hordjam?!... s mentem
Megnyugodva.

Fajom terhét búsan viszem — és
[vittem,

S nem segít, nem — senki,
Csak az Isten!

Endrőd, 1934.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

T. L. Törökszentmiklós. Szíves figyelmét és a cserepéldány küldését köszönjük. Örülünk, hogy a nívós és tartalmas Törökszentmiklói Hírlapot is endrődi hittestvérünk szerkeszti.

K. L. Orosháza. Az ügyézi állás betöltése — illetékes helyen nyert információ szerint — bizonyos okoknál fogva némi halasztást szenvedett. Ajánlottja közvetlenül küldje kérvényét az Egyházközség elnökségéhez.

Ifju Bartha András Helyben. Sorait és versét szívesen vettük. Alkalmadtán személyesen keresse fel a szerkesztőséget.

HIRDETÉSEK

Endrőd—Gyomai Takarékpénztár R. T. Endrőd

Fiókintézet: Gyoma. Telefon: Endrőd 2. Folyósít rövidlejáratu mezőgazdasági kölcsönöket. Elfogad felmondás nélküli betéteket a legmagasabb kamatozás mellett. Foglalkozik a banküzlet minden ágával, szelvénybevéltások, arany- és ezüstpénzek, valamint külföldi pénz nemek bevéltásával a mindenkori legmagasabb árfolyamon. Mindennemű felvilágosítással és utbaigazítással díjtalanul áll rendelkezésre az Igazgatóság

TÜZ és villámcsapás, betöréses lopás ellen legelőnyösebben biztosíthat a Katolikus Népszövetség Biztosítási Irodája útján. A biztosítási iroda endrődi megbízottja felvesz tűzkár elleni biztosítást: lakóházak, gazdasági épületek, valamint ezek berendezése, mezőgazdasági átalány, házi bitorok, termények, gépek, áruaktár, állatállomány, egyéb ingó és ingatlan vagyontárgyak biztosítását. Jéggár elleni biztosítást mindennemű terményre. Életbiztosítást, temetkezési költségbiztosítást, gyermek és kiháziasítási biztosítást. Gép, autó és traktor biztosítást. Balesetbiztosítást. **Endrődi megbízott: Fülöp János, lakik Selyem utca 28 szám alatt.**

Az Endrőd—Gyomai Takarékpénztár Rt. vezetőisége mekezdte a gabonavásárlást, miért is felhívjuk gazdáink figyelmét a kedvező értékesítési lehetőségre. Mindennemű felvilágosítást és tájékoztatást készséggel nyújt az Endrőd—Gyomai Takarékpénztár Rt.

A Katolikus Népszövetség Temetkezési Segítőpénztára

utján mindenki könnyíthet az elhalálozás miatt jelentkező gondon, megnyugvást szerezhet magának és családjának.

Iratkozzék be tagul

mert ezáltal csekély havi tagsági díj ellenében oly összegű temetési segélyről gondoskodik, amelyből a gyógykezelés, temetés minden kiadása fedezhető. A temetési segélyakciót a nagyváradi egyházmegyei Apostoli Kormányzó ur 1933/1933 sz. alatt jóváhagyta és ajánlja.

Tagfelvétel és a díjak befizetése az Endrőd—Gyomai Takarékpénztár Rt.-nál Endrődön, hol mindennemű felvilágosítással és utbaigazítással díjtalanul szolgálnak.

Tag lehet minden 14—65 év közötti egyén.

Orvosi vizsgálat nincsen! Legkisebb havi díj 50 fillér.

A Kat. Népházban egy üzlethelyiség kiadó.

A Ker. Fogyasztási Szövetkezetben kítűnő cserép és féglá kapható.

Teljes tejet a legmagasabb napi áron vesz a Keresztény Fogyasztási és Értékesítő szövetkezet.

Zamatos, egészséges bort literenként is kaphat a Sugár utca 29 sz. alatt.

„Az Egyházmegyei Hatóság. 1238/1934. számú engedélyével.”

Szerkesztésért és kiadásért felelős: **Stefán Béla.**

Nyomtatta a „Hungária” könyvnyomda vállalat, Gyomán.

Felelős üzemvezető: Teket Sándor.

HÁRMAS-KÖRÖS

HITBUZGALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI FOLYÓIRAT

Előfizetési árak:
Negyedévre 20 fillér.
Megjelenik minden hónap 15-én.

Felelős szerkesztő:
STEFÁN BÉLA
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Endrőd, Széchenyi utca 2.

Hirdetéseket
kedvezményes feltételek mellett
közlünk.

Szent Imre herceg

Endrőd község Pátronusának és a templom védőszentjének ünnepét üli Endrőd népe november 5-én.

Amidőn a község lakosainak ősei 1730-ban Nemes-Kerekiből átköltöztek Endrődre, „találtak a Körözs partján egy omladozó templomot, mely szent Imre herceg tiszteletére épült és ajánlatot tett. Ezt renoválták, majd 1753-ban szilárd anyagból újra építették. A krónikás megjegyzi, hogy „a nép szent Imre herceg ünnepét bucsuval üli.“

Azóta november 5-ike mindig nagy ünnepe: bucsunapja volt Endrőd község népének.

Az endrődi oltárkép lilomos szent Imréje dicsőségesen áll elénk az ezeréves múlt ködéből, végignéz csonka nemzetünk tenger nyomoruságán, rátekint a hitek ezreire, a felsorakozó ifjúság nagy csapatjára, mintha mondaná: járjatok nyomdokaimon és látni fogjátok, hogy a lélek nemessége, a test tisztasága erőt, munkakedvet, egészséget és örökteljes boldogságot nyújt, míg az apátok, s a ti soraitokban pusztító tisztátalan, léha élet sorvasztja az egyént, megbénítja a szellem és test kitartó munkaerőjét és pusztulásba viszi az Árpádok ősi szép hazáját.

Az új keresztény Magyarország határmegyéjén áll e királyi sarjadék nemes alakja és most 900 év után is csodálatos tekintetű minden magyar, mint a nemzet egyik legnagyobb és legékesebb hajlására.

Nem vakított el a királyi udvar fénye, nagy hivatalának ludatában kitartó szorgalommal, lelkesedéssel hatolt be — szent Gellért vezetése alatt kora tudományának zárt csarnokába, s a szellemi és lelki művelés terén — kortársait messze fölülmulva — bámulatos eredményt ért el.

Amikor 16 éves korában tanulmányait befejezte, élelírója szerint latin nyelven olvasta a Szentírást, a szónokok és történelmírók munkáit. Igen nagy jártasságra tett szert a reális tudományokban, a filozófiában

szónoklatban és zenében. Valóban egy ország disze, szemefénye, jövő reményeinek és nagyságának jogos biztosítéka volt e dicső ifjú.

De amely lüdüklő csillag volt hazájának egén, ép oly hű fia és ékes lilomszála volt egyházának is. Behatolt és el-sajátította az evangélium szellemét. Megtanulta, megbecsülte és védte az ősi katolikus hitet, éjszakákat töltött imádságban az oltár előtt, hogy felvilágosítsa, lelkierőt és tisztánlátást kapjon az isteni Messtől.

Lelkének nemes virágait a kegyelem üdítő harmata öntözte, szűzi tisztaságának megőrzéséhez — az élet kenyereből kapott erősítést.

Krisztus közelében él, Krisztus nyomdokain haladt, Krisztus igazságainak acélpilléreinek akarta felépíteni dicső Alyja örökségét: az új keresztény Magyarországot.

Az isteni gondviselés — a földi korona helyett — a szentek ragyogó koronáját juttatta neki, hogy évezredek át világító fátyla legyen a gyakran sötét magyar éjszakában és dicső példaképe legyen a haza jövő nemzedékének: a magyar ifjúságnak!

Trianon magyarja könnyes szemekkel tekint — a magyar ígéret és biztatás-fenkől nagy alakjára: szent Imre hercegre. Elmondhatjuk a költővel, hogy „Koldusboton, törött mankón jövőnk bucsut járni, Szűzmáriás magyaroknak kopott unokái... Éjfél van a Duna táján...“

És felfakad a fohász Krisztus barátjához és megdicsőült szentjéhez, hogy ne feledkezzen meg rólunk, szegény magyarokról. Legyen engesztelő az isteni Szívnek, legyen közbenjárója — a bűnös, Istenről sokszor megfélemedezett magyarságnak és eszközölje ki nekünk a Mindenható Uristennek azt a csodás végzését, hogy még egyszer nagy és boldog legyen a régi dicső múltat sirató, jövőjében már-már reményét vesztett megasonkított, szenvedő Magyarország...!

A jubiláris kat. nagygyűlés után

Fényes keretek és a legteljesebb siker jegyében folytak le a jubiláris kat. nagygyűlés ünnepélyei és tanácskozásai. A siker azért biztató, mert ez volt az Actio Catholica szervező erejének első teherpróbája. Az egész országra kiterjedő szervezet mint egy nagy gépezet mozdult meg a központi vezérkar indítására és az ország minden tájáról zsúfoló kocsi-ban vitték a keresztes gyorsvonatok a vidék hívő katolikusait a fényes manifestációkra az ország fővárosába. Elragadtatással és katolikus voltuk büszke önludatával nyilatkoztak az Útetőpályán lefolyt ünnepségről és a hatalmas eucharisztikus körmenetről mindazok, akik azon résztvettek. Sokat veszítettek és csak sajnálni lehet azon hitestvéreinket, akik szándékuk ellenére is kénytelenek voltak lemaradni a nagygyűlésről, mert nem jött össze a keresztes gyors indításához megkívánt utasok száma. Reméljük, hogy erősebb agitáció a jövőben ezeket a vidékeket is befogja kapcsolni az országos megmozdulásba.

A szép sikeren felbuzdulva újabb munkához kell most látnunk annál is inkább, mert a nyári hónapok után indul meg általában a társadalmi és egyesületi élet. Az Actio Catholica sem merül ki a nagygyűlés megrendezésével, hanem felfokozott buzgalmu tevékenységet kíván az egész vonalon. Néhány pontban rámutatni akarok legsürgősebb teendőinkre.

Az egyházközségi szervezetek sürgősen hívják össze szakosztályait és kérsítsék el évi programjukat. Irányadóul szolgálhat az a kis füzet, amelyben az országos elnökség összefoglalta az egész országra készített munkatervet és amelyet tavaly minden plébániának megküldött. *Hitbuzgalmi téren* készítsünk tervet meglévő egyesületeink foglalkoztatására, népművelési és hivatali előtti triduum tartására. Fontos feladat volna a férfi ifjúságot egyesületben szervezni, az egyházközségből a vezetőket zárt lelkigyakorlatokhoz segíteni. *Kulturális téren* rendezzünk előadásokat, amelyeken a jubiláris nagygyűlés által kitűzött tárgyról, a család megmentéséről szólnak az előadók. Intenzívebben kapcsolódjunk be az iskolán kívüli népművelésbe. Legyen gondunk a levéltek vallás-er-

kölcsi nevelésére. *Szociális téren* készüljünk fel a népnemőre enyhítésére múlt évi tapasztalataink felhasználásával. A szervezés bizonyos költségeket kíván, pl. egy-egy kiküldött utiköltsége, nyomtatványok stb. Gondoskodjunk a költségvetésben e célra fedezetről.

Itt az ideje, hogy az esperesi tanácsok megmozduljanak és feladatukat megkezdjék. Alkalmoszerűnek látszik, hogy az esperesi tanácsot apai gyűlésekkel egyidőre, vagy bucsunapokra hívjuk össze és annak tanácskozására is időt szakítsunk. Az esperesi tanács feladataiból kellő emelkedik ki: egyik, hogy a kerületre egységes működési tervet állapítson meg, másik, hogy az egyházmegyei tanács utasításait a kerületben végrehajtsa és azt ellenőrizze. Nagyon üdvös lenne, ha az esperesi tanács évenként nagyobb arányú kerületi gyűlést hívna össze, ahol az egyházközségek beszámolnak munkásságukról, a szónokok buzdílnak a közönséget és ismeretienek a tanács által kijelölt feladatokra. E nyilvános gyűlésekre előadói kaphatnak az országos központtól. Az esperes-kerületi első gyűlést november 5-én d. u. fél 3 órakor Endrődön tartjuk. Erre ezután hívom meg az egész vidék fi. Papságát és az egyes hírközségek Actio Catholica szervezetét. Kérem és elvárom, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg.

Az egyházmegyei tanács is felkészül az új évi programra. November második felében össze fogja hívni tagjait tanácskozásra a tárgy előzetes megjelölésével. E tanácskozásra szívesen fogadjuk az egyházközségi vagy kerületi szervezetektől betérjesztett javaslatokat, kéréseket. Egyben *jelentést kérünk az egyházközségi szervezetek munkájáról, helyzetéről*, hogy a tanács megismerje azok kívánásait. Ezt a jelentést minden egyházközségtől kérem, mert csonka adatokból nem alkolhatunk teljes képet a szükségletekről.

Jelszavunk legyen: Caritas Christi urget nos.

Mellau Márton
prélátus, apostoli kormányzó
helynök, egyházmegyei igazgató.

K A T O L I K U S A C T I Ó

A KRISZTUS ÉS A CSALÁD

E nemes vezéreszme toborozta össze azt 100.000 katolikus magyart, akik az ország minden részéről és minden társadalmi rétegéből sereglettek össze, hogy apostoli lelkületű emberek ajkáról hallják az evangélium bölcs tanításait a szentségi méltóságra emelt felbonthatatlan életszövetség nagy társadalmi és nemzetfenntartó hivatásáról és a válságba került emberiség megújítási munkájában való rendkívüli hivatásáról és szerepéről.

„Krisztus erkölcsi törvényeinek keretei közt, az Ő szeretetének sugárzásában és tisztaságának fényében élni a hitvesi és családi életet“ — ez volt mottója a méreteiben impozáns katolikus nagygyűlésnek.

Életerős nemzet csak ott fejlődhetik, nagy történelmi feladatokat csak az a nép hajthat végre, amely megbecsüli, védi, biztonságban tartja a családot, állapította meg bölcs éleslátással a nagygyűlés elnöke: gróf Zichy János.

Ezt a gondolatot és felfogást mélyítették és más-más szemszögből világították meg az illusztris szónokok, akiknek beszédeiből egy-két kiemelkedő részt alábbiakban megrögzítettünk.

A *Pázmány Egyesület vita-est-jén P. Bangha Béla* szólott a sajtónak a katolikus család védelmében folytatandó harcáról. Elsősorban a katolikus irodalom feladata, hogy a családi tisztaság sértettségét alkotásaiban úgy ragyogtassa meg, hogy abban a gyermekért hozott önfeláldozásuk krisztusi harmóniája is minél megkapóbban domborodjék ki. *Szmrecsányi Lajos* *egri érsek* szerint legnagyobb csapás, hogy a kor szelleme szentségtörően nyúl hozzá a családhoz, utat nyitva az embernek arra, hogy a házasságot csak addig tartsa, amíg érdekei kielégülést találnak. *József Ferenc főherceg* szerint *leromboltak mindent, ami régen jó volt, de nem tudtak jobbat adni a sóvárgó emberiségnek. A családot a családanya jelenti elsősorban, ő neveli a gyermeket a nemzet polgárává és annak a nagy, mindent átfogó országnak a polgárává is, amelynek a királya Krisztus. Hitvallókra van szükségünk, hogy visszaállithassuk Krisztus uralmát és megvédjük a népeket a tévtanok ellen. A lélek sportját is ki kell fejleszteni mindennapos tréninggel: az imádsággal.*

Glattfelder püspök a szentély és család viszonyáról. A társadalom pillérei között legmélyebb, de legszentebb is az oltár és a tűzhely. Nagy szerep jut a jognak, fegyvernek és anyagi javaknak, de jelentőségük eltörpül a hit és családi otthon szent misztériuma mellett. Amíg az oltáron a hitbuzgalom lángja ég s a családi otthon az Istentől emberbe oltott legnemesebb erények őre és ápolója,

addig meginoghat minden földi hatalom, elveszhet a kincsek tömege, sőt még a tudás és műveltség csarnokai is összeomolhatnak, a templomban és családban az új élet és virágzás csirái rejtőznek és fejlődnek. A forradalom szelleme kikezdte a társadalom őt sejtjét, a családot. A katolikus Egyház nem lehet télen, vagy kárörvendő. XI. Pius pápa körlevélben hívja fel a világot a családi élet megbontott rendjének megmentésére. E munkában mindenkinnek a pápa támogatására kell sietni. *Itt már igazán nem a papok dolgáról van szó, hanem a keresztény társadalom alapérdekeiről.* Élet s halál kérdéséről van tulajdonképpen szó. A családi otthon, vagy szentély marad, vagy az emberi művelődés és boldogság halomra dől. **Dr. Petró Kálmán:** A már több mint 10 éve dúló gazdasági háború sokkal nagyobb áldozatot követel, mint az elmúlt négyéves vérzivatar, mert itt nem a harctéren levő katonák, hanem családok, társadalmi osztályok, — népek, nemzetek véreznek el, — ez a háború tömegeket hajt nyomorba és sírba. Hol áll az élet mai viharában a család, a társadalomnak legősi, legszükségesebb s legtermészetesebb alakja, mely szentebb minden társadalmi és politikai alakulatnál. *A katolikus család gazdasági problémája már a Mi Atyánk könyörgésében jelentkezik: „Mindennapi kenyérünket add meg nekünk ma“.* Aki ezt a könyörgést úgy fogja fel, hogy a mindennapi kenyeret ajándékba, munkanélkül kell megkapnia, az nem érdemli a kenyeret; a kenyér akkor és annak jár, aki dolgozik. Az Ur Jézus úgy gondolta, hogy az Ur Isten azt, aki hozzáfordul, munkához segíti, melynek eredményeként kenyérhez is jut. Igyekezni kell a család gazdasági hibáit kiküszöbölni. *A Mi Atyánkban* csak az van, hogy a mindennapi kenyérünket add meg nekünk ma, de *nincs benne, hogy add meg nekünk Uram mindennap a színházat, mozit, korzót, selyemruhát, körömcipőt, autót, motorbiciklit, az sincs benne, hogy csak egy gyermeket, vagy egyet sem adj, Uram.* A katolikus család csödjé azután ott éri el tetőfokát, ahol egy-két gyermek után a gyermekáldás mesterségesen megszűnik, de a fényűzés, a társaság, a szórakozás az megmarad. **Winkler Elemér:** A katolikus család társadalmi veszélyeinek a gyökere: ez a szentségromboló, materialista világnézet, amely a házasságot és a családot is az egyén érzéki szükségletei eszközének, az ellene való küzdelmét az osztályharc egyik szükségszerű megnyilatkozási for-

májának nézi. Ez a világnézet termeli a szabadházasságot, a próbaházasságot, az egykés és egységes házasságok és a házasságtörések beláthatatlan sorát és ebből hantolódnak a meg sem születettek sírjai. *A Catholica Actio itt nem érheti be a vasuti ór szerepével, aki a tovaszárguló vonat elé kiáll és szalutál; mi felelősek vagyunk az élet vonata: a család utasainak testi és lelki üdvéért, mi ennek a robogó vonatnak a mozdonyvezetői akarunk lenni, akik a vonatot irányítják, oltalmazzák, viszik, de nem a pusztulásba, hanem diadalmasan mindig csak előre, fölfelé a végállomás: a földöntúli végső cél felé.*

Tóth Tihamér: Az emberiség legdrágább igaz gyöngye mindenél nagyobb értéke: a család. Ennek egészségétől és erejétől függ az emberiség egészsége és ereje. *Bontsátok meg a családi életet és erkölcstelenné válnak a népek.* És tegyétek erkölcstelenné a népet s a forradalom elkerülhetetlen! A „Közös családi-asztal“ azt kiáltja: Nincs válás, mert nem alkudhatunk le semmit az Isten világos parancsából. Nincs válás, mert nem kergethetjük az apátlanná, anyátlanná váló gyermekeket a lelki romlásba. Nincs válás, mert nincs pénzünk több fogházra és árvaházra. Nincs válás, mert nem taszithatjuk népünket katasztrófába. Nincs válás, mert nem akarunk rágó férgyet rejteni a társadalom fájába és nem akarjuk szeméttel bedugni az emberi élet ősforrását. Aki tehát szereti magyar népét, az a válás ellen van. Aki szereti a fiatal nemzedéket, az a válás ellen van. Aki szereli a rendezett emberies életet, az a válás ellen van. Aki tiszteli az Isten törvényét, az a válás ellen van. *Bölcső nélkül nincs család, nincs otthon. Ha van még mentség az ingadozó világ számára, az eszményi keresztény család fogja azt megmenteni.* Az a család, amelyből tiszta lelkű leányok és csillagtekintelű fiúk kerülnek majd ki. Az a család, amelyből megelégedettség, harmónia és boldogság sugárzik szét. Az a sok gyermekes család, amely megint alapja és oszlopa lesz a jobb emberi életnek.

Schmidt Sándor: A forradalmak óta a katolikus családok védelme, gondozása a faluból a városba terelődött át, a falu elhanyagolt, hitélete, erkölcsé romlott, ennek következtében a család helyzete is súlyos krízisbe jutott. A család karitatív védelme a társadalom feladata, a falun: a a lekipásztor és a község vezetői. Ők élnek a falu családjaik közvetlen közelében, ők kell ismerjék azoknak külső és belső életét. *Ahol tehát a lekipásztor és községi előjáróság, vagyis a községet vezető főjegző összefognak és hivatásuk magaslatára emelkednek, a község családjaik ügyét magukévé teszik, a családok gondozását hivatásukkal járó kötelességüknek tekintik, ott a csa-*

ládok karitatív védelme is biztosítva van. **Fel kell hívunk az államhatalom figyelmét, hogy ha szükséges a legnagyobb szigorral, de okvetlenül tegye kötelességévé a közigazgatás egész hatalmát képviselő falusi jegyzőnek, hogy a lelkipásztorral együtt községének nemcsak előjárója, hanem atyja kell, hogy legyen!** Az összhangnak meg kell lenni, ezt tűzön-vizen keresztül a legsürgősebben meg kell valósítanunk. Az egyháznak kötelessége, mert a katolikus család védelmét szolgálja — az államhatalomnak kötelessége, mert az államot alkotó erőforrást veszi védelmébe. Össze kell fogjunk mindnyájan, áldozatot kell hozzon mindenki, hogy a falu népének vallás-erkölcsös nevelését fokozhassuk. Az állam feladata telepítéssel levezetni azoknak a községeknek, vidékeknek tulszofaltságát, hol a családi áldás következtében a kenyér már kevésnek bizonyult, az ő feladata közmunkával kenyérhez juttatni a munkanélküliek tömegeit.

Wolf Károly: Mit tehet az állam a család érdekében? A családalapítás lehetőségének elősegítése, az ifjuság kenyérhez juttatása, a többgyermekes családapák segítése, adórendszerünk megfelelő reformálása mindazok a részlet kérdések, amelyek a család védelmét szolgálják az államhatalmon belül. Nem a krisztusi igazság jutott csödbe a családi élet válságával, hanem annak a szellemnek a csödjéről kell beszélni, amely az Egyház elleni ádázgyűlöletével kikezdte a család és a házasság szentségét. Követeljük, hogy az egy vallású házasságok egyházuk előtt kötött házasságát érvényes házasságnak ismerje el az állam. A krisztusi igazságok érvényesítése fogja megszüntetni a család válságát.

A biboros hercegprímás zárobeszéde. A családban az istenáldás megbecsülésére vonatkozóan minden katolikus és minden testvéremnek, szóval az egész nemzetnek is azt mondom, hogy a körülöttünk számban gyarapodó népekkel szemben ne álmódorzunk 20—30 milliós magyar nemzettről, amíg eltűnjük, vagy talán elő is mozdítjuk, hogy erkölcstelen filnek, ilyen sajtótermékek, a közös strandok stb. megméltelyezzék a házasság előtt álló magyar ifjuságot, amíg legalább a már említett törvénymódosítással nem iparkodunk jobban biztosítani a házassági, valamint a családi kötelek szilárdságát, amíg erkölcstelen tanácsokat adó, vagy ilyen eszközöket ajánló és közvetítő bábák és orvosok szinte büntetlenül csirájukban meggyilkolhatják azokat a magyarokat, akik még meg sem születtek s amíg mi magyarok is töredelmes bűnbánattal és komoly javulási elhatározással mindnyájan meg nem hajtjuk térdeinket a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja előtt, akitől égből és a földön minden atyaság származik.

Közgyűlések

Papi gyűlés

Az endrődi esperesi kerület papsága október 10-én tartotta őszi gyűlését Endrődön — Fetzler József pápai kamarás, esperes elnöklelte alatt. A lelkipásztori és tanügyi ügyek tárgyalása után az Actio Catholica legfontosabb teendőit állapította meg a lelkészi kar. Elhatározták, hogy a november 3-ikén Endrődre kilúzóított kerületi katolikus actiós-napon a helyszervezetek tagjaival együtt részvesznek és a megállapítandó közös munkaprogramm alapján indulnak meg és végzik a léli pasztorációs munkát. Gyűlés után Csernus Mihály apátplébános látta vendégül paptársait.

Kerületi gyűlés

Az „Endrődi Espereskerületi Róm. Kat. Tanítóegyesület” október 9-én tartotta Endrődön őszi kerületi közgyűlését. A 8 órai szentmisén közös szentáldozáshoz járultak a kerület tanítói, majd fél 10 órakor Fetzler József pápai kamarás, esperes-tanfelügyelő nyitotta meg mélyenszánló gondolatokban gazdag beszédben a közgyűlést. Az Actio Catholica imerletése után nagy gyakorlati érzékkel világilotta meg annak keretében a katolikus tanító működési körét. Klinghammer László a kat. nyári egyetem kulturális munkáját vázolta, Gabriely Irma a betű ismertetés gyakorlati tanítását mutatta be, majd Hornok Piroska a Szívhat jelentős munkásságról számolt be.

A lítkári jelentés után került sorra a Tanítóegyesület világi elnökének: Orbók József igazgató tanítónak és két jubiláló kollegájának üdvözlése. Az Egyházmegyei Főhatóság és a kir. Tanfelügyelő köszöntő iratainak felolvasása után Fetzler József egyházi elnök, valamint a tanítóegyesület megbizottja üdvözölte kiválóan érdemes tanügyi munkásságukért a jubilánsokat.

Gyűlés után közebed volt a Kat. Népházban, amelyen az egyesület tagjain kívül Endrőd község társadalmi egyesületeinek küldöttei is nagy számban vettek részt és általános lelkesedéssel ünnepelték a három jubiláns tanítót.

Egyházközségi gyűlés

Az endrődi egyházközségi képviselőtestület okt. 8-án tanítóválasztó gyűlést tartott. Harmincnégy pályázó folyamodott állásért, a mindennapi kenyeréért. A Czvizekné Molnár

Emma lávozásával megüresedett öregkerli iskolához Hornok Piroskát, helyére Gabriely Irma rendes tanítónőt helyezte át, míg az így megüresedett állásra a kondorostanyai „Pogány Frigyes-iskolához” 45 szavazattal *vitéz Miskolczy Gábor* okl. kántortanítót választotta meg a képviselőtestület.

A képviselőtestület ezután a tanfőnöki három jubiláló tagját köszöntötte. Őszinte hálával adózott a háromévtizedes nagyértékű nevelőoktatói munkát végzett *Orbók József* igazgatótanító, *Orbókné Belényesi Emilia* és *Vörösné Schedel Stefánia* tanítónőknek és kiváló működésükért kifejezett háláját jegyzőkönyvben örökítette meg.

Az egyházközségi képviselőtestület

a Zeleziny Olga polg. isk. tanár lávozásával megüresedett tanári állásra nagy szótöbbséggel *Hidvégi (Herkner) Nándor* polg. isk. tanárt választotta meg, aki eddig a dombóvári magán polg. iskolánál működött. *Hidvégi* tanár október hó 1-én már el is foglalta újállását.

Havi istentiszteleti rend Endrődön

Október 14-én az öregkerli kápolna-iskolában, október 21-én a varjasi — és okt. 28-án a csejti iskolában mutatunk be szentmisét.

Október 28-án „Krisztus Király ünnepén” a Jézus Szíve Szövetség tagjai közös szentáldozáshoz járulnak.

November 1-én délután fél 3 órakor gyászkermenetet tartunk a temetőkhöz, majd a hősök szobrához.

November 2-án 9 órakor gyászmisét mondunk az elhunytakért, majd alamizsnát osztunk a szegényeknek.

Délután a jubileumi bucsu elnyerése céljából — nagy körmenetet vezetünk a gyomai templomba.

November 5-én a templom bucsuünnepén — a legényifjúság közös szentáldozáshoz járul.

Szent Ferenc III. rendje okt. 14-én, az Oltáregyesület okt. 21-én, a Jézus Szíve Szövetség okt. 28-án d. u. fél 4 órakor tartja havi ájtatosságát.

„Dicsérd az asszony bájait és a férfi nagy eszét, úgy boldogulsz és kedves lesz az emberek között.”
Fáy András.

Iskolaügy

HOVÁ IRASSUK GYERMEKEINKET?

Az 1921. évi XXX. t.-c. elrendeli, hogy minden szülő és gondviselő, akinek háztartásában 6—12 éves, vagy 12—15 éves gyermek van, köteles azokat nyilvános iskolába beírni és szorgalmasan járattani. E törvény célja az, hogy a gyermekek az iskolában elsajátítsák mindazon ismereteket, amelyekre az élet küzdelmeiben szükségük lesz. A gyermek a jövő záloga. A nemzet jövőjének megmentése érdekében — a hazafias és vallás-erkölcsös gyermekneveléssel — a jövő zálogának, a gyermeknek védelmére kell kelni, segítségére kell sietnie a családnak, egyháznak és iskolának.

A családi nevelés csak úgy lehet eredményes, ha a szülők öntudatos katolikus életet élnek, gyermekeiket nemcsak szóval, hanem példájukkal is igazi katolikus szellemben nevelik.

A családi nevelés mellett az Egyház az 5 iskoláival áll a nemzetnevelés szolgálatába. A gyermek jövő fejlődését tekintve nem közböns, hogy a különböző jellegű iskolák közül melyikbe járassuk gyermekeinket. A katolikus iskola teljes összhangban nevel a katolikus családdal és az Egyházzal. A katolikus nevelés lényege: a nevelőnek és a neveltnek együttműködése Istennel az egyén és a közösség tökéletesítésén.

Az iskola katolikus jellegét nem az a körülmény adja, hogy katolikus vallásoktatás is folyik benne, ez más jellegű iskolában is megvan, hanem az, hogy abban az egész tanítást, a tanítókat, a tanmenetet, a tankönyveket minden tárgyban katolikus szellem hatja át az Egyház irányítása és felügyelete mellett. A vallásoktatás csak biztos alapja és koronája az egész tanításnak és nevelésnek.

Öntudatos katolikus szülő csak katolikus iskolába járathatja gyermekét!

TIZ ÉVES AZ ENDRÖDI RÓMAI KATOLIKUS POLGÁRI ISKOLA

Szent Imre-napján, november hó 5-én, délután fél 12 órakor ünnepli-Endrőd község közönsége polgári iskolája megalapításának 10 éves fordulóját. Az ünnepség a polgári iskola kulturterében lesz, amelyen résztvesznek a búcsún megjelenő-illusztris-vendégek, valamint a környék-iskolabarátai is.

„A világ a külsőséget nagy dolgokban lángelmének nézi, kicsinyekben bolondságnak.”
Bulwer.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselője a vármegyében

A napokban Endrődön járt az Országos Iskolánkívüli Népművelés felügyelője *Hercsuth Kálmán* kir. tanfelügyelő és *Tantó József* vármegyei lítkár kíséretében. Meglekinlették a kat. Népházat, hol a kulturális előadások legnagyobb részét szokták az előadók tartani. Erről a hatalmas építményről, — amely ilyen előadások céljára a legjobban megfelel — elragadtatással nyilatkoztak, majd *Csernus Mihály* apátplébános, az Iskolánkívüli Népművelés helyi bizottsága elnökénél tisztelték és a jövő évi előadásokkal kapcsolatban megbeszélték a teendőket, egyben a legteljesebb elismeréssel adóztak a Bizottságnak több évtizeden keresztül önzetlenül végzett munkájáért és a legteljesebb támogatásukat ígérték a jövőben is.

Október 6.-a Endrődön

Az endrődi róm. kat. Szent Imre polgári fiúiskola „Csernus Mihály Önképzőköre” f. hó 6-án házi ünnepély keretében áldozott a tizenhárom aradi vértanú emlékének a következő műsorral:

1. Himnusz, énekelte az ifjusági énekkar.

2. Jászai: Magyar feltámadás c. köll. szavalla *Spielberger Lenke* III. o. tanuló.

3. Móra: Miénk a láng c. köll. szavalla *Hanyecz Valér* IV. o. tanuló.

4. Ünnepi beszédet mondott **Csókási Béla** tanár..

5. Pósa: Október halodikán c. köll. szavalla *Matuska Vince* IV. o. tanuló.

6. Nemzeti Híszkegyet énekelte az ifjusági énekkar.

Téli ebédeltetési actió

Az Actio Catholica charitatív szakosztálya s az ennek keretében működő *Női-liga* megkezdte élelmiszer gyűlését, hogy a téli hónapokban — ingyen ebédhez juttassa az iskolák szegény tanulóit. Tudjuk, hogy az idei rossz termés súlyosan érinti a község földműves lakosságát, de még önmegtartóztatás árán sem szabad elzárkózni az alamizsna nyújtástól, amikor arról van szó, hogy száz és száz éhező száznak adhassunk egy kis meleg ételt. A Liga vezetői *Krisztus* nevében kérik a lakosságot, hogy ne zárkózzanak el a felebaráti szeretet gyakorlati megvalósításától. Adjanak Isten nevében abból, amit ők is Istentől kapnak.

H I R E K A N A G Y V I L Á G B Ó L

Búcsú Endrődön. 1824-ben szentelte fel Wurum József nagyváradi megyéspüspök az 1806-ban felépült endrői nagy templomot. Endrőd katolikus népe nagy kegyelettel adózik templomépítő őseinek s azért a templom védőszentjének: szent Imre-herceg ünnepén nov. 5-én nagy ünnepséggel tartja meg a templom búcsúnapját. Még az a nagy kitüntetés is éri az endrői egyházközséget, hogy a búcsú ünnepi nagymiséjét 1922 óta minden évben, most is az egyházmegye Főpásztorja: *dr. Lindenberger János* apostoli kormányzó ur mondja. A szentbeszéd tartását pedig Szabó Frigyes szeghalmi és Gönczy Károly csanádapácai plébánosok vállalták. Mint lapunk más helyén is jeleztük, nov. 5-én délután 3 órakor kerületi *Actiós Catholica gyűlést* hívott össze az egyházmegyei tanács igazgatója: *Mellau Márton* pápai prelátus, apostoli kormányzó helynök. A *gyűlésen beszédet mondának*: *dr. Czapi Gyula* apátkanonok, Kovács Sándor az *Actiós Catholica* országos főtitkára, *dr. Krüger Aladár* és *Kóródy-Kalona János* országgyűlési képviselők. A gyűlésre ezton is szeretettel hívjuk a vidék katolikus népét.

Préposti kinevezés. *Dr. Szmercsányi Lajos* egri érsek *dr. Víz Miklós* pápai kamarás, h. érseki irodaigazgató, főszentszéki jegyzőt drózi c. prépostná nevezte ki. — Gratulálunk!

Békésvármegye a hódoló felvonulásban. Horthy Miklós kormányzó Budapestre való bevonulásának tizenötödik évfordulója alkalmából az egész ország népe hódoló felvonulással tisztelgett a kormányzó előtt. Békésvármegyéből vitéz *dr. Márky Barna* alispán és *dr. Fáy István* főispán vezetésével nagy küldöttség jelent meg a hódoló felvonulásban. Endrődről *Timár Imre* községi bíró és *Klinghammer László* a Nemzeti Egység Pártja endrői csoportjának titkára vettek részt a küldöttségben.

A kondorostanyai Dalárda *Bencze József* kántortartató vezetésével f. hó 14-én nagy hangversenyt rendezett a kondorostanyai Szövetkezet szép és tágas Kulturtermében. A hangversenyen részt vett az *endrői Iparos Dalárda* is néhány szabadon választott dallal *Palotay Ferenc* karnagy dirigálása mellett.

„Csak a derék férfiúnak van megadva az az adomány, hogy másokat is azzá tehessen.“ *Rousseau.*

Megszűnt az orosházi államrendőrség. A m. kir. államrendőrség orosházi kirendeltsége a vasárnapi nappal megszűnt. A község belferületén a közbiztonsági szolgálatot a csendőrség vette át. A rendőrség jórésze már elutazott Orosházáról új állomáshelyére.

Új rendszer a hadikölcson jegyzők segélyezésében. A hadikölcson költvények utáni segélyezés rövidesen újabb tárgyalások alá kerül. Mint értesülünk, a minimális segélyeket nem szállítják le. A bizottság az igényjogosultakat szigorúbban vizsgálja felül. Azok, akik 5000 koronával kevesebbet jegyeztek, nem kapnak segélyt, ezenfelül fokozatosan emelkedik a segélyezési kulcs is.

Meggyilkolták Sándor szerb királyt. E hó 9-én d. u. fél 4 órakor Versaillesben egy borbát kereskedő agyonlőtte Sándor szerb királyt, Barthou francia külügyminisztert és két tábornokot.

Hány katolikus él a földön? A Valikán hivatalos lapja közli, hogy az öt világrész katolikusaiknak száma 366 millió 154.053. Egy év alatt közel két és fél millióval növekedett Krisztus Egyházának taglétszáma. Vajha valamennyien nemcsak névleges „anyakönyvi katolikusok“, de valóban lelkük mélyéig öntudatos, hitvalló, hátor fiai volnának a vértanúk Egyházának.

Amire jut pénz. A gazdasági leromlásról mindenki panaszkodik. Nincs pénz — mondják az emberek. Észak-Amerikában egy év alatt csaknem huszmillió dollárt költöttek el szépségápolási cikkekre. Erre volt pénz — s nálunk is van ilyenmire.

Szomorú adatok. A „Belső Sonfogy“ című vidéki lap szerint *Alsók* községben, amelynek az 1930. évi népszámlálás szerint 775 lakosa van (ebből 588 kálvinista), ebben az 1934-ik évben a mai napig egyetlen gyermek sem született. Már pedig nem lehet azt mondani, hogy a gyermekáldás megakadályozásának pokoli bűne itt a szegénységnek a következménye. A faluban ugyanis egyetlen nagybirtokos sincs, csupán kisgazdák lakják. Sőt ez a falu még a gazdasági nehézségeket sem érzi. Tenyésztehenek nevelésével foglalkoznak és 100—120 darab tenyész állatot adnak el 70.000 pengő értékben. A községben van 224 férjes asszony és több, mint 300 tehén. Évente átlag 250 borju jön a világra, de gyermek egy sem. E szörnyű állapotok megdöbbentő erkölcsi süllyedésről tesznek tanúságot.

MIT ÉR AZ ÉLET

azoknak, akik Istenben való hit és valláserkölcsi életfelfogás nélkül robotolnak és keresik boldogságukat a sivár földiekén, — mutatja az a sok ezer öngyilkos szomorú vége, — akik belesodródtak az anyagiasság és testiesség hinárjába s amikor vágyaik és szenvedélyeik kielégülést nem nyerhetnek, remény nélkül, üres lélekkel dobják el maguktól az Isten legdrágább kincsét: az életet. — Egy napilap egyetlen számából sorolunk fel néhány esetet tanulságul, hogy hová visz a hitelenség és az erkölcsi törvényekbe ütköző, tulhevitett nemi élet. — **Nagy feltűnést keltett Veszprémben** Katóczy Karolin huszonkét éves, feltűnően csinos urileány öngyilkossága, aki a balatonalmádi kikötő hidjánál megmérgezte magát. Valószínűnek tartják, hogy öngyilkosságát szerelmi csalódás miatt követte el. — **Borzalmas módon vetett véget életének** Speisegger Gitla, az Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt. huszonhárom éves tisztviselőnője, aki a harmadik emeleti lakásának erkélyéről az utcára vetette magát és röviddel kórházba szállítása után meghalt. — **Megdöböntő kettős öngyilkossági tragédiát** fedeztek fel a kirándulók a kakukhegyi erdőben. Az erdő egyik elhagyatott kis tisztásán egy jólöltözött fiatalember és egy fiatal leány holttestét találták. Ugy a fiatalembernek, mint a leánynak a halántékán lőtt seb látszott, melyből könnyen megállapítható volt, hogy az öngyilkosság napokkal előbb történt. — **Dunaharaszttiban** egy 20 év körüli összekötőüzemi kezű férjholttestet fogtak ki a Dunából. A rendőrség kinyomozta, hogy a Dunából kifogott fiatalember *Stebner Mihály* borbélytanonc, aki az *Apponyi-tér 1. szám* alatt levő borbélyüzletben volt alkalmazásban. — **Megrázó diákttragédia** játszódott le Bécs egyik legforgalmasabb pontján, a *Seitzer Gasse 6. számú házban*. *Bárany Jenő*, *Bárany Sándornak*, a világhírű kalocsai paprikanyagkereskedő cég 18 esztendő fia öngyilkossági szándékából előbb mindkét kezén felvágta az ereket, azután leugrott a harmadik emeletről. Meghalt. — **Eszméletlen állapotban** szállították be a mentők az *Új Szent János-kórházba* *Baranyai Rózsi* és *Józsa Erzsébet* nevű leányokat. *Józsa* néhány percnyi szenvedés után meghalt. *Baranyai Rózsi* azonban magához tért rövid időre és elmondotta, hogy mindketten tiltott műtéten estek át. Kihallgatása után *Baranyai Rózsi* is meghalt. — **Kiskunhalason** rejtélyes körülmények között meghalt *Takács Istvánné*, született *Deák Mária*, egy iparos felesége. A rendőri nyomozás megállapította, hogy *Takácsné* tiltott műtéten hajlottak végre.

Mit is mondott a Főispán Endrődön?

Nagy meglepetést, de általános érdeklődést keltett az elmúlt hetekben a váratlan hír, hogy a község közigazgatás vezetését vizsgáló *dr. Márky Barna* alispán kíséretében látogatást tesz Endrődön a vármegye új Főispánja: *dr. Fáy István* is.

Akik a vármegye ügyeivel ismerősek, azok már is látják, hogy az új Főispán a munka és cselekvés embere, a mai modern közigazgatás igazi példakepe.

Azok a kijelentései és határozott állásfoglalásai, amelyek az előtte tisztelgő előjáróság, tisztviselői-iparos-kisgazda, de főként munkás-osztályi képviselői előtt elhangzottak, kielégítették az érdeklődési és őszinte bizalmat, ragaszkodást váltottak ki a község összlakosságában. **Nem dísznek, nemcsak politikai irányító szervnek, hanem a nehéz viszonyok között súlyos munka körné tekintti a főispáni állást — mondotta az üdvözlések kapcsán.** Minden erejével, befolyásával arra törekszik, hogy Békésvármegye közigazgatási és munkás viszonyain — a lehetőséghez képest — javítson. Megtesz mindent, amire egy ember csak képes. De elvárja, hogy amikor ideg-és életfárad munkában fárad a vármegye lakosaiért, azok belátva ezt, támogassák és erősítsék a közérdekében kifejtett működését — a nemzeti gondolat és egység. — béke és megértés szellemének ápolásával. **Aki kenyert és megélhetést töle és általa az államhatalomtól vár, az ne hallgasson idegen és helyi demagógokra, akik saját önző céljaik érdekében csak kihasználják a lakosságot és munkásságot, de egy falat kenyeret sem szereznek nekik.** Akik félrevezetni engedik magukat és a társadalmi rend és hatalom ellen dolgoznak, azok gondoskodjanak önmagukról, de ne kopogtassanak a vármegye ajtaján kenyérért! A közigazgatás tisztviselői karának pedig lelkére kötötte, hogy lelkiismeretes, szorgalmas munkával, az okos takarékoság szellemében, a társadalmi béke és közös munka istápolásával végezzék fontos munkájukat. Akik lusták, vagy nem értik meg a mai idők parancsoló szavát és hivatalos befolyásukat surlódások, veszedések és egyenlenségek szítására használják ki, azok nem érdemlik meg a fizetésüket és azok számolhatnának azazal, hogy a vármegye vezetősége a legszigorubb retorzióval fogja kényszeríteni őket — hivataluk odaadó és helyes betöltésére.

Az egész község nagy örömmel és megnyugvással fogadja az öntudatos és nyílt szavakat, amelynek — hisszük — fogatalja is leendő.

T e r e f e r e

Szociálpolitika

XI. Pius pápa a tulajdonjog helyes használatáról

A múlt számunkban már részletesen rávilágítottunk arra, hogy a magántulajdonhoz az embernek természetes joga van. Ezt szentesíti az isteni törvényhozó, ezt követeli a család érdeke s az, hogy a magántulajdonról az egész emberiség minden időben lényegesen elismerte. Ha nem volna tulajdonjog, akkor az ember sem házáat, sem földjét, sem jószágát, sem műhelyét, szerszámjait magának nem tekinthetné és mint sajátjával nem rendelkezhetne.

Azonban a magántulajdonnal nem rendelkezik teljesen senki az ő tetszése szerint, mert annak korlátai is vannak.

A magántulajdon az egyén és a társadalom, a magánjólét és a közjó érdekeit kell, hogy szolgálja. A Teremtő azért adta az embernek a magántulajdonjogot, hogy egyrészt önmagáról és családjáról gondoskodhassék, másrészt mint legerősebb ösztönző az egyén képességeinek, munkaképességének kifejtésére, az egész emberiség javára legyen. Mindkét cél csak szilárd és biztos rend mellett érhető el. Vigyázni kell, hogy két veszedelmes egyoldalúságot kerüljünk. A tulajdonjog szociális közjellegének tagadása vagy legyengítése individualizmushoz, önösérdekhez, a kapitalista érdekek egyeduralmához vezet, míg magán- és egyéni jellegének félreismerése a kollektívizmust, a közös tulajdoni juttatnányeregbe, amely méltatlan az ember szabadságához és rab-szolgaságba sülyesztené — egyéniségének, lehetőségének megköltésével az emberit. (Szovjet.) — Meg kell különböztetni azonban a tulajdonjogot annak használatától. Senkinek sincs joga vagyonát erkölcsien módon felhasználni, mert a bűnözéshez nem adhat jogot sem az Isten, sem az állam. Ha pl. valaki a mai nehéz időkben fölösleges jövedelmét kicsapongásra költi, míg másoknak belevő falajok is alig van, erkölcsien cselekszik és vétkezik a szerzetes parancsa és a szociális igazságosság ellen. A magántulajdonosoknak az a kötelessége, hogy javaikkal erkölcsösen éljenek és segítsék önhibájukon kívül nyomorba jutott embertársaikat. A tulajdonjog és az állam. A magántulajdon költős jellegéből következik, hogy mind a tulajdon felosztásának, mind a tulajdon használatának meg kell egyez-

nie a közjó, a közérdek kívánalmaival is. A keresztény erkölcs tan szerinti ugyanis a közérdek fölülte áll a magánérdeknek, de nem abban az értelemben, mint a kommunisták akarják, hogy a közérdek képviselője, az államhatalom, tetszése szerint rendelkezék a polgárok életével, szabadságával és jogaival, hanem csak annyiban, hogy az állam egyesek érvényesülését hatékonyan korlátozhatja, ha ez a nemzet zömökének érdekeit veszélyezteti. Az állam tehát nem szüntetheti meg a magántulajdon intézményét, mert a tulajdon előbb volt, mint az állam, hisz az egyesek és családok éppen azért tömörültek nemzettelé, hogy nagyobb biztonságot és jogvédelmet élvezzenek. Az államhatalomnak nemcsak a magánjogok védelme a feladata, hanem kötelessége megvalósítani azokat az intézményeket és alkalmakat, amelyek mindenkinek lehetővé teszik, hogy szorgalmával maga s családja szükségleteit kielégítse. Az állam — a természetjog és az isteni jog keretein belül — pontosabban és részletesebben előírhatja, mi szabad a tulajdonosoknak a tulajdon használatában és mi tilos. Az állam természetesen nem élhet önkényűleg ezzel a jogával. A természetes magántulajdonjognak mindig sértetlenül fenn kell maradnia, mert az államnak nincs joga azt elvenni. Már XIII. Leó pápa hangsúlyozta, hogy az államnak nem szabad túlméretezett adókkal magánosok tulajdonát tönkretenni. De joga és kötelessége az államhatalomnak a magántulajdonról a közjó követelményeihez alkalmazni és ilyen módon megakadályozni, hogy a magántulajdon jogintézménye — helyzetével visszaélve — túrhatalon állapotokat teremtsen s így önmaga sirtját megássa. Ez nem a magántulajdon eltörlése, hanem oltalmazása, nem a tulajdonjog meghiusítása, hanem megszilárdítása. Végeredményként leszögezhetjük, hogy az állam a tulajdonjog jövedelmi forrásait és méreteit a közjó érdekében körülírhatja és igazságos keretek közé szoríthatja, de a tulajdonjog eltörlésére erkölcsileg is megindokolható hatalma nincs, azt is tisztelendőben tartani köteles.

— Az emberek nem is mernek pereskedni, mert egy ügyvéd mind a két fél baját nem láthatja el!

Szarvasvégi: No-no, csak jó vagyonosak legyenek, nem lesz panasza rá, hogy a bajukat nem látná el — akár hogy is hívják. Ugy halljuk, hogy a bank egy szolid, jószándéku fiskálist keres, de ilyet még nem talált. — Ritka madár az ilyen!

Varjasi: Olyanok, mint a mosónék. Kicsavarják a vizes ruhát és ráterítik a lepedőt a magyarokra.

Csejti: Hát abból mi igaz, hogy egyesek községi ügyészt akarnak választani — fix fizetéssel. — Az ilyen ügyész nem foglalkozna a perekkel, hanem csak a község ügyeit intézné.

Kocsorhegyi: Elég már a fixesekből és hivatalos pénzen utazókból. Mindenki a közért dolgozik, de az utiköltséget és napidiját fizesse a nép!?

Csejti: Nem sajnálom azoktól, akik valóban a közérdekért dolgoznak. De igenis kifogásolom a sok küldöttségjárását és utiszámlákat, mert mindig egy-egy unokaöccs, sógor, koma elhelyezéséről van szó. Ez a közérdek?

Varjasi: Csak aztán azok az öcskösök és sógorok arravalók volnának. De rakásra bukik valamennyi, s mégis azt követelik, hogy előzzön meg mindenkit, mert itt látta meg helyben — törvényben a napvilágot!

Szarvasvégi: Csak helyeseltem az egyház vezetőségének felfogását, hogy engyentlő felételek, vagy csekély különbségű bizonyítvány mellett elsőséget ad a helybelieknek. De ha megfelelő helybeli nincs, akkor olyan tanítókat és tanárokat választ, akik értékes tagjai a község intelligenciájának.

Mirhói: Igaza van. Egy kis vérfrissítés kell mindenütt. Tanuljanak, dolgozzanak jól és alaposan a fiaink, ne csak udvarolni, kuglizni és kártyázni tanuljanak meg, akkor meglesz a becsületük és jövőjük is.

(Harangoznak, indulnak a templom felé.)

Nem engedélyezte a belügyminiszter Kondorostanya községgé alakulását. A vármegye alispáni hivatalhoz most érkezett le a belügyminiszter leirata arról, hogy a belügyminiszter az Endrőd községhez tartozó Kondorostanya önálló községgé való fejlesztése iránt előterjesztett kérelmet nem találta teljesíthetőnek. A belügyminiszter nem engedélyezte Kondorostanya önálló községgé való alakulását. Ezzel kapcsolatban azonban elrendelte a belügyminiszter Kondorostanyán egy jegyzői kirendeltség mielőbbi felállítását. Kondorostanyán az ügyek zavartalan elvégzése érdekében egy segédjegyzői állás szervezéséhez és betöltéséhez hozzájárult a miniszter.

Öregkerti: Adj' Isten jó reggelt mindközönségesen.

Peresi: Kendnek is István bátyám. Jó, hogy gyün kend. — Azt mondják, hogy iratkozni volt kend a parokján. Igaz-e?

Öregkerti: Nem is az elsővel, hanem a harmadikkal. Mert hát, ha tehenet veszünk a vásáron, azt is jól meg kell nézni. Hát még az asszonyt!?

Ugari: Ugy hallom, hogy özvegybe botlott bele István bátyám, már pedig én csak ammondó vagyok, sammi pénzért nem lennék egy özvegynek második férje. Ócska ruhát veszek a piacon, de uraságtól levetett asszony mégis más.

Öregkerti: Szamárvagy ócsém. Tanuld meg, hogy mindig jobb egy özvegynél második férjnek lenni, mint elsőnek.

Ugari: Már miért ugyan?

Öregkerti: Egyszerűen azért, mert az özvegy azért özvegy, mert az első ura már a sírban van. Hát én már csak inkább a második ember leszek elevenen, mint első holtan.

Décsi: Ravasz ember kend István bácsi. A multkor meg egy motorbiciklistát gunyolt ki.

Mirhói: Hogy-hogy, mondd el már hál!

Décsi: Az öreg Csáki-féle iskolánál kérdezi tőle egy úrféle motorbiciklista, hogy „bátyám soká érek még Szarvasra?” — A masina Kondoros felé haladt. Hát csak azt mondja nagy komolyan István bácsi, ha nagyon siet, talán pár hónap múlva elérhet Szarvasra. — Ugyan ne beszéljen, mondta az utas. Azt mondták, hogy Endrőtől 22 kilométerre van Szarvas. — Az igaz, mondta István bácsi, de maga most éppen ellenkező irányban halad. Ha tovább is erre megy, hát elkophat a masinája, amikor Szarvasra ér.

Ugari: Nem tudom aztán, hogy a második asszony mellett meglesz-e a szava!? Nem fogja-e ő is az órát bámulni órák hosszáig, mint a Péter sógor.

Peresi: Hát az miért bámulta?

Ugari: Arra volt kíváncsi, hogy melyik hallgat el hamarabb: az óra-e, vagy a felesége szája? — De az óra előbb állt meg, — az asszony fölülmaradt.

Peresi: De azért még mindig jobban jár az öreg, mintha mind a két felesége élne.

Ugari: Hogy-hogy?

Peresi: Mert akkor két anyósa volna!

Gyomavégi: Hát iszen anyósok — szép számban és dicsőséges példányokban vannak nálunk. De mi lesz az orvosokkal és ügyvédekkel? A faluban már csak négy doktor és csak egy ügyvéd van.

KÖZGAZDASÁG

Kállay Miklós miniszter nyitja meg a gyulai buzakiállítását.

Békésvármegye közönsége október hó 14—20 napjain, a gyulai Göndöcs népkerti pavilonjában nagyszabású buzakiállítás rendez. A kiállításra vármegye községeiből eddig 400 buzaminta érkezett. Értésülésünk szerint az országos jelentőségű kiállítást Kállay Miklós földművelésügyi miniszter nyitja meg.

Magyar kezdeményezés a világgazdasági helyzet javítására.

Londonból a „Times” közli Hevesi Pál volt madridi magyar követ levelét, amelyben azt ajánlja, hogy a buza világpiaci árát közös meg egyezéssel emeljék fel. Ez szerinte a világgazdasági helyzet javulásához vezetne.

Az állattenyésztés helyzetének javítását sürgetik a gazdák.

A nemzeti munkahéttel kapcsolatban az Országos Magyar Gazdasági Egyesület (OMGE) szakosztályi ülésén részletesen megvitatta az állattenyésztés és állatierősítés súlyos helyzetének javítására alkalmasnak látszó intézkedéseket. Az állattenyésztési és értékesítési viszonyok javítása céljából kívánatosnak mondotta ki a gyűlés a kiviteli kontingensnek megjavítását és egyes iparvállalatoknak nyújtott kivételes kompenzációs kiviteli engedélyek megszorításával a kiviteli előnyök közérdekű felbontásának. Kívánatosnak tarja a kedvezőtlen értékesítési viszonyok javítását, az alacsony átlalárak emelését, az állattenyésztésnek és hizlalásnak megfelelő hilek után való támogatását.

A gabonapiacon egész héten vontatott és lanya volt a forgalom. Az árak két héttel 30 fillért estek. A liszividéki 80 kg-os búzát 16.30—16.50, az árpát 14.25—14.40, csöves lenget 8.30—8.50-es árakon vásárolták pesti átvételben. — A vörös köles 11.—, fehér köles 12.—, lenmag 22.—23, lucerna 130, vörös vagy lóhere 120—135, linom buzakorpa 10.75—10.95-ös áron kelt Budapesten métermázsánként.

A sertésvásár is lanya volt. 140—150 kilós hizókért 79—80, 120—130 kilósakért 76—78, 100 kilósakért 72—74, 70—80 kilós yorkshirei sonkasüldőkért 74—76 fillért fizettek a ferencvárosi sertésvásáron. — Helyben a süldők ára kilogrammonként 70—75 fillér között mozogott, míg a választási malacokért drbként 4—6—8 pengőt fizettek minőség szerint.

A prima szopósborjuért a környék vásárlói 60—65 fillért fizettek.

Áresés. A Népszövetség érdekes statisztikát közöl a világkereskedelmi árak alakulásáról. Kimutatja, hogy 1931 óta Franciaországban és Lengyelországban 22, Magyarországon 18 %-val csökkent az iparcikkek árai. Hol van ez a mezőgazdasági 80—100—120 %-os áreséshez?

MUNKÁSKÉRDÉS

Huszonkétezer munkás a Pápa előtt.

Az elmúlt napokban 22.000 munkás seregett össze Európa összes államaiból és kihallgatásra jelentkeztek a Szentatyánál. A kihallgatás reggelén valamennyien közös áldozáson vettek részt a szent Péter templomban, s aztán járultak a Pápa elé, akit hódolatos gyermeki tisztelettel köszöntöttek. A Szentatya megható szavakkal köszönte meg a hitvalló munkástömeg hódolatát. Jézus első tanítványaihoz hasonlította őket, akik annak idején ugyancsak egy anyagias, pogány gondolkodású világtól voltak körülveve, de hűségesek maradtak Krisztushoz és meggyőzték a pogány világbirodalmat. Ma is Krisztus országának kiépítése e földön — az Egyház célja. Ez a nagy munka azonban csak bétülről, a lelkek harmonikus egységéből indulhat ki. Ha az ész és szív, a gondolatvilág és akarat átítatódna Krisztus követésének gondolatától, s a társadalom felölti Krisztus evangéliumának ruháját, akkor lesz megoldható a világválság, — s akkor valószínű meg Krisztus királysága — az igazság, béke és felebaráti szeretet jegyében.

Valóban a népek és államok érdeke volna, ha meghallgatnák, megszívlelnék és követnék Krisztus földi helytartójának atyai felvilágosító és irányító szavát!

ERDŐN.

Ifj. Bartha András.

*Utalan utaknál — mélyen, —
Zöldkendős hársak hűs tövében,
Ahol csak a bujkáló érnek
Csipkés hajjai zenélnek...
Vad burját ölél a cserje
S áldást szór a henyélő csendre:
— Mérhetlen időktől régen,
A természet formáltaképen —
Jézus, Mária, Szent József.*

*Rémlik; — itt tán napok az évek!
S itt a hársak lankás tövének
Lapján elhal a szél keserve,
Itt áll az a szent Ereklje.
Megkapó ihlet pihen a csöndben,
A madár is csak néha röppen
E szent helyig, — és itt néktek
Mond imát, ha ide téved:
Jézus, Mária, Szent József.*

*Olykor én is, ha erre térek,
Szívemben tisztulást érzek.
Kisimulnak a gyűröttvagyak
És — eladogom hű imámat:
— Ti!... akik ott — a magas Égen
Ültök jobbfejől a széken;
Kérjétek — az elhagyott népre
Nézzen le!... jaj, kérjétek kérve:
Jézust, Mária, Szent József.*

*Ő segít, hisz látja, hogy szenved
Ez a nagy, hatalmas nemzet!
Évek óta teng már immáron
A pocsványos, bűzös ingoványon...
Magvát, amit elszór a földre,
Mások ragadják el álnokul tőle!
— És nincs, aki védné őket,
A rongyos, éhes szenvedőket —
Jézus, Mária, Szent József.*

Timár Imre községi bíró Szolnokon járt a folyammérnökségnél és ott ígéretet kapott, hogy a Hortobágy Berettyó gátépítésénél — amely nagyobb arányú munka — több endrői munkást alkalmaznak. A munkálatok október 15-én kezdődnek.

A cseléd misehallgatása. Érdekessé per folyt le nemrégiben a legfőbb angol bíróság előtt. Egy angol gazda elbocsátotta cselédjét azért, mert tiltakozása ellenére vasárnapon elment a templomba szentmisét hallgatni, s engedelmesség címén a felmondási időre járó bérét nem fizette ki. Az angol bíróság kimondotta, hogy az alkalmazottnak emberi joga van ahhoz, hogy vasárnapon Istene előtt lelkének imádási adóját leróhassa, s ezért elbocsátásnak nem lehet oka az, ha a cseléd vasárnap templomba megy. Nálunk is megszívlelnék a cselédtartó gazdák, hogy alkalmazottjuk is lélek és testből álló, hozzájuk hasonló szellemi lény, akinek megfizetik ugyan testi munkáját, de nem kényszeríthetik rabszolgaságba annak lelkét és nincs joguk visszatarítani őket a vasárnapi szentmise szigorúan parancsolt meghallgatásától.

A magyar búza értéke külföldön. Ismét 200 ezer mázsa magyar búzát vásárolt fölünk Svájc.

Milyen újságokat olvassunk?

Vallás-erkölcsi és hazafias szempontból megbízható, lelkiismeretes hittestvéreinktől az igazság jegyében szerkesztett újságokat, folyóiratokat és könyveket!

Sohsem látjuk azt, hogy másvallásuak — katolikus lapot vesznek vagy olvasnak, — miért adjuk hát mi fillereinket és sok fillerből összegyűlt ezreinket az idegen szellemű és egyházunkkal ellenséges irányzatú sajtó-organumok támogatására.

Gúnyolnak, támadnak és lenéznek bennünket, mert tunyák, közönyösek és széthúzó vagyunk és nagy többségünk mellett csak sopánkodni tudunk azon, hogy a kisebbség minden helyet és pozíciót elfoglaljon fölünk.

De amikor keményen talpraállani, erőnket egybefogni, hitünk igazságait, önmagunk és családunk érdekeit védeni és biztosítani kellene, akkor nemcsak magunk gyávan félreállunk és leparkálunk ellenfeleinkkel, de még azt a sajtót sem segítjük, amely helyettünk és értünk kiáll a porondra.

Mikor lesz már világhossz, mikor ébrednek már fel a tunya katolikusok!

Ilyen is akad. Egy bécsi tanár 1933-ban 9.300 drb. katolikus újságot adott el. Oh, nem azért, mintha rászorult volna erre a pénzre. Nem! Hanem az Istenért, hogy a jó is terjedjen. 1932-ben még csak 4.500 drbot adott el, egy év alatt csaknem 5.000 a többlet. Bizony ez eredmény. És ha sok ilyen apostola lenne a jó sajtónak, akkor a rossz lapok hamarosan eltűnnének a föld színéről, mert az ilyen apostolok a jó lapokat vinnék el minden családba, minden emberhez.

HIRDETÉSEK

Endrőd—Gyomai Takarékpénztár R. T. Endrőd

Fiókintézet: Gyoma. Telefon: Endrőd 2. Folyósít rövidlejáratú mezőgazdasági kölcsönöket. **Elfogad felmondás nélküli betéteket a legmagasabb kamattal mellet.** Foglalkozik a banküzlet minden ágával, szelvénybevitások, arany- és ezüstpénzek, valamint külföldi pénznek beváltásával a mindenkori legmagasabb árfolyamon. Mindennemű felvilágosítással és utbaigazítással díjtalanul áll rendelkezésre az Igazgatóság.

TŰZ és villámcsapás, betöréses lopás ellen legelőnyösebben biztosíthat a Katolikus Népszövetség Biztosítási Irodája útján. A biztosítási iroda **endrői** megbízottja felvesz tűzkár elleni biztosítást: lakóházak, gazdasági épületek, valamint ezek berendezése, mezőgazdasági átalány, háziutatók, termények, gépek, áruaktár, állatállomány, egyéb ingó és ingatlan vagyontárgyak biztosítását. Jégkár elleni biztosítást mindennemű terményre. Életbiztosítást, temetkezési költségbiztosítást, gyermek és kihazasítási biztosítást. Gép, autó és traktor biztosítást. Balesetbiztosítást. **Endrői megbízott: Fülöp János, lakik Selyem utca 28 szám alatt.**

Az Endrőd—Gyomai Takarékpénztár Rt. vezetősége felhívja gazáink figyelmét a búza, tengeri, tőkemag és lucernamag kedvező értékesítési lehetőségére. Mindennemű felvilágosítást és tájékoztatást készséggel nyújt az Endrőd—Gyomai Takarékpénztár Rt.

A Katolikus Népszövetség Temetkezési Segítőpénztára

útján mindenki könnyíthet az elhalálozás miatt jelentkező gondon, megnyugvást szerezhet magának és családjának.

Iratkozzék be tagul

mert ezáltal csekély havi tagsági díj ellenében oly összegű temetési segélyről gondoskodik, amelyből a gyógykezelés, temetés minden kiadása fedezhető. A temetési segélyakciót a nagyváradi egyházmegyei Apostoli Kormányzó ur 1933/1933 sz. alatt jóváhagyta és ajánlja.

Tagfelvétel és a díjak befizetése az Endrőd—Gyomai Takarékpénztár Rt.-nél Endrődön, hol mindennemű felvilágosítással és utbaigazítással díjtalanul szolgálnak.

Tag lehet minden 14—65 év közötti egyén.

Orvosi vizsgálat nincsen! Legkisebb havi díj 50 fillér.

A Ker. Fogyasztási Szövetkezetben kütű cserép és téglá kapható.

Teljes tejet a legmagasabb napi áron vesz a Keresztény Fogyasztási és Értékesítő szövetkezet.

Zamatos, egészséges bort literenként is kaphat a Sugár utca 29 sz. alatt.

„Az Egyházmegyei Hatóság 1238/1934. számú engedélyével.”

Szerkesztésért és kiadásért felelős:

Stefán Béla.

Nyomtatta a „Hungária” könyvnyomda vállalat, Gyomán.

Felelős üzemvezető: Teket Sándor.

HÁRMAS-KÖRÖS

HITBUZGALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI FOLYÓIRAT

Előfizetési árak:

Negyedévre 20 fillér.

Megjelenik minden hónap 15-én.

Felölös szerkesztő:

STEFÁN BÉLA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Endrőd, Széchenyi utca 2.

Hirdetéseket

kedvezményes feltételek mellett közlünk.

Isten nélkül - Istennel!

Régi bölcselők megállapítása, hogy „az ember—eszes állat”. Teste, fizikai szervezete hasonló — az állathoz, lelkének megismerő és akarati képessége pedig — a Teremtő magasabb lékétélességű alkotásai közé emeli.

Innen van az, hogy egyén és egyén, tömeg és tömeg között óriási különbség van. Ha a helyes irányban kiművelt szellem, az Isten örök törvényeitől szabályozott akarat vezeli az embert, egy-egy Apponyi, Prohászka, Széchenyivel találkozunk, míg a rossz irányú vezetés és befolyásolás, az ember alacsony őstörvényeinek elhalmasodása gyermekgyilkosokat, sikkasztókat, Kun Bélákat, Számueliket, Matuskákat tenyészt ki.

Érdekes megfigyeléseket vehetünk a forradalom idején. A tömeghangulat ránehezede sok komoly ember lelkére és elnyomta bennük a tisztánlátást, megfojtotta a lelkiismeret illikő szavát.

Ugyanezt a jelenséget látjuk újabbán Spanyolországban és Mexikóban, hogy Szovjet-Oroszországot ne is emlitsük.

Az a spanyol nép, amelyik évszázadokon keresztül az Oltár szeretetéről volt híres, most egymásulán rombolja le legszébb templomait. Tanítója, nevelője a papja volt és most legyilkolja őket.

Miért? — A spanyol nép nem vett részt a világháborúban, annak tehát súlyos csapásait nem szenvedte át, sőt a háborús szállítások révén hatalmas gazdasági lendületet kapott! Közgazdasági fejlődésében, általános műveltségének emelésében — az egyház iskolái halhatósan segítettek. Nincstelenség, nyomor nem fenyegette a népet! A természetes józan ész azt diktálta volna, hogy a nép felhasználva a háború elkerülésével szerzett anyagi és erkölcsi erőitöbbletét, összetartó örökfejléssel, kifarító szorgalommal, ügyes vezetéssel egyike lesz Európa legvagyonosabb és leghatalmasabb nemzetének.

És mi történt?

A francia szabadkőműves páholyok nem felelték el, hogy a spanyol király nem áldozta fel népét és seregét a franciák védelmére, bár többször erősen kényszeríteni akarták. Nagy összetartásuk és fegyelmzett együttműködésükkel rohamot intéztek a királyi trón ellen, s amikor a szabadkőműves radikálisok és istentelen szociáldemokrata-kommunista képviselők és tömegek forradalmi előtörése után elűzték a királyt, az Egyház és papság ellen indították a felkorbácsolt szenvedélytől és gyűlölettől vezelt, vérre szomjazó, józan eszét vesztett tömeget.

A mexikói szabadkőművesek már annyira mentek, hogy a templomok lefoglalása, a papság kiűzése után törvényjavaslatot tárnyalnak, hogy az országot el nem hagyó papokat öldöcsék le.

Miért? — Az ipar, a kereskedelem, a mezőgazdaság, a hivatalok nincsenek a papság kezében. Tehát az állam közgazdasági élete független tőlük. A munkástól sehol egy darab kenyert el nem vettek, sőt ezrek és ezrek köszönhelik megsegítésüket a papságnak.

Mindkét államban — a konzervatív egyházi felfogás szerint — eddig sem vettek részt a politikai életben.

Más indok nincs tehát, mint lelagadni az Istent az égből, száműzni az emberek szívéből, s az Istenben való hitet tanító és megőrző egyházzal papjaival együtt eltörölni a föld színéről, nehogy felvilágosítsák, észreleírják a most félrevezetett, elbódított és önző érdekeikkel szolgáló tömegeket.

Aljas indok — beestelen eszközök — vadállati cselekedetek a modern haladás és műveltség jegyében! —

Most nézzük a tömeghangulattal másik megnyilvánulását.

Szent Imre herceg napján bucsura és katolikus gyűlésre jött össze az endrői esperesi ker. népe. Közel 4—5000 ember vett részt a nagyszerű vallásos és kulturális ünnepeken.

És mit láttunk?

Az állami élet képviselői, a magyar országgyűlés tagjai, az ország volt külügyminisztere, grófok és egyszerű emberek, tisztviselők, iparosok, gazdák és munkások, öregek és ifjak — áhítatos lélekkel, a keresztény magyar összetartozódság jegyében hódoltak az Ur Jézus előtt és nyujtottak őszinte tiszteletadást az őt magyarok csodásélelű szent sarjának: Szent Imre hercegnek.

Egységes imában olvadt össze 5000 magyar szív: könyörüljön és áldja meg a mindenható ezt a balsorstól sokal megtépázott, kálváriás magyar népet. —

Nem volt itt gyűlölködés, sem szenvedélyes támadás, vagy emberetlen vandalizmusra való bujtogatás, — de volt lelkesítés, hogy az élet keresztjének viselése — kötelessége minden Krisztust követőnek, hogy a hit és bizalom erőt nyujtott őseinknek egy évezred alatt, tehát mi is az ő nyomdokain járjunk, — volt igaz fellárása azoknak az igazságoknak, amelyeknek megszivvelése és követése nélkül sem egyén, sem család, sem társadalom nem boldogulhat, — volt buzdítás és serkentés arra, hogy nem a panaszos, nem a zugolódás, sopánkodás, hanem az okosan cselekvő, takarékos, szorgalmasan kifarító, Isten parancsait átélő magyarság vallás-erkölcsi újjászületésű és régi híres családi értékeinek ápolása — nyujt és biztosít egy boldogabb magyar jövődől!

Itt nem volt templom-rombolás, de volt megújítása lelkekben a Szentlélek templomának, — nem volt itt öldöklési vágy és javaslat, de az élet nagy értékének feltárása mellett — sürgetése volt a tiszta családi élet szeretetének és az Istentől jövő gyermekáldás megbecsülésének, nem volt itt szó hatalmi klikkek és társaságok érdekei szolgálafáról, de igenis bölcs megvilágítását látjuk a társadalmi igazságok kívánatos érvényesülési lehetőségének és ezzel a nép jobb megelégedést nyujtó életének!

Ime a tömeg megnyilatkozások Isten nélkül és Istennel!

TEMETNI

emberi sors. Sőt egyetemes természetű törvény. Az elmulás minden színt elrabol és mindent berekeszt. Az új nap temeli az előbit, az újév temeli az óévet, a gyermek temeli az édesapját. Megérijük tehát az Egyházat, ha ünnepli a halottak napját, hiszen ez egészen természetes. Ha ünnep a születés, ünnep a halál napja is.

De november 2-án nem az elmulást siralja az Egyház. Amikor mindenütt hervadnak már a virágok, éppen akkor virágoznak ki a sírokon. Ezek arról beszélnek, hogy a test elhervadása után van kivirágzás — az örök életben. *Halottak napján ünnepljük a lélek születés napját az örökéletre.* Ez a döntő születésnap, amely végleg meghatározza az ember helyét a nagy mindenségben. — Halottak napja felszólít, hogy hinned kell az örök életet s így vándorol csak célravezetőn, mert ha nem hiszed, nincs több értelme az élelednek, mint az utszéli bogárnak... Halottaknapja felszólít, hogy nézz tulra is.

Az embert eltemelik s kilép a lelke, mely az Isten országában harmincsor, halványszor, százszor értékesebb lesz és szebb, mint ebben az életben.

Nagy szociális lényt is hirdet ez az ünnep. Mindenki egy szerencsét próbáló pásztorfiu, aki elindul az alyai házból, az Isten teremtő kezéből. A kiinduláskor mind egyformán kézdte. De az életuton nagyon sokból lesz nagyúr, néhányból királyfi, sok megmarad pásztorfiunak s még löbben szolgák lesznek. Végül vissza kell létni egyszer az alyai házba. — *Halottak napja az igazságosság ünnepe.* Az igazságot szomjazó az emberi lelkek, s a szenvedő tömegek is. Ahol az igazság érvényesül, ott nincs szociális baj. Ott nincs lázadó emberi szív. A halál nagy napja, amely után Isten szent akarata veszi át a vezető szerepet — az igazság nagy napja is.

November második a *kegyelet napja*. A kegyelet szenteli meg az Egyház. Ez a kegyelet fokozza bennem az ember szeretetét. — A halottaknapja érzelmek ad: úgy nézek a másokra, mint emberlelvérre. Remény kell nekem, mert nélküle nincs életerő!... Igazság kell nekem, mert ez a lélek kenyere!...

„Szánt az Élet, vet az Élet, boronáját végighuzza a halál boronája... Mára ez kerül alája, holnap más és kikeletjél, égre szöklét várja — várja...“ (Mécse). Sz.

K A T O L I K U S   A C T I Ó

BÚCSÚ ENDRÖDÖN

Nagyszerű gyűlést tartottak az „Actio Catholica” kerületi szakosztályai

Szent Imre herceg ünnepét szokatlanul fényes keretek és impozáns főmegfalonulásokkal ünnepelte meg Endrőd és a Körösmenti községek öntudatos katolikus népe.

Mellau Márton apostoli kormányzói helynök, az Actio Catholica egyházmegyei igazgatója — az endrői esperesi tanácsokat gyűlésre hívta meg e napra, hogy közös munkaterv megalkotása után erőteljes és egyöntetű munka induljon meg a lelkek birodalmában.

Különösen szépszámu csoporttal jelentek meg **Szentandrás, Szarvas, Gyoma, Füzesgyarmat, Szeghalom, Kondorostanya** egyházközségei. Körösladányt gróf Csáky Imre v. külügyminiszter és gróf Merán János képviselték. Megjelenésükkel emelték az ünnepély fényét dr. Zeőke Antal a kerület képviselője, dr. Pálka Pál és Bakos Lőzsef főszolgabírák, dr. Záhonny Aladár járásbírósi elnök, gróf Blankenslein Lajos nagybirtokos, dr. Gergely István ügyvéd, Zobell István főintéző és sokan mások.

Az ünnepi nagymiséit **Mellau Márton** pápai főpap végezte, míg a szentbeszédet dr. **Czapik Gyula** váradi apátkanonok és **Gönczy Károly** csanádapácai plébános mondották. Előző este **Fetzer József** pápai kamarás, kerületi esperes tartott szentségimádási órát.

Az idegen község bucsujáró hívei között különösen nagy hatást keltett az endrői legény és levente-ifjúság közös szentáldozása szent Imre herceg tiszteletére. A hívekkel együtt e napra több mint 700-an járultak az Ur Jézus szent testének vételéhez.

Nagymise után kezdődött a szakosztályok közgyűlése.

A „hitbuzgalmi szervezési szakosztály” ülésén **Mellau Márton** prelátnak megnyitó beszédében a beteg Apostoli Kormányzó ur üdvözlését tolmácsolta. Majd az Actio Catholica apostoli munkát kívánó célját ismerte. Az országos szervezettől kidolgozott általános programot az egyházközségi szervezeteknek és az ellől alakított szakosztályoknak kell realizálni és megvalósítani. Az egyes sejtek, az egyes hírközségek tudhatják valójában, hogy a felmerülő eseményekben, a való életben mit és hogyan lehet és kell megvalósítani. Kérte a ke-

reületi szakosztályait, hogy megbízásukat komoly munkakörnek tekintsék és engedelmességgel a Szentatya kívánságának, minden lehető kövessenek el a katolikus ujászületés cselekvései sürgető munkájában.

Dr. Domanek Pál plébános, előadó részletesen és meggyőző érvekkel festette alá a hitbuzgalmi szakosztály jelentőségét. Erős hit, az Olláriszentesség gyakori vétele nélkül kitartó és eredményes munkát senkitől várni nem lehet. Mindenki fókusa, lüzhelye legyen a krisztusi gondolatnak.

Az egyházközségi kiküldöttek jelentése után **Kóródy-Katona János dr.** országgyűlési képviselő igen életre való javaslatokkal bővítette az előadó program-külüztéseit. Szomorúan látja, hogy a Tiszántulon lelképásztorkodással foglalkozó szerzetesrend nincs.

Végül elnök összefoglalta a gyűlés anyagát és határozat alakjában hirdette meg a következőket:

1. A kerületi esperesi tanács haladéktalanul sürgősnek mondja ki a **családi pasztoráció** megindítását. A hitbuzgalmi egyesület tagjai, a Jézus Szíve Szövetség csoportvezetői és a tanestület álljanak segítségére a plébánosnak. Minden kat. tanítónak kötelességévé teszi az esperesi tanács, hogy növendékeinek szüleit évente legalább kétszer látogassa meg.

2. E családi látogatásokkal kapcsolatban **buzdítsák őket a vasárnapi szentmisek rendszeres hallgatására**, a husvétii, adventi szentgyónás, vallásosabb családokkal a **gyakori szentáldozás végzésére**. E látogatások eredményéről, az észlelt családi bajok, körülményekről olyan írásbeli jelentés adandó be plébános útján az Actio Catholica helyi szervezetéhez, hogy abból az egyházközségi kartotéka is elkészíthető legyen.

3. Fontos és sürgős az **egyházközségek beosztása 10-15-ös csoportokra**. Akár a Kath. Népszövetség, akár a Jézus Szíve Szövetség csoportvezetői vállalhatják a 10-15 családból álló csoport lelki felügyeletét és a plébános utasításai szerint való irányítását.

4. Az ifjúság menítése a **Legény- és külön a leányegyesületek megalkotását sürgeti**. Az Országos vezető egyesü-

letekhez való kapcsolódás — az egységes munkaterv és foglalkoztatás miatt is fontos. Férfiak részére a Férfi-liga vagy a Crédó-egyesület alakítása célszerű. **A leventék, vallásértékes oktatását és vasárnapi templombajárását erősen sürgetni kell**. Az Országos Központ segítségünkre lesz ebben.

5. A belmissió nagy fontosságára tekintettel — Iridiumok, egyházi és egyesületi ünnepek tartásánál, a husvétii gyónatás idejében stb. **a lelkészek kölcsönösen cseréljék fel egymást** — a változatosság és újdonság vonzó erejére tekintettel. Erre a célra az egyházközségi költségvetések némi útköltség lértést is vegyenek fel.

6. **A betegek látogatása** és lelki gondozására az endrői mintát ajánlja a gyűlés. — Szent Ferenc III. rendjének tagjai (végezheti a Mária-társulat vagy a charitatív szakosztály is) minden hónapban meglátogatják a betegeket. Meggyőzik és rábeszélnek őket arra, hogy Jézus-hoz folyamodjanak segítségért. Ahol eredménytelen a munkájuk, azt jelentik a plébánosnak. — A lelkészek minden hónap első hétfőjén gyónatják a belterületi betegeket és templomba elmenni nem tudó öregeket, első kedden pedig a külterületieket. Így a betegeknek alig 3-5 százaléka hal el szentségek nélkül.

7. Tridumok, népmisziók, búcsújáró körmenetek tartása, a **tömeg pasztorációt** szolgálja. Ezeknél, valamint az Urnapi és Nagyszombai körmeneteknél — a szervezési szakosztály karszalagos tagjai vállalják a rendezést.

8. **A templombúcsúk megtartása** a kat. együltérzés és összeszertartás szempontjából különösen fontos. Ilyenkor minden egyházközség a szomszédos plébániák bevonásával „Actio Catholica” gyűlést tartson. Az egyházmegye papságából és szónoki képességű világi vezető tagjaiból 1-2 ünnepi szónokot mindig kaphalnak.

9. Rendkívül előnyös hatást remél a tanács a lelkigyakorlatok tartásától. Két-három-négy egyházközség közösen rendezhet ilyen a Manrézában. Ha az anyagi eszközök hiányoznának, úgy oldhon. — A költségvetés a kiadások fedezetéről — mindenestre a takarékoskosságot keretükön belül — gondoskodjék.

10. Az Országos Vezetőség — a katolikus képviselők közbenjárásával — eszközölje ki, hogy **Actio Catholica gyűlésekre félárú kedvezményt ad-**

jon a MÁV. — Ugyancsak kéri az Országos Vezetőséget, hogy **a vásárok vasárnapi tartásának beszüntetését, s a vasárnapi általános hivatali és munkaszünet elrendelését szorgalmazza** illetékes helyen a katolikus vallású képviselők közös interventiójának felhasználásával.

Mellau prelátnak végül kérte a Hármaskörös szerkesztőjét, hogy a szakosztály határozatait teljes terjedelmében közölje újságjában. —

A **Kulturális-sajtó szakosztály** gyűlését dr. **Czapik Gyula** apátkanonok emelkedett hangú beszéddel nyitotta meg. — Ami feladatunk az, hogy magasan tartjuk a szellemi, a lelki kultúra fáklyáját a magyar nemzet, főként a magyar ifjúság elé. A liberális gondolatvilágban felnevelkedett öregeket abból a lelkivilágból nehéz, sokszor szinte lehetetlen kiragadni. Éppen ezért a magyar, a katolikus magyar jövőért az ifjúság legyen célpontja munkásságunknak.

Walthier György polg. isk. igazgató beszámolt arról, hogy az A. C. hogyan kapcsolódik be az iskolánkivüli népművelésbe. Nagy súlyt helyeznek a leventék vallásértékes nevelésére is. Ezért fontos, hogy ki nevel. Endrődön a népművelésben és a leventeoktatásban főként a r. k. polg. isk. tanárok és elemi isk. tanítók veszik ki részüket. Mindkét működési körben vezető szempont a nemzeti és erkölcsi cél, amely a multban is jó katolikusokat és igaz magyarokat nevelt. Ezután beszámolt a katolikus sajtó endrői helyzetéről, melyet a körösladányi, szarvasi, gyomai, békésszentandrás, szeghalmi és füzesgyarmati szakosztályok jelenléteinek ismeretelése követte.

Az előadások végzéivel munkairányító határozatokat hoztak:

1.) Mit lehetünk a katolikus iskolák megkedveltetésére? Igyekezni kell a gyermekek gyakorlati vallásos nevelésével annyira foglalkozni, hogy a szülő annak jótékony hatását észlelje. Ez az első és legjobb propaganda. III különösen nagy szerepet játszanak a Szív-gárdák.

2.) Nem járnak-e katolikus gyermekek más felekezeti iskolába? A nagy távolságok miatt bizony sok gyermek arra kényszerül, hogy prof. iskolába járjon. Ilyen esetben még áldozatok árán is igyekezzünk megoldani a kat. tanulók alapos vallásoktatását. Szív-gárdák létesítése ill. is fontos.

Iskolaügy

Az endrődi róm. kat. polgári fiúiskola
tíz éves jubileuma.

3. Igyekezniünk kell a vármegye népművelésbe is bekapcsolódnunk s ott a megfelelő, esetleg profán tárgyat is vállaláserkölcsei beállításával tárgyalni. A népművelési előadásokon ki kell emelni a nagy kat. nemzeti hősokeket és egyéb kiváló egyéniségeket s így az életből az életre nevelhetünk. Vegyes vallású helyen be kell vezetni a hitvallásos estéket.

Dr. Czapi Gyula elnök záróbeszédében a sajtótevékenység megszervezését szorgalmazta.

Ajánlja, hogy a sajtóterjesztésbe vonjuk bele a gyermekeket is, de úgy, hogy az a nyári tanítási szünetben se szenvedjen csorbát. Éppen ezért indítványozza, hogy a lapterjesztés irányítását a plébániák vegyék kezükbe, hogy az ne személyhez legyen kötve.

A szociális—charitatív szakosztály ülésén **Fetzer József** esperes ismertette a szakosztály hivatását és célkitűzéseit. Ha a lakosok menteni akarjuk, az anyagi segélyezésről sem feledkezhetünk meg most, amikor hitveslővéréink száza és ezrei nyomorban tengődnek. Háromféle segélyezési mód van gyakorlatban: **1., a Páli** szent Vince egyesület a csiója, mely szerint az adakozó személyesen adja át adományát a rászoruló családunk, **2., az egri norma**, amelyik szerint a községek (község és egyház), továbbá a társulatok és egyesületek együttesen végzik a segélyezést. Azokban a városokban és községekben, ahol ezt megvalósították, megszűnt a koldulás. **A 3. mód az egyházközségi segélyezés.** Valamelyik egyházi szerv végzetli a gyűjtést és időnkint osztja ki a ruha és ételmi segélyt.

Az egyes községek beszámolójából kilünn, hogy az endrődi esperesi kerület egyházközségei évenként több mint 1.200 szegény iskolás gyermeket és mintegy 800 nyomorgó kat. családot segélyeztek.

Végül halószóval kimondta a szakosztályi gyűlés, hogy a harmadik segélyezési mód szerint segélyezi szegényeit és a költségvetésben gondoskodni fognak segélyezési összeg beállításáról is. **Vaszkó Pál** endrődi szakosztályi tag fontosnak véli, hogy magasabb lényezők—telepítések, szikesföldök javulására adandó államkölcsönök és más a közjó érdekében végzendő munkálatok szorgalmazásával—biztosítsák a szegény nép megélhetési lehetőségét.

Bucus délutánján folytak le az Actio Catholica nagygyűlései

A Népház nagytermében a férfiak, a moziateremben a nők, a polgári iskola kurturtermében a lányok gyűltek össze — összesen mintegy 1600—1800-an

A hajadonok gyűlésén **dr. Domanek Pál** plébános tartott lelkes megnyitó beszédet. Gyakorlati esetekből világította meg, hogy a lelki élet terén a lányok szélsőségesek.

Sokszor muló dolgokért megfélekednek az igazságra, örök

célról. S ez cél törhetetlenül kitarítani az erkölcsi és vallási parancsok mellett. A mennyországot a lélekben kell hordani. Katolikus hitrendszerben és hitelvekben nem szabad ingadozni.

Kovács Sándor az A. C. központi lílkára az A. C. fogalmát tisztázza. A. C. a lelkiismeretek nyomorakciója, a vallásos katolikus levékenysége a vallásos élet terjesztésében. A magunk lelken kívül ne feledkezzünk meg a környezetünk lelkeidvéért is munkálkodni. A jövődérrel való munkában nagy szükség van az ifjuságra. Az A. C. egy kemény gárdát akar kikalapálni. Éppen ezért a tisztaság legyen legfőbb kincse minden lánynak. Az életben is csak a komoly gondolkodású lányt értékelik.

A házasságkötésnél minden kat. lánynak előrelátónak és erősnek kell lennie.

Özv. dr. Maácz Jánosné polg. isk. tanárnő hangoztatja, hogy az A. C.-ban dolgozni kell másokért. A családayának sokat kell dolgoznia családjáért. Akik gyengének képzelik magukat, azok előtt álljon buzdító példaképek Lisieui kis Szent Terézke, aki lesli gyengesége ellenére is egész életét emberfársajért áldozta fel.

Elnök—köszönet mond az előadókna s hangoztatja, hogy leányt nem is tud elképzelni az Oltáriszentség gyakori vétele nélkül, mert ez az Élet Kenyere. Az áldozatos Ur Jézus elsősorban az áldozatos életre hivatott leány értheti meg.

A katolikus magyar asszonyok impozáns nagygyűlését meglehangú szavakkal nyitotta meg a kerület esperese, **Fetzer József** pápai kamarás.

Dr. Kóródi-Katona János országgyűlési képviselő gyakorlati példákkal mutatott rá a mai nők túlfengő társadalmi életére és a gyermeknevelés hibáira. — A nagy éljenzéssel fogadott mélyenszántó beszéd után az A. C. főlílkára, az endrődiek régi kedves kaplánja: **Kovács Sándor** püspöki tanácsos mondotta el lelkesítő, lüzes beszédét a nők apostolkodásáról az actio keretében.

Dr. Czapi Gyula apátkanonok a katolikus megújulás és erkölcsi ujjaszületés nagy problémáit taglalta — a közönség meg-megújuló tetszés nyilvánítása mellett.

Végül **Csernus Mihály** apátplébános ismertette azokat a köteleességeket, amelyek leljesítéséről az endrődi családok jobb jövőjét reméli.

A Népház nagytermében több mint 500 férfi hallgatta **Mellau Márton** helynök nagyvonalu megnyitóját. Az egyház népművelő működésében minden katolikusnak levékenyen részt kell vennie.

Dr. Czapi Gyula kanonok: Isten nélkül, szeretet és társadalmi igazság nélkül — a lelki és lesli nyomort megszüntetni semmiféle hatalom nem tudja. E nemes eszmének szolgálására loboroz bátor, öntudatos, cselekedni kész munkatársakat az Actio Catholica.

Dr. Kóródi-Katona János

Szent Imre napján ünnepelte meg az iskola fennállásának tíz éves jubileumát.

Ott láttuk az iskola barátait és jóakaróit, mintegy 400-at és a végzett növendékek nagy tömegét.

Nagyhatást kelteit **Paróczay Péter** tanárjelölt beszéde, aki mint az iskola volt növendéke üdvözölte meghatódott hangon, végzett diáktársai nevében **Csernus Mihály** apátplébánost, az iskola alapítóját, a jubiláló iskolát és a tanárikart. Ez az iskola alkalmat ad az endrődi ifjuságnak arra, hogy az elemi iskolai tanulmányok elvégzése után megszerezhessék azt a tudást, amelyet a mai élet minden földműves, iparos és kereskedőtől kíván, ha boldogulni akar. — Kérem a Mindenható, hogy ennek a községnek és szegény csonka hazának minél több vallásos és művelt lelketű sziklaszilárd jellemű, acélos akaratú, piros pozsgás arcú ifjuságot neveljen a tanárikar hosszú évtizeden keresztül.

Szmola János végzett polgárista nagyhatású szavátat Fölföldy Béla s. lelkész zongorán, **Fehérváry Ferenc** rk. tanító hegedűn művészies játékkal kísérték.

A melodráma színezését a végzett növendékek énekkara hatásosan emelte. Szépen szerepelt az ifj. énekkar is **Hidvéginé** tanárnő vezetésével.

Walthier György polg. isk. igazgató ismertette az iskola történetét.

A polgári iskola feladata, hogy növendékeit gyakorlati irányu általános műveltséggel ellássa és ezzel őket egyrészt közvetlenül a gyakorlati életre, másrészt a középfoku szakiskolákra előkészítse. A leányiskolák célja enenfelül művelt magyar polgári háziasszony nevelése.

A polgári iskola tehát gyakorlati irányu általános műveltséget nyújt és közvetlenül a gyakorlati életre készít elő. A polgári iskola a nép széles rétegeinek iskolája, ahol megtalálja boldogulásának alapját a gazdálkodó, az iparos, a kereskedő és a munkás gyermeke is.

Endrőd 15.000 lélekszámu község. Ilyen nagy községnek feltétlenül szüksége van középfoku iskolára, de nem nélkülözheti különösképen Endrőd, hiszen nem érinti vasutvonal, ami lehetővé tenné a gyermekeknek, hogy egy közelfekvő városba mennének naponként középfoku iskolába. Ha nem volna községünkben polgári iskola, csak a gazdagok gyermekei tanulhatnának, már pedig a

művelődést nem lehet egy társadalmi osztály részére kisajátítani, a művelődés közkinccs, s módot kell adni mindenkinek, gazdagnak és szegénynek egyaránt, hogy annak áldásaiból részesüljön.

Községünkben az 1924/25 iskolai évben kezdte meg működését a r. k. polgári fiúiskola. A tanügyi hatóságok a fiuk és leányok együttes oktatását engedélyezték, hogy községünk mindkét nembeli ifjuságának alkalmat legyen a polgári iskola elvégzésére.

Köztudomásu, hogy a polgári iskola gondolatát **Csernus Mihály apátplébános** valósította meg Endrődön. A hitközségnek — az egyházi Főhatóság és ennek előterjesztésére a vallás- és közoktatásügyi Miniszterium nyújtott segédkezet azzal, hogy az iskolaalapítás tervét jóváhagyta. Az iskola-szervezés nehéz munkájában hervadhatatlan érdemeket szerzett **Koczka Sándor**, az iskola első igazgatója. Nincs helyünk felsorolni mindazokat, akik oktatói munkásságukkal a kezdet nehézségein segítették át ezt a jól bevált iskolát és annak kifejlődésében közreműködtek.

A fáradhatatlan, nehézséget nem ismerő, lelkiismeretes munkának meg is lett az eredménye: egy életképes iskola. Rövid néhány esztendő alatt a tanulók létszáma a másfélszázat is túl szárnyalta. Kétségtelen, hogy a gazdasági élet fellendülését nyomon fogja követni polgári iskolánk még nagyobb arányú benépesülése is, amikor már elodázhatatlan lesz a külön polgári iskola-épület kérdése is.

Az endrődi polgári iskola a IV osztály elvégzése után eddig mintegy 200 tanulót bocsájott utra. Tanulóinak kb. 35 %-a gazdálkodó, alig valamivel kevesebb az iparos szülők gyermeke, de tekintélyes számban vannak képviselve a kereskedő, munkások, valamint az értelmiségi osztály gyermekei is, akikből öntudatos katolikusokat, erkölcsös embereket, jó magyarokat és munkás, dolgozó honpolgárokat nevel az iskola, akikből nem urakat és kisasszonyokat, hanem munkaszerező embereket nevel, hogy az életben — bárhova is rendeli őket a Mindenható, — becsülettel megállják helyüket.

A jubiláló iskolát, az egyházmegyei Főhatóság, a szegedi kir. Főigazgatóság, A Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola Igazgatósága, **Gurgulics Antal** szakfelügyelő, a mezőberényi áll. polg. isk. tanterülete és **Patonay Sándor** üdvözölte kiknek ezuton is hálás köszönetet, mond az Igazgatóság.

frappáns képekkel illusztrálta a modern világ lehetetlen erőlködését az élet színlelének megjavítására. Világosan megrajzolta azokat a köteleességeket, amelyek egy értelmes és öntudatos katolikus férfinak a családban, egyesületekben, s a közélet minden megnyitvulásában végeznie kell.

Hatalmas éljenzéssel zárdott beszéde után — **Mellau**

Márton prelátus indítványára kimondotta a közgyűlés, hogy a Kereskedelmi és Belügyminiszterektől kért fogja a polgári házasság revíziójának megvalósítását és a vasárnapi munkaszünetek mielőbbi törvénybe iktatását.

Mellau helynök összefoglaló, buzdító beszéde után — lelkes hangulatban ért véget a nagy-sikerű gyűlés.

H I R E K A N A G Y V I L Á G B Ó L

Búcsújárás Gyomára. November 2-án az endrői katolikus hívek százai vonultak a gyomai festvértemplom felé. A 2000 főből álló hatalmas körmenet a szentévi jubileumi búcsú elnyerése végett indult a gyomai kat. templom látogatására halottak napján, a kegyeletnek ünnepén. Imádság és éneklés mellett vonult fel a lélekemelő, hatalmas processió a gyomaiak gyönyörű tepomába. Buzgó és aláztos imában kérték az Urat, részesítse őket büneik és gyarlóságaiért méltán megérdemelt ideigtartó büntetésének elengedésében és könyörüljön a tisztító tűzben szenvedő lelkék nagy fájdalmán. A körmenetet *Csernus Mihály* apátplebános vezette. Gyomán *Csenay Géza* plebános fogadta a híveket s készséggel vett részt a rendezésben. Szép, nagy és bensőséges hitvallás volt ez, dicséretére válik az endrői katolikusoknak.

Jubilál az Alispán. Csendben, minden külsőség és ünneplés mellőzésével lépte át vármegyénk közszeretben álló Alispánja eredményekben gazdag közigazgatási munkásságának 25 éves évfordulóját. A közigazgatás tisztviselői valósággal eltitkolták a nevezetes dátumot és zárt körben köszöntötték — az ünnepléstől tartózkodó, kizárólag hivatalának élő, fáradhatatlanul dolgozó Főnöküket. A vármegye népe mélységes tisztelettel és igaz nagyrabecsüléssel gondol népszerű Alispánjára és további áldást kér — nagystilű munkásságának újabb és hosszú fejezetére. Ad multos annos!

Kitüntetések. Örömmel közöljük a legújabb hírt, hogy az egyházmegye Apostoli kormányzója az endrői esperesi kerület két érdemes plebánosát: *Szabó Frigyes* szeghalmi és *Riegel Géza* füzessgyarmati lelkészeket — püspöki tanácsosokká nevezte ki. Az egyházmegye Főpásztora két kitűnő képzettségű és értékes lelképásztori munkát végző papot dekorált a kitüntetéssel, amelyhez őszinte örömmel gratulálunk!

A magyar apátok és prépostok elismerése. A püspökök apáti és prépositi kinevezési joga lejárt. A római Szentszék szeptember havában kelt engedélyével ezt a kinevezési jogot újra megadta és a magyar apátoknak és prépostoknak a „protonotarius apostolicus ad instar participantium“-ok jogait és kiváltságait adta meg.

15.000 keresztelés 15 év alatt. Walsh, Cincinnati egyik külvárosának plebánosa 15 éve működik s ezen idő alatt 15.000 felnőttel keresztelt meg. Az új keresztények legnagyobb része néger. Ezt az eredményt különösen akkor tudjuk méltányolni, ha tekintetbe vesszük, hogy az amerikai négerek közül aránylag ritka a megtérő.

Iskola-szentelés Szeghalmon. A szeghalmi rk. egyházközség f. hó 4-én diszközgyűlést tartott abból az alkalomból, hogy nagy fáradság és áldozatok árán felszentelték a II. sz. isk. tantermét és átadhatták nagy nemzetnevelő és lelketformáló hivatásának. A felszentelést Fetzer József esperes-tanfelügyelő végezte, míg az ünnepi beszédet *Csernus Mihály* endrői apát mondta. *Szabó Frigyes* szeghalmi plebános beszámolójában rámutatott arra az örvendetes fejlődésre, hogy a katolikus hívek száma 1920 óta 774-ről 1930-ig 1150-re szaporodott fel. A szaporodás 44 százalékos volt. Örömmel regisztrálta a szeghalmi katolikus hívek áldozatkészségét. *Ózv. Csánky Béláné* nagylelkű adakozásából beszerették a háboruba elvitt legnagyobb harangot. Az ő példáján felbuzdulva *Boross Flórián* kir. végrehajtó meghozatta a legkisebb, a hívek közös adakozásából pedig a harmadik harangot. — A lelkiélet fokozottabb fejlesztésére kérte híveit.

Felujult a mártirok ideje. Spanyolországnak Asturia tartományában a múlt hetekben vöröskommunista lázadás tört ki. A vörösök a hatalom átvétele után azonnal tuszokat szedtek. Az összes papokat, az összes szerzeteseket és néhány exponáltabb katolikus hívőt letartóztatták s mind a negyven tuszt agyonlőtték. Valamennyi pap és szerzetes emelt fővel állott a vörösök puskacsövei elé és utolsó szava mindegyiküknek ez a kiáltás volt: *Ejjen a Krisztus-Király!* Felujult előttünk a régi keresztény-üldözések dicső emléke. Akkor sem lehetett vérbefojtani Krisztus hitét és most sem fog sikerülni a vörös gonosztevőknek! Gyilkolhatnak, de a katolikus vallást le nem törhetik, mert az: Isten alkotása!

60.000 frontarcos zarándoklata Lourdes-ba. A francia Katolikus Frontarcos Szövetség nemzetközi zarándoklatot rendezett a lourdesi kegyhelyre. A résztvevők között ott szerepelt több, mint 100 főből álló csoporttal Németország, Ausztria, Olaszország, Csehország, Anglia pedig egymagában 600 frontarcost küldött. A rendezőbizottság elnöke Gerlier lourdesi püspök volt, aki a háboru alatt, mint százados szolgált és maga is tagja a Frontarcos Szövetségnek. A résztvevők mindegyike meggyónt és megáldozott s áldozásukat a világbékeért ajánlották fel. A francia lapok részletesen beszámoltak a külföldi résztvevőkről, de sajnos a magyarokat nem említhették, mert a magyar frontarcosok közül senki sem jelent meg.

Csodálatos gyógyulás Lourdesben. Rómából jelentik, hogy Barta Carlo san-remo-i tizenkétéves fiú, aki gyermekbénulás következtében kezdettől fogva csak mankóval tudott járni, egyik zarándokcsoporttal Lourdes-be ment, ahol Borea d' Olmo hercegnő segítségével a barlang medencéjébe szállt és ott imádkozott. Amikor mintegy tíz perc múlva kiemelték a medencéből, a kis fiú váratlanul lábára állt és elvette mankóit, hibátlanul járni kezdett. A csodálatosan meggyógyult gyermeket, akit San Remo-ban még a Vöröskereszt emberei tettek a vonatra, hazatértek nagy tömeg várta az állomáson és kísérte a templomba, ahova első útja vezetett.

Kalocsa a földmivesvarrő-asszonyokat is foglalkoztatja a téli közmunkák során. Kalocsa polgármestere, dr. Farkas Géza összeállította a téli munkatervet. A szegény és kereset nélkül álló családok asszonytagjait is alkalmazták a téli közmunkák során. A kalocsai kézimunkák népszerűsítésére törekszenek. Az asszonyok a kézimunkáért kapnak meg a szokásos díjat.

Cigarettaztak a munkások, felrobbant a petroléumtartály. A franciaországi Cette mellett négy munkás egy üres petroléumtartály javítási munkálataival volt elfoglalva. Hirtelen hatalmas robbanás történt és a munkások a levegőbe repültek. Hárman a lángokban lelték a halálukat, a negyedik is oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy felépülése nagyon kétséges. A tüzet szerencsére hamarosan sikerült eloltani. Valószínű, hogy a munkások egyike cigaretta gyújtott és ezzel lobbantotta lángra a tartályból kiáramló petroléumgázokat.

Jótekonycélra fordítják a nászajándékokat Kent hercege és Marina hercegnő. Kent hercege, az angol királyfi, aki mint ismeretes, a közel jövőben tartja esküvőjét Marina görög hercegnővel, menyasszonyával úgy határozott, hogy az Anglia lakosságának széles rétegeiből felajánlott nászajándékokat jótekonycélra fordítják. A hercegi jegyepár munkanélküliek családjait kívánja megörvendeztetni az ajándékokkal.

Istentelenek elleni propagandáért — száműzetés. A GPU letartóztatta Pavil Tjumi püspököt az istentelenek ellen folytatott propaganda miatt. A püspököt a GPU kollégiuma elé állították és három évi szibériai száműzetésre ítélték.

Orosháza várossá alakul. Két esztendeje fekszik már a belügyminiszteriumban Orosháza község kérése, amelyben a törvényes szabályoknak megfelelően megyei várossá való alakulását kérte. Orosháza nagyközség előjárósága olyan értesülést kapott, hogy a belügyminiszterium az előterjesztést jóváhagyta, úgy hogy rövidesen megtörténnek azok az alakítások, amelyek Orosházát megyei város-rangjára emelik.

1400 kubikos dolgozik a Tiszántul megindult ármentesítő munkálatoknál. A Körös—Tisza—Marosmenti Ármentesítő Társulat november 5-én egyik helyen 750 embert állított munkába. A hortobágyi csatornamedernél 200 munkás dolgozik. Nagyszabású ármentesítő munkák kezdődtek Békésmegyében, hol összesen 350 kubikos kapott alkalmazást. Ilyenformán 1400 kubikos csaiádnak téli megélhetést sikerült biztosítani.

Gömbös magas pápai kitüntetését kapott. XI. Pius pápa Gömbös Gyula miniszterelnöknek a Pius-rend nagykeresztjét adományozta. A Pius-rend, amelyet IX. Pius pápa alapított, az egyik legmagasabb pápai kitüntetés, amellyel csak a legmagasabbrangú vezető állást betöltő államférfiak szokta a pápa kitüntetni. Gróf Bethlen István 1923-ban szintén ezt a kitüntetést kapta a pápától. A miniszterelnök kíséretének szintén magas kitüntéseket adományozott a pápa. Báró Bakách-Bessenyei György követségi tanácsosnak, a külügyminiszterium politikai osztálya vezetőjének a Nagy Szent Gergely-rend parancsnoki keresztjét a csillaggal, dr. Mengele Ferenc követségi tanácsosnak, a külügyminiszterium sajtóosztálya vezetőjének a Nagy Szent Gergely-rend parancsnoki keresztjét és Petneházy Anlál őrnagynak, a miniszterelnök személyi titkárnak a Szent Sziveszter-rend parancsnoki keresztjét adományozta a pápa.

Frontharcosszervezet Gyulán. November 4-én impozáns keretek között megalakult Gyulán az Országos Frontharcos Szövetség főcsoportja. Elnökké dr. Varga Gyula polgármestert és vitéz dr. Pánczél József vármegyei főjegyzőt választották meg.

Halálba kergette a mozi az Ujvidék közelében fekvő Ruma nagyközségben Dokics Miklóst, egy piaci árus 12 éves fiát. A gyermek a „Bestia“ című borzalmas hatású filmet nézte végig. Az előadás annyira izgalomba hozta, hogy hazaszaladt és a padláson felakasztotta magát. Apja talált rá.

Tiltott műtétért egy évi börtönbüntetésre ítélte a bajai törvényszék Stalter Menyhértné borotvai községi szülésznököt. Seitz Mátyásné, akin a műtétet végrehajtotta, három hónapi fogsággal sújtották.

Elítélték a sikkasztó mezőberényi végrehajtót. Huve Lajos, a mezőberényi nemzeti szocialista szervezkedés egyik vezetője, aki mint ideiglenes községi végrehajtó működött, a törvényszék most sorozatosan elkövetett lopás bűntette címén hat hónapi fogságra ítélte és meilékbüntetésképpen három évi hivatalvesztést szabott ki.

„Jászberényi rajzok“. A szerző, Prückler József, a fenti cím alatt 17 cikket gyűjtötte össze. Jászberény történelmi múltjára, népművészetére, műveltségére találunk benne néhány ismeretelést. Minden cikke kutató munkásság eredménye. Stílusa gördülékeny. Hangja tárgyilagos. A próbálkozás követésreméltó, mert minél jobb és megbízhatóbb helytörténetünk van, annál jobb és alaposabb lesz nemzeti történelmünk. Hazánkban pedig a helytörténetírás csak az utóbbi időben kezdik művelni. H. N.

SZENT ERZSÉBET

A warburgi vár ódon termei kopott, kifakult, löredezett freskók díszítik. Aki ezeket a képeket nezi, annak lelke vissza száll a múlt hétszázados távolába és lelki szemei előtt megjelenik egy asszony, a vár úrnője, a magyar király leánya, Szent Erzsébet. Itt áll a falak között. Itt játszadozott mint gyermek, itt imádkozott, itt dolgozott, itt szenvedett, itt törölte ki a szegény Lázárok szeméből a könnyeket, amit az éhség és fájdalom sajtolt elő.

Egy Szent Asszony áll előttünk, akinek csodálatos és rövid életét a szenvedés rózsakoszorúja fonja körül. Még csak négy éves volt, amikor kiragadták a meleg szülői fészekből és elvitték messze idegenbe. Tizen-négy éves korában már feleség volt, tizenkilenc éves korában özvegy és huszonnégy éves korában halott.

Mi az, ami ezt az életet oly széppé, oly gazdaggá teszi? Hát az a mérheletlen felebaráti szeretet, amely megfedekezik önmagáról, csak hogy máson segíthessen.

Szent Erzsébet életében nemcsak az a fontos, hogy *mennyit* és *mit* adott, hanem hogy *hogyan* adta. Ő nem *küldött*, hanem *vitt* s így mialatt ajándékait adta, önmagát adta, saját szívét osztotta ki ezer meg ezer darabban: a kenyérből így lett rózsza, a tesli alainizsnából így lett lelket is erősítő forrás.

Szent Erzsébet példájára le kell hajolni nekünk is ember-társainkhoz, mint teslvérünkhöz. Nem elég letörölni szeméből az éhség és szomorúság könnyeit, hanem le kell törölni lelkéről azt a port és piszkot, — amit a szenvedés vihara zúdított rá, — hogy ismét előragyogjon lelkén az Isten arca.

Szent Erzsébet legendájának freskói halványodni, löredezni kezdenek a warburgi várban... Bárcsak az Uristen szeretele felfrissítené szent alakjának színeit a mi asszonyaink lelkében!

Szent Erzsébet ünnepe.

Az endrődi Női Liga ifjusági leányszakosztálya f. hó 18-án (Szent Erzsébet napján) d. u. fél 6 órai kezdettel műsoros ünnepély keretében áldoz Szent Erzsébet emlékének a Népház mozi helyiségében a következő műsorral:

1. Pusztay: Ave Mária. Éneklő leánykar.
2. Környey: Magyarországi Szent Erzsébet. Szavalja Timár Izabella.
3. Ünnepi beszédet mond Kiss László s. lelkész.
4. Pohárnok: Magyar Erzsébelek. Előadják a leánykörtagjai.
5. Kalmár Eta énekel.
6. Zlehovszky Margit mesél.
7. Luspay: Imádkozzunk a hazáért — Himnusz. Éneklő az ifjusági vegyeskar.

Törvényhatósági tagválasztások

Békésvármegye törvényhatósági bizottsága a törvényhatósági tagválasztásokat **november 25-re** jelölte ki.

Szavazni fognak mindazok, akik az 1934. évi képviselőválaszlói névjegyzékben szerepelnek. A szavazás tilkos. A törvény rendelkezése szerint reggel 9 órától délután 4 óráig lehet szavazni. Endrődön 3 rendes tagot és 3 pótlagot választanak. A régi kisorsolt tagok: Kalmár Imre, Vaszkó Pál és Szabó Frigyes plebános voltak.

Mint értesülünk, Endrődön két csoport indul. A Nemzeti Egység pártjának élén Timár Imre bíró, a radikális-szociáldemokrata csoport élén a hírek szerint dr. Tóth István ügyvéd áll. A Nemzeti Egység pártja együtt működik a kisiparosokkal, a nemzeti alapon álló munkáscsoporttal és a kisgazda-párttal, s így valószínű a győzelme.

Kisgyűlés határozata az iskolafenntartási segélyről.

November 9-iki gyűlésén foglalkozott a vármegye kisgyűlése Endrőd község azon határozatával is, mely az 1935. évre meglagadta az iskolafenntartási hozzájárulást az egyházközségtől. A kisgyűlés feloldotta a határozatot és a m. kir. belügyminiszteriumnak tüzéles felülvizsgálata alapján indokoltnak találta az Alispán azon intézkedését, hogy 3600 P. segélyt állítson be a község költségvetésébe iskolai fenntartási segély címen. Dr. Bulla Sándor kisgyűlési tag indítványozta, hogy mivel a vármegyének csaknem minden községe segítyezi a hitfelekezeteket az iskolák fenntartásában, mondja ki a kisgyűlés, hogy a községek legalább a tanítók helyi nyugdíjárulékát kötelesek az egyházak helyett téríteni. Az Alispán azért nem járult hozzá a javaslatához, mert a községek különböző anyagi helyzete miatt általános szabályt nem lehet megállapítani. Öcsödön például 12.000 pengő segélyt ad község, másutt a nyugdíjárulék felé, Orosházán az egész nyugdíjárulékot s.

Ugyanakkor jóváhagyta a kisgyűlés Gyoma község határozatát, amely a ref., ev. és kal. egyházaknak aránylagos iskolafenntartási segélyt szavazott meg.

T e r e f e r e

Gyomavégi: Pálinkás jó reggelt kívánok mindközönségesen.

Mirhói: Tán része volt benne kendnek, azért olyan hangos?

Gyomavégi: Hát mit tagadnám, a múlt héten a búcsú-lakomán úgy belaktam szesszel, hogy még most is érzem a halást.

Csejti: Hát aztán dikciózott-e kend a búcsúzó egészségére?

Gyomavégi: Eivégezték azt helyettem mások. Az egyik ur szörnyen kívánta az ünnepelni, hogy az Isten éltesse sokáig — Gyomán. Az egyik rokon meg az érdemeket sorolta volna, de úgy járt, mint az egyszeri nebuló.

Csejti: Hát azzal meg mi történt?

Gyomavégi: Gyenge volt a rajzból. Évvégén megparancsolta neki a tanára, hogy a nyári szünidőben rajzolgasson valamit. Hát amikor eljött a beiratkozás, bead a tanárnak egy rajzlapot, amelyen csak néhány vonás volt. Mi ez — kérdezte a Tanár? — Ez kérem szépen egy tehén a mezőn, amint füvet legel, vágta ki a diák. — De hol itt a fü — kérdezi ámuldozva a tanár? Hát kérem, azt már telegelte a tehén — mondja a fiú. — No és hol van a tehén? — Az kérem tanár ur már elszaladt, mert nem talált több füvet. — Hát igyekeztem meg a magasztaló pingálás is.

*

Varjasi: Mi lesz a választásokkal atyafiak? — Az apát ur pártja most nem jelöl?

Szarvasvégi: Ugy hallottuk, hogy már ujév óta — nem törődik a községi ügyekkel. Hagyja, hogy csinálják a bölcsek. A tanítóknak is szabad kezet hagyott. Csak az a kikötése, hogy jó katolikus embereket támogassanak.

Kondorostanyai: De hát mégis kik lesznek a jelöltek?

Ugari: A bíró ur — mint a Nemzeti Egység Pártjának elnöke minden kört megkérdezett, hogy kit akarnak. Kijelöltek vagy 12-öt. Ezeket aztán beküldte a vármegyére, ott jelölik ki majd azt a három rendes és három pótlagot, akik hivatalos jelöltek lesznek.

Peresi: És hát ha nem népszerű embereket jelölnek? Akkor baj lesz.

Décsi: Biztosan megkérdezi a Főispán ur a főszolgabíró urat, az majd eligazítja a dolgot.

Tanító: Mindenesetre az endrődi népnek vigyázni kell. — Száz év alatt nem kapott a község a vármegyétől annyit, mint az utóbbi tíz év alatt. Szarvas, Mezöberény, Gyoma, Orosháza tülekedtek az utkövezésért, az Alispán ur mégis a mezőluri—kondorosi utzakaszt köveztetette. Az új Főispán hónapokon át járta a kormányhivatalokat, hogy a vármegye munkásainak egy kis keresete legyen felére. Mi volna, ha nem fáradozott volna értünk? Most is 400 endrődi munkás dolgozik. Hát még a sok kő-fuvarozás mennyi pénzt hozott Endrődnek, meg Gyomának!? A lakosság is gondolkodik és a saját érdekét tekintve támogassa a vármegye hivatalos jelöltjeit.

Varjasi: Igazsága van tanító ur. Bolond ember megy fejjel a falnak. Nekünk a jövőben is szükségünk

lesz a Főispán és Alispán jóindulatára. Nem lehet fenyegetkedni. — Álljunk együtt és tartunk ki.

*

Mirhói: Azt mondják már kendtek, hogy miért nem adnak pénzt a bankok?

Községközi: Nem tudja kend? Persze a Mirhón nem olvassák az Új Nemzedéket, meg a Hármasköröst! A nagybankok nem adnak azért, mert a védeltség miatt sok gazdától a kamatot sem kapják meg. — Kapnak tőlük a gyárosok és a nagykereskedők, mert ezek nemcsak kamatot, de percentet is adnak a haszonból.

Csejti: No és a kis bankok?

Községközi: Azoknak meg nincs elég pénzüik. Az egyes emberek most nem tudnak betétet gyűjteni, a községek meg nem adnak elég betétet a kisbankoknak.

Gyomavégi: Nálunk két bank van. Az egyik a miénk, másik a csabaiaké. Nagyon kevés ebben az endrődi részvény. — Hát itt hogy áll a dolog?

Községközi: Tavaly felét adták az egyiknek, felét a másiknak. — Az öreg helyi bank sok gazdának adott, de csak úgy, hogy decemberben visszafizetik, ha a község nem adná tovább a pénzt.

Csejti: Hát már miért ne adná? Hiszen a községnek elsősorban érdeke, hogy a saját adófizetői egy kis pénzhez jussanak a mai nehéz időkben!? No meg az aszály miatt ki tud most törleszteni?

Községközi: Nem mindig nézik ám a nép javát. Amióta a régi bank vezetők kiestek, azóta mindig áskálódtak az öreg bank ellen. Nem nézték azt, hogy többmint 300 endrődi részvényesé, azt se, hogy a bank pénzét 500 endrődi kis ember használja, arra se gondolták, hogy újabb betét — új forgatókét jelentene a nép között és az adó is jobban befolyna, csak azzal törődtek, hogy tudnának ütni a papon és emberein. Hogy így százak koldusbotra juthatnának a kölcsön felmondásával, az sok előtt semmi sem volt.

Varjasi: A választóknak kellene figyelmeztetni a képviselőket, hogy ne düljenek be, mert a nép bőréről van szó. Igazságot és méltányosságot mutassanak, amikor ilyen fontos ügyről döntenek. Itt nem szabad politikának érvényesülni, csak az endrődi nép érdekének.

Ugari: Igaza van, de némelyik képviselő olyan, mint az egyszeri vőlegény.

Décsipáskumi: Hát avval mi történt?

Ugari: Elment leánykérde, de olyan szófukar volt, hogy mindig a mamája beszélt helyette. Csak akkor szólalt meg, amikor a papa és a mama azzal fenyegették meg, hogy otthon ellátják a baját.

Mirhói: No és mit mondott ez a gyászvitész?

Ugari: Végre kimondta a menyasszonyjelöltnek, hogy „igen“.

Varjasi: No ennyire még sem vagyunk. Én hiszem, hogy a nehéz idők kijózanítanak többeket és nem engedik magukat az orruknál fogva vezetni. — De induljunk, mert a Kiss tisztelendő ur már biztosan megkezdte a prédikációt, oszt mindjárt végire jár. (Eloszolnak.)

KÖZGAZDASÁG

VILÁGGAZDASÁGI
HELYZET.

Vizsgálva a nagyobb világ tőzsdék irányzatát, azt látjuk, hogy az elmúlt hetekben általánosságban gyengébb irányzat vezetett a piacokon. Sem az amerikai választás, sem a francia kormányválság nagyobb ellátást nem okozott.

A gazdasági élet általános nyomottsága bizonytalanságot teremtett a tőzsdéken és még a londoni tőzsde javuló irányzata is gyengült, pedig az angol gazdasági élet ma talán vezet a világországok piacán.

Hollandiában már hónapok óta a holland forint értékének csökkentéséről beszélnek, s a kormány csak azért akadályozza ezt, mert fél a bekövetkező árdérágulástól.

Németországban a nyersanyag hiánya okozott nagyobb mérvű áremelkedést, a fogyasztó közönség érdekében áralakító kormánybiztos neveztek ki.

Anglia újabb piacot szerzett. Mandzsuriába 8 millió font értékű megrendelést szállít és Japán hadihajókat rendelt az angol gyáraktól.

Magyarország Gömbös Gyula miniszterelnök külföldi utazásai nyomán vár némi enyhülést és értékesítési lehetőséget a velünk barátságban levő államoktól.

Gazdaközönségünket a Külkereskedelmi Hivatal alelnökének: Serbán Ivánnak németországi utja foglalkoztatja. A magyar zsirkivitelről folyik a tárgyalás és amennyiben sikerül a költendő megállapodás, nemcsak a zsír, hanem a sertésárakra is jó hatást fog gyakorolni a németekkel kötendő szerződés.

Gabona és terményárak.

Az elmúlt napokban Gyomán 15—18.10, Mezőtúron 15.20, Szarvason hajóba rakva 15.50 P-t fizettek a 80 kg-os tiszavidéki búzáért. Az árpa 12—12.20, a zab 12.—, a morzsólt tengeri 9.30—9.50-es áron kell a gyomai piacon.

Az állatvásáron ingadozó volt az irányzat. A szopos borjú ára a gyomai vásáron minőség szerint 50—70 fillér között mozog. A lehen és loarak alacsonyabbak voltak, mint a mezőtúri és csabai vásárokon. Külföld részére vásárolták a jobb lovakat 250—400 pengős áron.

A soványsértés és malac ára nagyon alacsony volt. A hizott fiatal sertésekért drb-kint 130—150 kg-os súlyban 64—66, ese-

MUNKÁSKÉRDÉS

Főispán a vármegye munkásaiért.

Általános örömet kellett a vármegyei törvényhatósági bizottság közgyűlésén dr. Fáy István főispán azon kijelentése, hogy ismételt közbenjárására a kormány az Ármentesítő Társulatoknak nagyobb összegű kölcsönt folyósított, hogy közmunkákat indíthassanak. Sok ezer ember jut munkához és kereselhez ezáltal. Endrődről jelenleg 400 munkást foglalkoztatnak.—Lálhatja a munkásság, hogy kiől és honnan kap se-

gítséget, honnan szerez magának és családjának télire való! Remélhetőleg bizonyoságot fog adni hálájáról és becsüleles köteleességtudásáról akkor is, amikor az urnák előtt afölött dönt, hogy kenyéradójának jelöljei, vagy népámiló demagógok követése között kell választania. — Testvérek vigyázzatok, a saját bőrötökről van szó, hallgassatok a józan észre!

ÚJ MEGYEBIZOTTSÁGI TAG.

A Dinya Imre halálával megüresedett megyebizottsági rendes tagsági helyre a múlt választáskor legtöbb szavazatot kapott póllagot: *Gonda Istvánt*, a Keresztény Földmunkás-Egylet derék elnökét hívta be a vármegye vezetésébe. — Örö-

münknek adunk kifejezést, hogy az endrődi munkásság képviselőjében olyan ember került a törvényhatóságba, aki hazafias, nemzeti érzelmű felfogásával a vármegye szociálisan gondolkodó vezetőinél sokat segíthet munkástársai nehéz sorsán.

Nő a munkanélküliek száma Franciaországban is.

A Nemzeti Ujságban olvastuk, hogy Franciaország 1500 millió frankkal kevesebb nyersanyagot vásárolt a külföldről. Emiatt az egyes iparágakban természetesen kevesebb munkást foglalkoztattak. A textilgyárakban 30.000, az élelmiszer gyárakban 9000 emberrel dol-

gozott kevesebb, mint a múlt évben. Általában a munkanélküliek száma 1933 október 1-én 231.755 volt, míg most október 1-én 339.822.

Ha így van a győző, gyarmatokkal bíró nagy és gazdag országban, mit szóljunk mi: Trianon koldus magyarjait?

„Munkás—Otthon“ Endrődön.

Az elmúlt hetekben mindegy 50—60 munkás keresett fel Klinghammer Lászlót, a Nemzeti Egység Pártjának helyi főtitkárát, hogy részükre minden szociálista eszmélő és politikai irányzattól mentes egyesületet szervezzen.

Klinghammer László érintkezésbe lépett a régi Keresztény Földmunkás Egylet vezetésével és sikerült közös egyesületbe tömöríteni a két csoportot. November 18-án, vasárnap délután a Keresztény Földmunkás Egylet kimondja alapsza-

bály változtatásáról és felveszi az „Endrődi Munkás—Otthon“ címet. Az alapszabályok letárgyalása után megalakulják az Otthon új titkárát és választmányát.

Érdekes része az alapszabálytervezetnek az, hogy a választmány 6 tagú munkavállaló szakosztályt, valamint betegsegítő pénztárt alakít.

Mint értesülünk, a vármegye Alispánja 100 (Egyszáz) pengő segélyt utalt ki az új Munkás Otthon felszerelésére.

kélyebb súlyu vagy öregebb sertésekért 60—62 fillért adnak a kereskedők helyben átvéve. Mint értesülünk a „Hangya—Szövetkezetek“ is megkezdtek a sertés szállítást és a budapesti árakhoz képest lűrhelő árakat adnak a hizott sertésekért.

A baromfi ára kétségbeejtó-

en gyenge. Amikor a falu és tanya népe — a téli ruházkozás beszerzése céljából—piacra viszi aprójószág állományát, a kartelek ugyanakkor szorítják le a baromfi árakat. Itt is erélyes kormánybiztos kellene, aki megszüntetné a sok millió pengő veszteséget jelentő ár-csökkenést.

HIRDETÉSEK

Endrőd—Gyomai
Takarékpénztár R. T.
Endrőd

Fiókinzet: Gyoma. Telefon: Endrőd 2. Polyósi rövidlejárati mezőgazdasági kölcsönök. **Elfogad felmondás nélküli betéteket a legmagasabb kamattal mellet.** Foglalkozik a banküzlet minden ágával, szelvénybevételek, arany- és ezüstpénzek, valamint külföldi pénznemek beváltásával a mindenkori legmagasabb árfolyamon. Mindennemű felvilágosítással és utbaigazítással díjtalanul áll rendelkezésre az Igazgatóság

TŰZ és villámcsapás, betörés ellen legelőnyösebben biztosíthat a Katolikus Népszövetség Biztosítási Irodája útján. A biztosítási iroda **endrődi** megbízottja felvesz tűzkr elleni biztosítást: lakóházak, gazdasági épületek, valamint ezek berendezése, mezőgazdasági átalány, házbutorok, termények, gépek, áruaktár, állatállomány, egyéb ingó és ingatlan vagyontárgyak biztosítását. Jégkr elleni biztosítást mindennemű terményre. Életbiztosítást, temetkezési költségbiztosítást, gyermek és kiházasítási biztosítást. Gép, autó és traktor biztosítást. Balesetbiztosítást. **Endrődi megbízott: Fülöp János, lakik Selyem utca 28 szám alatt.**

Az Endrőd—Gyomai Takarékpénztár Rt. vezetősége felhívja gazáink figyelmét a búza, tengeri, tökmag és lucernamag kedvező értékesítési lehetőségeire. Mindennemű felvilágosítást és tájékoztatást készséggel nyújt az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt.

A Katolikus Népszövetség
Temetkezési
Segítőpénztára

útján mindenki könnyíthet az elhalálozás miatt jelentkező gondon, megnyugvást szerezhet magának és családjának.

Iratkozzék be tagul

mert ezáltal csekély havi tagsági díj ellenében oly összegű temetési segélyről gondoskodik, amelyből a gyógykezelés, temetés minden kiadása fedezhető. A temetési segélyakciót a nagyváradi egyházmegyei Apostoli Kormányzó ur 1933/1933 sz. alatt jóváhagyta és ajánlja.

Tagfelvétel és a díjak befizetése az Endrőd—Gyomai Takarékpénztár Rt.-nél Endrődön, hol mindennemű felvilágosítással és utbaigazítással díjtalanul szolgálnak.

Tag lehet minden 14—65 év közötti egyén.

Orvosi vizsgálat nincsen! Legkisebb havi díj 50 fillér.

A Ker. Fogyasztási Szövetkezetben
kifűnő cserép és téglá kapható.

Teljes tejet a legmagasabb napi áron vesz a Keresztény Fogyasztási és Értékesítő szövetkezet.

Zamatos, egészséges bort literenként is kaphat a Sugár utca 29 sz. alatt.

„Az Egyházmegyei Hatóság 1238/1934. számú engedélyével.“

Szerkesztésért és kiadásért felelős:
Stefán Béla.

Nyomtatta a „Hungária“ könyvnyomda vállalat, Gyomán.

Felelős üzemvezető: Teket Sándor.

HÁRMAS-KÖRÖS

ITBUZGALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI FOLYÓIRAT

Előfizetési árak:

Negyedévre 20 fillér.

Megjelenik minden hónap 15-én.

Felelős szerkesztő:

STEFÁN BÉLA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Endrőd, Széchenyi utca 2.

Hirdetéseket

kedvezményes feltételek mellett közlünk.

Krisztushoz - emberek!

A világ legnagyobb jelentőségű eseményét hirdette 1934. év előtt az a rendkívüli csillag, amely ott a bellehemi istálló fölött a Megváltó születését adta hírül — a pogányság és bűn sötéttségében évezredek keresztül gyötrődő emberiségnek. Nagyobb, fontosabb és jelentősebb esemény még nem történt a sáros földiekén!

Az *Ég üzent a földnek*: ne féljétek, nagy örömet hirdetek nektek.

Ilyen esteje nem volt még a világnak.

Isten megújította művét: Ádám ivadékaira ráüzött — az isteni irgalom és megbocsátás bellehemi csillaga.

Az angyal éneke, ez az égi hír álsüvített a világon: emberek örvendeztetek, mert a *világ Megváltója megszületett nektek*. Igen, *megszületett nektek királyoknak*, hogy örök igazságaital vezessen benneteket az uralkodás és népboldogítás néhez ulján.

Megszületett nektek bölcseknek hogy agyakok és lelkek kétélyeivel az örök világosság és abszolút igazság sugaraival eloszlassa.

Megszületett nektek koldusoknak, kiknek vállára súlyos gondok nehezülnek, hogy példájával ürelmet, kegyelmével erőt, áldásával jobb életet fakasszon számotokra.

Megszületett mindnyájunknak, hogy az ember teremésének és élésének végcélját megismerlette — Isten fiaikhoz illő életmóddal készüljünk az Örök Isten jutalmára és boldogítására.

Dicsőség magasságban Istenek, — *Békesség a földön a jóindulatu embereknek* — hangzik föl a Szeretet ünnepén száz és száz milliók ajkáról. Hívók és hitetlenek karácsonyestén a kisdéd Jézus jászolya mellé állanak, pillanatnyilag elűnik a mindennapi élet ezer gondja, elesitülnek az egyén, a család, a társadalom nehéz kérdései és dermedt kételyei, az emberiség valahoggy ráeszmél közös származására, közös végcéljára, az összelározandóság nagy tudatára.

A világ komor durvaságát, hazug bűnözését — a szeretet melege, az irgalmasság jólékony keze vállalja fel.

Az a kis tehetetlen, szóztalan kisdéd — megalázza az emberi kevélységet, enyhíti a társadalmi különbségeket, térdre kényszeríti az eszében, vagyonában elbizakodott embert.

Tanítása — örök érvényű parancs és irányjelző mindenkire és minden korszakra nézve: Szeresd Istenedet minden felett, minden erődből és felebarátodtól, mint tenmagadat!

Nem mennydörgés és villámlás között jelentette ki e fölséges isteni tanokat, hanem mosolygó gyermek, majd megértő és segíteni akaró testvér alakjában, hogy el ne fussunk, meg ne rellgjünk, hanem valamenynyien értesüljünk az Isten jószágáról, irgalmáról, igazságairól és szeretetéről.

Földi élete, példája, tanítása, jóvendőlései, csodái, szenvedései és feltámadása — történelmi megdönthetetlen bizonyíték arról, hogy az a bellehemi kisdéd — szerény emberi alakban maga a hatalmas Isten.

Ezt ismerve, tudva és átérzve nem botránkozunk az istálló sívárságán és kiellenségén, hanem az isteni szeretet és alázat e csodás lény megerősít hitünkben, erőssé tesz a küzdelemben — Krisztus követésében!

És csak szánhatjuk azon szerencsétlen testvéreinket, akik fásult lélekkel, sorvadt idagekkel, sívár, vérszegény hitbéli felkészültséggel — rohannak el a karácsonyest lélekemelő, szívetket nemesítő, örömhullámokat fakasztó esendje és áhítata mellett.

Szaladnak a világ élvezete és öröme után s mérget kapnak. Lázasan kusznak a modern kultúra magas hegyesucsaira, hogy annál inkább lássák az emberiség nagy nyomorát, ziláltságát, gyűlölködését és magatehetetlenségét.

A modern hitetlen ember paradicsoma — aranykulcsra nyílik és azok a kevesek is, akik bejárnak az eldorádóba, hamarosan beleulálnak, megcsömör-

lenek — a mérges gyümölcsök és szodoma-almák bűnös élvezetétől.

A vallásos krisztusi életmód termeli ki az igazi életörömet, a lelkiismeretes, kölelenségjeljesítő, hűséges és áldozatos családapák és családanyák derűs lelkü lömegét.

Egyedül a bellehemi kisdéd tanít meg bennünket keresztény módon élni és nyugodni, lizta lelkiismerettel örülni.

A katolikus magyarság a karácsony szent estélyén zokogó szívvel, igazságért epedő és jobb jóvendől szomjuhozó lélekkel eseng utánnad — kisdéd Jézusunk. Nyomorultabbak, szomorubbak és elhagyatottabbak vagyunk, mint valaha.

Látjuk, mert saját nyomorúságunkon megtanultuk, hogy e gyűlöletbe borult és örökké viaskodó, koldus emberi társadalmon nem segíhet más, csak Te — a szeretet- béke- és áldás Istene.

Karácsony éjjelén az emberi bűnözés és hitelessen elfajulás bántó harsogása között — szív-szorongva várjuk az égi hírnök jó hírel: Békesség a földön a jóakaratu embereknek. Várjuk és követjük jószándékkal hitednek fénylő csillagát, hogy bevilágiljon az minden magyar lelkébe és elvezessen bennünket Hozzád: az irgalom, megbocsátás, szeretet és boldogság örök kutforrásához.

Szilveszter est

a komoly megilletődés ideje. Alig van alkalmasabb idő a visszatekintésre, mint épen a haldokló esztendőnek utolsó perceiben. Más évek bucsut intő pillanataiban is meghatottan mereng el az ember tizenkét elmúlt hónap öröme — bánatán, de mai mérlegkészítésünket különösen súlyossá teszi az a körülmény, hogy vizsgáló tekintetünk az idej viszontagságos 1934-es év temetésén önkéntelenül is husz évre száll vissza: a magyar történelem legdicsőbb és legszomorubb husz esztendőjére.

És ha most a suhanó idővel elbeszélgetve felújítjuk husz év vértanui szenvedéseinek és emberfeletti küzdelmeinek emlékét, azért tesszük, hogy az elmúlt husz év tanulságából s átszendedett küzdelmeiből eligazító fény gyuljon ki a reánk virradó új év feladataira.

Hogy mégis élünk, hogy az elmúlt husz esztendő alatt hiába kongatták feletünk a lélekharangot: az Istentől nyert életerőnk nagyszerű ébredésének köszönhetjük.

Amikor egy óriási világégés fenyegetett, amikor az ezeréves ország rombadőlte fölött bus magyar fájdalom zilálta lelkünket és most, midőn egy új háborus viharfelhő vonult át feletünk — ezekben a sorsdöntő napokban végre nekünk árva magyaroknak is felnyílt a szemünk. Beláttuk, hogy mit jelent az, és mi vár arra a nemzetre, amelynek éljében és eszközeiben kizárólag anyagi

szempontok vezetnek. Megkondult bennünk harangja a riadó lelkiismeretnek, hogy a magyar holnapot ne engedjük oly léhűtően könnyelműnek, mint a tegnap volt. Egyet nagyon világosan látunk: *vagy tönkre megyünk, vagy erősebb keresztények leszünk!* Harmadik ut már nincs! Egy halálba taszított nemzeti lét fellobbanó máglyánál tanultuk újra megbecsülni magunkban, ami multban szent, ami magyar volt, amit első szent királyunk örökül hagyott.

Nem tudjuk mit hoz ránk a most születő új esztendő. Lesz-e erős kardja, hogy diadalra juttassa a magyar igazságot? Lesz-e kenyér tarisznyájában a kiüldözött, kiéhezett magyaroknak? Tud-e majd mosolyogni meggyötört családaink éhes sápadtarcu gyermekeire?...

Ki tudja? De egyet tudok. Azt tudom, hogy mosolygós jószerecsében, vagy villámotszóró esapások alatt ki kell tartanunk rendületlen lélekkel egyetlen reményünk, mentavárunk, védelmünk alatt: a kereszt tövében.

A legszomorubb husz esztendő utolsó pillanatában megrendült lélekkel térdel Krisztus keresztjéhez a megtépett magyar és még ma is vérző homlokát bizalommal hajtja irgalmas kezébe, hogy adjon nekünk, az Ő állhatatlan, megmegbottló, bűnbeeső, de jobbulást fogadó magyar fiainak egy jobb, nyugalmasabb boldog új esztendőt és egy erkölcsében megújított, boldog Magyarországot.

—K.—

KATOLIKUS ACTIÓ

A katolikus Egyház actiója a család védelmére.

Általános a panasz a rendkívül súlyos gazdasági válságról, mely nemcsak a világháborúban részvett győző és legyőzött nemzetelek, de az egész világ minden államát sújta.

Isten nem vonta meg a föld termő erejét, napsugárt, esőt, harmatot, az ember munkájára áldást ad. A „több termelés” jelszava alatt olyan túltermelés mutatkozik a világon, mint még soha nem volt. Ugyanakkor tíz és száz milliók nyomorognak, éheznek a lelkiismeretlen spekuláció és profitéhség bűnös manipulációja nyomán.

Ha azonban a mai állapotok lényegét tekintjük, még súlyosabb válságot kell megállapítanunk a lelki és erkölcsi életben.

A mindennapi kenyérről folytatott rejtett küzdelemben az emberek nagy tömege elvesztette önbizalmát, de elvesztette hitét, reménységét is a jobb jövőben.

E nagy lelki zűrzavarban megrendült a társadalom alkotó eleme és legerősebb támasza: a család, meglazultak a hitvestársi kötelelességjelölések kötelékei, elhomályosodott a családi élet tisztasága, megfertőzte a családi otthon szentségét — a gyermekáldástól való kegyellen és bűnös menekülés.

Soha annyi bűn, gyilkosság, lopás, betörés, magzatelhajtás és öngyilkosság nem foglalta el az ujságok hasábjait, mint napjainkban. Pedig mily morzsányi csepp ez a lilokban maradt bűnözések tengerében.

Nem elég tehát egyedül a gazdasági válság leküzdésére talpra állni és összefogni, de minden lehető el kell követnie államhatalomnak, közületeknek, szervezeteknek, családoknak és egyéneknek egyaránt a még súlyosabb lelki válság: a pusztulásba jutott modern családi élet megmentésének és megújításának érdekében.

A magyar Püspöki Kar — indította meg hazánkban a nép és nemzetmentő nagy actiót a család védelmére.

Adventben az ország minden templomában három napos újítottságot, felvilágosító és helyesen irányító beszédekkel mondanak a lelkészek, hogy a magyar katolikusok millióinak megmozgalásával a Krisztustól elszakadt családi élet erejét, egészségét, ellenálló képességét és szentségi tisztaságát —

eredeti fényébe és erkölcsi méltóságába — az öntudatra ébredt szülők segítségével — visszaállítsák.

Nem kétséges, hogy a városok műveltebb, lelkiükben is kulturáltabb lakosai hatalmas tömegekben sietnek az egyház hívó szavának készséges teljesítésére. Nagy kérdés azonban, hogy a falu népe megéri-e az idők jelét? Belátja-e ezt a rendkívül fontos, hazát, családot, gyermeket egyaránt mentő és jobb jövőt készítő megmozdulás szükségességét, melyben neki is ott a helye saját családi életének krisztusi szellemében való megújításával és ember-társai megmentésére irányuló apostoli munka vállalásával?

Sorakozzanak fel a nagyszemű erőifejtésre az egyházközség képviselőtestületének tagjai minden hozzátartozóikkal, lépjenek a munkalétre a hitbuzgalmi egyesületek: a Férfi-liga, Crédó Egyesület, Jézus Szive Szövetség, Mária-társulat, Női-liga, Legény-egyesületek, Leány-congregációk, Szivgárda stb.

Keresztes hadjáratot indítunk — a Szent Család szellemét megmételvező modern bűnözés, lelki elvakultság, felelőtlen egyéni tulkapások, vallásunk szent tanítását és munkáját bűnös liberális törvények megváltoztatása érdekében.

Jézus a vezér! A győzelem milliók lelki megmentéséért, az egész társadalom újjászületéséért eredményezi!

Ezen nemes szent cél érdekében az Egyházmegyei Hatóság rendelkezésére Endrődön december 20-án, 21 és 22-én — családvédelmi ajtatosságot tartunk.

A triduum programja a következő:

20-án csütörtökön este 5 órakor első előadás és szent József tiszteletére ajtatosság.

21-én, pénteken d. u. 3 órakor szentbeszéd az anyák részére, este 5 órakor pedig a második előadás és ajtatosság Jézus szent Szive tiszteletére.

22-án szombaton d. u. 1/2 4 órakor szentbeszéd a férfiak és házasulandó idősebb ifjúság részére, este 5 órakor pedig a harmadik előadás és ajtatosság a Boldogságos szent Szűz tiszteletére.

Huszedikán délelőtt fél 11 órakor szentbeszéd a legények, délután fél 3 órakor pedig a nagy leányok részére.

Vecsérnyen után lesz a családok felajánlása Jézus szent-

széges Szívének. Az előadásokon csak 16 éven felüli serdültebb ifjúság vehet részt a tárgy komolyságára és csak felnőttekre való vonalkozásra tekintettel.

Ismételten kérjük a hiveket, hogy ez éllelvágóan fontos előadásokon teljes számban vegyenek részt és hívják fel erre rokonaik és ismerőseik figyelmét is.

Jézus áldása és kegyelme legyen munkánkon!

A templom teszi a keresztény embert?

Szent Ágoston egyik munkájában rövid párbeszédet írt le. Viktorinus így szól Simplicianushoz:

— Hidd el barátom, hogy én közétek, keresztények közé tartozom. Meglátod, hogy én, mint keresztény fogok meghalni.

— Nem hiszem el, hogy keresztény vagy, amíg nem állak léged a mi templomunkban — felelte szeliden a keresztény Simplicianus.

— Jól hallok?! Te azt valód, hogy valakit a templom falai tesznek kereszténnyé: — kiállt fel megbotránkozva a pogány Viktorinus.

— Nem, én nem mondom, hogy a templom falai avatják az embert kereszténnyé, hanem igenis azt mondom, amit Jézus állított: „Aki megtagad engem az emberek előtt, azt én is megtagadom az én mennyei Atyám előtt”.

Viktorinus sokat gondolkozott Simplicianus feleletén. Belátta, hogy a hitet külsőleg is meg kell vallani és eszerint is telt. Felkereste a keresztények istenliszteleit és nemsokára maga is megkeresztelkedett.

Ma is nem elég lélekben együtt érezni Krisztussal és az Ő Egyházával, hanem nyíltan melléje kell állni. Ha tehát Krisztus hívének vallja valaki magát, mutassa meg azt külsőleg is: járjon a templomba.

HOGYAN ÜNNEPELSZ JÓL ÉS HELYESEN?

Nem elég ünneplő gunyába öltözni, lelkedről is vedd le a hétköznapi, bűnös, szennyes köntöst!

A pásztorok hitével, a napkeleti bölcsek állhatatos kitartásával keresd és közelíts Jézusodhoz!

Tarts alapos önvizsgálatot, tisztíts meg lelkedet a bűnbánat szentségében. Légy a lelkek mentésének buzgó apostola. Házadnépe és ismerőseid között egy se akadjon, aki lélekben meg nem ujlva mer közeledni az isteni kisedt oltárhoz.

Tegy jót anyagi tehetséged szerint azokkal, akik szegények, nyomorgók, nincstelenek!

Ne feledd, hogy amit a szegénynek, szenvedőnek adsz, — Krisztusnak adod! E jócselekedetek a legszebb ékességek karácsonyfádon!

Bölcsek jöttek

napkeletről... Nem harcosok, nem világhódító hadvezérek, nem aranyat kereső üzérek, nem proletárok — hanem bölcsek. Szívük ösztöne után indultak el: belovagoltak a kelet sejtelmes éjszakájába, folytatták az utat teveháton, forró napsütésben, — ők voltak az Istent-kereső emberek előőrsei. Nem hiába fáradtak, — megtalálták az életnek a Napját: Krisztust.

Ők nem okoskodtak sokat, nem keseregtek az élet száz baján, hogy eggyel még több legyen: ők bölcsek voltak. Tudták azt, hogy a szőlőtőlnek szüksége van a jó földre, kell a venyigének mind az, amit az anyaföld fekete emelője nyújt, de rájöttek arra is, hogy a szőlőtől nemcsak a földből él, kell neki az Ég is. Akkor teljes az élete, akkor édes a gyümölcs, ha magába szívja a melegséget, a fényt, a napsugart, amit az Ég ad. A bölcsek rájöttek arra, hogy az emberek lelke sívár, terméketlen, mint a szőlőtől, ha nem süt rá az ő napja: az Isten.

Vittek neki „aranyat, lőmjént és mirhát,” de az ajándékozás után gazdagabban tértek vissza. Krisztus cserébe száz annyit adott. A sok millió emberi lélekre rásugározta szeretetének és kegyelmének melegét. Megtanította őket a nyolc boldogságra, megmagyarázta a főparancs értelmét, megváltoztatta a föld színét.

A kis Jézus kitárt kacsóval fogadta a bölcseket. — Ma az Urnak két kitárt karja, — a kereszt két ága, — a szent Péter bazilika ormától — utakon, szobákban, templomok tornyain, — a legsötétebb Afrika misszionárius kápolnájaig hívja az embereket. Aki benne van az élet bölcsesége, menjen Hozzá.

A vándormadár utána röpül a tavasznak és megtalálja, — a kis őz elindul az erdő mélyéből és rátalál a hűvös patakra, — a buzaszem csírázni kezd a fekete földben és nem téveszti el az útját, kidugja a zöld fejecskéket. — Az ember?! — Elindul tavaszt keresni és az északi sarkon köt ki. Elindul az élővizek után s vaddisznók pocsolójában eszmél magára. Csírázni, tőkélatedni kezd s még jobban turja magát a mélybe. Ez az ember nem bölcs. Szívének nincs nemes ösztöne, nem érzi az élővizek forrását, nem tudja mi a napsugár.

Annak idején három bölcs észrevette a kis Jézus kitárt karjait és odatalált hozzá.

Én is az élet bölcsé akarok lenni és nem az élet futóbolondja. Megindulok és megyek Krisztus kitárt karjaiba, megyek az életem Napja felé. —F.—

† ZELINKA JÁNOS

1847—1934.

1900—1912—

Az endrődiek egykori hírneves plebánosa december 9-én a szentségekkel megerősítve lért meg Ahhoz, akit 67 éven át hűséges buzgósággal és lelkiismeretes munkával szolgált.

A Trencsénben 1847. február 4-én egyszerű jámbor iparos szülőktől származó ifjút b. e. Szaniszló Ferenc váradi püspök 1863-ban vette fel a nagyváradi papnevelő-intézetbe és ifju kora mialt pápai engedéllyel 1868. augusztus 4-én pappá szentelte. Négy évig tartó szarvasi káplánkodás után a váradi Szent József-intézet tanulmányi felügyelőjévé, majd az Orsolyaszüzek zárdalelkészre és hitoktatójává nevezte ki püspöke. 1882-ben szentjobbii plebános lett, majd értékes lelképásztori munkálkodása jutalmul 1900-ban endrődii plebánossá nevezte ki Főpásztor. 1912-ben a Szentháromságról nevezett Pécs melléi apátságot nyerte el, majd 1922 év október 1-én nagyváradi kanonokká nevezte ki b. e. gróf Széchenyi Miklós váradi püspök. Néhány év múlva a Pápa Őzsentsége házi főpapjává: pápai prelátussá nevezte ki a gyémánfmisés áldozópapot.

Az endrődii egyházközség mélyszéges szomorúsággal fogadta a gyászhirot egykori érdemes lelképásztor haláláról. Az idősebb hívek előtt nem ment még feledésbe Zelinka János 22 éves endrődii oltárszolgálat, eredményes alkotásai és áldozatos jótékonyága. A gyönyörű templomtorony, az új oratóriumszerű imafülke, a varjasi, mirhói és décspaskumi iskolák létesítése, a templom gyönyörű felszereléseinek beszerzése és megújítása maradandó emlékek állítanak neki. Jelentős alapítványokat tett a szegényiskolás gyermekek javára, bár ezeket a devalváció jórészt megsemmisítette.

Nagyon szerette az endrődii népet. Könnyes szemekkel buszult egyházközségétől, ahol férfi kora delét töltötte. Pedig kevés hálában és megbecsülésben volt része. Különösen a forradalmi időkben szenvedett sokat ez az áldottlelkű jó ember. Azt írja ezen időkről: az 1919. esztendő a legszomorubb az endrődii plebánia krónikájában. Teljes anarchia állott be a faluban. Soha annyi elvelemültség, gonoszság és istentelenség nem fordult elő ebben a községben, mint e néhány hónap alatt. Fájdalmas

szívvel írja tovább: „Hová sülyedti ez a jámbor, becsületes, ájtatos nép. Édes Iesus, ne hagyj el bennünket!”

A forradalmak és oláh megszállás borzalmas viszonyltságait bátor lélekkel viselte el. Buzgó imádságának meglelt az eredménye. Elsimultak a nehéz felhők, a nép magába szállt és bűnbánóan lért vissza templomába Krisztusához. Amikor bucsu-beszédet mondotta, azzal köszönt el hűveitől: „Sok van az én szívemben eltemelve, de elfelejtek mindent és csak azt kívánom, legyenek méltó fiaik a régi Endrőd messze földön híres katolikus férfiainak.”

Amikor 200 éves jubileumát ünnepelte a község, imádkozott értünk és 1000 pengős új alapítványt tett az egyházmegyei alapítványi pénztárba, hogy annak kamalaiból endrődii szegény tanulók részesüljenek.

Nagy tudású, igen képzett pap volt. Hitfudományi munkákon kívül a komolyabb szépirodalmat is nagy szeretettel tanulmányozta. Német és francia nyelvtudása a külföldi irodalom termékeinek élvezetéhez is hozzá segítette.

Kiváló emberi tulajdonságai közül nemes egyszerűsége, közvvelensége és jótékonyága volt különösen értékes és becsületreméltó. Sokan kihasználták és visszaéltek jóságával, de ő mosolyogva háritotta el a felvilágosítást: „Jézus kedvéért adtam.”

Az endrődii templom gyönyörű „Szeptőlétlen fogantatás-oltárát” ő tervezte és állította fel. A Szent Szűz irgalmas volt hozzá: a Szeptőlétlen fogantatás ünnepén adta vissza nemes lelkét Jézusának!

A megszállás mialt nem volt módunkban elzarándokolni ravatalához, de az érte felajánlott szentmise alatt ezrek szívéből szállt ég felé az ima, hogy a Szent Szív, akinek ügyéért jó harcot harcolt és szolgálatában mindvégig hűségesen kiharcolt, boldogítsa és jutalmazza öreg veterán katonáját. Emléke legyen áldott!

Karácsonyi pásztorjátékok lesznek a karácsony két napján Endrődön a Népház mozi-teremben, a tanítóföldi, a décspaskumi és a varjasi iskolákban.

Az endrődii Női Liga és az Egyházközség f. hó 23-án d. u. fél 4 órakor száz gyermeket részesít ruha és ételmi segélybe, 24-én d. e. pedig száz felnőttet juttat ételmi segélyhez a Szent Antal-házban.

Iskolaügy

Hány elemista van Békésvármegyében?

A felekezeti iskolák között vezetnek a katolikusok!

Szentkereszty Tivadar tanfelügyelősége idején kifogás tárgyává tette egyik evangélikus főpásztor, hogy katolikus tanfelügyelő van a lutheránus többségű Békésvármegyében.

Tiltakoztunk e beállítás ellen, mert a hivatalos összeírás szerint — az evangélikus, — református és katolikus hívek létszáma alig mutat különbséget.

Most a vármegye közigazgatási bizottsági ülésén belezsett tanfelügyelői jelentés — megdöntően igazolta felfogásunkat, sőt kimutatta, hogy a vármegyei hitvallásos iskolák közül **legtöbb a katolikus iskola és legtöbb növendék ezekben tanult!**

Vármegyénkben az iskolák száma 250. Ezekből állami 53, nem állami 197.

A 230 iskolának 657 tanterme van. Ezekből állami 188, katolikus 151, református 122, evangélikus 115, községi 72,

unitárius 1, görögkeleti 2, izraelita 9, érdekeltiségi 2 és magán-iskola 5.

A három nagyobb felekezet tantermeibe jár: 9011 katolikus, a reformátusba 7449, az evangélikusba 7601 növendék. Az állami és községi iskolákba közösen járnak mindhárom vallás tankötelesei.

Tehát 1410 növendékkel jár több növendék a 151 kat. tanterembe, mint a 115 tantermes evangélikus iskolákba.

Ezek a számok világosan beszélnek!

Mi csak azt a következtetést vonjuk le, hogy jövőben semminemű előnyt vagy megkülönböztetést ne követeljen magának egyik felekezet se! — Nézzék a rátermetiséget, munkakészséget, lelkiismeretes köteleltségteljesítést, de ne azt, hogy „kisebbségi elv alapján” különleges elbírálást kívánjunk!

Iskolafenntartási segély.

Endrőd község képviselőtestülete aug. 23-án tartott gyűlésen szótöbbséggel úgy határozott, hogy 1935 évre nem ad iskolafenntartási segélyt az endrődii rk. egyházközségnek.

Békésvármegye kisgyűlése nov. 9-én tartott gyűlésén megsemmisítette a határozatot és utasította a községet, hogy a vármegye Alispánja által a község költségvetésébe 1935-re beállított 3600 pengőnek a rk. egyház részére segély címen való megszavazása felett újból határozzon.

A vármegye Alispánjaitól és m. Kir. Belügyminiszteriumtól kiküldött bizottság beható vizsgálata alapján a kisgyűlés megállapította, hogy az endrődii rk. egyház iskolai költségvetése az utóbbi években arra hivatott szervek által, kellő alapossággal és részletességgel megvizsgáltatott és a vizsgálatai eredményeként megállapított, hogy az egyház az iskolai terheket a hűveire kivelelt iskolai adóból teljes egészében fedezni nem képes.

A kisgyűlés ismételleneszegezte azon elvi álláspontját, hogy a politikai község részéről az iskolafenntartó egyházközség segélyezendő és ezért feloldotta képviselőtestület elutasító határozatát.

Nőnevelési tanfolyam.

Szépen sikerült nőnevelési tanfolyamot rendezett a helyi Népművelési Bizottság november 6-tól 28-ig. A tanfolyamot a gyoma-végi leányiskolában tartotta meg, amelyen 42 felnőtt leányhallgató vett részt. Előadót a helyi bizottság a „Népművelő Testvérek Társasága” egri főnökségétől kért, ahonnan Mincsik Blanka népművelő testvért küldték ki. Az előadó népművelő testvér rövid három hét alatt mind gyakorlati, mind elméleti téren dicséretreméltó eredményt ért el. Különösen ki kell emelni az önnevelés, a jellemfejlés és a háziipar oktatása terén tapasztalt eredményt.

A tanfolyamot november 29-én kedves záróünnepéllal fejezték be. A hallgatók a tanfolyamon elsajátított gyakorlati dolgokból csinos kiállítást rendeztek, elméleti tudásukat pedig szóval és írásbeli dolgozatokkal mutatták be. Az irredenta ének és régi magyaros táncszámokkal élénkített záróünnepély iránt oly nagy érdeklődés mutatkozott, hogy a hallgatóság a polgári iskola nagy befogadó képességű kulturtermét teljesen megtöltötte. Az ünnepélyen Csernus Mihály apátplebános, a helyi bizottság elnöke megköszönte az előadónak értékes munkáját és ígéretet tett arra, hogy a jövőben is rendez a bizottság ilyen tanfolyamot.

Karácsonyi ~ melléklet

SZALMAZSÁKON

Karácsonyi álm. Irta: Zsoldos László.

A homályos szalonban — a szoba közepén ott állott fatalpaeskájában az asztalon a kis karácsonyfa. Élete zsenyéjében vágták ki az övéi köréből, hogy jelképezője legyen a szent estén a krisztusi szeretetnek az emberek között.

A fán a holdvilágban fakón csillogott a rákuszált angyalkéz, aranyfüstös alma, dió s azonkívül mindenféle színesen fénylő apró csebecse; szaloncukor, marcipán és aranyozott papír alakcskák, mozdulatlanul lógva a csillámlóra sodrott dróton, vagy rózsaszínű pamutszálakon.

Egyszerre csak zsörtölődő hang hallatszott időbent a fáról.

— De kérem, igen tisztelt kapitány — tiltakozott az örökzöld galyak közül rózsaszín pamuton lefüggő csokoládé cápa — hát éppen az én fejemen köll ülnie magának azzal a drömedár lovával?

A huszárcapitány, aki likőrös világoskék cukorból volt, gögösen felelt vissza a cápa fölé lógtábol:

— Én jó helyen vagyok itten, tisztelt cápa barátom. Ha magának nem tetszik; hát szedje föl a sátorfáját és usszék odébb egy házzal.

— Hahaha! — nevetett gunyosan a harmadik ágacskaaról egy zöld viaszgyertya — jól beszél a százados ur. Hová usszék el a szegény cápa koma, mikor nincs neki vize?

— Volnék csak igazi cápa — sziszegte a csokoládé szájában a tengeri óriás — tudom, hogy már bekaptam volna lovastul együtt ezt a pükhendi kapitányt!

— No iszen — szólalt meg egy rojtozott csücskü selyempapirba csavarodó finnyás szaloncukor — maga is jobb helyre esőpennhetett volna ám az este, amikor égett, mint épen a nyakamba. Egészen tönkretelte a fodromat.

— Juj, hát meddig fog maga itt még engem döfögni azzal a szurós zöld bajuszával? — kukorékkolt mérgesen a piros taréjos marcipánkakas, miközben minden erejét megfeszítette, hogy elröpülhessen a valóban szurós tülevelű fenyőgalyról, amelyikbe beleakadt.

— Hallja maga, kakas, ne kényeskedjék itten. Örüljön, hogy itt van, nem a szemétdombon! — dunnögött vissza rosszkedvűen a fenyő. — Vagy nem a dutyiban, mint az a...

— Már miért volnék én dutyiban? — ripakodott a kakas. Nem vétettem én senkinek semmit! Nekem még az egész familiámról

sem mondhat semmi rosszat senki.

— Hát kit akart mondani, drágalátos fenyő-fácska, hogy dutyiban van — kíváncsiskodott a fodros szaloncukor.

A kérdezett kölletlenül felelt:

— Ehj, mint az az öreg asszony, aki ma reggel elakart lopni engem a piacon.

— El akarták lopni. Magát? — szörnyűködött a huszárcapitány.

— Nemcsak, hogy akartak — pislogott rá zöld szemével a fenyő, hanem el is hoztak. Ott ácsorogtam a többi rokonom közt a karácsonyi piacon, a nyüzsgő uraságok és dámák között, amikor egy szegény öregasszony, aki már régen ott sejtelkedett körülöttünk, hirtelen fölkap és a nagykendője alatt el akar vinni. A kofa észreveszi, nagyot sivalkodik, hogy „Tolvaj! Fogják meg! Rendőr!” — Az anyókat egy perc alatt lefűlelik, a másik percben már ott terem haragosan a rendőr, karon ragadja és bekiséri. A kofák csipőre tett kézzel szitkozódnak, az öregasszony sirva kiabál, hogy: „Ne kísérjen be, biztos ur! Csak a kis unokámnak akartam vinni, mert a múlt évben sem tudtam karácsonyfát venni neki!” — Az összecsdüült emberek pedig nevetnek. Engem visszaállítottak a helyemre s nemsokára ezután jött a mi asszonyunk, aki ma délután rám aggatta magukat itt a szobában, megvásárolt két pengőért és hazahozatott. Hát azért mondom magának, maga kakas, hogy ne okvetellenkedjék velem, mert nincs jó kedvem és úgy találok oldalba döfni, hogy...

— Szegény öregasszony! — sópáncodott a cápa, akiről igazán nem is lehetett volna feltenni, hogy ilyen jó szíve van. — Hát most dutyiba került.

— És ráadásul még az unokájának sem lesz karácsonyfája — lóditotta egy piros viaszgyertya.

— No iszen — vélekedett a fodros szaloncukor — szép kis szeretet ünnepe, amikor becsukják az öregasszonyt, mert szereli a kis unokáját!

— Rendnek köll lenni — ellenkezett a huszárcapitány — én a tisztirangomat adom oda a szeretetért, hát az a vén asszony is odaadhatja érette egy-két napra a szabadságát.

— Mindegy — szólalt meg most lágyan csendülő hangon váratlanul a fa telején álló kis ezüstszárnyú angyal — a szeretet ünnepe még sem szabad ilyennek

történnie. És én azt mondom, hogy ha a nyomoruság és az emberi törvények elvették az öregasszony unokájától a karácsonyfát; én viszszaadom neki az Üdvözítő nevében.

Szólt és meggyújtotta a kezében lévő zöld csillagot, amely smaragdszínű fényével egyszerre beragyogja a szalont.

— Gyuljatok ki ti is, viaszgyertyák, szólaljatok meg fenyő galyain incurka esengők! — s megcsóválván a feje fölött a smaragd csillagot, még az előbbinél is csendőbb szózzattal kiáltotta:

— Gyerünk, keressük fel a kis gyermeket!...

A szobában, ó nem a szalonban, hanem a hideg, keskeny pincealakás szűk szobácskájában sötét volt. Ide nem jutott le a szűk utcán a holdvilág s nem ezüstözhette meg a rongyos szalmazsákon szunnyadó vézna gyerekekének a sovány, halovány arcát. A szalmán aludt a nap izgalmától kimerült tolvaj nagymama s az ő csontos vézna karján pihent a kis unoka, akinek tavaly sem volt karácsonyfája.

Ám egyszerre, mi az? nyílik a rácsos pinceablak és soha nem látott zöld fényesség ragyog be rajta. Fenyőillat tódul a szobába s amelyiken a csokoládécápa fölött lógott a likőrös huszárcapitány, a fodros szaloncukornak pedig az este rácsöppent a nyakára a gyertya, ime gyertyafényben uszó angyalhajtól és aranyfüsttől csillogón belebber az ablakon a karácsonyfa.

A tetején a smaragdi csillag sugarában az angyal megrázza parányi kezében a kis üvegharangot és a szunnyadó fiucska fölé hajolva rákezd az esüstösen csendülő dallamot:

Mennyből az angyal

Eljött hozzátok...

A tolvaj öregasszony unokája boldogan mosolygott álmában — milyen jó is, hogy álmodni lehet — a szalmazsákon.

IGAZA VAN.

János bácsi figyelmeztetem, hogy hagyja abba a borivást, mert meghal tőle, intette az egyik endrődi orvos megrögzött páciensét.

Hát Doktor úr, válaszolta az öreg viharágyú, ha már meg kell halni, hát legyen. De hogy bort többé ne igyak, azt ne kívánja. Mert amondó vagyok, hogy inkább tőle haljak meg, mint érte.

JÓL VIGASZTALTA.

Édes barátom, — szólt a vén a többszörös betörőhöz, — amit lehetett, megtettem, többet nem tudtam elérni.

Isten ments ügyvéd ur — felelt riadtan a vén gézengúz, hát nem elég három év, még többet akart?!

KARÁCSONYI KÉP

Irta: Bartha András.

Templom mélyén járok-kelek,
Hónom alatt kalapom,
Szemem lángja multat kutat
A kópolyás alakon...
Ring a bölcös... sír a gyermek...
Vagy csak lelkem véli ezt?
Nem tudom... de látom, látom,
Fejénél már a kereszt.

— Barlang mélyén pólyáz a Szűz,
Aján édes dal terem,
Angyalszemek, Isten keze
Simogat a gyermeken,
Égi Atyja óvó szemén
Csillagokat szór az ég.
Nevelője — József, az ács —
Igazgatja fekhelyét.

Népek jönnek... burnuszukat
Téli szellő lengeti,
Gyermekeit a jóságos Szűz
Mindnek általengedi.
— Jaj, ha tudná... jaj, ha látná,
Kik most csókot osztanak,
Harminc évre gyermekétől
Életutat fosztanak.

Kis nyoszolyán friss a szalma,
Anyja rá, meg ráteszi,
Jobb lesz tán, ha karján szunnyad,
Kemény ez az ágy neki.
S mintha csak a menny magasán
Banjó pengne altatót,
Ugy szenderül... s lelke ébred,
Átkarolja a valót.

Templom alján állok, állok,
Hónom alatt kalapom,
Álmodott a lelkem szépet
Az énekes szavakon...
— Ezer évek... mégis, mégis,
Mintha most lett volna csak!
Jaj! de mikor olyan szépen
Mosolyog a kőalak!

Melyik a bölcsebb?

Két gazda jóízűen beszélgetve haladt a főutcán. A templom közelében kezét nyujt az egyik és el akar köszönni társától.

Hát te nem jössz a templomba? kérdezte barátja.

Nem szívlelem a tömjén szagot, meg a prédikációt. Te is jobban tennéd, ha velem jönnél a körbe, ott nem fázna és nem unatkoznál! feleli a „felvilágosodott” magyar.

De a másik sem maradt adós és ekként replikázott:

Hát csak eredj magad pajtás. Én már úgy tartom, hogy ha hat napig gürcölök a testért, gyomromért, a hetedikén egy órát adhatok a lelkemnek is. Aztán meg ha véletlenül megütne a guta és a pokolban izzadni fogsz, akkor gondold majd arra, hogy talán mégis jobb lett volna vasárnaponként betérni az Isten házába is.

Igaza volt a testvérnek. Egy uton halad minden ember — a siron túl a közös életcél felé. Mindenki eljut Istenéhez. De egyik a blntető, a másik a jutalmazó, irgalmas Istent találja meg. Kiki, ahogy rászolgált.

HIREK

Meghiusult a kisantant terve.

Magyarország megalázása nem sikerült.

Heteken át vészes felhők vonyultak el hazánk egén. Belgrád tájkáról — nagy kardesőrelés mellett rágalom-srapneleső süvilelt felénk. Megvádoltak bennünket, hogy a saját alattvalóiktól idegen országban elkövelet királygyilkosság értelmi szerzői, vagy legalább is bűnrészesei mi vagyunk.

Kormányunk, vezelőink nyugodt magafartása, az igazságra lámaszkodó fölényes és bátor fellépése — komoly megfontolásra és lelkiismeretes döntésre indították a nagyhatalmakat.

Az aljas vádak megdőltek, a magyar nemzet becsülete tisztán került ki a Benes—Titulescu—Jefics trió pokoli támadásából.

Fájdalmas esel, amikor három ujszülőt, epigon állam belőrölni akarta csizmájál — egy évezreden át viléz, erős, nagy nemzetbe, de most lenyeljük a keserű orvosságot.

Az a büntető kéz, mely bűneinkért lesujtott bennünket — áldást, erőt és szerencsét is adhat.

Majd akkor még visszatérünk az ügyre!

A trianoni béke jegyében.

Az elmúlt hetekben, amikor háborús szellők fújtak Belgrád felől, a szerb hatóságok minden komoly indok és igazság ellenére 3000 magyar testvért tettek át koldusan, kifosztottan a magyar határon.

Tették ezt az 56 milliós kisantant szuronyaira lámaszkodva — arculütésével minden emberi jognak és felebaráti szeretetnek.

És a magyar nemzet ősi muljájához, nyugali keresztény műveltségéhez illően, minden zokszó nélkül, nehogy fájjon a kiüldözött testvéreknek, szívéhez ölelte őket és feledni igyekszik velük a régi olhón és szülői hajlék elvesztését.

Közeledik a Karácsony: a béke és szeretet ünnepe. — Hogy a szerbek milyen lélekkel állnak a karácsonyfa alá és merik-e nyugodni lélekkel ajkukra venni a felebaráti szeretet Alkotójának: Jézusnak nevé, nem tudom.

Az az egy azonban bizonyos, hogy minden magyar ember egyel kér, egyért sóhajt a szent-eslén: csak még egyszer add vissza Uram régi erőnk, régi együvéltarozásunkat és fizess meg a vandáloknak érdemük szerint!

Spanyolországi vörösök kegyetlenségéről.

A szociáldemokraták és kommunisták spanyolországi legutóbbi lázadásainak eseményeitől még a szabadkőműves és liberális uralom emberei is megborzadtak és felháborodva írtak a vörösök állatias kegyetlenkedéseiről.

Az ovideoi kórház ápoló személynének vallomása szerint az ulcai harcokban megsebesült polgárokat vörös terroristák hallgatták ki a betegágyon. Aki nem az ő szájuk íze szerint vallott, revolveri rántva, sorra agyonlőtték őket. Utána a szerencsétlenek holtestét lábuknál fogva cipelték le az udvarra s dögszállító kocsival elvitték őket a gyepmester házához és a dögléren elföldelték a holtesteket.

A Szent Ferenc-parkban egy szociáldemokrata suhanc felismerl egy civilruhás papot. Az odahívott vörös őrség lelpte ruháit és a park egyik fájához kötölte. Majd a ruhát csomóba kötve lábához tették, leönlötték petróleummal és meggyújtották. Rellenetes kinok közül hall meg, akiről gyilkosai csak annyit tudtak, hogy katolikus pap.

Coronas ovideoi kanonok halálra állék. Ői napon keresztül naponként kivették a vesztőhelyre és szemeláltára kivégeztek egy-egy katolikus. Utána bekötötték szemét azzal, hogy most ő közelkezik. Tüzel vezényeltek, de a vörös katonáknak előre azt a parancsol adták, hogy csak a levegőbe löjjenek. Ői napi ilyen embertelen kintás után az egyik vörös katona megelégette a gyötrelmeket és kegyelemből nem a levegőbe löll, hanem főbe löllte az öreg, kintásról már félholt kanonokot.

Megállapították azt is, hogy a vörösök több apácát és katolikus összekötötték és halálra rakva a kormánycsapók ellen fedezékül használták őket. E szerencsétlenek között olyanok is akadtak, kiknek testébe 30—40 golyót lölltek.

Ime, ezek történetek 1934-ben és a Népszövetségnek nincsen egyetlen szava sem az embertelenségek megtorlására! Sőt az orosz szovjet képviselői nagy tisztelettel kezelik és mint egyenrangú felekkel tárgyalnak velük.

Másfél évi börtönre ítélte tiltott műtétért a szekszárdi lörvényszék özv. Szabó Istvánné szendresi szülésznőt. A szülésznő Takács Istvánné végzett műtétet, aki vérmérgezés következtében meghalt. Az ítélet jogerős.

Halálos tiltott műtét. Meggyesi Istvánné 27 éves nagykanizsai asszony hirtelen meghalt. Az ügyészség elrendelte holtestének a felboncolását és ennek során megállapították, hogy Meggyesinén tiltott műtétet hajtottak végre.

Rajzok az életből.

Irta: Izé.

Pistuka bölcselkedik.

Palika (hét éves): Tudod-e, ki teremtette a földet?

Pistuka (öt éves): Nem tudom.

— Te nem tudsz semmit, mert pocok vagy, nem jársz még iskolába sem. Én már tudom; a tisztelendő bácsi megmondta, hogy az Ur Isten.

Pistuka nagy szemekkel bámul.

— Ugy?

— Ugy bizony! És tudod miért teremtette?

— Miért?

— Persze, egy ilyen apróság, mint te vagy, ezt sem tudja.

— Hát?

— Hát azért!

— Azért?

— Hogy öt szeressük, neki szolgáljunk és a mennyországba jussunk.

— Hát te szereted az Istent?

— Hát persze, hogy szeretem.

— Hogy szereted?

— Nagyon.

— És miért?

— Mert Ő még jobban szeret engem.

— És szolgálod is?

— Igenis szolgálom.

— Hogyan?

— Elmegyek templomba misére.

— Ott mit adsz neki?

— Imádságot.

— Örül annak az Isten?

— Hát persze, hogy örül.

— Miért?

— Édesanyánk is szívesen beszélget velünk, hát még a jó Isten, amikor megszólítjuk: Mi atyánk, ki vagy a mennyekben...

— És mit ad a jó Isten, ha imádkozunk Hozzá?

— Itt a földön áldását, halálunk után a szép mennyországot.

— Isten örül annak, ha az emberek a mennyországba jutnak?

— Hogyne örülne. A Jézuska nyitotta meg előttünk a gyönyörű szép mennyországot.

— Miért?

— Hát azért teremtette, hogy mindenki jó legyen és hozzájusson.

— Azért?

— Azért hát. És mert tőle kapunk minden jót, azért őt mindennél jobban kell szeretni.

— Palkó, hol vagy? Jössz mindjárt be? — hallatsz a házak felől, s a Körös partján játszó két gyermek a hang irányában tekint. A kerítés felől feltűnik az öreg szüle fekete kendőbe kötött rancos arca.

— Megyek már — és fut a gyermek engedelmesen.

Pistuka még nézelődik egy darabig a víz irányába, majd ő is hazafelé bandukol.

Édes születe a kis lócán a tornácra ül és szorgalmasan köpül.

A gyermek megáll előtte és bámulja az anyja két kezét, mely akár a gőszivattyu karja, oly fáradhatatlanul dolgozik.

Apja a széna padlásról hányja le a vasvillával a szénát.

— Édes fiacskám, hol jártál, mondd meg? — Kérdezi az anyja.

— A Palkóval voltam.

— Mit csináltatok?

— Semmit, csak beszélgettünk.

De már sokallja a menyecske a szénát. Drága a takarmány, alig termett. Nem állhatja már szó nélkül.

— Mit csinál, kőnd, apja? Csak nem akarja azt a sok szénát mind fölétetni a szürkével?

Oda se pillant a gazda, szó nélkül jön le a létrán.

— Nem tud már hova lenni a szürkével, mindig csak azt tömi, csutakolja, keféli, akár a gyermeket, úgy szereti, — tódítja az asszony.

— Hát nem is adnám oda semmenyért. Ninos ilyen ló a hét vármegyében. Ha választani kellene a szürke, meg a lalkem ádvössége között, nem tudom, nem a szürkét választanám-e, vágta ki büszkén a gazda.

Pistuka hüvelykujját a szájába dugja, úgy szopogatja, még a homlokát is összeráncolja a nagy gondolkodásban. Apjáról, anyjáról néz, meg vissza és ujját ki sem véve a szájából amolyan szomorú lesajnálással kiböki: Hát, ha apukám mindennél jobban szereti, akkor apukámnak a szürke a jó Istene!

A gazda megtorpanva nagy zavarában hirtelen válaszolni sem tudott a gyerek találó megjegyzésére, hanem — szégyenkezve balagott — az istálló felé.

Győrben Budai Sándorné tiltott műtétben meghalt. A nyomozás szálai két győri orvoshoz, dr. Dénes Nándorhoz és dr. Siklós Edéhez vezettek. A boncolás során megdöbbenve tapasztalták, hogy a szerencsétlen asszony belső részei teljesen össze vannak vagdalva. De a legmegdöbbentőbb az volt, hogy kétségen kívül sikerült megállapítani, hogy Budai Sándorné nem is volt terhben. Dr. Siklós öngyilkosságot kísérelt meg.

Halált okozott a tudálos falusi borbély. Paulin Pál szentlámási gazda hosszú kinlódás után vérmérgezésben meghalt. A gazda nem régiben rosszul lett és orvos helyett borbélyt hívtak hozzá. A borbély borotvával ereit vágott a gazdán, aki azután vérmérgezést kapott és bele is halt a fertőzésbe. A borbély letartóztatták.

T e r e f e r e

Felvégi: Aggyék az Uristen jó napot emberek! Mire végzik?

Többen: Kigyelmédnek is Gazduram minden jól!

Mirhói: Bor-buzája ugyanis van, így hát csak az egészségét tartsa meg a Mindenhaló.

Gyomavégi: Mondja már Gazduram, hogy mi ujság a helységháza körül? Mit végeztek a pénzekkel és más egyebekkel?

Felvégi: Hát cirkuszt csináltak. Azt böfögik a bölcsek és azzal ugratják falmak a népet, hogy ők a helybeliek pártja — a gyűlölködéssel szemben. De csak addig, amíg valamelyik perépütyük vagy csalósuk elhelyezéséről van szó — községi pénzen. Mihelyt nem engedi valaki orránál fogva vezetni magát, vad idegennek tekintik, még ha a hatodik öregapját is ill tartották keresztvízre.

Ugari: Hát még mindig nem értem, hogy mit végeztek a pénzekkel?

Felvégi: A csabai bank fél percenttel kevesebb kamatot kínál, a helybeli fél percenttel többet. Ez minden 10 ezer pengő után ötven pengő különbség. A községnek van közel ötvenezer pengője, ezt számítva évi 250 pengő pótlékol jelenl.

Peresi: Így hát a helybeli bank kapta az egészet?

Felvégi: Iszen, ha a szívükkel is úgy éreznének, mint ahogy a nép között fujják, akkor csak a nép pénzen szerkesztett és megtartott bank mellett döntöttek volna, mert az a helybeli. Azonban egy öreg gazdatársam — régi szokása szerint elkezdte csürni-csavarni a dolgot, hogy így-ugy, meg amugy, hát ha a helybeli nem elég tőkeerős, hát már csak kebelezzék be a tőkepénzt az igazgalóság birtokára. — Tudja ő, hogy ezt nem igen vállalja senki, azt is tudja, hogy nincs szükség rá, mert a bank jó és erős, de hát herognak jó, mert a rövidlátók könnyen bekapják.

Mirhói: Jó ügyvéd lett volna. Róla biztosan nem mondanák, hogy „ügyefogyott“.

Ugari: No és az idegen bank igazgalói vállalják-e a kezes-séget?

Zugi: Vállalják a fészkesnyavalyát. Még csak nem is kérnek tőlük. Azokban teljes a bizalom, mert egy-két főmuffi ott van a vezetésbe. Pedig, ha attól a banktól is visszavonnák az összes közpénzket, nem tudom, hogyan tudnának eleget lenni a mai időben.

Peresi: Hát most már mi lesz a dologból?

Zugi: Ha a község vezetésége nem lért az észére, akkor a bank behajtja a kölcsönöket és egy csomó adós veheti a koldusbotot. Ilyen az ő „helybeli politikájuk“.

Paskumi: Ilyet még sem lehet a bank vezetésége.

Zugi: Ejnye de értellen vagy öcsém. Hát azt hiszed, hogy a bank ládjában őrizték a pénzt, amit most visszakövetelnek? Ki volt az adva a nép között? Ha most már a község visszafizeteli, a bank is követeli azoktól, akiknek kiadta. Szidják azokat, akiknek bölcsessége és „jósándéka“ csinálta a dolgot. — A felbujtót a törvény is jobban fogja, mint a tettest!

Kondorostanyai: Hát pedig a választásoknál is azzal korteskedtek, hogy ők az endrői népért dolgoznak, hát nekik ott a helyük a megyeházán. Majd megmulatják őket, hogy mi az igazság, majd azt nézzék meg, hogy mi lesz pár év alatt a faluval?

Csejti: Hát sok embert megzavartak. Az adóbehajtás is tüzeslapló volt a választások előtt. Sokan meghököltek tőle.

Varjasi: Hát amúgy azt igazán moziba való volt, hogy a megyei listán a bíró, — a helyi listán az albíró álltak szemben. Hogy lehet ilyesmit máshol el is képzelni? — Ugy látszik, ill könnyen megy minden.

Tanító: Sokan nem is tudták, hogy most már melyik a valódi lista? Mindkettőn hivatalos emberek álltak.

Ugari: No-no, aki nem volt vak, láthatta. Hiszen mindenki tudja, hogy — a Paprikaköfa — Bárd szociálistajelöltnék főembere volt. A másik munkásjelölt is odatartott. A többiek sem voltak hívei az Egységnek sem helyben, sem másutt.

Peresi: És a mi tanyai gazdáink mégis ezek mellett szavallak. Hamar felejtünk és sok olyat látunk, amit megmagyarázni nem tudunk.

Tanító: Mindenesetre szép hála és elismerés volt a falu részéről most, amikor megcsinálták nekünk a mezőterj-kondorosi utat. Ugy viselkedtek most az endrői magyarok, mint az egyszeri elefánt.

Csejti: Hát avval mi vót?

Tanító: Az állatszoliditó úgy belanította, hogy a pénzt, amelyet a község mutatott neki, elvette és betette az állalkerti ör zsebébe. — Amikor aztán az elefánt az egyik néző öt pengőjét is betette az ör zsebébe, a néző azt kívánta, hogy paranesolja meg az elefántnak,

adja vissza a pénzt. — De az ő azt felelte, hogy „az elefánt ezt kérem nem tanulta meg“! — Az endrői népnek is jó volt a pár százezer pengős ut, de amikor viszonzni kellett volna, ezt az elefánt módjára „nem tanulta meg“.

Varjasi: Tanító urék neveltek őket, most gyönyörködjenek az oktatásuk eredményében!

Ugari: Azért akarnak minden áron ezután csak helybeli tanító választani. Ezek jobban megludják nevelni a népet!

Öregkerti: A pandurokat is a legügyesebb dezentorokból válogatták ki?

Tanító: Hát ez nem egészen jó hasonlat. Tanító és tanító között csak annyiban van különbség, hogy az előirt anyagot melyik milyen ügyesen tudja elsajátítani a gyermekekkel. Rendesen a jobban képzett, jobb bizonyítvánnyal rendelkező tanítók értenek ehhez jobban. De néha van kivétel is. Ami pedig azt illeti, hogy csak helybeli tanító legyen választva a jövőre, ez csak a pályázó tanítóktól függ. *A Miniszter államsegélyt nem ad, ha fiatal és gyenge bizonyítvánnyal pályázót választ az egyház vagy község.* — Az egyház megválasztotta augusztus 6-án az egyik helybeli tanítót, de mert elégséges bizonyítványa van, még ma sem hagyták jóvá és egy fillér államsegélyt nem utaltak neki. — Államsegély nélkül, ha tehát a nép a maga zsebéből fizeti a tanító összes járandóságát, mindenkül meg lehet választani. A község megteheti, mert a pótladóból — egyes vezérek kijelentése szerint — telik, de az egyház államsegély nélkül, vagyis csak a nép megterhelésével, nem választ tanítót, legyen az akár helybeli, akár idegen.

Zugi: Hány tanító helybeli és hány idegen az egyháznál?

Tanító: A régi háboru előtti tanítókat nem számítom. — 1921 óta 12 helybeli és 11 idegen származású tanítót választottak. Elsőség mindig a helybelieké volt. Most azonban az államsegély miatt a bizonyítvány számít. Az egyház a vallás-erkölcsi magaviseletet is szigorúan nézi, mert szociálista és radikális szellemű felforgatókra nem akarja bízni a jövő nemzedéket. Ha az endrői fiúk jobban tanulnak, jobb bizonyítványt szereznek és vallás-erkölcsi tekintetben kifogástalanoknak mutatkoznak, senki a világon nem előzheti meg őket.

Varjasi: Jó magyarázza tanító ur. Aki nem dolgozik az iskolában és nem képezi magát, az ne követelje, hogy

előnyben részesítsék. A háboru utáni években sok üresfejú parasztszerezett diplomát — a hadi vizsgák révén, most ill az ideje, hogy roslálják meg az embereket. Nem igazság, hogy a különök éhezzenek, a gyengék, lusták, vagy néha oslobák — csak a születés címén — állásba jussanak és pár év múlva demagóg népvezérek legyenek!

Peresi: A közmondás is azt mondja: ki mint vel, úgy arat.

Csejti: Ez se áll mindig. Legalább is a paraszti életben. Tavaly jól vetellünk és rosszul arattunk. Isten a gazda!

Mirhói: Bizony úgy vagyunk, mint Ádám a paradicsomban. Nincs mit magunkra huznunk és a sok adósság, adó és meg egymás miatt kiűznek a világból is.

Varjasi: No csak ne kezdjünk hozzá a panaszhoz, mert akkor még az éjjeli misét is itt érjük.

Gyomavégi: Pedig sok helyen nem lesz kalács, de még tán kenyér sem az ünnepen.

Tanító: Az egyházközség és az Urinök Ligája gyűjtött azok részére is valamit. Nem hiszem, hogy éhező lesz Karácsonykor a faluban.

Mirhói: Hát aztán adlak-e valamelyest a gazdagok?

Tanító: Ki, hogyan. — Aki a nép barátainak szerepében szoktak szivelegni és a munkások szavazataival fellörni, azok között van a legkevesebb adakozó. Az egyik főbasa azt mondta, hogy ő csak az igazi szegényeknek ad. És amikor megkérdezték tőle, hogy miről ismeri meg az igazi szegényt, akkor nagy fufanggal a következőket mondta: „Az igazi szegények, azok nem háznak, mert szerények és önméretük tiltja, hogy könyörödmányt elfogadjanak“. Ezért nem adok ökegyelme, de még a rejtélytáta se. —

Peresi: Jó az Isten, lát Ő mindent. Nem nőnek a fák az éjig. Az új ruha letisztosabb, mint a régi, de pár havi használat után fűnik ki, hogy gyenge a kelméje és gyorsabban fönkre megy. Így van ez az emberi társadalomban is.

Zugi: Elég már a szóvitából öcsém, közelkezzünk a templom felé, nehogy elfoglalják a helyünket. (Megindulnak.)

Titulescu — Ökigyóson.

Megírták a lapok, hogy gróf Wenckheim lözsef ökigyósi vadászatan több külföldi előkelőség vett részt a meghívott magyar főurak társaságában. — A lött vadakból — szellemes ötlettel — kirakták előbb Nagymagyarország, majd Csonkamagyarország térképét. Ekkor történt, hogy az oláhoktól megszállott részét mutató nyultömegből kimászott egy hegyes orrú mezei egér. A nyugodt, zárkózott modoráról ismert híres magyar államférfiu — csendesen megjegyezte: ni-ni Titulescu! — Óriási kacaj és nevetés fogadta a találó megjegyzést. Még az angol vendégek is jól mulattak a „teli-találaton.“

TAKARÉKOSKODJUNK és becsüljük meg a filléreket!

A háboru utáni első években az egész világpiacra beállott értékelődés, valamint a fizető eszközöknek megindult leromlása, minden takarékoskodás nélkül meghozta a nagyon szaporulatot. Vagyis azt eredményezte, hogy akinek ingallanban volt befektetett tőkéje, anélkül, hogy kuporgatott volna, vagyona látszólag megsokszorozódott. Mindenki azt gondolta, hogy most már lehet köllegezni, van bőven miből, mert fulja a vagyon. Megindultak a szertelen köllegezések, senki nem lörödött a jövővel.

Nem akartuk észrevenni, hogy pár év után megszűnővén a konjunktúra, vagyonunk épügy, amint annak idején megsokszorozódott, elkezdett fogyni, az adósság napról-napra nőtt és csak arra ébredtünk fel, amikor már tönkrementünk. És most a nehéz időkben látorogva szédelgünk, sóhajozunk hogy mit is lehetne tenni, keressük a bünbakot, pedig legnagyobb részben saját magunk vagyunk annak okai, hogy ennyire tönkrementünk. Kihalt már csaknem mindenki a régi takarékoskodási szellem, kihalt a pénz, — a fillér megbecsülése, különösen az új generációból.

A béke évek világában is nehéz volt az élet, küzdelemmel árták a rögs utakat, de tudtak és akartak takarékoskodni, megbecsülték a filléreket és így szorgalmas munkával élve mégis megtalálták a megelégedés otthonát.

Kérdik majd, hogy miből takarékoskodjunk, amikor megélni is alig birunk? Nincs miből! — Hát ez nem áll! Mert igen is van! Amikor takarékoskodásról beszélünk ma, nem érthetjük alatta azt, hogy rakjuk esomóra a pénzt és így hamar vagyont tudunk gyűjteni. Nem! Ma nem lehet erről szó, de nem lehetett a béke években sem. Akkor is mindenki hangyszorgalommal dolgozott és csak azt a nélány fillérekét, amelyet hetenként meg tudott takarítani, rakta félre és féltve őrizte. Tulajdonképen ma sem lehet másként, mint elkezdni a legelején. Más életmódot folytassunk, kezdjük el takarékoskodni, kuporgassuk össze a filléreket, mert abból lesz később és így tovább a löbbi sok pengő.

Minden héten tegyünk legalább 20 fillért, — aki löbbel tud megtakarítani, az eselleg kétszer, vagy háromszor 20 fillért s mint heli betélet kamatoztat-

suk a Takarékbán, hogy a megtakarított pár fillér se heverjen gyümölcsözellenül, az is hozzon egy kis kamatot. Meglátljuk, hogy így nem hátra, nem lefelé csuszunk, hanem lassan-lassan, de biztosan megyünk előre a kitűzött cél felé és megbecsülve a filléreket, évről-évre szaporodni látljuk kis vagyunkánkat.

Az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár r.-t. Igazgatósága megértve az idők szavát, elhatározta, hogy ezentúl megszervezi a heli, ugynevezeli piculás békebeli betét gyűjtést, amikor is mindenkinek lehetősége nyílik arra, hogy hetenként bármelyik napon bevihessen a Takarékbába legkevesebb 20 fillért, amelyről betéti könyvecskét állítanak ki. A Takarékpénztár igazgatósága azzal is tanujelül adja megértő jóindulatának, hogy még a könyvek és nyomtatványok költségeit sem számilja fel. A legkisebb összeg, amit a takarékb elfogad, hetenként 20 fillér. Ennél több lehet! Minden olyan heli belevő, akinek betéte az első három hónap leforgása alatt eléri az 5 pengőt, a rendes legmagasabb kamaton felül még tovább 20 fillér kamattérítést kap, amelyet mindjárt beírnak a betéti könyvecskébe is.

Ha tehát megbecsüljük a fillért, azokat megtakarítjuk, nem költjük el, hanem hangyszorgalommal gyűjtjük, akkor bizonyos, hogy 1—2 év alatt tekintélyes tőke áll majd rendelkezésére Endrőd népének!

Gyűjtsük a fillért, hogy pengő legyen belőle! —ai.—

A hadipótlék elnyeréséhez szükséges arcvonalbeli

szolgálatot eddig a tesznevelési és népgondozási kirendeltségek is igazolhatták. A honvédelmi miniszter újabban önmagának tartotta fenn ezt az igazolást. A jövőben tehát csak akkor veszik figyelembe a hadipótlék elnyerése iránti kérelmet, ha az arcvonalbeli szolgálatot az illetékes csapatfőnök által a világháboru alatt kiállított eredeti vagy hiteles másolatú bizonyilvány, vagy pedig a honvédelmi miniszter által kiállított okmány tanusilja. Ennek az okmányoknak a kiállítása kérdőívek alapján történik és a kérdőívek a honvédelmi miniszterium XV. osztályánál kap-
halók.

Társadalmi irányzatok tükörképe.

III. Szocializmus.

A kapitalista társadalmi és gazdasági berendezkedésben — miként októberi számunkban rámutattunk — sok a téves és elhanyagolt feladat, a felburjázott visszaélésekkel szemben a vezető körök mulasztásai, a rég kívánatos rendszabályozás késedelme — súlyos elkeseredést váltottak ki az elnyomott osztályok, különösen pedig a munkásrétegekben és a tőke igazságtalan tulkapásai kitűnő talajt csináltak — a társadalmi orvoslást kitűző rendszernek: a szocializmusnak.

Osztály nélküli társadalom berendezése mellett jobb jövő reményével csábitotta zászlaja alá — az elégedetlen tömegeket.

Hadat üzent a magántulajdonnak és oly szervezetet kíván létesíteni, melyben az összes termelési eszközök (tőke, ingatlan, gépek, szerszámok, munkaerő, stb.) a közösség kezébe kerülnek. Ez lehet maga az állam, lehet szindikátus, vagy egyetemes szövetség.

Hadat üzent az Isten erkölcsi törvényeinek, mert nézete szerint a szocialista berendezkedés sem földi uralkodó, sem az Isten szabályalkotó vagy irányító hatalmát el nem ismeri, mert a legfőbb szabály a közösség akarata.

Hadat üzent a családnak, mert szerinte a sok gyermek nem érdeke a társadalomnak, azoknak világrajóttét csak a szülők egyéni kívánságai indokolhatják. Ezért megengedi a születések szabályozását, sőt nem tartja bűnnek a magzatelhajítást sem, mert természetfölötti erkölcsöt és felelősségérzetet nem ismer.

Minden ember a társadalomnak egy atomja vagy sejtje. Azért sem származás, sem szellemi vagy fizikai munkaképesség tekintetében különbséget nem ismernek el közöttük.

Mielőtt részletesen ismertetőnk e társadalmi rendszer tanait, röviden kitérünk a múlt század közepén megindult mozgalom, vagy közismert szóval „szocializmus” alapítására és fejlődésére.

Bölesőjét Lassalle ringatta Németországban. Ő a szocialis kérdést az államhatalom beavatkozásával és céltudatos munkájával tartotta megoldhatónak és ezért azt a főcélét tűzte a munkástömegek elé, hogy szervezkedéssel, állandó propagandával és az általános választói jog bevezetésével többséget és döntő szerepet biztosítson magának az állam vezetésében. Hamarosan azonban Marx és Engels jutottak az élre és ők radikálisabb szellemben dolgozták

ki a szocializmus katedáját: a kommunista kiálltványt.

A magyarországi gyéribb számu munkásegységek előbb Lassalle mérsékeltbb befolyása alatt állottak, a 80-as években azonban már kimondottan marxista alapon kezdték meg a taggyűjtést. Szivós és tulzó agitációjukkal sok elégedetlen embert megfogtak, úgy hogy 1903-ban már megalakították az „Országos szakszervezeti tanácsot”. Nagy hatásukat és eredményüket annak köszönhetik, hogy Marx ügyes beállítással az új szocialistikus gazdasági berendezkedést — mint a régi kapitalista rendnek a munkásosztály kedve szerint való átalakítását hirdette megvalósítandónak.

Mintegy 15—20 év előtt a szocialdemokraták soraiban is szakadás állott be. A mérsékeltbbek — Rodbertus tanítása nyomán — nem óhajtják felrobbantani a mai társadalmi rendet, hanem az állam erkölcsi erejének és szocialis irányu beavatkozásának munkájától várják a gazdasági rend tökéletesítését.

Egy jelentékeny nagy csoport azonban mereven elzárkózik ettől és ragaszkodik a forradalmi szellemhez, mely azután kirobbant a modern kommunizmus vagy másnéven bolszevizmus neve és szélsőséges irányzata alakjában.

(Folytatjuk.)

„A nyomorult Lázároknak hiába prédikálok, ha a gazdagok nem böjtölnek.”

Hudyma Emil dr. tb. kanonok Szegeden a Szent Imre Szenátus által rendezett diszünnepelelyen fellünést kellő beszédel mondott.

Ismertette azt a nyomort, amely a gazdasági életben van. Amíg tömegekben vannak a testi és szellemi munkanélküliek, addig nem lehet nyugodt társadalmi életet teremteni. Az biztos, hogy a nyomorult Lázároknak hiába prédikálok, hogy imádkozzanak, ha a gazdagok nem böjtölnek. Csak olyan társadalommal lehet dolgozni, melynek tagjai megértik a mai nehéz helyzetele. Szocialis egyháznak kell lennie a katolikus egyháznak. A család és a szocialis probléma megoldása a két fontos feladat. Ezeknek érdekében kezdjük a kitarló munkát, a meg nem alkuvó harcot. Ha kezdeleiben az indulás nehéz lesz, később megterem a fáradozásunk gyümölese.

MUNKÁSKÉRDÉS

Gazdasági cselédek vasárnapi munkaszünete.

A földművelésügyi Miniszter a napokban a törvényhatóságokat utasította arra, hogy az 1907. évi XLV. tc. a cseléd-törvény vasárnapi, illetve ünnepi munkaszünetéről szóló rendelkezéseinek megtartását a közigazgatási hatóságok szigorúan ellenőrizzék. A rendes, mindennapos és halasztást nem tűrő mezőgazdasági munkát a törvény rendelkezése értelmében a gazdasági cselédeknek végezniük kell (állatok etetése, ápolása stb.), a miniszter körrendelete csak a nem sürgős munkálatoknak hétköznapokra való beosztását írja elő, nehogy egyes birtokosok és bérlők munkaszüneti napon is dolgoztassák cselédeiket. — Kívánatos, hogy a közigazgatási hatóságok pontosan ellenőrizzék és büntessék a rendelet ellen vétő cseléd-tartó egyéneket, hogy így a gazdasági cselédség és munkásság vasárnapi pihenőjét biztosítsák.

Egységes Munkás-Otthon Endrődön.

Az endrődi Keresztény Szociális Földmives Egylet nov. hó 18-án népes közgyűlést tartott a Mirhói iskolában, amely kimondta az egylet eddigi alapszabálya több pontjának módosítását. Elsősorban az egylet nevét változtatta meg. Engyhangelag elfogadott határozatával kimondta, hogy működését ezután „Egységes Munkás-Otthon” név alatt folytatja. Ugyanekkor megválasztotta az új tisztikart. Világi elnök lett: *Gonda István*, ügyvezető alelnök: *Hornok Lajos*, jegyző: *Tóth József tanító*, gazda: *Balázs István*, pénztáros: *Lipták Lajos*, ellenőr: *Huszár János*, Könyvtáros: *Gonda József*. Az alapszabálynak érdekes újítása, hogy a kör tagjai közül 8 tagu munkavállaló szakosztályt alakított, melynek elnöke az ügyvezető alelnök, célja munkaalkalmak keresése s ezáltal a tagoknak munkaalkalmakhoz juttatása. Mivel a tagok száma örvendően emelkedett, a közgyűlés megbizta az Elnökséget, hogy a legalkalmasabb helyen fekvő Eibenféle ház bérbevétele iránt a gyoma O. K. H.-val tárgyalásokat folytasson.

Szerkesztői üzenet:

Izé. Helyben. Részben használhatjuk — némi átdolgozással.

Közgazdaság

Árvédelem

A Tisza-jobbparti Mezőgazdasági Kamara Miskolcon tartott közgyűlésén a mezőgazdasági kartelek kiépítését sürgette, hogy ezek útján a mezőgazdasági termékek árvédelmét és értékesítési lehetőségét biztosítsák — a nagyipari kartelek mezőgazdaság ellenes törekvései ellen.

Ugyanekkor *dr. Csepela Lajos* apátlébanos erős szavakkal oszlogta a mezőgazdasági bizottságok féltenségét. Felhívta az illetékesek figyelmét a mezőgazdasági munkások siralmas helyzetére és sürgős intézkedést kívánt a telepítések megkezdése iránt.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület

közgyűlésén *gróf Somssich László* elnök az állatárak és az állati termékek áresésének katasztrofális hatására hívta fel a jelenlevő *Kállay Miklós dr.* földművelésügyi miniszter figyelmét. Kívánta, hogy a gyapju árverést már májusban tarthassák meg, mert így elejét vehetik a nyírás utáni árlányhaságnak. Fontosnak tartja a telepítés kérdését, de a magyar gazdák azt kívánják, hogy elsősorban a pénzintézetek kezén lévő, valamint azon birtokosok földjét parcellázzák, akik súlyos adóterheléseiket csak földben tudják leróni. *Kállay miniszter* kijelentette, hogy legfőbb feladatának tekinti azt, hogy a mezőgazdasági cikkek értékesítésének lehetőségét biztosítsa s a mezőgazdasági árak javítását és emelését elősegítse. A külföldi gyenge állatárak okozzák a pesti piac lanyhaságát, de reméli, hogy a nehézségeket sikerül leküzdeni.

Termény-árak

A 80 kilós búzáért a gyomai piacon 15—15.10 fillért fizetnek. A tengeri kisebb tételekben morzsolva mázsánként 11 pengőért is el kell.

A sertésvásáron csak a 160 kilón felüli fiatal zsirsertésekért adnak elfogadható árakat. Az ilyenekért minőség szerint 70-75 fillért, uradalmi lételekben 80 fillért fizetnek a ferencvárosi sertésvásáron. Kisebb súlyú sertések 62-65, kivételesen 68 filléres áron kellek el. A szópósbörjük ára helyben 46-52 fillér között mozgott minőség szerint.

A nyersbörpiacon

a larka marhabőr 78, a magyar marhabőr 68, a borjubőr rövid lábbal 125, hosszú lábbal 115, a száraz juhbőr 130—160 fillérrel jegyzik kilogrammonként.

Nemzetközi buzakonferencia

Üll össze Budapesten november 20-án. Tizenöt buzafermelő állam kiküldötte üll össze és 6 fogyasztó állam megbizolta. Londonban és Rómában tárgyalt a mulban ex a konferencia a világ legfontosabb terményének, a búzának áralakulásáról és velésterületéről. Előrelát alakult ki Argentína és Kanada között, mert Argentína nem csökkentette velésterületét a megegyezés szerint 15 százalékkal, hanem csak öltel. A termés eladásánál pedig igen alacsony áron hirtelen dupla piacra a búzát, Kanada készletei pedig a tartott árak miatt nagyrészt még eladallanak. Magyarország szemponljából is fontos ez a tanácskozás, mert a buza áralakulása bennünket elsősorban érint. Jelentős sikernek kell venni, hogy ezt a nagyfontosságú tanácskozást, amelyen 21 állam üll össze, Budapesten tartallák.

Miért olcsó a sertés?

Az Országos Mezőgazdasági Kamara által kiadott legutolsó jelentés szerint jóval több zsirsertést állítottak be hizlálásra, mint tavaly októberben. Ennek oka az, hogy az ország sertésállománya a tavaszi összeírás szerint körülbelül 25 százalékkal volt nagyobb, mint 1933-ban, amely évben nagy vész pusztította a sertésállományt.

A sovány mangalica-állomány is nagyobb, mint tavaly volt. A hussertés hizlálás októberben körülbelül a megelőző esztendő szintjén volt. Németország csak zsirt vizt ki lölünk. A fenmaradó sertés húsul bősége nyomta le a II—III. osztályu sertések, de különösen az angol hussertések árát.

Az orosz állatállomány 50 százalékkal csökkent

A kommuniszlák 17. párnapiján Stalin maga számolt be az orosz állatállomány nagy mérvű csökkentéséről. Így volt milliókban:

	1916	1926	1933	1934
Ló	35.1	34.0	26.2	16.0
Marha	58.9	68.1	47.9	38.6
Juh és keeske	115.2	147.2	77.2	50.6
Sertés	20.3	20.9	14.4	12.2

A husjegy 1930 óta újból be van vezetve.

Ez a kommunista-földi paradicsom s ez a 17 éves kollektívizált orosz gazdasági rendszer eredménye.

HIRDETÉSEK

Endrőd—Gyomai Takarékpénztár R. T. Endrőd

Fiókinézet: Gyoma. Telefon: Endrőd 2. Folyósít rövidlejáratú mezőgazdasági kölcsönöket. **Elfogad felmondás nélküli betéteket a legmagasabb kamattal mellet.** Foglalkozik a banküzlet minden ágával, szelvénybevéltások, arany- és ezüstpénzek, valamint külföldi pénznekem bevéltásával a mindenkori legmagasabb árfolyamon. Mindennemű felvilágosítással és utbaigazítással díjtalanul áll rendelkezésre az Igazgatóság

TÜZ és villámcsapás, betörés ellen legelőnyösebben biztosíthat a Katolikus Népszövetség Biztosítási Irodája útján. A biztosítási iroda **endrődi** megbizottja felvesz tűzkár elleni biztosítást: lakóházak, gazdasági épületek, valamint ezek berendezése, mezőgazdasági átalány, házbutorok, termények, gépek, áruaktár, állatállomány, egyéb ingó és ingatlan vagyontárgyak biztosítását. Jégkár elleni biztosítást mindennemű terményre. Életbiztosítást, temetkezési költségbiztosítást, gyermek és kiházaitási biztosítást. Gép, autó és traktor biztosítást. Balesetbiztosítást. **Endrődi megbizott: Fülöp János, lakik Selyem utca 28 szám alatt.**

Az Endrőd—Gyomai Takarékpénztár Rt. mindenféle gabonaműt magas piaci áron vásárol.

A szeretet ünnepén igari örömet az ad, ha adhatunk. — Vásároljon! — Összes textilárak, — cipő — szőnyeg rendkívül alacsony áron, divatos, gazdag választékban kapható. **Kovacsécs Milenkó-nál.** Bp. IV. Petőfi S. u. 3 sz.

Endrődön **Kossuth u. 10 sz. ház,** valamint a Nagyperes-dűlőben **nyolc kős hold föld** kedvező fizetési feltételek mellett **olcsón eladó.** Érdeklődni lehet Békéscsabán, a Békésmegyei Kereskedelmi Banknál.

A Katolikus Népszövetség Temetkezési Segítőpénztára

utján mindenki könnyíthet az elhalálzás miatt jelentkező gondon, megnyugvást szerezhet magának és családjának.

Iratkozzék be tagul

mert ezáltal csekély havi tagsági díj ellenében oly összegű temetési segélyről gondoskodik, amelyből a gyógykezelés, temetés minden kiadása fedezhető. A temetési segélyakciót a nagyváradi egyházmegyei Apostoli Kormányzó ur 1933/1933 sz. alatt jóváhagyta és ajánlja.

Tagfelvétel és a díjak befizetése az Endrőd—Gyomai Takarékpénztár Rt.-nál Endrődön, hol mindennemű felvilágosítással és utbaigazítással díjtalanul szolgálnak.

Tag lehet minden 14—65 év közötti egyén.

Orvosi vizsgálat nincsen! Legkisebb havi díj 50 fillér.

A Ker. Fogyasztási Szövetkezetben kitünő cserép és téglá kapható.

Az endrődi téglagyár eladó vagy haszonbérbe kiadó. Érdeklődni lehet a tulajdonosoknál Gyomán.

„Az Egyházmegyei Hatóság 1288/1934. számú engedélyével.”

Szerkesztésért és kiadásért felelős:

Stefán Béla.

Nyomatatta a „Hungária” könyvnyomda vállalat, Gyomán.

Felelős üzemvezető: **Teket Sándor.**